

47979

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İSTANBUL'DAKİ YÜKSEK BİNALARIN GELİŞİMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mim. Şerife OKKAOĞLU

Tezin Estitüye Verildiği Tarih : 16 Ocak 1995

Tezin Savunulduğu Tarih : 2 Şubat 1995

Tez Danışmanı

Diğer Jüri Üyeleri

: Prof. Dr. Filiz ÖZER

Prof. Dr. Semra ÖGEL

Prof. Dr. Metin AHUNBAY

Şerife Okkaoğlu
Prof. Dr. Filiz ÖZER
Prof. Dr. Semra ÖGEL
Prof. Dr. Metin AHUNBAY

İ.C. 10
DOKÜMANİYON BİREYİ

ŞUBAT 1995

ÖNSÖZ

Bu tezi hazırlamam sırasında bana her yönden değerli bilgileri ve yardımıyla destek olan Hocam Sn. Prof. Dr. Filiz ÖZER'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca araştırmalarım sırasında, projeleri hakkında verdikleri bilgilerden dolayı, projelerin mimarlarına, yapımcı firma yetkililerine teşekkürü bir borç bilir, çalışmam sırasında yakın ilgisini gördüğüm eşim İbrahim AYGEN'e ve arkadaşım Yük. Mim. Sibel Keskin'e teşekkür ederim.

Şerife OKKAOĞLU

Ocak, 1995

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖZET	v
SUMMARY	vi
BÖLÜM 1. GİRİŞ	1
BÖLÜM 2. DÜNYADA YÜKSEK BİNALARIN TARİHSEL GELİŞİMİ	5
2.1. Yüksek Bina Tanıtımı	6
2.2. Yüksek Binaların Ortaya Çıkış Nedenleri	7
2.3. Yüksek Binaların Estetik Gelişimi	9
2.4. Yüksek Binalar ve Şehir İlişkisi	37
BÖLÜM 3. İSTANBUL'DA YÜKSEK BİNA OLGUSUNUN TARİHÇESİ	41
3.1. Az Katlı Binalardan Çok Katlı Binalara Geçiş Nedenleri	41
3.2. Yüksek Binaların Gelişimi	43
BÖLÜM 4. İSTANBUL'DA YÜKSEK BİNALARDAN ÖRNEK İNCELEMESİ	46
4.1. Ak Merkez Ticaret Merkezi	46
4.2. Ataköy Turizm Merkezi Holiday Inn Crowne Plaza	50
4.3. Barbaros Turizm ve Ticaret Merkezi	59
4.4. Bosphorus Hotel (Swiss Hotel)	63
4.5. Cevahirler Oteli & Cihan İş Merkezi	69
4.6. Conrad Oteli	75
4.7. Etap Oteli	80
4.8. Garanti Bankası Genel Müdürlük Binası	84
4.9. İstanbul Sanayi Odası Odakule İş Merkezi	89
4.10. İstanbul Orduevi Kültür ve Dinlenme Tesisleri	95
4.11. Karayolları 17.Bölge Müdürlüğü Binası	102
4.12. Mövenpick Radisson Hotel	108
4.13. Nova-Baran İş Merkezi	115
4.14. Plaza Spring Giz	123
4.15. Polat Renaissance Hotel	128
4.16. Sabancı Center	135
4.17. Sheraton Otel	146

4.18.	Şişli Belediyesi Kültür ve Hizmet Binası Maya Akar İş Merkezi	152
4.19.	Taksim Uluslararası Turizm ve İş Merkezi (TUTİM)	157
4.20.	The Marmara Oteli	165
4.21.	Yapı Kredi Plaza	173
4.22.	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı Valikonağı Sitesi	179
BÖLÜM 5. İSTANBUL'DA YÜKSEK BİNA OLGUSUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ		186
5.1.	Yüksek Binaların Mimari Tutumları	186
5.2.	Yüksek Binaların Şehirle Olan İlişkileri	189
BÖLÜM 6. SONUÇLAR		192
KAYNAKLAR		195
ÖZGEÇMİŞ		

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 2.1 “Home Insurance Building”	5
Şekil 2.2 “Wainwright Building”	10
Şekil 2.3 “Masonic Temple” Binası	11
Şekil 2.4 “Broadway-Chambers” Binası	11
Şekil 2.5 “Sun Building”	12
Şekil 2.6 “Prudential Life Insurance Building Tower” Projesi	12
Şekil 2.7 “Reliance Building”	14
Şekil 2.8 “Woolworth Building”	15
Şekil 2.9 “Singer” Binası	16
Şekil 2.10 “Metropolitan Tower” Binası	17
Şekil 2.11 “Equitable Building”	18
Şekil 2.12 “Chrysler Building”	19
Şekil 2.13 “Empire State” Binası	20
Şekil 2.14 “Rockefeller Center”	22
Şekil 2.15 “Lake Shore Drive”	23
Şekil 2.16 “Seagram Building”	24
Şekil 2.17 “Lever House”	25
Şekil 2.18 “United Nation Building”	24
Şekil 2.19 “World Trade Tower”	27
Şekil 2.20 “Pirelli” Binası	28
Şekil 2.21 “Marina City”	29
Şekil 2.22 “Sears Tower”	30
Şekil 2.23 “Penzoil Place”	31
Şekil 2.24 “Columbus Office Block”	32
Şekil 2.25 “John Hancock Center”	33
Şekil 2.26 “Hongkong Bank”	34
Şekil 2.27 “AT&T Building”	36

Şekil 3.1 Hukukçular Sitesi genel görünüşü	44
Şekil 3.2 Pamukbank Binası	45
Şekil 4.1 Ak Merkez Ticaret Merkezinden genel görünüş	48
Şekil 4.2 Ak Merkez Ticaret Merkezinden genel görünüş	48
Şekil 4.3 Ak Merkez Ticaret Merkezinden genel görünüş	49
Şekil 4.4 Vaziyet Planı	49
Şekil 4.5 Kesit	50
Şekil 4.6 Holiday Inn Crowne Plaza genel görünüşü	52
Şekil 4.7 Holiday Inn Crowne Plaza genel görünüşü	53
Şekil 4.8 Holiday Inn Crowne Plaza genel görünüşü	54
Şekil 4.9 Girişten Görünüş	54
Şekil 4.10 Çatıdan Görünüş	55
Şekil 4.11 Ataköy Turizm Merkezi Genel Vaziyet Planı Holiday Inn Oteli (3)	55
Şekil 4.12 Zemin Katı Planı	56
Şekil 4.13 Bodrum Katı Planı	56
Şekil 4.14 Yatak Katı Planı	57
Şekil 4.15 Toplantı Salonları Katı Planı	57
Şekil 4.16 Kesit	58
Şekil 4.17 Barbaros Turizm ve Ticaret Merkezi genel görünüşü	60
Şekil 4.18 Barbaros Turizm ve Ticaret Merkezi genel görünüşü	60
Şekil 4.19 Vaziyet Planı	61
Şekil 4.20 Zemin Kat Planı	61
Şekil 4.21 1. Bodrum Kat Planı	62
Şekil 4.22 Otopark Kat Planı	62
Şekil 4.23 Normal Kat Planı	63
Şekil 4.24 Norm bosphorus (Swiss) Otel genel görünüşü	64
Şekil 4.25 Norm bosphorus (Swiss) Otel genel görünüşü	65
Şekil 4.26 Vaziyet Planı	66
Şekil 4.27 9. Kat Planı	67

Şekil 4.28 Kesit	68
Şekil 4.29 Cevahirler Oteli & Cihan İş Merkezi genel görüntü	70
Şekil 4.30 Cevahirler Oteli & Cihan İş Merkezi genel görüntü	71
Şekil 4.31 Cevahirler Oteli & Cihan İş Merkezi genel görüntü	71
Şekil 4.32 Bodrum Kat Planı	72
Şekil 4.33 Zemin Kat Planı	73
Şekil 4.34 Yatak & Ofis Katları	74
Şekil 4.35 Çatı Katı Planı	75
Şekil 4.36 Conrad Oteli genel görünüş	76
Şekil 4.37 Conrad Oteli genel görünüş	77
Şekil 4.38 Conrad Oteli genel görünüş	77
Şekil 4.39 Normal Kat Planı	78
Şekil 4.40 Zemin Kat Planı	78
Şekil 4.41 Giriş Cephesi	79
Şekil 4.42 Kesit	79
Şekil 4.43 Etap Oteli genel görünüş	81
Şekil 4.44 Etap Oteli genel görünüş	81
Şekil 4.45 Vaziyet Planı	82
Şekil 4.46 1. Bodrum Kat Planı	82
Şekil 4.47 2. Bodrum Kat Planı	82
Şekil 4.48 Zemin Kat Planı	82
Şekil 4.49 1. Kat Planı	83
Şekil 4.50 Yatak Katı Planı	83
Şekil 4.51 Teras Katı Planı	83
Şekil 4.52 Kesit	83
Şekil 4.53 Garanti Bankası Genel Müdürlük Binası genel görünüş	85
Şekil 4.54 Garanti Bankası Genel Müdürlük Binası genel görünüş	86
Şekil 4.55 Garanti Bankası Genel Müdürlük Binası genel görünüş	86
Şekil 4.56 Normal Kat Planı	87

Şekil 4.57 Kesit	88
Şekil 4.58 Odakule İş Merkezi Binası genel görünüş	90
Şekil 4.59 Odakule İş Merkezi Binası genel görünüş	90
Şekil 4.60 Odakule İş Merkezi Binası genel görünüş	91
Şekil 4.61 Normal Kat Planı	91
Şekil 4.62 Birinci Kat Planı	92
Şekil 4.63 Zemin Kat Planı	93
Şekil 4.64 Kesit	94
Şekil 4.65 İstanbul Orduevi Kültür ve Dinlenme Tesisleri genel görünüş	96
Şekil 4.66 İstanbul Orduevi Kültür ve Dinlenme Tesisleri genel görünüş	96
Şekil 4.67 88.40 Kotu Planı	99
Şekil 4.68 90.15 - 91.40 Kotu Planı	98
Şekil 4.69 95 Kotu planı	99
Şekil 4.70 Normal Kat Planı	100
Şekil 4.71 Kesit	101
Şekil 4.72 Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü Binası genel görünüş	103
Şekil 4.73 Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü Binası genel görünüş	104
Şekil 4.74 Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü Binası genel görünüş	104
Şekil 4.75 Giriş Katı Planı	105
Şekil 4.76 Birinci Kat Planı	105
Şekil 4.77 Büro Katı Planı	106
Şekil 4.78 Tek Taraflı Büro Katı Planı	106
Şekil 4.79 Kesit	107
Şekil 4.80 Servis Çekirdeğinden Ayrıntı Planı	107
Şekil 4.81 Mövenpick Rodisson Hotel genel görünüş	109
Şekil 4.82 Mövenpick Rodisson Hotel genel görünüş	110
Şekil 4.83 Mövenpick Rodisson Hotel genel görünüş	110
Şekil 4.84 Zemin Kat Planı	111
Şekil 4.85 Normal Kat Planı	112

Şekil 4.86 İkinci Kat Planı	113
Şekil 4.87 Kesit	114
Şekil 4.88 Nova Baran Plaza genel görünüş	116
Şekil 4.89 Nova Baran Plaza genel görünüş	117
Şekil 4.90 Nova Baran Plaza genel görünüş	118
Şekil 4.91 Nova Baran Plaza genel görünüş	119
Şekil 4.92 Nova Baran Plaza genel görünüş	119
Şekil 4.93 Zemin Kat Planı	120
Şekil 4.94 Normal Kat Planı	120
Şekil 4.95 Birinci Bodrum Kat Planı	121
Şekil 4.96 İkinci Bodrum Kat Planı	121
Şekil 4.97 Kesit	122
Şekil 4.98 Plaza Spring Giz genel görüntü	124
Şekil 4.99 Plaza Spring Giz genel görüntü	124
Şekil 4.100 Zemin Kat Planı	125
Şekil 4.101 Normal Kat Planı	126
Şekil 4.102 Kesit	127
Şekil 4.103 Polat Renaissance Hotel genel görünüş	129
Şekil 4.104 Polat Renaissance Hotel genel görünüş	129
Şekil 4.105 Polat Renaissance Hotel genel görünüş	130
Şekil 4.106 Zemin Kat Planı	131
Şekil 4.107 Birinci Bodrum Kat Planı	132
Şekil 4.108 İkinci Bodrum Kat Planı	133
Şekil 4.109 Yatak Katı Planı	134
Şekil 4.110 Sabancı Center genel görünüş	137
Şekil 4.111 Sabancı Center genel görünüş	138
Şekil 4.112 Giriş	139
Şekil 4.113 Vaziyet Planı	140
Şekil 4.114 Kesit	141

Şekil 4.115 Giriş Katı Planı	142
Şekil 4.116 Birinci Bodrum Katı Planı	143
Şekil 4.117 Kule 1, 28. Kat Planı	144
Şekil 4.118 Kule 2, 27. Kat Planı	144
Şekil 4.119 Kule 2, 5. Kat Planı	145
Şekil 4.120 Sheraton Oteli genel görüntü	147
Şekil 4.121 Sheraton Oteli genel görüntü	147
Şekil 4.122 Sheraton Oteli genel görüntü	148
Şekil 4.123 Zemin Kat Planı	149
Şekil 4.124 Normal Kat Planı	150
Şekil 4.125 Kesit	151
Şekil 4.126 Şişli Belediyesi Kültür ve Hizmet Binası Maya Akar İşMerkezi genel görünüş	153
Şekil 4.127 Maya Akar İş Merkezi genel görünüş	154
Şekil 4.128 Belediye Binası genel görünüş	154
Şekil 4.129 Vaziyet Planı	155
Şekil 4.130 B Blok Normal Kat Planı	155
Şekil 4.131 Kesit	156
Şekil 4.132 Taksim Uluslararası Turizm ve İş Merkezi genel görünüşü	158
Şekil 4.133 Taksim Uluslararası Turizm ve İş Merkezi'nin yapım aşamasındaki görünüşü	159
Şekil 4.134 Zemin Kat Planı	160
Şekil 4.135 Büro Normal Kat Planı	161
Şekil 4.136 Otel Normal Kat Planı	162
Şekil 4.137 Yan Cephe	163
Şekil 4.138 Kesit	164
Şekil 4.139 The Marmara Oteli genel görünüş	166
Şekil 4.140 The Marmara Oteli genel görünüş	167
Şekil 4.141 The Marmara Oteli genel görünüş	167

Şekil 4.142 The Marmara Otel Vaziyet Planı	168
Şekil 4.143 Zemin Kat Planı	169
Şekil 4.144 Yatak Katları Planları	170
Şekil 4.145 Çatı Katı Planı	171
Şekil 4.146 Tesisat Kulesi 1. Kat Planı	171
Şekil 4.147 Kesit	172
Şekil 4.148 Yapı Kredi Plaza genel görünüş	174
Şekil 4.149 A Blok genel görünüş	175
Şekil 4.150 B Blok genel görünüş	175
Şekil 4.151 B Blok Zemin Kat Planı	176
Şekil 4.152 B Blok Normal Kat Planı	177
Şekil 4.153 B Blok Kesidi	178
Şekil 4.154 Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. Valikonağı Sitesi genel görünüş	180
Şekil 4.155 Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. Valikonağı Sitesi genel görünüş	181
Şekil 4.156 Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. Valikonağı Sitesi genel görünüş	181
Şekil 4.157 Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. Valikonağı Sitesi genel görünüş	182
Şekil 4.158 Vaziyet Planı	183
Şekil 4.159 Giriş Katı Planı	183
Şekil 4.160 Otopark ve Büro Kat Planları	184
Şekil 4.161 Normal Kat Planı	184
Şekil 4.162 Bir Konut Biriminin Planı	185

Ö Z E T

İstanbul' da yüksek binalar uzun süreden beri yapılmaktadır. Özellikle son 10 yılda yüksek bina talebi gittikçe artmıştır. Günümüzde oldukça önem kazanan yüksek binaların, gelecekte de önemini koruyacağı hatta arttıracığı düşünülmektedir. Bu binalar ile ilgili bilgileri toplu halde içeren herhangi bir yayın bulunmadığı ve bazı önemli bina örnekleri yayınlanmadığı için, gelecekte bu konuda yapılacak çalışmalara temel teşkil edebilme amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde konunun seçilme nedenleri açıklandıktan sonra çalışma yöntemi ve çalışmanın sınırları belirtilmiştir.

İkinci bölümde İstanbul' da son yıllarda artan yüksek bina yapımına olan isteği anlamak ve yorumlamak için, yüksek bina tanımı yapılmış, bu bina tipinin dünyada ortaya çıkış nedenleri ve estetik gelişimi ele alınmış ayrıca şehir ile olan ilişkileri incelenmiştir.

Üçüncü bölümde İstanbul' da az katlı binalardan çok katlı binalara geçiş nedenleri ele alınmış, yüksek bina tipinin gelişimine yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde, İstanbul' da yapımı gerçekleştirilen yüksek binalar, fonksiyon, plan ve tertip, çevresel ilişkiler, estetik değerler bakımından irdelenmiş, mimarları veya yapımçı firma yetkilileri ile yapılan görüşmelerden, sistemli bir soru listesi yardımı ile sağlanan bilgiler ortaya konulmuştur. Binaların estetik özelliklerine yer verilmiş, hangi mimari akımların etkisi altında oldukları belirlenmiştir.

Beşinci bölümde, daha önce objektif olarak ele alınan, estetik özellikleri belirlenen, İstanbul' daki yüksek bina örneklerinin mimari tutum açısından değerlendirilmeleri yapılmış, karşılaşılan mimari akımlara yer verilmiştir. Daha sonra çevreden soyutlanamayan yüksek binaların şehir ile olan ilişkileri değerlendirilmiş, İstanbul şehrine yaptığı etki ortaya konulmuştur.

Altıncı bölümde çalışmanın sonuçlarına yer verilmiştir.

SUMMARY

When we take an analytical look at the history of high rise buildings in Turkey, it is evident that they are very young compare to their alikes in the western countries. High rise buildings first started to appear in the city skyline after - 1950's. There appearance of the high rise buildings is a result of many changes country had been going under after 1950's. There were economical, social and cultural changes in the system due to the politics of that day's government. These changes effected the whole country, but mostly they effected İstanbul, because of its big role as a center of commerce, industry and cultural services in the country. İstanbul started to become a metropolitan with a lightly increasing population rate after 1950's. The people in the rural areas started to come to İstanbul, in search of better lives. The conditions to travel from rural areas to İstanbul started to become easier for many people because of the new highways. Basically, new highways which connect the rural areas with the cities and industrialization period the country was beginning to enter are two major factors in this migration. As a result of migration, industrial, commercial and service industries of İstanbul become larger than ever before. The migration from rural areas to İstanbul has been going on ever since 1950's.

The first contemporary high rise buildings that had been first done in the 1950's in İstanbul increased every year parallel to the industrialization process. The amount of high rise buildings increased specially after 1980's. The most important factors are; free market economy country had selected to have, globalization world-wide and Turkey's progression in the tourism industry.

The recent high rise buildings capture more than one function in themselves. The are hotel, commercial and office buildings all at once. They almost are a touristic and commercial center themselves. These functions take place in the different levels in the buildings. For instance; It is common to see a high rise building which has hotel and office places on the upper stories and commercial place on the first level which attracts people around the building and creates a socially active area.

When we take a look at the increase in the amount of the high rise buildings, it becomes clear that the demand for them gets higher every year. We can easily say that they will be highly important in the future and there will be more of them.

In the first chapter; The purpose, the study method and the limits of this research are explained.

The purpose of this research is to be a guide for the people who would be researching high rise buildings in Istanbul in the future. When we take a look at the published books about the high rise buildings in Istanbul, it becomes clear that there is not a well researched study in this area. It is very important to fill up this lack of information about the high rise buildings. Specially when we think they will be one of the major kind of building type that will be common in the future.

The method of this research; First off all, the description of a high rise building, the reasons for them to be invented and their historical development. In this chapter, the information about the buildings, their characteristics, also their aesthetic aspects have been explained. The architectural drawings of the buildings and photographs of them are also in this chapter.

The limits of this research; The limits of this research has also been indicated to show that a concept of a high rise building is more complex than one might think of. The high rise building is a complex area of architecture which involves city planning, building structure and architectural history. Because of the high density of medium height buildings in Istanbul, the taller and more characteristic buildings have been selected for this research.

In the second chapter of this study; The description of a high rise building, the reason for its appearance in the world, their historical development and their relation to the city is explained.

The description of a high rise building is briefly explained in the beginning of this chapter. The reasons for the high rise building to appear is more than one, and they are more complex than one might think of. There are economical, social and cultural reasons for high rise buildings to appear.

The high rise buildings have been progressing as time goes by, new functions are being found for them.

Also highly progressing building technology helps buildings to be more interesting and more advanced.

High rise buildings and their relation to their environment is very important. They effect their environment in many ways. That is why their effects to their environment should be well thought when they are being designed by the architects.

High rise building, this particular type of building which was first invented in the end of the 19th century in USA, is a result of social, economical and cultural changes in the country and technological advances in the building industry. The changing social conditions were. Results of the economical factors in those days. There were less space in the city centers compare to the old days, and this small area should have to be used with a maximum efficiency. That is how the vertical expansion of the high rise buildings began. Because there were not much land to expand horizontally. The land value were too high to spend it generously. After the first high rise buildings started to appear, more progression in the building technology followed. New construction types and materials helped architects to find better ways of designing high rise buildings. Better designed and more progressed buildings started to be seen in the cities as time went by.

There are two main factors for the high rise buildings to appear; The first one is the financial gain the companies would get when they have them built. Because of the lack of space in the city centers, land value went up drastically nowadays. High rise building is a magic solution to this problem. They do not take up a large space and you can vertically add as many stories as you want.

The second factor is 'the status - quo of the companies who have the high rise buildings built. Specially for a large company impression on the people is very important.

In this age image is very important, it makes a product or service sell. Because of this fact companies look for a well designed, impressive work place which make people think that they are an important and better company than their competitors. The examples to that fact are plenty in the large American cities.

When we analyze the outlook for high rise buildings in the developing countries, we see that their image is almost the same as in developed countries. They are a symbol of being different, modern and progressive. The necessity for new commercial and business areas in the city centers, the need to have easier communication between business places and the need for more recreational areas in downtown areas make companies believe that they should be all under one roof. These causes are the main drive for people to have a space for their company in a high rise building. When we analyse the image of high rise buildings in developing countries it is different than the first world countries in ways of style and

with the historical buildings surrounding them. Otherwise, it will be a very dangerous factor for the city that causes many problems.

In the fourth chapter, the more important high rise buildings have been analysed. The architects of these selected buildings and the developers answered the questions about them and gave information about these high rise buildings. Also they have been analysed aesthetically and photographs of them support this work.

In the fifth chapter, coming from an objective view from the previous chapters, a critical view and comment has been achieved. When we analyse the buildings from an esthetical point, we see that the old geometrical and rationalist forms of the buildings have been softened to reduce this harshness in design. Along with this fact, it is clear that there is examples of organic architecture, brutalist architecture and Post Modern architecture.

Since we can not analyse the high rise buildings without thinking their relation to the city, city silhouette, architectural texture of the city, road plan, the air and suns direction to the building, they also were taken into account when they were being analysed aesthetically.

In the sixth chapter, the aim of this research and the result of it takes place. The high rise buildings in Istanbul did not have an evolution like its kinds in the Industrial countries. This fact has a reflection on design and functions of this kind of buildings in Turkey. These styles which are imported from Western countries without really being absorbed, remained as a replica of the originals. They all remained alone. Their similars did not follow, because of the fact that the particular.

Style is only there for fashion rather than a natural evolution of styles. This situation created the problem of the isolation of these buildings from their near surroundings, they did not integrate with their environments.

It is also wrong to have high rise buildings in certain parts of Istanbul, when we surroundings, from city skyline to road plans. The high rise building in Istanbul almost competes with the historical buildings nearby. This situation is very dangerous when design does not regard the surroundings of the building.

BÖLÜM 1

G İ R İ Ş

Dünya'da ilk gökdelen olarak kabul edilen bina, Amerika Birleşik Devletleri' nde ortaya çıkmıştır. 19. yüzyılın sonlarına doğru, alışlagelenden daha fazla katlı binalar yapılmaya başlanmış ve her geçen gün kat sayılarındaki artış devam etmiştir. II. Dünya Savaşı öncesinde, yüksek binaların formlarını, Sullivan' ın yapı anlayışı belirlemiş, Avrupa' da bu tip bina yapımının başladığı 1950' lerde ise, Mies van der Rohe' nin anlayışı yüksek bina formlarına egemen olmuştur. Günümüzde yüksek bina tipi, dünyanın çeşitli bölgelerine yayılmıştır. 1960 sonrası çıkan değişik üsluplar, bütün akımları, yüksek bina formunun belirlenmesinde birer seçenek haline getirmiştir (1).

Türkiye' de ilk yüksek binalar 1950' li yıllarda ortaya çıkmıştır. Ülkenin değişik bölgelerinde görülen bu bina tipi özellikle İstanbul' da hızla çoğalmaktadır. Binaların düşey yönde gelişimine talep oluşturan faktörlerden biri, İstanbul'da yaşanan hızlı kentleşmedir. Çalışma ve barınma ihtiyacına yönelik fonksiyonlara sahip, farklı amaçlara hizmet eden bu binaların formlarının belirlenmesinde çeşitli mimari akımların rol aldığı görülmektedir. Günümüzde, vazgeçilmez bir yapı türü haline gelen yüksek binalar, beraberinde çeşitli problemler de getirmektedirler. Özellikle A.B.D. ve Avrupa ülkelerinde yüksek binalar hakkında çeşitli yapı kuralları konularak, bu tip binaların yapımı denetim altına alınmıştır.

İstanbul' da ise diğer büyük şehirlerimizde olduğu gibi, yüksek binalar hakkında yönetmeliklerin ve yasaların eksikliğine rağmen bu tip binaların yapımına izin verilmektedir.

Türkiye'de 1950- 1985 yılları arasında projelendirilen yüksek binalar,

1989 yılında "İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Bina Bilgisi" programında, Mimar Leyla Bayır tarafından gerçekleştirilen "Türkiye' de Yüksek Yapıların Doğuşu ve Gelişimi" adlı yüksek lisans tezinde yer almıştır.

1985 - 1990 yılları arasında projelendirilen yüksek binalar ise 1991 yılında "İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Bina Bilgisi" programında, Mimar A. Muttalip Alarçin tarafından hazırlanan "Türkiye' de 1985 - 1990 Dönemi Yüksek Bina Projeleri" başlıklı yüksek lisans tezinde belgelenmiştir.

Türkiye' de yeni bir olgu sayılan ve özellikle İstanbul' da, yapımına yoğun talep oluşan yüksek binalar beraberinde bu konu üzerindeki tartışmaları da getirmiştir. 1989 - 1992 yılları arasında İTÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlar Odası İstanbul Şubesi, Yapı Endüstri Merkezi ve İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi tarafından, yüksek binalar üzerine panel ve sempozyumlar, düzenlenmiştir. Sempozyumlarda yüksek binalar ile ilgili değişik bildiriler sunulmuş daha sonra bunlar, 1989 yılında "Yüksek Binalar I. Ulusal Sempozyumu", 1992 yılında "Yüksek Binalar II. Ulusal Sempozyumu" adları altında yayınlanmıştır.

İstanbul' da yapımı gerçekleştirilen yüksek bina örneklerinden bazıları, mimarlık dergilerinde, bazen çok genel, bazen çok kısıtlı olarak ele alınmış, önemli bir bölümü ise yayınlanmamıştır. Bu tip binaların İstanbul şehrinin mimari dokusuna, silüetine yaptıkları etkiler üzerinde fazla durulmadığı gibi ele alınan örneklerin, belli açılardan incelendiği söylenebilir. İstanbul' daki yüksek binaların estetik açıdan ele alınmaması, oluşan biçim kaygılarının giderilmesine imkan vermemektedir.

Çalışmanın amacı, Türkiye için yeni bir olgu sayılan ve sayıları 1985 yılından itibaren hızla artış gösteren yüksek binaların, İstanbul' da yapımı gerçekleştirilen ve diğer yüksek binalar hakkında da fikir verebilecek bazı örneklerin, mimarlık tarihi açısından incelenmesidir. Bu tip binaların, çok katlı yapıma amaçları, programları, uygulama sırasında karşılaşılan güçlükler ve estetik özellikleri hakkındaki bilgiler sistemli bir şekilde biraraya getirilmiştir. Elde edilen bilgilerin, eleştiri ve değerlendirmelerin önemi her geçen gün artan yüksek binaların oluşumunda fayda sağlayacağı, varolan biçim kaygılarına ışık

tutacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada uygulanan yöntem ;

İstanbul' da yeni olan yüksek bina olgusunun anlaşılıp yorumlanabilmesi için, dünyada çok katlı bina tipinin ortaya çıkışı, gelişmesi ve yayılmasının, genel literatürden yararlanarak, ana hatlarıyla ortaya konulmasıyla çalışmaya başlanılmıştır.

Daha sonra ülkemizde yüksek binaların gelişiminde önemli rol oynayan, diğerlerine de örnek teşkil edebilen İstanbul' daki yüksek binalarla ilgili, dökümantasyon çalışmasına yarar sağlayacak yol belirlenmiştir. Bu binaların başlıca mimari özellikleri, programları, estetik kaygıları gibi konularda bilgi sağlayabilmek için çeşitli yayınlardan faydalanılmış, fotoğrafları çekilmiş, imkanlar elverdiğince mimarları, yapımcı firma koordinatörleri, bina sahibi şirket yetkilileri ile görüşülmeye çalışılmıştır. Daha önce hazırlanan ortak sorular bu görüşmeler sonucunda gerekli bilgi ve dökümanların elde edilmesini sağlamıştır.

İstanbul' daki yüksek binaların bazılarının ele alındığı bölümde binaların sıralandırılma yöntemi ise, alfabetik önceliklerinin gözönüne alınmasıdır. Bunun nedeni aranan binanın kolaylıkla bulunabilmesi ve diğer sıralama yöntemlerinin doğuracağı sakıncaları önlemektir. Eğer binanın projelendirilme yılına göre dizilme olsaydı, uygulamanın başlamasına kadar geçen süreçte ve uygulama esnasında projede yapılan değişiklikler, binanın estetik özelliklerine yansıtacağı için yapılacak değerlendirmelerde yanılgıya yol açabilirdi.

Diğer sıralama yöntemi olan, bitiş yılını esas almanın sakıncası ise, bazı binalara göre daha sonraki yıllarda projelendirilen ve kısa sürede bitirilen binaların, sıralamada öncelik kazanmasına yol açmasıdır.

Yüksek bina olgusunun, mimarlık tarihi, şehircilik, yapı bilgisi gibi önemli alanlarla ilgisi bulunan karmaşık bir konu olması bu çalışmanın sınırlarını belirleme ihtiyacını ortaya koymuştur. İstanbul' daki yüksek bina olgusu mimarlık tarihi alanında incelenmiş bunun yanısıra diğer alanların

kapsamında da, yer yer ele alınmış dolayısıyla çalışmaya destek sağlanmıştır.

Bu çalışmada İstanbul' da yapımı gerçekleştirilen yüksek binalar yer almaktadır. Orta irtifalı binaların İstanbul' da çok yaygın olması nedeniyle bunlardan seçilen örnek sayısı çok kısıtlı tutulmuştur. Çalışmada yer alan yüksek bina örnekleri ele alınmayan diğer yüksek binaların da özelliklerini bünyelerinde barındırmaları açısından özenle seçilmişlerdir. Bu binaların mimarları ile ilişki kurulmaya çalışılmış, hazırlanan inceleme planına göre bilgiler toplanılmıştır. Bazı yüksek binaların mimarlarına veya yapımcılarına ulaşamaması veya çalışmaya yardım konusunda ilgisiz kalmaları sorunuyla karşılaşmış, bu binalar hakkındaki bilgilere yayınlardan ulaşılmaya çalışılmıştır.

İstanbul' da yapımı gerçekleştirilen yüksek bina örneklerinin yer aldığı bu çalışmada ortak mimari dili saptama yoluna gidilmiştir. En çarpıcı bina örnekleri ele alınarak, mimari tutumları ortaya konulmuş, hangi mimari akımlardan ne derece etkilendikleri tesbit edilmiştir. Şehirlerin mimari dokusuna, silüetine, sokak düzenine, havasından güneşine kadar pek çok yönüne etki yaptığı bilinen yüksek binalar üzerine, gelecekte yapılacak çalışmalara temel teşkil edebilecek bilgiler biraraya getirilmeye çalışılmıştır.

BÖLÜM 2

DÜNYADA YÜKSEK YAPILARIN TARİHSEL GELİŞİMİ

1987' de New York' ta, ilk kez, 5 kata kadar çalışan yolcu asansörleri kullanılmaya başlamıştır. 1848 yılında yine New York' ta, dökme demir çerçeveler ile 5 katlı bir fabrika inşa edildiği görülür. 19 yy. sonlarında (1880 li yıllarda) yapı sistemi olarak çelik konstrüksiyon sisteminin ve hızlı asansörlerin gelişmesi ile çevresine göre yüksek ve hafif binalar yapılmaya başlandığını söyleyebiliriz (1).

19 yy.ın son 20 yılında gelişen teknolojiler kullanılarak inşa edilen binalara, skyscraper (gökdelen) denilmeye başlanmıştır. Duvarların taşıyıcı özelliğini ortadan kaldıran çelik konstrüksiyon sisteminin, asansörün kullanımı ile 1883-1885 yılında, tasarımı William Le Baron Jenney'e ait Chicago' da yapılan "Home Insurance Building", (Şekil2.1) yüksek binalarla

Şekil 2.1 : "Home Insurance Building" (2)

ilgili uluslararası bir araştırma ve yayın kuruluşu olan "The Council On The Tall Building and Urban Habitat" tarafından dünyanın ilk gökdeleni kabul edilmiştir (2).

1880' li yıllarda ortaya çıkan yüksek binalar, günümüze kadar mimari ve teknolojik aşamalardan geçerek gelmiştir. Yüksek yapı tipinin oluşmasında, teknolojik gelişmelerin, mimari akımların, şehirlerdeki nüfusun hızlı artışı, şehrin değişen ekonomik ve sosyal yapısı etkili olmuştur. Yüksek yapılar ortaya çıktıkları andan itibaren hızla gelişmişler ve yükseklikleri her geçen gün artmıştır. 1930 yılında başlayan ekonomik kriz ve sonra da II. Dünya Savaşı nedeniyle yüksek bina yapımı duraklama devri geçirmiştir. Savaş sonrası, ekonomik durumun düzelmesi ile yüksek bina yapımı yeniden başlamıştır. Yüksek bina 1950' lerde ise ortaya çıktığı A.B.D. sınırları dışındaki diğer bölgelerde de hızla gelişmeye başlamıştır. Özellikle çok katlı binaların hızla çoğaldığı bölge uzakdoğu ülkeleri olmuştur. Avrupa'da ise, 20 yy.'ın ilk yarısında ortaya konulan projeler uygulamaya geçmemiş, ancak ikinci yarısında yüksek binaların yapımına başlanmıştır. Bunun yanı sıra Avrupa' da yükseklik yarışına girilmemiştir.

Bu tezin kapsamı içinde, İstanbul'daki yüksek binaların değerlendirilmesi için dünyadaki yüksek binaların gelişiminin kısaca anlatılması uygun bulunmuştur. Bu bölümde yüksek binaların tanımına, dünyada ortaya çıkış nedenlerine, estetik bakımdan gelişimlerine ve şehir ile ilişkilerine yer verilmiştir.

2.1. Yüksek Bina Tanımı

Yüksek bina tanımı farklı kaynaklarda, farklı görüş açılarından ele alınmıştır. Dolayısıyla yüksek binalar ile ilgili tanımlar çeşitlilik göstermektedir.

a) Yapı kuralları bakımından, Almanya' da geçerli olan yönetmeliğe göre yüksek bina (Houshou) zeminden 22 metreden daha fazla yükseklikte olan ve insanların ikametine tahsil edilmiş bulunan binalardır (3).

b) Yeterli arazinin bulunmaması nedeniyle yapılan ve özellikle büro fonksiyonuna sahip binalardır (4).

- c) İlk örneklerine ABD' de rastlanılan çok katlı binalardır (5).
- d) 25 kattan fazla iş merkezi kullanımı amaçlı, dikey gelişimi nedeniyle prestij sağlayan binalardır (6).
- e) Taban alanı küçük yüksekliği taban ölçülerine göre fazla, kule biçimindeki narin binalardır (7).
- f) ABD' de 19.yy. sonlarında ortaya çıkan metal iskeletli büro binalarıdır (8).
- g) Yüksek bina, yakın ve uzak çevresini, fiziksel çevre kent dokusu ve her türlü alt yapı yönünden etkileyen yapı türüdür (9).
- h) Yapı kurallarına göre, asansör kullanılması gerekli olan 5 veya daha çok katlı binalardır (10).
- i) Yapı kurallarına göre, çevredeki yapı üst sınırını genellikle 12 kat aşan yapılardır (11).
- j) Yangın yönetmeliğine göre, yangınlara karşı özel önlemler alan 10 ya da daha çok katlı olan binalardır (12).
- k) Şehrin bir bölümünde, çevresindeki yapıların yüksekliğini aşan yapılardır (13).

2.2. Yüksek Binaların Ortaya Çıkış Nedenleri

19.yy. sonlarında ABD' de ilk örnekleri görülen yüksek binaların tasarımı, ülkelerin ekonomik, sosyal ve kültürel koşulları teknolojik düzeyleri önemli rol oynamışlardır. Yüksek bina tipinin gelişmesinde zaman zaman bu etkenlerden biri ya da bir kaç daha önemli etken haline gelmişlerdir. Ülkeler farklı coğrafi yapıya ve iklime sahip olmalarına rağmen, yüksek binaların şehirleşmenin ve çağdaşlığın sembolü olarak batıda gelişen biçimleriyle yapıldığı görülmektedir.

Yüksek binaların ortaya çıkmasında rol oynayan etkenlerden bazıları aşağıda ele alınmıştır.

Yüksek binalar yarattığı etki ile prestij öğeleri haline gelmişlerdir. Firmalar güçlerini sembolize etme yollarından biri olan yüksek binalar ile insanlara ve kent silüetine mesaj verme yoluna gitmişlerdir. Binanın yüksekliği, binaya sahip olan firmanın reklamını yapmakta ve diğer firmalar ile arasındaki rekabette yardımcı olmaktadır.

Yüksek binaların ortaya çıkışının diğer önemli bir nedeni ise maddi kazançtır. Dünyadaki nüfusun sürekli artması ve köyden kente göç sonucu ortaya çıkan hızlı şehirleşme bina yapılacak alanların azalmasına dolayısıyla arsa fiyatlarının artmasına neden olmaktadır. Değeri yüksek olan bu arsalardan maksimum karın sağlanmak istenmesi kat adetlerinin fazlaştırılması talebini ortaya çıkartmıştır. Diğer bir deyişle arsa maliyetinin değerlendirilmesi dikey gelişme ile gerçekleşmektedir. Fakat yapımından sonra bir kısmı boş kalan yüksek bina örneklerinin bulunması yüksek bina yapımında maddi kazanç öğesinin prestij öğesine göre ikinci planda olduğunu göstermektedir (14).

Teknolojinin ilerlemesi yüksek bina yapımına neden olan en önemli faktördür. Bilimsel gelişmeler, yapı malzemesinde ve yapı teknolojisinde gerçekleşen aşamalar yüksek bina yapımına olanak yaratmıştır. Yapıların duvarlarının taşıyıcı özelliğini ortadan kaldıran iskelet sisteme geçiş, çok katlılaşmaya ilk adım olarak kabul edilir. Strüktür malzemesi olarak çeliğin kullanılmaya başlanması, çok hızlı asansörlerin geliştirilmesi, hidroforun icadı, yangına karşı korumadaki yenilikler, havalandırma sistemlerinin geliştirilmesi, tasarım yöntemlerinin teknoloji ile birlikte gelişmesi, sismik tasarımın ileri seviyeye ulaşması, beton kalitesindeki sürekli yükselişler bina yüksekliklerinin artmasına olanak sağlamıştır (15).

Nüfusun sürekli çoğalması şehirlerde yaşayan insan ve faaliyet yoğunluklarının artmasına yol açmıştır. Şehir merkezlerindeki iş yerlerinin, çalışan insan sayısındaki artışa paralel olarak genişletilmesi yüksek binaların yapımı ile sağlanmaktadır.

Diğer taraftan firmalar birbirleriyle ile yakın ilişkiler içerisindedirler ve daha kolay iletişim sağlamak için yakın mesafelerde çalışmayı tercih etmektedirler. İletişim kolaylığı nedeniyle özellikle şehir merkezleri çalışma

ve iş bölgesi olarak gelişmekte, yüksek binaların yapımı yoğunlaşmaktadır (16).

Firma ve şirketler topluluğu tek çatı altında toplanma ve kolay ulaşım için mümkün olduğu kadar şehir merkezine yakın olmak istemektedir. Kent işlev alanlarında yayılma dezavantaj doğurmaktadır.

Şehirdeki yoğunlaşma, insanların yeşil alan ihtiyacının artmasına neden olmuştur. Varolan kentsel doku içinde ve kent merkezi dışındaki yeni yerleşmelerde, yeşil alanı artırmak amacıyla da çok katlı binalar yapılmaktadır. Arsanın tümünün bina yapımı için kullanılmaması yeşil alan için daha fazla yer sağlamaktadır (17).

Gelişmekte olan ülkeler, medeniyet düzeylerini, modernleşmelerini göstermek için yüksek binalar yapmaktadırlar (18). Az gelişmişlik sürecinden gelişme sürecine girerken çağdaşlığın biçimsel yanı yüksek binalar gösterge olarak kullanılmaktadır (19).

Yüksek bina yapımının bir diğer nedeni ise belirli arsalara geniş bina programlarının yerleştirilmesi ihtiyacıdır. Sınırlı bir alanı olan belirli bir arsada yapılacak olan binanın programının geniş olması ancak kat adetinin çoğaltılması ile mümkün olmaktadır. Bu tipteki arsalar yüksek bina yapımına yol açmaktadır (20).

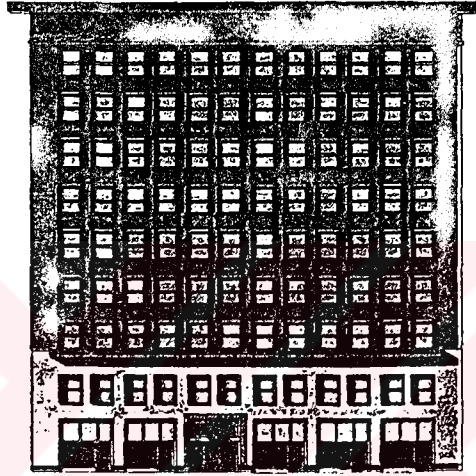
2.3. Yüksek Binaların Estetik Gelişimi

19.yy. sonlarında ABD' de yapı sistemi olarak çelik strüktürlerin, düşey ulaşımında asansörlerin hızlı gelişmeleri ile "Skyscraper" (gökdelen) adı verilen yüksek binalar yapılmaya başlandı.

Gökdelenlerin bir bina tipi olarak gelişmeleri ve estetik oluşumları çeşitli aşamalardan geçmiştir (21). Yüksek bina gelişiminde, çelik iskelet sistemini ilk olarak kullanan mimar William Le Baron Jenney' in önemli rolü vardır. 1883 - 85 yılları arasında Chicago' da yaptığı "Home Insurance" binası dış duvarların taşıyıcı özelliğini kaybettiği ilk binadır.

Yüksek binalarda kullanılan mimari dili geliştiren kişi ise Louis H. Sullivan' dır. Louis H. Sullivan binanın fonksiyonel elemanları dışında tüm

süslerden yoksun olmasını, bir başka deyişle özgün süsleme ile binanın fonksiyonunun belirtilmesi gerektiğini savunuyordu. Sullivan' a göre yüksek binanın, yüksekliği düşey elemanlar ile vurgulanmalıydı. 1890-91 yıllarında Sullivan tarafından yapılan Wainwright Binası (Şekil 2.2) bu tutumu açıkça ortaya koymaktadır. Binanın cephesinde düşey hareketi belirtmek için kolonları kullanmış, hatta kolon sayısını iki katına çıkartmıştır. Bu tutum o güne kadar yapılan binalarda karşılaştığımız birbiri üzerine kat koyarak yükselme fikrinin karşıtıdır (22).

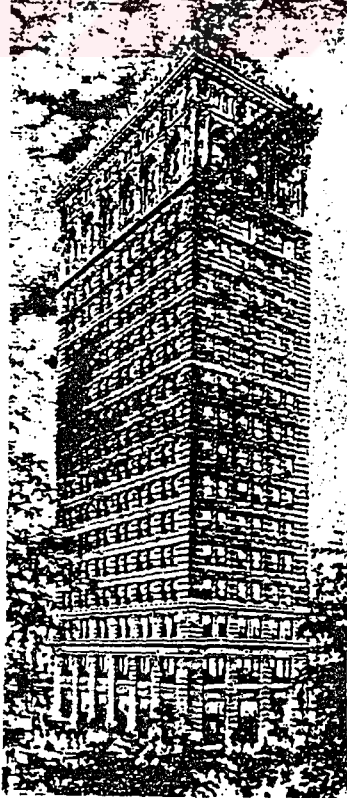

Şekil 2. 2 : "Wainwright Building" (23)

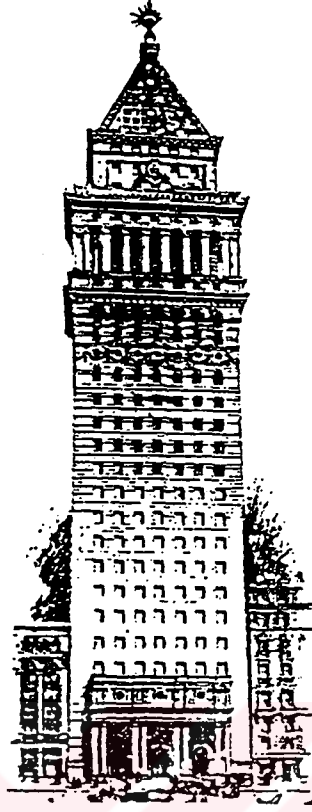
Louis Sullivan' ın gökdelenlerinin formuna yansıyan bir başka tutumu ise kaide (base), gövde (shaft) ve başlık (capital) olarak binaları 3 bölüme ayırmasıdır. Bu anlayışa göre her yüksek yapının giriş bölümünü oluşturan kaidesi, düşey hareketini vurgulayan bir gövdesi ve tek defaya özgü bir çatısı vardır. Sullivan' ın bu tutumu II. Dünya Savaşı sonuna kadar tüm binalarda egemen olmuştur (24). Bu tip binalara örnek olarak Sullivan' ın yaptığı "Guaranty Building" Burnham ve Rast tarafından tasarlanan 20 katlı "Masonic Temple Building" (Şekil 2.3), Cass Gilbert tarafından tasarlanan "Broadway-Chambers Building" (Şekil 2.4), Adler ve Sullivan tarafından yapılan 30 katlı "Sun Building", (Şekil 2.5) George Post tarafından tasarlanan 40 katlı "Prudential Life Insurance Tower" (Şekil 2.6) verilebilir.

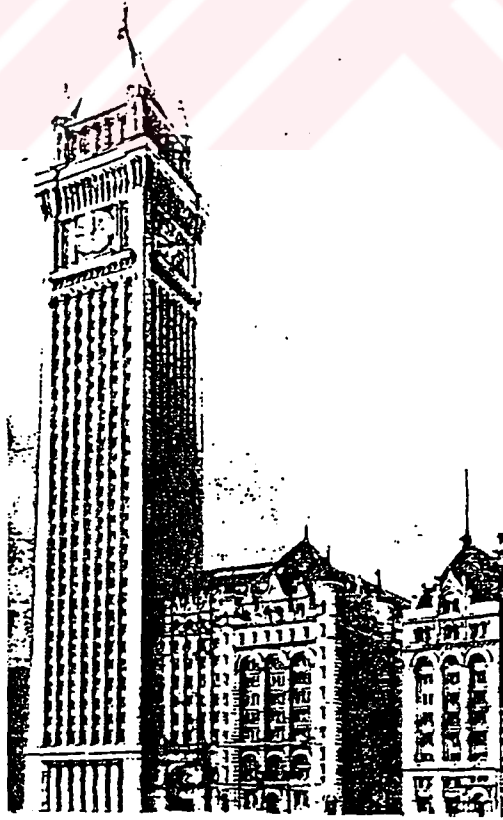
Şekil 2.3 : "Masonic Temple" binası (25)

Şekil 2.4 : "Broadway-Chambers" binası (25)

Şekil 2.5 : "Sun Building" (25)

Şekil 2.6 : "Prudential Life Insurance Building Tower" projesi (25)

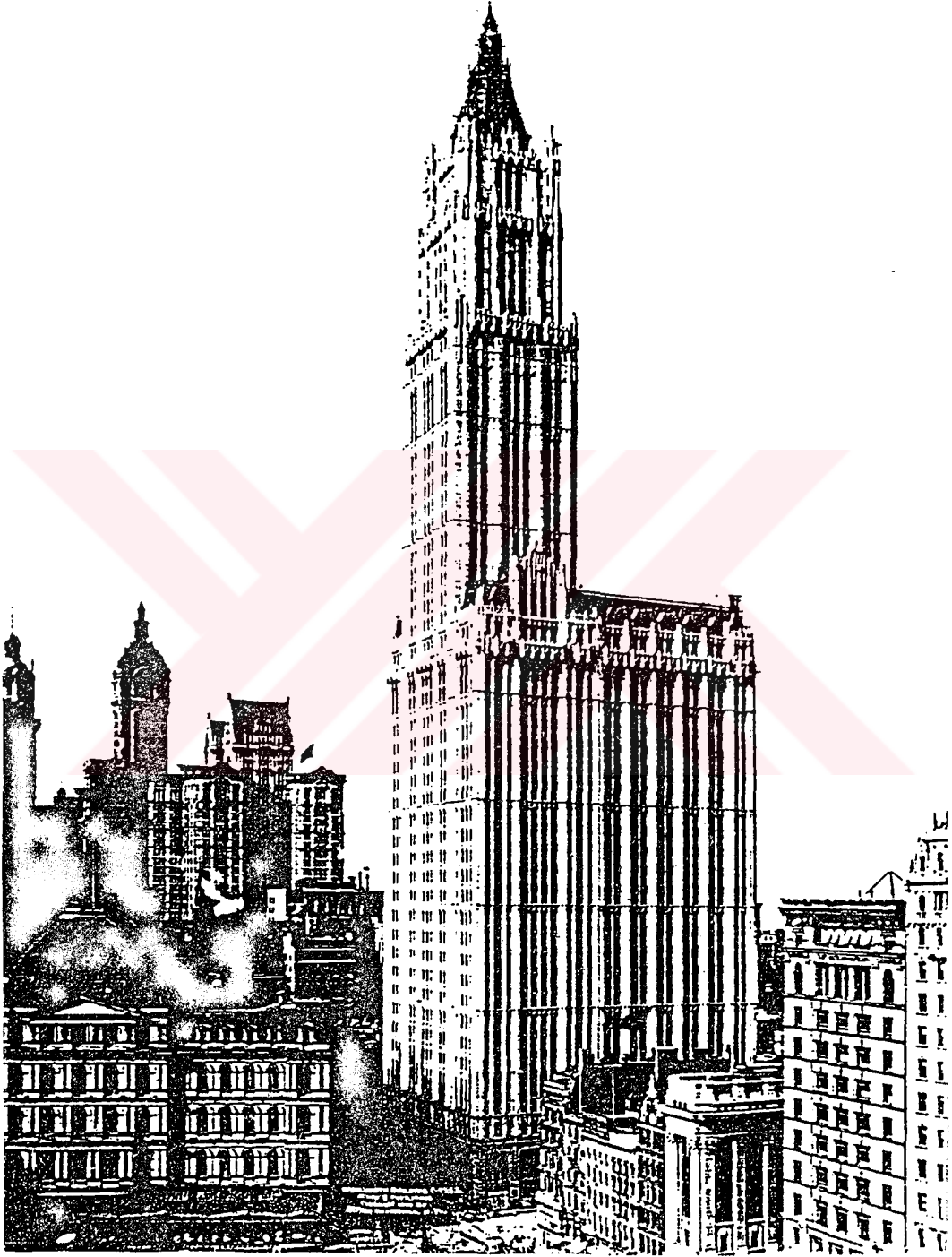
20. yy. başlarında Sullivan' ın yüksek binayı üç bölüme ayıran yapı formülüne sadık kalınmış fakat özgün süsleme anlayışı terk edilmiştir. Bu yıllarda yapılan gökdelenlerde 19. yy geçmişine özlemle bakan eklektik bir anlayış egemen olmuştur. Mimarlar, Chicago' lu mimarların etkisiyle ortaya çıkan özgün süsleme anlayışı yerine, geçmiş bir mimari akımın stilini kullanmayı tercih etmişlerdir. 20. yüzyılın ilk çeyreğinde yapılan gökdelenlerde görülen geçmişe yönelmenin ilk örneği ise Burnham Bürosu tarafından yapılan Fisher Binası' dır. Fisher Binası çelik konstrüksiyonla gerçekleştirilen erken yapılar arasında hem teknik hem de özgün süsleme bakımından çok ileri bir yapı kabul edilen Reliance Binası' ndan (1895) (Şekil 2.7) bir sene sonra yapılmıştır (26). Fisher Binası' nda Sullivan' ın yüksek yapı formülüne sadık kalınmıştır. Cephelerinde Reliance Binası' nda olduğu gibi ince kolanlar, geniş cam yüzeyler kullanılmıştır. Öte yandan geçmiş ile bağlantısı olmayan özgün süsleme yerini tamamen, Gotik stilden alınan detaylara bırakılmıştır.

Geçmişe özlemle bakan bu dönemin yapı örnekleri arasında, Gotik üsluptan alıntılar yapan NY' da 55 katlı "Woolworth Binası" (Şekil 2.8) (Mimar: Cass Gilbert) Rönesans' a dayanan, Chicago' da Wrigley Binası (Mimarlar: Grahamm, Anderson, Probst ve White) ve Yunan İyon nizamının egemen olduğu, Chicago' da Continental Illinois National Bank and Trust Company Binası (Mimarlar: Grahamm, Anderson, Probst ve White) 53 katlı Singer Binası (Mimar: Ernest Flagg, 1908) (Şekil 2.9), 52 katlı "Metropolitan Tower" (Şekil 2.10) (Mimar: Lee Brun & Son, 1909) (28) yer almaktadır. Bu örneklerde olduğu gibi tarihi detayları kullanma eğilimi ile şehir silüetlerinde romantik bir görüntü egemen olmuştur (29).

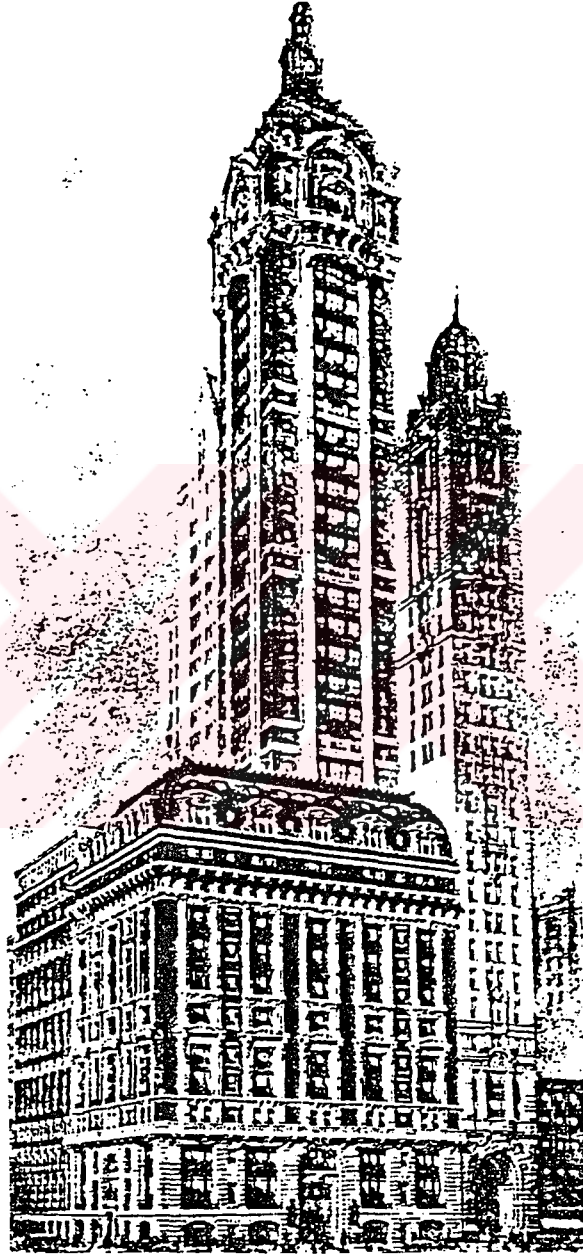
Bu yıllara ait en çarpıcı örnek ise Chicago Tribune Binası için açılan yarışmayı Neo-Gotik bir projenin kazanmasıdır. (Mimarlar: Hood ve Howells, 1922) ABD' inden katılan bütün yarışmacılarında revivalist oluşu, o yıllarda bu anlayışın ne kadar yaygın olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra Avrupa' dan gönderilen projelerde rasyonalizm egemendir. Yarışmaya katılan Avrupalı mimarlardan bazıları, Finlandiya' dan Elien Searinen, Almanya' da Walter Gropius, Adolf Meyer ve Heinrich Mossdorf; Fransa' dan Adolf Loos'tur (30).

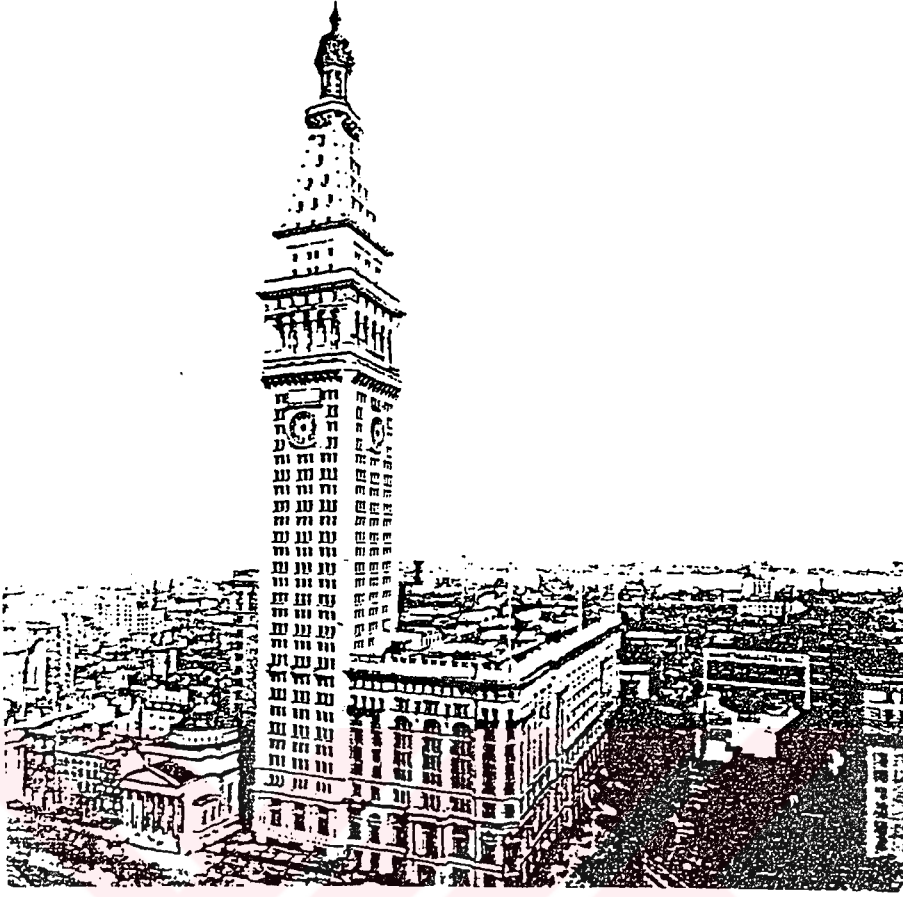
Şekil 2.7 : "Reliance Building" (23)

Şekil 2.8 : "Woolworth Building" (27)

Şekil 2.9 : "Singer" Binası (25)

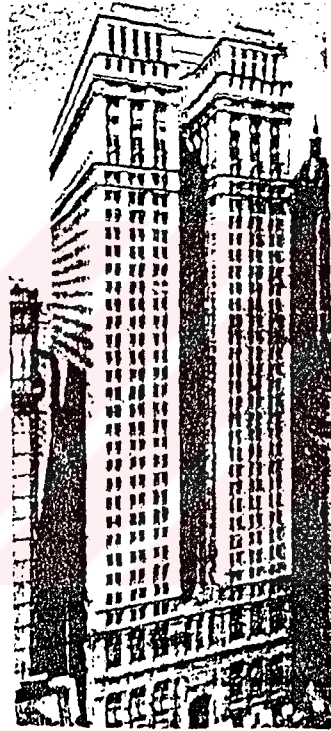

Şekil 2.10 : "Metropolitan Tower" Binası (27)

Walter Gropius'un projesi Chicago okulu doğrultusunda olmasına rağmen o dönemde Chicago okulu Avrupa' da bilinmemektedir (31). Burada ortaya çıkan sonuç ABD' inde II. Dünya Savaşı öncesinde yapılan gökdelenlerde Modern Mimari anlayışının etkili olmayışıdır. Avrupa' da yapılan projelerde ise Revivalizm yerine Rasyonalizm etkili olmuş, bunun yanı sıra projeler sadece kağıt üzerinde kalmıştır (32).

20. yüzyılın ilk çeyreği ele alındığında, 1914' den itibaren I. Dünya Savaşı ve bunu izleyen ekonomik durgunluk yüzünden ABD' de gökdelen yapımının bir süre durduğu ve 1920' lerde yeniden başladığı görülür (33). 1900-1914 yılları arasında yapılan gökdelenlere baktığımızda, 1890-1900 döneminde başlayan yükselmenin ve kule tipi narin binalar tercih edilmesinin daha da arttığı söylenebilir. Bunun yanı sıra yüksek binaların biçiminde değişiklik meydana gelmiş, kuleler bir taban üzerinde yükselmeye başlamıştır.

1916 yılında ABD' nin ve New York eyaletinin ilk Zoning yönetmeliği hazırlanmıştır. 1900' lerin başlarında, New York' ta yapılan 40 katlı "Equitable Building" (Şekil 2.11) (Mimar: Gilman, Keudall ve George P. Post" üzerinde yer aldığı arsanın tümünü işgal etmiş ve çevresinde yer alan binaların ışık ve havasına engel olmuştur. Bu nedenle hazırlanan yönetmelik caddenin genişliğine bağlı olarak binalarda "setback" (geri çekilme) sistemini getirmiştir (35).

Şekil 2.11 : "Equitable Building" (34)

1928-1930 yıllarında New York'ta yapılan "Chrysler Building" (Şekil 2.12) 1930-31 yıllarında yapılan "Empire State Building" (Şekil 2.13) bu yönetmeliğe göre projelendirilmişlerdir (36).

20. yüzyılın ikinci çeyreğine ait yüksek binalarda 1880' den beri süre gelen taban-gövde-başlık formülü üslup değişiklikleri ile korunmuştur (37). Bu dönemde yüksek binalarda eklektik anlayışların yerine devrin geçerli

Şekil 2.12 : "Chrysler Building" (27)

Şekil 2.13 : "Empire State" Binası (27)

üslubu olan Art-Deco almıştır. Binaların biçimlerinde görülen değişiklikler ise, gökdelen yapımcıları arasında başlayan yükseklik yarışının sonucudur. Yapılar ince uzun (kulevari) bir görüntüye bürünmüştür. Bunun yanı sıra Sullivan formülünün kaide, gövde ve başlıktan oluşan antik sütun sembolizmine dönüştürüldüğü görülür (38).

Bu dönemde gerçekleştirilen gökdelenlerden bazıları aşağıda yer almıştır; Bunlardan 1929 yılında, Burnham Kardeşler tarafından Chicago' da yapılan Carbide and Carbon Binası Art-Deco üslubuna sahip bir kule görüntüsündedir. 1930 yılında Holabird ve Root tarafından Chicago' da gerçekleştirilen Board of Trade Binası yine aynı üsluba sahip, çatışı nedeni ile tek defaya özgü hale gelen bir binadır. Yine 1930 yılında William Van Allien tarafından yapılan 77 katlı Chrysler Binası (Şekil 2.12), ulaştığı rekor yükseklik ve Art-Deco bezemeleri ile dikkati çekmektedir.

1931 yılında Sherve, Lamb ve Harman tarafından New York' ta 102 katlı Empire State Binası inşaa edilmiştir. (Şekil 2.13) Chrysler Binası'nın ünvanını elinden alan bu bina bugün hala dünyanın dördüncü yüksek binasıdır (39). O dönemin kaide-gövde-başlık anlayışına göre yapılan devrinin mühendislik açısından en üstün yapılarından biridir (40). Fakat 1930' lu yıllardaki ekonomik kriz yüzünden, estetik görüntüsü, teknik nitelikleri bakımdan başarılı olan, dünyanın en yüksek yapısı ünvanına sahip, Empire State Binası ekonomik başarısızlığa uğramıştır. Yapıldığı dönemde pek çok katı uzun süre boş kalan bu bina bir bakıma çok katlı binaların ekonomik ölçüler içindeki yükseklik sınırını da belirlemiştir. Yıllarca "Empty State Building" olarak adlandırılan bu bina yükselmenin daha çok kar sağlamadığını göstermiştir (41). Bunun yanı sıra yüksek büro binalarını yoğun şekilde bulunduğu iş merkezinde, çalışma saatleri dışında sosyal çöküntü yaşanması, yapımcıları daha yüksek binalar yerine ticaret ve çevre düzenlemesi bakımından daha başarılı yapılara yöneltmiştir.

1932-1940 yılları arasında New York' ta yapılan "Rockefeller Center" (Şekil 2.14) (Morris, Reinhard, Hofmeister Corbett, Harrison, Mac Muray, Hood, Foulhoux", 66 katlı bir kule etrafında yer alan daha alçak irtifalı yapılardan meydana gelen çok amaçlı yerleşimin ilk örneğidir (43).

Şekil 2.14 : Rockefeller Center (42)

1930' lu yıllarında başında büyük ekonomik kriz ve sonra da II. Dünya Savaşı nedeniyle yüksek bina yapımı etkilenmiştir (44).

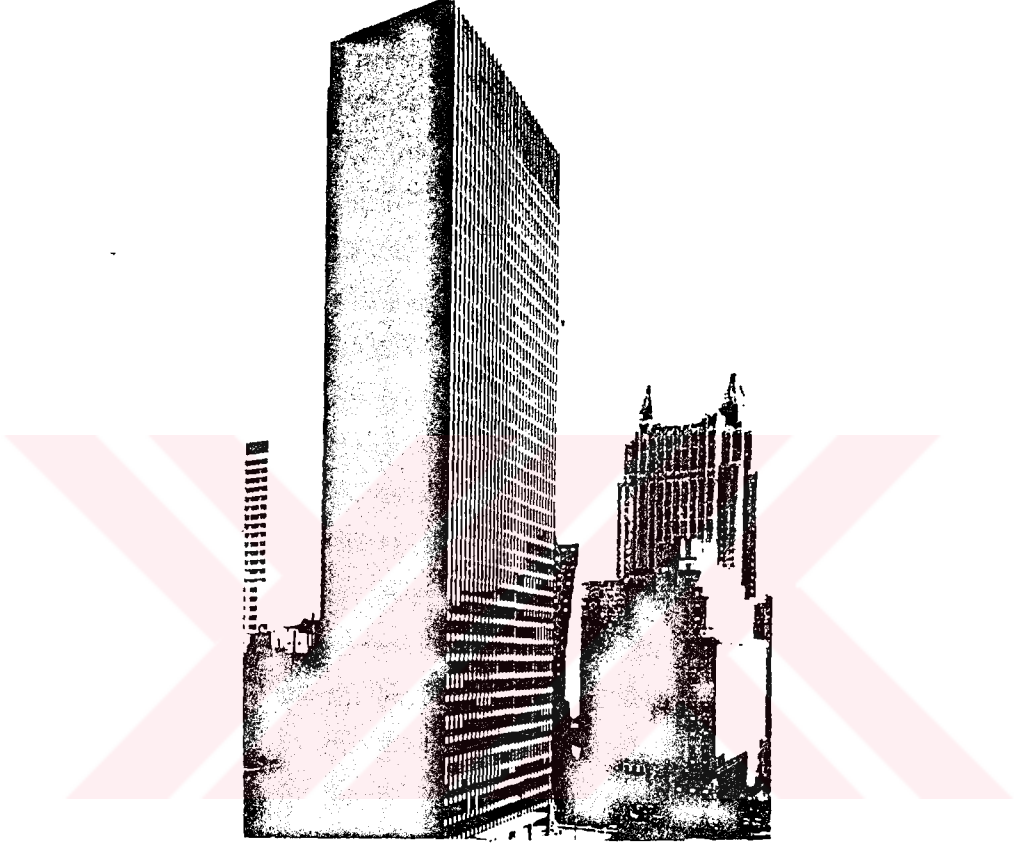
II. Dünya Savaşı sonrası inşaa edilen gökdelende Louis Sullivan' ın binayı üç ayrı bölüme ayıran yapı formülünün tamamen terk edildiği görülmektedir. Prizma şeklinde, aşağıdan yukarıya kadar aynı geometrik form disipline içerisine girmiş, binalar inşaa edilmeye başlanmıştır. Yüksek binaların dışını giydirme alüminyum ve cam ile kaplamak yaygınlaşmıştır. Rasyonalizmin dar kalıplarından taviz verilmeden uygulanan bu prizma şeklindeki binaların bütün dünyada benimsenmesinde en önemli rolü Mies Van der Rohe oynamıştır.

Modern Mimari'nin ana gayesi formun fonksiyonu izlediği varsıymına dayanan uluslararası bir stil yaratmaktı (45). Mies Van der Rohe' nin "Less is more" (Az çoktur) sloganından kaynaklanan prizmatik yapı anlayışının II. Dünya Savaşı sonrası geliştiği söylenemez. 1919 ve 1921 yıllarına ait Mies tarafından cam prizma şeklinde yapılan projeler bulunmaktadır. Ancak bunları uygulama fırsatı bulunmamıştır. 1951 yılında Mies Van der Rohe tarafından gerçekleştirilen Chicago' daki Lake Shore Drive Apartmanları (Şekil 2.15) bu anlamdaki ilk uygulamalar arasında yer alabilir. Mies, sahip olduğu katı rasyonalist tutumu daha sonra da hiç ödün vermeden devam ettirmiştir. 1958 yılında New York' ta inşaa edilen Seagram Binası (Şekil 2.16) onun, Johnson ile birlikte yaptığı, 38 katlı

bronz ve camdan giydirmeli bir gökdeldir. New York' ta 1971 yılında Murphy ile birlikte yaptığı IBM binası, 1963 yılında Chicago' da yaptığı Federal Merkez ve Baltimore' daki One Charles Merkezi Mies Van der Rohe' nin birbirinden ayırt edilemeyen gökdelenleri arasında sayılabilir.

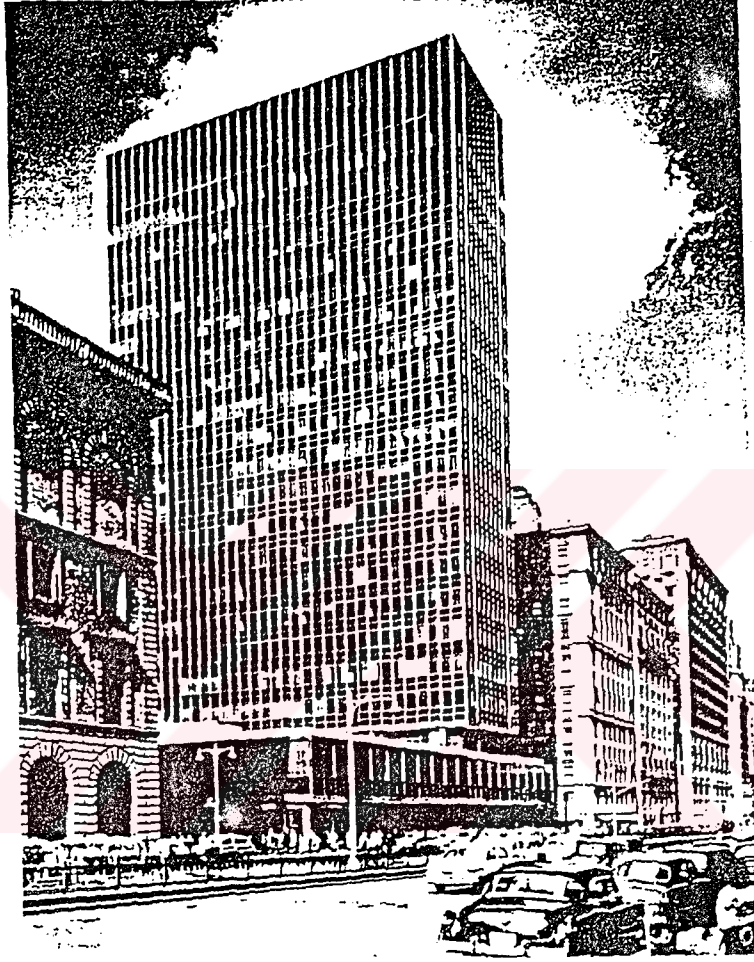

Şekil 2.15 : Lake Shore Drive (46)

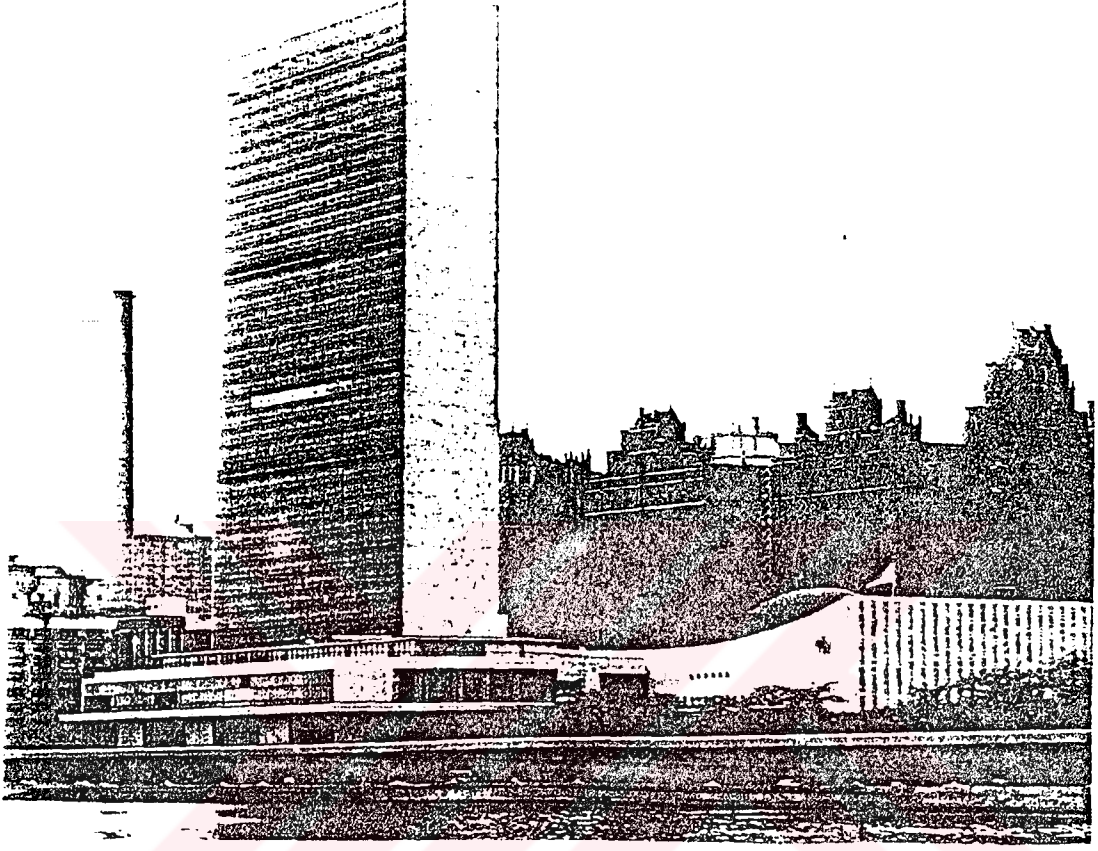
Şekil 2.16 : "Seagram Building" (47)

1952 yılında ABD' nin en büyük mimarlık bürolarından biri olan SOM tarafından New York' ta gerçekleştirilen Lever House Binası, (Şekil 2.17) prizma gökdelen anlayışının kabul gördüğünü ortaya koymuş ve bu tutumun yaygınlaşmasında önemli rol oynamıştır. Dünyanın çeşitli yerlerinde yoğun uygulamaları bulunan söz konusu büro çok uzun süre ödün vermeden bu tutumlarını sürdürmüştür.

Şekil 2.17 : "Lever House" (48)

Prizma gökdelen anlayışını, mimarlık çevresinde ne derece benimsendiğini ortaya koyan en çarpıcı örnek ise New York'ta 1949-1951 yılları arasında yapılan Birleşmiş Milletler Binası' dır. (Şekil 2.18) Mimarları arasında Horisson Abramowitz Le Corbusier ve Niemeyer gibi ünlü isimlerin bulunduğu, dünya milletlerini temsil eden bu yapıya prizma gökdelen anlayışının ne denli kabul gördüğü anlaşılmaktadır.

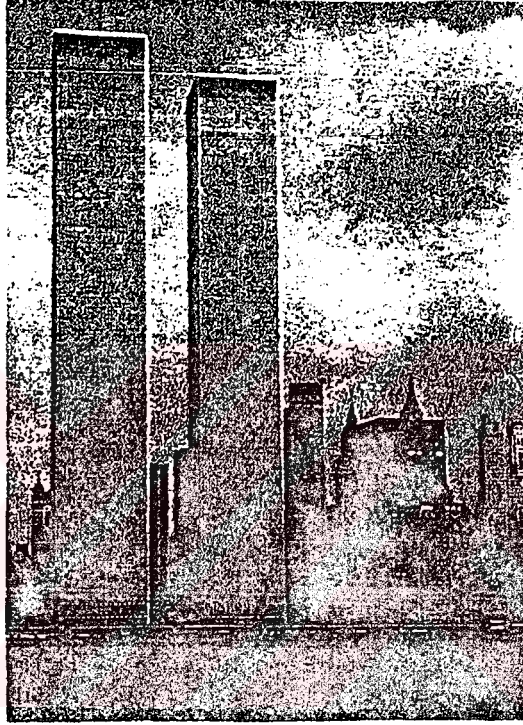
Şekil 2.18 : "United Nation Building" (49)

Bu yıllarda Fransa' da "Unite d'Habitation" konut bloğu, İngiltere' de "Sheel-Mex" ve "New Zellend House", Almanya' da "Plörrer Hochhous" büro binası, Danimarka' da "SAS" terminal ve otel binası yapılmıştır (50).

1950-1960 arası yapılan bütün yüksek yapıların birbirine benzeyen yapılar olduğu söylenebilir. Bu yıllarda Mies' in prizma anlayışı egemen olmuştur. Sonuç olarak bütün dünya şehirleri birbirine benzemeye başlamıştır. Mimari kritik Lewis Momford bu gelişmeyi "Manhattan' laşma" olarak tanımlamıştır (51),

1960 yılından sonra rasyonalizmin dar kalıplarından ödün vermeyen "kutu" gökdelen anlayışı birdenbire değişmedi. Bu anlayışı günümüze kadar

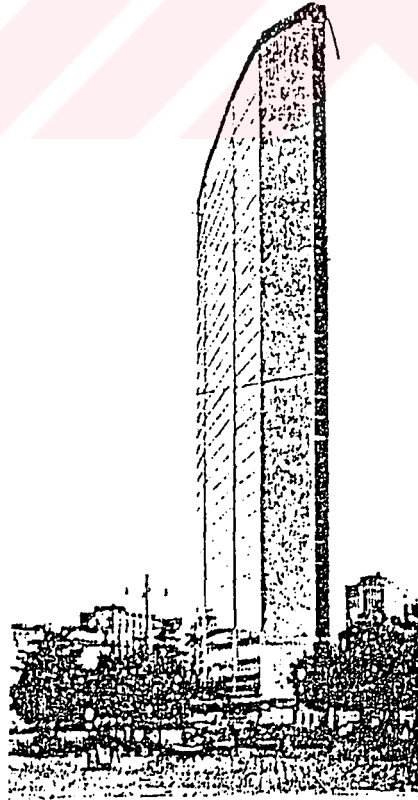
getiren çok sayıda örnek bulunmaktadır. Bunların arasında 1972 yılında Paris' in Defense bölgesinde yapılan Fiat binası, Yamasaki' nin 1974 yılında New York' taki World Trade Kuleleri (Şekil 2.19) ve I. M. Pei' in 1981 yılında yapılan Commerce Kulesi yer almaktadır.

Şekil 2.19 : "World Trade Tower" (52)

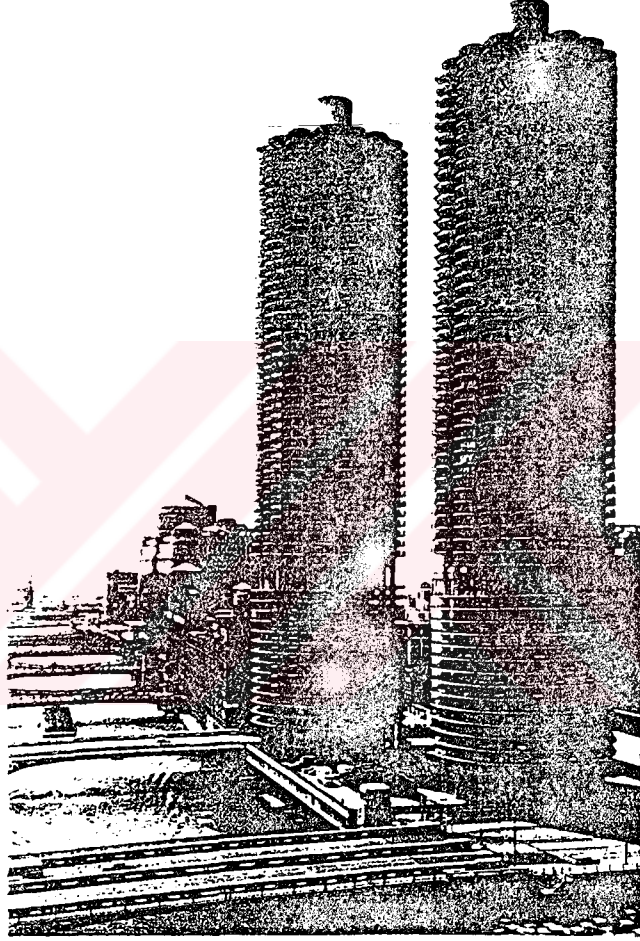
1960 yılına gelindiğinde tüm mirası reddeden süslemeye ve sembolizme karşı çıkan, sadece geometrik formlardan hareket eden, form fonksiyon ilişkisine dayalı bir uluslararası stil yaratma çabası içinde olan Modern Mimariye çeşitli çevrelerden tepkiler doğmaya başlamıştır. 1950-1960 yılları arasında yüksek yapılarda tek çözüm kabul edilen prizma anlayışı 1960 yılından sonra bu özelliğini yitirmiş, ancak çeşitli mimari tutumlar arasında bir alternatif olarak ortaya çıkmıştır. Değişik stil ve tutumlardan meydana gelen bir çeşitlilik devri başlamıştır. Kuşkusuz bütün akımlar birdenbire ortaya çıkmamış, başlangıçları çok daha öncelere dayanmıştır.

1960'lı yılların başında Mies'in katı tutumunu yumuşatan örneklerle rastlanmaktadır. Yumuşamış rasyonalizm diyebileceğimiz bu anlayışın temelinde geometrik formlardan ayrılmadan yapıya tek defaya özgülük kazandırma amacı bulunmaktadır. Sözkonusu bu mimari anlayış ile dünya şehirlerini birbirine benzeten monoton gökdelenler yerine, tanınabilir gökdelenler yapılması dolayısıyla sözkonusu bu gökdelenlerin bulunduğu çevrenin de tek düzelikten kurtulması sağlanmıştır. Yumuşamış rasyonalizmin örnekleri arasında 1961 yılında Milano'da Gio-Ponti tarafından yapılan Pirelli Binası (Şekil 2.20), 1963 yılında New York'ta Walter Gropius tarafından yapılan Pan American Binası yer almaktadır. Bu yapılar aerodinamik bir görüntüye sahiptirler. 1964-1967 yıllarında Chicago'da Bertrand Goldberg tarafından yapılan Marina Kuleleri (Şekil 2.21) geometrik bir form olan silindir şeklinde yapılmışlardır. 1972 yılında, San Francisco'da inşaa edilen, William Pereria'nın Trans America Binası yine geometrik bir form olan piramitten yararlanılarak yapılmış, bina tek defaya özgü bir karakter kazanmıştır. 1973 yılında Paris'te yapılan Maine-Montparnasse Kulesi'de kütesinin yuvarlatılması ile kendine özgü karaktere

Şekil 2.20 : Pirelli Binası (53)

sahiptir. 1974 yılında Chicago'da SOM tarafından yapılan Sears Kulesi (Şekil 2.22)'de yapının çeşitli bölümlerinin farklı irtifalarda yapılması ile tek düzelikten kurtulmuştur.

Şekil 2.21 : "Marina City" (54)

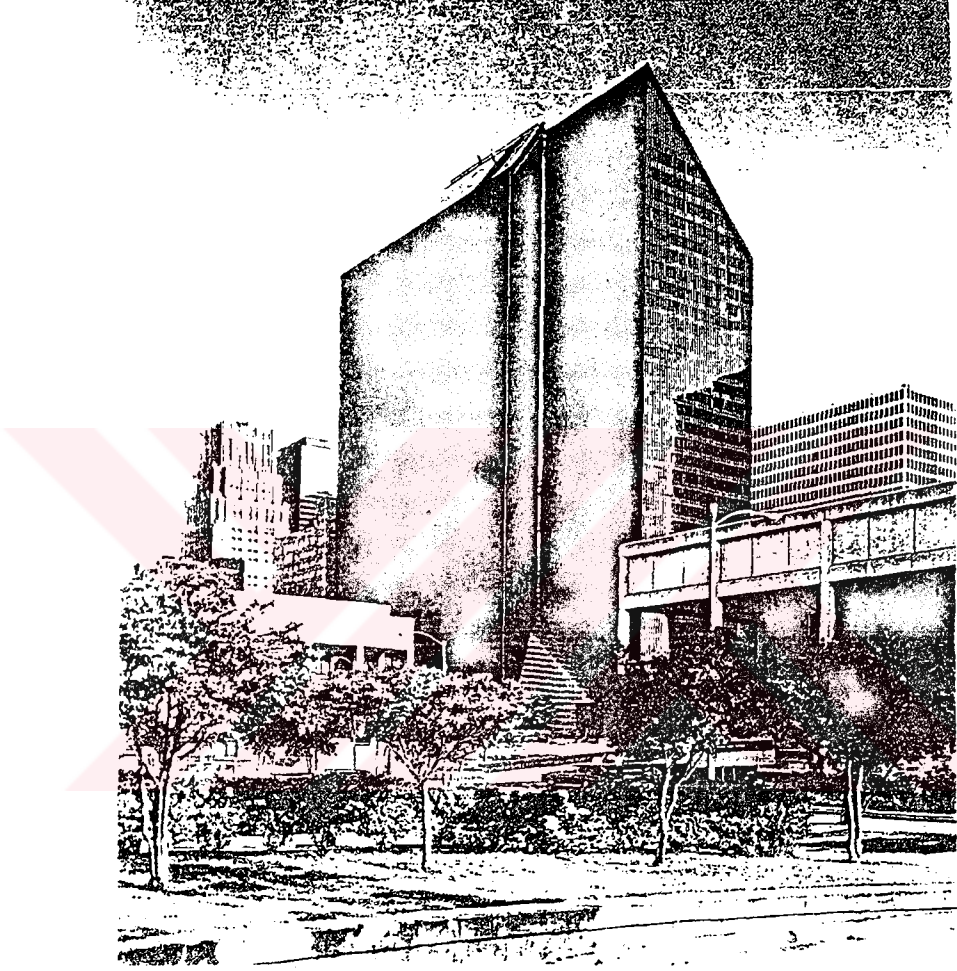
1960 yılından sonra rasyonalizmin yumuşaması sonucu Sullivan'ın tekrar binayı üç bölüme ayıran yapı formülüne dönmüştür. Örnek olarak, 1976 yılında Houston'da Phillip Johnson tarafından yapılan Penzoil Kulelerini (Şekil 2.23) verebiliriz. Penzoil Kulelerini birbirine bağlayan atrium girişi vurgulanmış ve her iki kulenin çatısı belirgin şekilde kırılmıştır.

Şekil 2.22 : "Sears Tower" (55)

Çatıdaki bu kırılmanın şirketin başkanı tarafından istenmiş olması da, 1960 öncesi görülen rasyonalizmin dar kalıplarına mimari çevrenin dışından da tepkiler geldiğinin bir göstergesidir. Sullivan'ın formülüne geri dönüşün bir

diğer örneği ise 1977 yılında New York'ta Stubbins ve Roth tarafından yapılan Citycorp Binası'dır. Bu bina girişindeki atrium ve kilisesiyle çatısındaki kırılmayla Sullivan'ın formülüne geri dönüşün bir örneğidir.

Şekil 2.23 : "Pennzoil Place" (56)

Günümüzde yüksek yapıların belirli bir bölümünün vurgulanmasının farklı nedenleri de olmaktadır. Bu binalara örnek olarak 1978 yılında, Chicago'da, Helmut John tarafından yapılan Xerox Binası ve 1983 yılında, New York'ta, Der Scott'un yaptığı Trump Kulesi örnek olarak verilebilir. Xerox Binası'nın çatısının üzeri helikopter inişini kolaylaştırmak için siyah beyaz mermerle kaplanmıştır. Trump Kulesi'nde ise binanın girişi altın yaldızlı ayna camla kaplanarak yapının ve sahibi olan şirketin görkemine dikkat çekilmektedir.

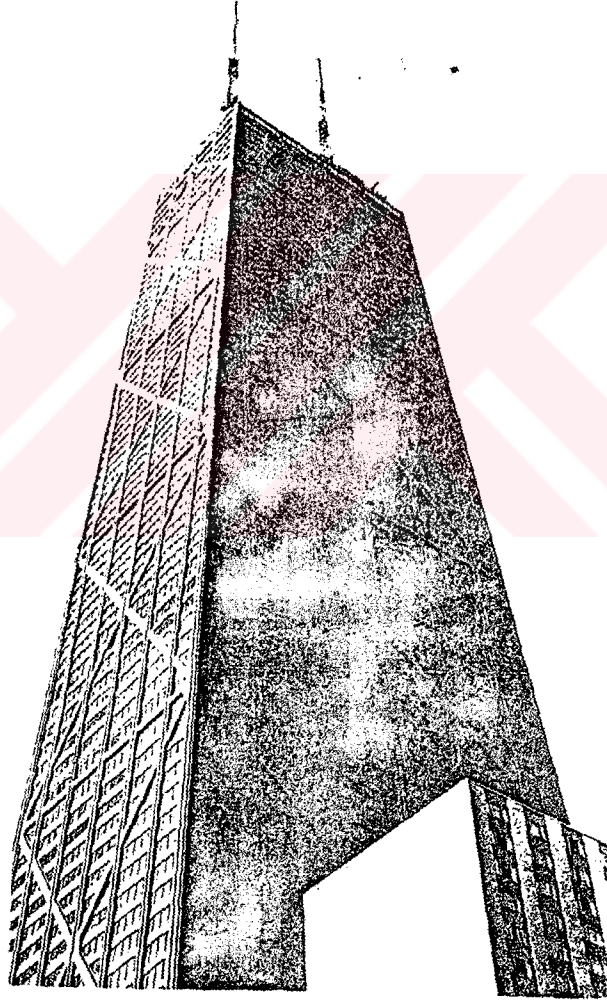
1960 sonrası yüksek yapılarda görülen akımlardan biri de Brütalizm Akımı'dır. Malzemeye, konstrüksiyona veya içteki fonksiyonların dışa vurmasına dayanan objektif bir form yaratmaya çalışan Brütalizm Akımının yüksek binalarda birçok örneği bulunmaktadır. Bu örneklerin arasında 1965 yılında New Haven'da Roche ve Dinklos tarafından yapılan Knights of Colombus Binası (Şekil 2.24) yer almaktadır. Bu yapı içerlerine merdiven ve asansör yerleştirilen dört kule tarafından taşınmaktadır.

Ayrıca bu kuleler yapının dış görünüşünü belirlemektedir. Diğer bir örnek ise 1969 yılında Som Firması tarafından Chicago'da yapılan Hancock Kulesi (Şekil 2.25)'dir. 100 katlı olan bu bina, her 18 katta bir çift diyagonal çelik destek tarafından rüzgara karşı güçlendirilmiştir. Aynı zamanda, bu diyagonal destekler binaya çevresinde tanınabilirlik özelliği kazandırmıştır.

Şekil 2.24 : "Columbus Office Block" (57)

Brütalizm Akımına iyi örneklerden bir diğeri de 1983 yılında, Norman Foster tarafından yapılan Hongkong Bankası (Şekil 2.26)'dır. Taşıyıcı sistemi nedeniyle bina kendine özgü bir görünüm kazanmıştır.

Şekil 2.25 : "John Hancock Center" (58)

Şekil 2.26 : "Hongkong Bank" (59)

Yüksek yapılarda en büyük değişiklik Post-Modernizm Akımı ile gerçekleşmiştir. Peter Blake 1977 yılında yazdığı "Form Follow Fiasco" adlı kitabı ile Post Modernizm öncesi bütün akımları Modern Mimari olarak tanımlamış ve ortak özelliklerinin, tarihi, içeriği ve süslemeyi tamamen ortadan kaldırmak olduğunu belirtmiştir (60).

Post Modernizm, yer yer tarihten ve ticari reklamlardan formlar aktaran, çevreye uyumu, çevreyi tekrarlama şeklinde algılayan, sembolik, süslemeli, esprili ve sürprizlerle dolu mekanları içeren bir mimari anlayış olarak ortaya çıkmıştır.

Post Modernizm Akımı'nın gelişmesinde üç önemli mimardan biri olan Charles Jencks, Modernizmin kurallarını kabul etmeyen, her türlü mimarinin ortak ismi olarak, Post Modernizm terimini Çağdaş Mimariye kazandırmıştır. Mies Van der Rohe'nin "Less is more" sloganına "Less is bore" (Az sıkıcıdır) sloganı ile karşılık veren Venturi, bu akımın kuramsal alanda rayına oturmasını sağlamıştır.

Post Modernizm akımına saygınlığını kazandıran aynı zamanda yüksek yapılarda Post Modernizm sözkonusu olduğunda ise en önemli mimar Phillip Johnson olmuştur. 1979 yılında New York'ta yaptığı AT&T Binası (Şekil 2.27) 1980'li yıllarda birçok mimara örnek olmuş, bu yıllarda, gökdelenlere yaygın olarak Post Modernizm akımının yansımaları sağlanmıştır. AT&T Binası'nın Rönesans tonozlu bir girişi ve alınlıklı bir bitişi vardır. Ayrıca mimar yapının formunu lüks bir otomobil olan Rolls-Royce'nin ızgaralarından esinlenerek yapmış, güçlü bir şirket olan AT&T'nin görkemine dikkat çekmek istemiştir. Phillip Johnson sözkonusu olan bu gökdelende tarihi ve espriyi birleştiren bir tutum sergilemiştir. Johnson 1984 yılında Houston'da yaptığı Republic Bank Merkezi'nde de Post Modernist tutumunu sürdürmüştür. Bu bina eski Hollanda lonca yapılarıyla Rönesans mimarisinin karışımı bir görüntüye sahiptir. Bu mimarın 1985 yılında yine Houston'da yaptığı Tansco Binası'nda ise Art-Deco anlayışına geri dönüş gözlenmektedir.

Post Modernist gökdelenler arasında 1981 yılında Chicago'da Helmut John tarafından yapılan One South Wacker Binası, 1983 yılında Kohn Pedersen ve Fox tarafından yapılan 333 Wacker Drive Binası, Moriama ve Teschima tarafından New Orleans'ta yapılan, Place St.Charles Binası

Şekil 2.27 : "AT&T Building" (61)

Art-Deco cepheleri ile örnekler arasında yer almaktadır. Post Modern gökdelenlere bir diğer örnek ise 1985 yılında Emery Roth ve Oğulları tarafından, New York'ta yapılan 575 The Center of Fifth Binası'dır. Bu yıllarda rasyonalizm ile özdeşleşmiş SOM firmasının da Post Modern gökdelenler yapması bu akımın ne denli yaygınlaştığının bir göstergesi olmuştur.

Günümüze kadar yapılan gökdelenlerde değişik stil ve tutumlardan oluşan çeşitlilik görülmektedir. II.Dünya Savaşı öncesi hakim olan Sullivan'ın yapı formülü veya 1950'li yıllarda görülen Mies Van der Rohe'nin katı rasyonalizm anlayışı gibi yüksek yapıların formunu belirleyen tek bir stilin varlığı olanaksızlaşmış, 1960 sonrası ortaya çıkan değişik üsluplar bütün akımları birer alternatif haline getirmiştir (62).

2.4. Yüksek Binalar ve Şehir İlişkisi

Günümüzün prestij yapılarını oluşturan gökdelenlerin ortaya çıktıkları günden bugüne kadar, devasa boyutları ile içinde bulundukları şehirleri büyük ölçüde etkiledikleri gözlenmektedir. Yoğun gökdelen yapımı şehrin özgün mimarisinin yok olmasına, farklı bir silüete kavuşmasına neden olmaktadır. Yapımından günümüze kadar uzun bir süre geçen yüksek binaların şehirlere etkisi olumlu olabildiği gibi olumsuz da olabilmektedir. İngiliz mimar Walter Bor (1964) şehirlerdeki yüksek binalar ve motorlu taşıtlar arasında bir benzerlik kurmuş, ikisinin de bilimsel ve planlı bir şekilde kullanıldıklarında insanlığa ve şehirlere ne kadar olumlu katkıları oluyorsa, bunların başıboş bırakıldığında da şehirleri bozacağını vurgulamıştır (63).

Yüksek binaların en olumsuz etkisi şehirlerin geleneksel mimarisini ortadan kaldırmasıdır. Tarihi dokuya sahip şehirlerde, gökdelenlerin yasaklanması gerektiği hemen hemen herkes tarafından kabul edilmiştir. Gökdelenler şehrin sahip olduğu mimari mirası ortadan kaldırmakta, yepyeni bir estetik anlayış getirmektedirler. Yasaklamanın ilk örneklerinden birine Washington D.C. şehrinde rastlanmaktadır. 1910 yılından itibaren bu şehirde Capitol'un kubbesinin kasnağından daha yüksek bina yapmak yasaktır. Tarihi çevrede yüksek bina yapımının yasaklanmasının diğer örneği ise Paris'te görülmektedir. Bütün yüksek yapılar Paris'in Defense bölgesinde yapılmaktadır (64). Brüksel, Kopenhag, Prag, Roma ve

Viyana'da 1960'lardan sonra Paris'te olduğu gibi tarihi çekirdekte, Amsterdam ve Helsinki'de ise bütün şehirde yüksek bina yapımı yasaklanmıştır.

Gökdelenlerin şehirler üzerindeki diğer etkisi ise silüete getirdikleri farklılıklardır. Gökdelenlerin formları şehirlerin silüetine olumlu olduğu gibi olumsuz katkılarda da bulunabilmektedir. Yüksek binaların tarihsel gelişimine bakıldığında, II.Dünya Savaşı sonuna kadar Sullivan'ın yapı formülüne sadık kalındığı görülmektedir. Bu mimari anlayış beraberinde, özgün çatı bitişlerine sahip binaları getirmiş, dolayısıyla ilginç silüetlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Diğer taraftan II.Dünya Savaşı sonrası Mies Van der Rohe'nin, rasyonalizmin kalıplarından dışarı çıkmayan prizma gökdelen anlayışı geçerlilik kazanmıştır. Bu tutumun uzun süre bütün dünya tarafından benimsenmesi, monoton çevreleri yaratmış, şehir silüetlerine olumsuz etkiler yapmıştır. 1960 sonrasında ise uluslararası stilin yarattığı olumsuz etkiyi ortadan kaldırmayı bir başka deyişle, şehir silüetlerine tek defaya özgü karakter kazandırmayı amaçlayan yeni uygulamalar ve ütopyik projeler yapılmıştır. 1972 yılında San Francisco'da gerçekleştirilen pramit şeklindeki Transamerica Binası, Houston'da yapılan Penzoil, Republic Bank ve Tansco gökdelenleri, içinde bulundukları şehirleri de tek defaya özgü hale getiren, dolayısıyla şehir silüetine katkıda bulunan yüksek bina örnekleridir. Günümüzde rasyonalizmin yarattığı monoton şehirlerin tümünde çeşitli mimari akımlara ait pekçok gökdelen örneği bulunmaktadır.

Yüksek binaların şehirlere yaptıkları etkilerden bir diğeri ise, sokak düzenine getirdikleri değişikliklerdir. Etrafı meydanlar ile düzenlenmiş yüksek yapıların gerçek mahalleleri ortadan kaldırdığı bir gerçektir (66).

Yaşamayan kentsel alanlar yerine, zemin katlarda şehir halkı ve çevresi ile kolayca bütünleşen mekanların ancak insanlar arasındaki ilişkiyi düzenlediği bilinmektedir. Zemindeki mekanların kamu kullanımlarına açık olması halinde fazla kat izni verilmesini ve binanın tek bir fonksiyona sahip olmamasını öngören 1962'deki yönetmelik bu gerçeği planlamacıların gördüğünü ortaya koymaktadır (67).

Gökdelenler arasında içine heykel veya su elemanı yerleştirilerek yaratılan boş plazalar ve piazzalar, ancak asosyal insanların ilgisini çekebil-

mektedirler. New Orleans'ta, Charles Moore'ın yaptığı Piazza d'italia (1975-80) meydanı bu gerçeği ortaya koyan iyi bir örnektir (68)

Günümüzde sosyal insanın ilgisini çekebilecek ortak kullanımlı dış veya iç çevrenin yaratılmasına dikkat edilmektedir. Minne Polis'te yapılan IDS Binası (1972) büro, otel, alışveriş merkezi ve otopark katlarından oluşmuş, merkezi avlusu bulunan sosyal mesaj verebilen gökdelenlere iyi bir örnektir. Bu anlamdaki diğer bir uygulama ise, bina girişinde kilise ve atriumu bulunan New York'taki Citicorp Binası (1977)'dir. Gökdelenlerin içinde yer aldıkları şehirlerin güneşini ve havasını engellemeleri şehirler üzerinde bir başka etkileridir. New York'un ilk zoning yönetmeliğinin hazırlanmasını gündeme getiren bina, kapladığı arsanın tümüne yayılacak 40 kat olarak yükselen Equitable Binası'dır. Yüksek binaların kamu haklarına tecavüz ettiği gerçeğini ortaya koyan sözkonusu bu bina 1916 yılında yapılan yönetmelikle getirilen ilk kısıtlamaların nedeni olmuştur. Bu yönetmelikle yolun genişliği ile bina yüksekliği arasında belli bir oranın korunması aynı zamanda binanın hava, ışık, güneş gibi çeşitli fiziksel koşullardan yararlanabilecek şekilde biçimlenmesi öngörülmüştür (69).

1980'lerde yeniden ele alınan yönetmelikte, bu ilk yönetmelik paralelindedir. Binaların sokaktan geri çekilme eğrileri saptamak yerine, bina tarafından engellenmiş gökyüzü ölçülmektedir (70). Dolayısıyla son yıllarda ortaya süper ince gökdelenler çıktığı görülmektedir. Ceasar Pelli'nin Chicago'da yaptığı Miglin-Beitler Binası ve Jean Novel 'in Paris'te yaptığı Sans Fins Kulesi bu anlayıştaki binalardır. Süper ince gökdelenler şehrin güneşini ve havasını kesmemesine rağmen, etraflarında yarattıkları boş meydan nedeniyle sokak düzenini bozarak bir başka problemi gündeme getirmektedirler (71).

Gökdelenler sahip oldukları fonksiyonlarla da şehirleri etkilemektedirler. Buna örnek olarak sadece büro binası olarak kullanılan Chicago'daki Sears Kulesi'ni gösterebiliriz. Çalışma saatleri dışında sözkonusu bu binanın çevresi son derece asosyal hale gelmektedir. Çalışma saatleri ve onun dışındaki saatlerde oldukça büyük nüfus farklılıkları yaşanmaktadır. Fonksiyonlarıyla şehirleri etkileyen gökdelenlere bir başka örnek ise, konut olarak kullanılan binalardır. Bunların günlük çöp toplama işleri dahi problem yaratmaktadır. Aynı zamanda yapılan araştırmalar gökdelenlerin yalnız başına bina içinde dahi dolaşamayan çocuklar üzerinde olumsuz etkisi

olduğunu ortaya koymuştur (72).

Yüksek yapılar teknolojinin ürünleridir. Dikkatli bir şekilde ele alınmadıklarında boyutlarının büyüklüğe doğru oranla felaketlere yol açacağı bilinmektedir. Bundan dolayı günümüzde, gökdelenler yapı güvenliği açısından oldukça ciddiye alınmaktadır. En büyük tehlike sayılan, rüzgar ve doğal güçlere karşı başarılı yöntemler uygulanmaktadır.

Kısacası yüksek binaların, şehirlerin silüetine, sokak düzenine, havasından güneşine kadar pekçok yönüne etki yaptığı görülmektedir (73).

BÖLÜM 3

İSTANBUL'DA YÜKSEK BİNA OLGUSUNUN TARİHÇESİ

3.1. Az Katlı Binalardan Çok Katlı Binalara Geçiş Nedenleri

İş ve ticaret bakımından Türkiye'nin en gelişmiş şehri olan İstanbul'da yüksek bina talebinin hızlı artış nedenlerinden biri, şehir merkezlerinde, inşaata müsait arsaların hızla azalması, buna paralel olarak da arsa fiyatlarının astronomik boyutlara ulaşmasıdır. Sınırlı araziden maksimum yararlanma yoluna gidilmesi, şehir merkezlerinde yüksek bina yapımını yaygın hale getirmiştir.

Ayrıca, şehir merkezlerinde arazi parselasyonunun, imar planlarında Belediyeler tarafından küçük tutulması, sınırlı arazilerde, ancak çok katlı yapıların rantabl hale gelmesine neden olmuştur.

İstanbul'da yüksek bina yapımı 1967 yılında yapı yönetmeliğine eklenen bir madde ile teşvik edilmeye başlanmıştır. Bu madde arsanın %25'inden az kullanımı halinde binaya verilebilecek yüksekliğin arttırılabileceğidir (74).

Şehir merkezi alanlarının kısıtlı olması yanısıra, alan gereksiniminin sürekli olarak artması, 12 Mart 1982 tarihli "Turizm Teşvik Kanunu"na dayanarak, Hükümetin bazı kamu arsalarını "Turizm ve Ticaret Bölgeleri" ilan etmesine neden olmuştur (75). Bunun sonucu olarak da yüksek bina yapımına imkan verecek yeni arsalar elde edilmiştir. "Turizm ve Ticaret Bölgeleri" kapsamına açılan arsalar arasında hava, kara ve deniz ulaşımı ile Türkiye ve dünyanın değişik bölgelerine bağlantısı olan yerler de vardır. Bu alanlarda yapılması planlanan çok katlı ve çok amaçlı binalar, gelecekteki çağdaş şehir imajının bir parçası olarak düşünülmüştür.

Devletin gücünün ve prestijinin bir simgesi olarak, bazı kamu binalarının düşeyde planlandığı, insanlara ve kent silüetine mesaj verme yoluna gidildiği görülmektedir.

Türkiye'nin 1980'li yıllardan sonra dışa açılmasının sonucu olarak, genişleyen iş hacmi ve turizm alanındaki hızlı ilerlemeler, İstanbul'daki yüksek bina isteğine olan artışın diğer nedenlerinden biridir. Ekonomik olarak, dışa açılma politikası paralelinde, daha çok yabancı iş adamlarının ve turistlerin kalabileceği, batı standartlarındaki binalara olan gereksinimi ortaya çıkartmıştır.

Şehir merkezlerinde projelendirilen otellerde, rantabl yatak sayısının en az 600 olması ve çevredeki diğer yapıların yüksekliklerini aşarak, odalara daha iyi görüş ve manzara kazandırma isteği yüksek bina yapımına olan talebi arttırmaktadır.

Bazı binalar, bulundukları tarihi ve doğal çevredeki diğer önemli binaları perdelememek için yatay yerine düşey olarak planlanmaktadırlar. Bunun sonucu olarak çevresindeki tarihi binanın silüeti şehir silüetinden silinmemektedir.

İstanbul'da, şehir merkezlerinde sınırlı arsalar üzerinde inşaa edilen bazı yüksek binalar, firma ve şirketler topluluğunu tek bir çatı altında toplama isteği ile ortaya çıkmıştır. Büro kullanım amaçlı bu binalarda işletme ve organizasyonun daha kolay ve hızlı sağlandığı düşünülmektedir. Ayrıca, bu firma ve şirketler, güçlerini sembolize etme yollarından biri olarak bu tip binaları tercih etmektedirler. İnsanlara ve kent silüetine mesaj verme yoluyla sahip oldukları firmanın reklamını yapmak, rekabet ortamında avantaj kazanmalarını sağlamaktadır.

Türk inşaat firmalarının, yurtdışında ihale kazanıp çalışmaları ve dışa açık ekonomi, bu firmaların yurtdışından ülkemize teknoloji transfer etmelerine yol açmıştır. Gümrük korumalarının indirilmesi ve ithalatın serbest hale gelmesi ile birlikte yüksek binalar için gerekli malzeme sorunu ortadan kalkmıştır. Batı standartlarındaki yapım teknolojisi ve malzeme çok katlı binaların yapımını mümkün kılmıştır.

3.2. Yüksek Binaların Gelişimi

Doğal ve tarihi özelliklere sahip İstanbul şehri, 1950'lerden sonra Türkiye'nin yapısında başlayan sosyal ve kültürel alandaki değişikliklerden etkilenmeye başlamıştır. Bunun sonucu olarak İstanbul bu yıllarda hızlı şehirleşmenin yarattığı metropolitan bir merkez olma sürecine girmiştir (76).

Sanayi, ticaret ve hizmetler fonksiyonlarındaki her geçen gün artış olduğu bu dönemde, yüksek yapılar gündeme gelmeye başlamıştır. Kentin nüfus ve alanca gösterdiği artış, plansız gelişmelere de neden olmuştur. 1970'li yıllarda metropol düzenine erişen İstanbul şehrinde kentleşme yerel yönetimlerin mali ve teknik yapılarının zayıflığı nedeniyle plansız gelişmeye başlamıştır (77).

1950 yılından önceki bina tipleri, kamu binaları ve konutlar iken bu yıldan sonra oteller ve büro binaları gibi değişik tipte binaların yapımının yaygınlaştığı görülmektedir. İstanbul'da 20 katı geçen binaların yapımına 1960'lı yıllarda başlanmıştır. 1967 yılında Yapı Yönetmeliğine yüksek bina yapımını teşvek eden bir madde eklenmiş, bu maddeye göre arsanın %25'den daha az kullanımı halinde binaya verilebilecek yüksekliğin arttırılabileceği belirtilmiştir. İlave edilen bu maddenin yanısıra yüksek bina yapımına her yerde izin verilmemiştir. Bu dönemde Beyoğlu semtinde yüksek binalar ortaya çıkmaya başlamıştır (78).

1975-1985 yılları arasında kat sayılarında çok fazla olmasa da artış olduğu söylenebilir. 1985 yılından itibaren ise sosyal, kültürel ve teknolojik nedenlerden dolayı yüksek binaların hem sayılarında hem de niteliklerinde gelişmeler olduğu gözlenmektedir (79).

1990'lı yılların başından itibaren finans, ticaret ve turizm merkezi haline gelen İstanbul'da yüksek binaların yapımının artarak devam ettiğini görmekteyiz.

İstanbul'daki yüksek binaların gelişiminde teknolojik yeniliklerin önemini yadsımamak gerekir. 1982 yılında betonarme iskelet olarak yapılan İstanbul Dedeman Oteli, 1988 yılında oda sayısını arttırmak istemiştir. Bunun tek yolu olan ilave kat yapma yoluna gidilmiş, fakat binanın taşıyıcı sistemi olarak yalnızca 1,5 kat çıkılabilmesi mümkün olmuştur. Taşıyıcı

sistem olarak elik sisteme başvurulduğunda 4,5 kat yükselmek mümkün olmuştur. Sonuç olarak, betonarme bir binayı 50 m.'den 67 m. yüksekliğe ulaştıran Türkiye'nin ilk elik yapısı, Dedeman Oteli'nin üzerine inşaa edilmiştir (80).

Yüksek bina gelişiminde ele alınabilecek orta irtifalı binalardan biri de 1961 yılında, Mim.Haluk BAYSAL ve Melih BİRSEL tarafından projelendirilen, Mecidiyeköy'deki Hukukçular Sitesi'dir. (Şekil 3.1) Binada

Şekil 3.1 : Hukukçular Sitesi Genel Görünüşü

dikdörtgen bir kutu form anlayışı hakimdir. Binanın bir cephesinde Corbusier etkisinde olan şaşırtmalı kat planlarına sahip dubleksler, diğer cephede ise Bakema sisteminin kullanıldığı dubleksler yer almaktadır. Cephelerinde bazı dairelerin içeriye çekilmesi ile az bir hareketin sağlandığı bina rasyonalist tutumun izlendiği bir yapı olarak tanımlanabilir. Binada karşılaştığımız tutum Corbusier'in rasyonalist anlayışına bir özentisi olarak yorumlanabilir.

Orta irtifalı diğer bir bina, Mim.Sami SİSA, Mim.Doğan TEKELİ tarafından projelendirilen, Beyoğlu'ndaki Pamukbank Binası'dır.(Şekil 3.2) Cephelerde 45 derecelik açılarının kullanıldığı prizmatik çıkımlar yapılmış, bina farkedilebilir bir renge boyanmıştır.

Şekil 3.2 : Pamukbank Binası

İstanbul'daki yüksek binaların gelişimine baktığımızda, bu olgunun Türkiye'ye dolayısıyla İstanbul'a geç gelmesine bağlı olarak, üzerinde çok geniş olarak durulamayacağını görmekteyiz. Dünyada ortaya çıkma nedenlerine benzer nedenlerle, İstanbul'da yapımına başlanan bu bina tipi zaman içerisinde gelişimlerine devam etmektedir.

BÖLÜM 4

İSTANBUL'DAKİ YÜKSEK BİNALARDAN ÖRNEK İNCELEMESİ

Bu bölümde İstanbul'da yapımı gerçekleştirilen yüksek binalardan bazıları ele alınmıştır. İncelenen bu binalar, diğer yüksek binalarında özelliklerini bünyelerinde barındıran, çok katlı binaların gelişiminde evrim aşaması durumundaki binalardır. Bu binalar ile ilgili dokümanlar ve bilgiler, çeşitli yayınlardan veya mimarları, yapımcıları ile yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Her binanın mimarı, projelendirilme yılı, inşaatın başlama ve bitiş yılı, yeri, toplam kat sayısı, giriş seviyesinden itibaren yüksekliği, bazılarının inşaa edildiği arsa alanı ve yapı tabanı alanı belirtilerek kısa bir tanıtım yapılmıştır.

Tanıtımı yapılan her binanın, daha sonra çok katlı yapılma nedeni, bina programı belirtilmiştir. Bunların ardından estetik özellikleri ele alınmış, hargi mimari akımlardan etkilendikleri ortaya konulmuştur. Ayrıca, mimari tutumları belirlenen bu binalar ile ilgili fotoğraflara, plan-kesit ve görüşüslere, çalışmanın bu bölümünde yer verilmiştir.

4.1. AK MERKEZ Ticaret Merkezi

1986 yılında, Mim.Fatin URAN tarafından tasarlanan binanın, 1988 yılında Etiler'de yapımına başlanmıştır. İnşaatın bitiş tarihi 1992'dir. Bina 22.000 m²'lik arsa alanına sahiptir ve taban alanı 12.000 m²'dir. 3 kütlelerden oluşan binada, zemin altı toplam kat sayısı 5, zemin üstü toplam kat sayısı, blok B3'de 15, blok E3'de 18 ve otelde 24'dür. Bu kütleler, 3 kattan oluşan yatay bloğun üzerinde yer almaktadırlar. Giriş seviyesinden en üst noktaya olan yükseklikleri, B3 Bloкта 63.71 m., E3 Bloкта 73.82 m. ve otelde 91.65 m'dir.

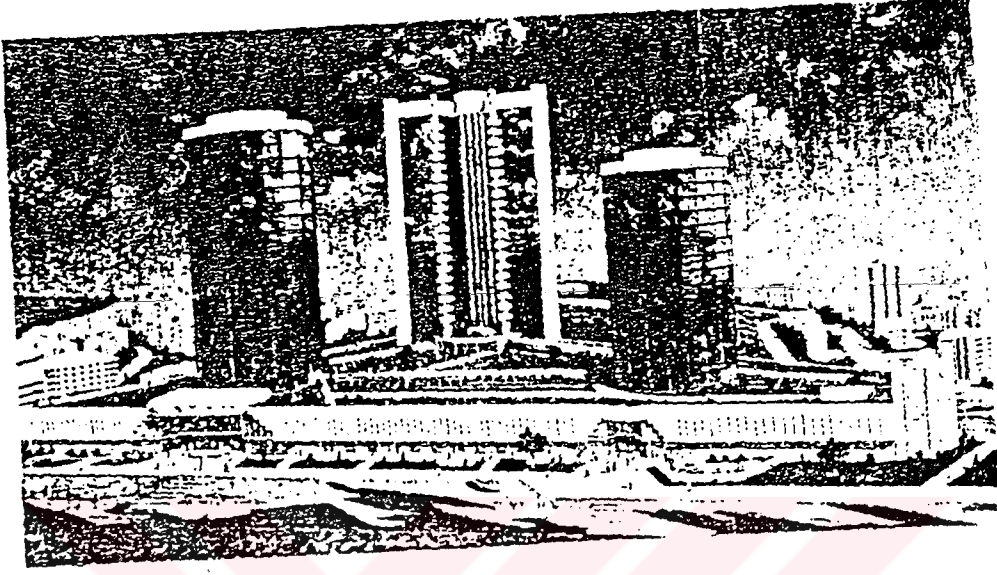
Binanın çok katlı yapılma nedeni, değeri yüksek olan arsada yoğunluğu dengeleyeceği geniş alanlar yaratma isteği yanında, geniş bir programa sahip olmasıdır. Bu bölgenin iş çevresine yakın olması ve büro sayılarının yetersizliği nedeniyle program geniş tutulmuş, aynı zamanda yoğunluk, imar sınırları içerisinde, dağıtılmak istenmiştir. Bunların sonucu olarak düşey planlamaya gidilmiştir.

Bu yapı topluluğu otel, büro ve alış veriş merkezinden oluşan çok amaçlı bir yerleşimdir. 4 bodrum katı, 750 oto kapasiteli garaj olarak planlanmıştır. Bir bodrum katı, zemin ve üzerindeki kat atriumlu alış veriş merkezidir. Bunların üzerinde ise, Food-Court (yemek bölümü) yer almaktadır. Büro katları, hem açık büro olarak, hem de değişik boyutlarda gruplara ayrılabilircek şekilde planlanmıştır. Otel bloğu ise yabancı iş adamlarının uzun süre kalabileceği apart otel tipinde yapılmıştır.*

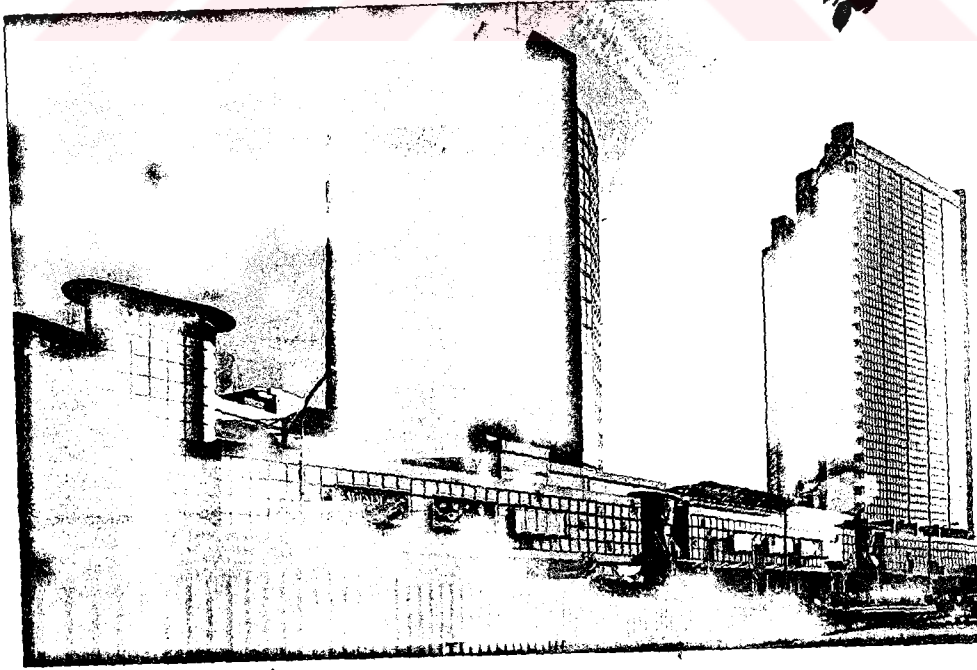
Ak Merkez, daha öncede belirttiğimiz gibi büro, otel, alış veriş ve kültür hizmetlerini bünyesinde barındıran yapı kompleksidir. Yükselen kütlelerin oturduğu taban içerisinde yer alan alış veriş, sosyal ve kültür alanları çevreye hizmet vermektedir. Yükselen kütleler arazinin biçimine göre düzenlenmişlerdir. Manzaraya hakim alanda, arazi biçimine uyum sağlayan üçgen planlı otel binası, daha yoğun olan caddenin üzerinde ise dairesel planlı büro binaları yer almaktadır. Yükselen kütleler oturdukları alçak kütlenin cephelerine göre içeriye doğru çekilmişlerdir.

Ak Merkez'de yükselen kütleleri ele aldığımızda, basit geometrik formlardan uzaklaşıldığını, yine geometrik bir form olan silindir ve üçgen prizma şeklinde binaların ortaya çıktığını görüyoruz. Büro kütleleri az kullanılan geometrik bir form olan silindir şekliyle, prizma gökdelen anlayışından uzaklaşan bir tutum sergilemiş, tanınabilir bu özelliği ile yetnesaklıktan kurtulmuştur. Otel kütlesi, üçgen planlı gelişmiş bir cephesinde yarım daire girinti yapılmıştır. Binaının köşelerinde ise silindirik balkonlar yapılmıştır. Tüm bunlar değerlendirildiğinde, rasyonalizmin dar kalıplarından uzaklaşan, yapıya kendine özgü görüntü kazandıran yumuşamış rasyonalizm anlayışının bu yapının mimari tutumu olarak karşımıza çıktığını söyleyebiliriz.

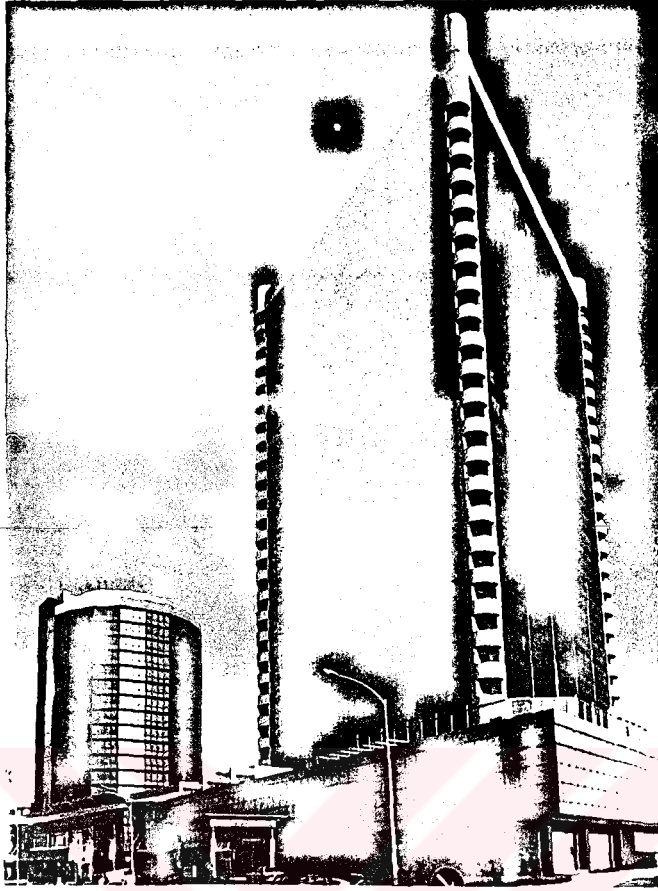
(*) Bina hakkındaki bilgi ve projeler Yüksel İnşaat A.ř.'den sağlanmıştır.

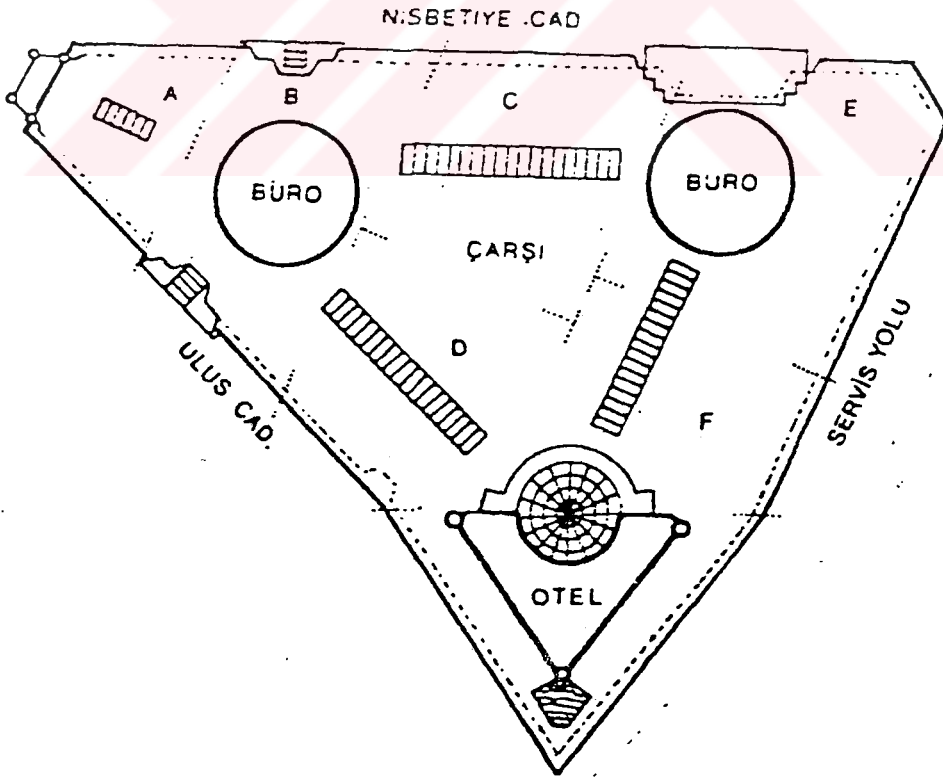
Şekil 4.1 : Ak Merkez Ticaret Merkezinden genel görünüş.

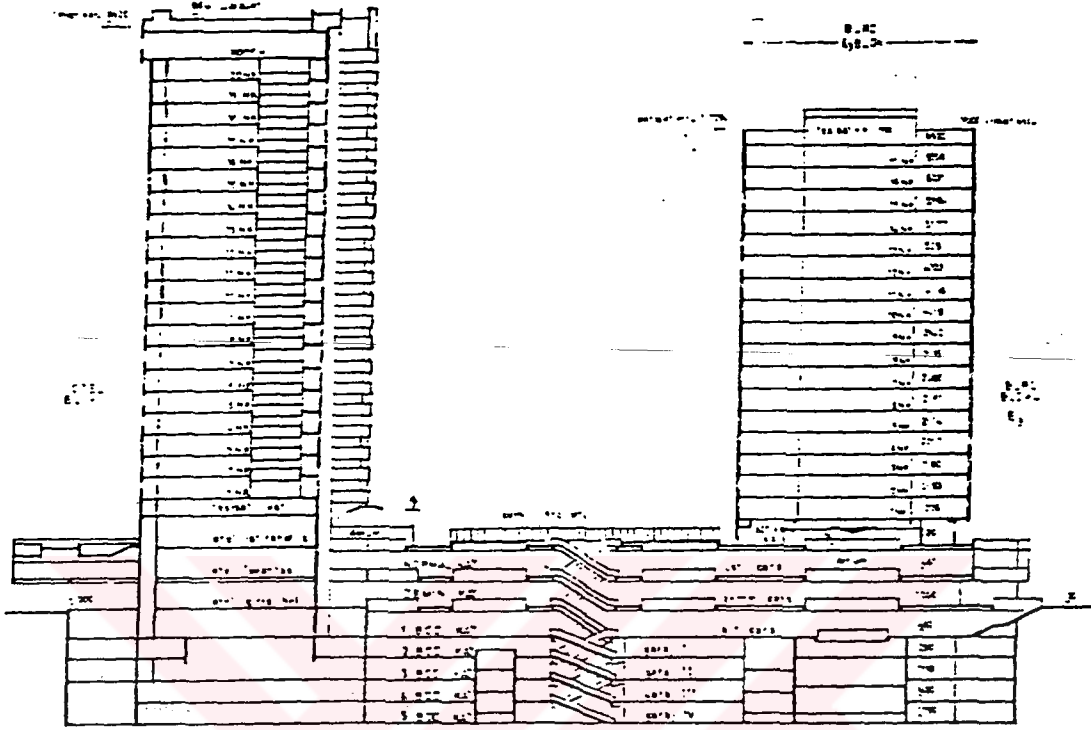
Şekil 4.2 : Ak Merkez Ticaret Merkezinden genel görünüş.

Şekil 4.3.
Ak Merkez
Ticaret Merkezinden
genel görünüş

Şekil 4.4 : Vaziyet Planı

Şekil 4.5 : Kesit

4.2. ATAKÖY Turizm Merkezi Holiday Inn Crowne Plaza

1986 yılında, Yük.Müh.Mim.Dr.Hayati TABANLIOĞLU tarafından tasarlanan binanın uygulamasına 1987 yılında Ataköy'de başlanmıştır ve 1991 yılında inşaatı bitmiştir. Bina, zemin üstünde 27, zemin altında 2 olmak üzere toplam 29 katlıdır ve giriş seviyesinden itibaren 93 m yüksekliğindedir. Üzerinde inşaa edildiği arazi alanı 45.500 m²'dir.

Binanın çok katlı yapıma amacı, arazi olanaklarını, çevre ile ilişkisi yönünden en rasyonel biçimde kullanmak, yeşil alanları maksimum tutmak, yatak odalarının tümünü manzaraya egemen kılmak, bunların yanısıra otelin simgesel görünüşünü de şehre bir katkı olarak kazandırmaktır.

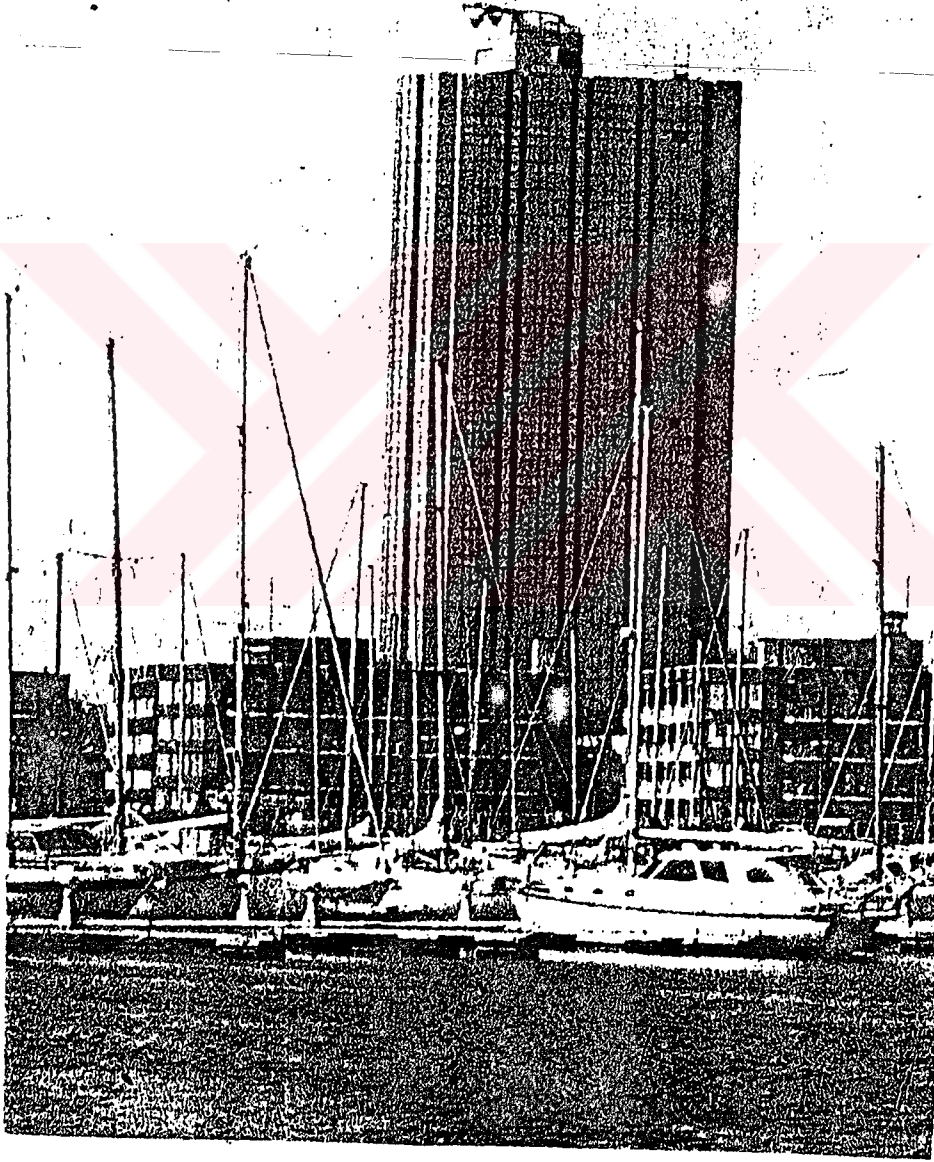
Otel, 653 yatak kapasiteli 5 yıldızlı niteliktedir. Bunun gerektirdiği her türlü genel tesisi vardır. Bunlar ; lobi, resepsiyon, idare, butikler, bar, restaurantlar, 1200 kişilik balo ve konferans salonları ile fuayeleri, mutfaklar, ısıtma soğutma üniteleri, depolar, çamaşır yıkama yeri, kuru temizleme imkanı, müşterilerin yanısıra dışarıdan gelenler için sağlık merkezi ve bununla bağlantılı yüzme havuzu, teniz kortları, botanik bahçesidir. Çevresinin yeşil alan düzenlemeleri yapılmıştır. 350 araç kapasiteli otoparka sahiptir. *

Otel, yatak odalarının tümünün denize bakması için "L" şeklinde planlanmış ve birleşim yerine binanın çekirdeği yerleştirilmiştir. Zemin katta L biçimindeki plan kare plana dönüşmüş ve giriş, resepsiyon ve lobinin bulunduğu bölümün üzeri uzay kafes sistemi ile örtülmüştür.(Şekil 4.9) Bunun yanısıra giriş cephesinde panoramik asansörlerin bulunduğu yerde keyfi kırılmalar yapılmıştır. Yine bu cephede, binanın bitiminde, fonksiyonu olmayan üçgen cumbalar yer almaktadır. Reflektif cam olan bu bölümlerin dışındaki yerler sıvalı betondur. Bu cephede, ayrıca simetrik cephe süslemeleri görülmektedir. Diğer cephelerde reflektif camla kaplanmış ve keyfi oynamalar yapılmıştır. Tüm bunlar değerlendirildiğinde binanın modern mimarinin reddettiği herşeyi kapsayan, Port Modernizm anlayışına sahip olduğunu söyleyebiliriz. Post Modernizm, irrasyonalizm, sembolizm şehir mimarisini yüceltmek, geçmişi taklit etmek, form aktarmaları yapmak, alay etmek, şaka yapmaktır. Kısacası, modern mimari anlayışının kabul etmediği her tutumu kapsamaktadır. Holiday Inn Otelinde karşılaştığımız, hiçbir fonksiyonu olmayan, keyfi formlar, cephedeki süslemeler, binaya sembolik anlam kazandırma çabaları, binanın mimari tutumunun Post Modernizm olduğu sonucunu doğurmuştur.

(*) Yapı Dergisi, Kasım, No.144, s.57-61, İstanbul, 1993

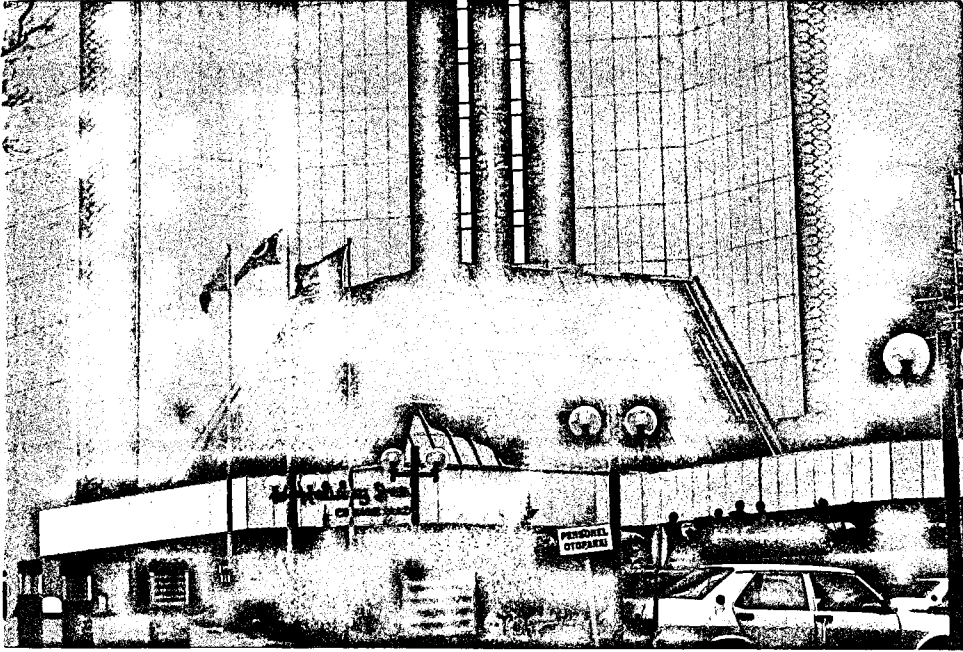
Şekil 4.6 : Holiday Inn Crowne Plaza genel görünüşü.

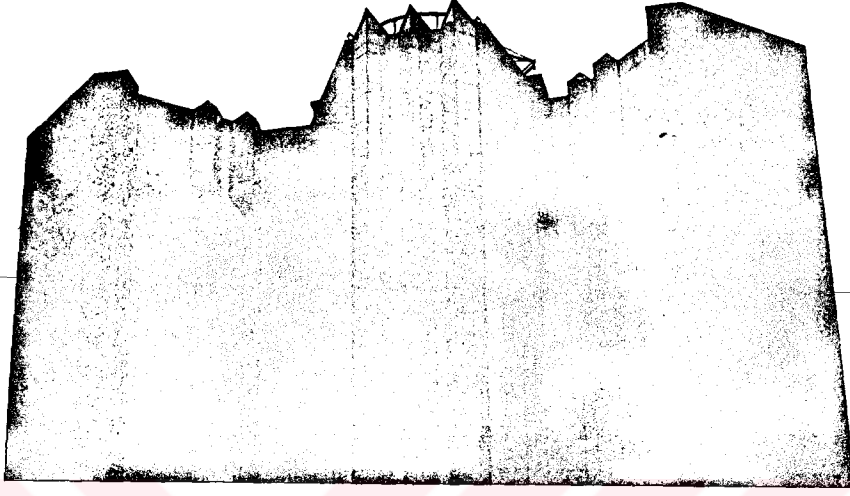
Şekil 4.7 : Holiday Inn Crowne Plaza genel görünüşü.

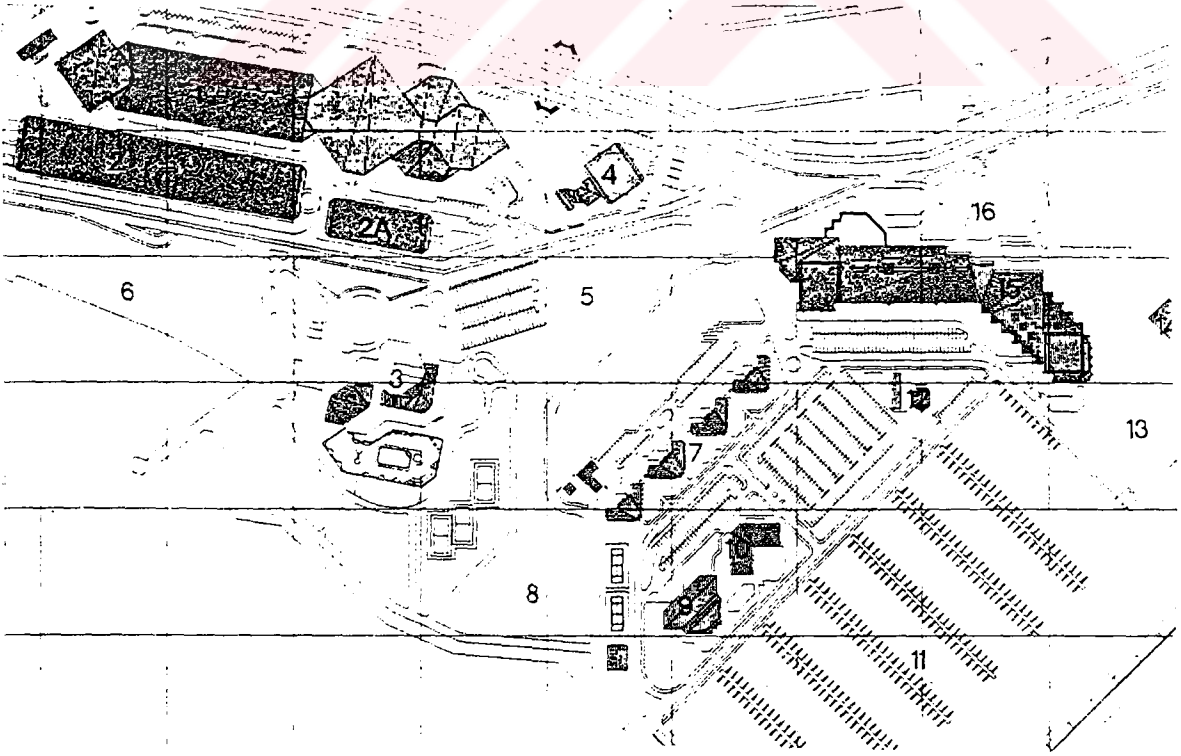
Şekil 4.8 :
Holiday Inn
Crowne Plaza
genel görünüş.

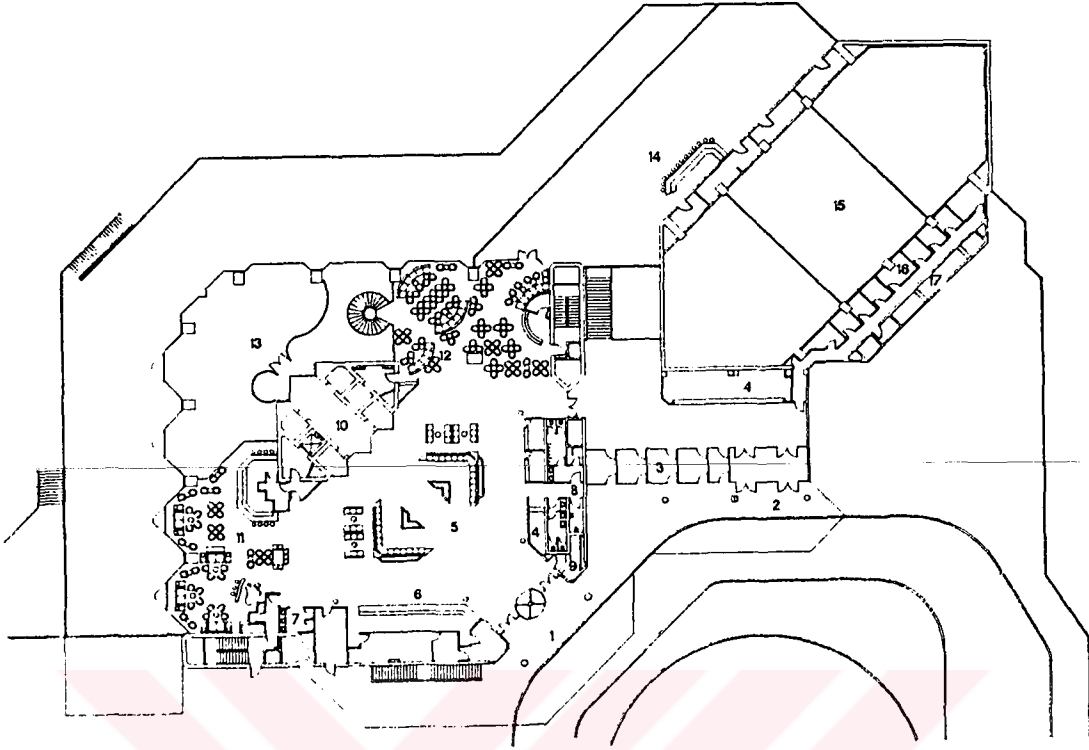
Şekil 4.9 : Giriş'ten görünüş.

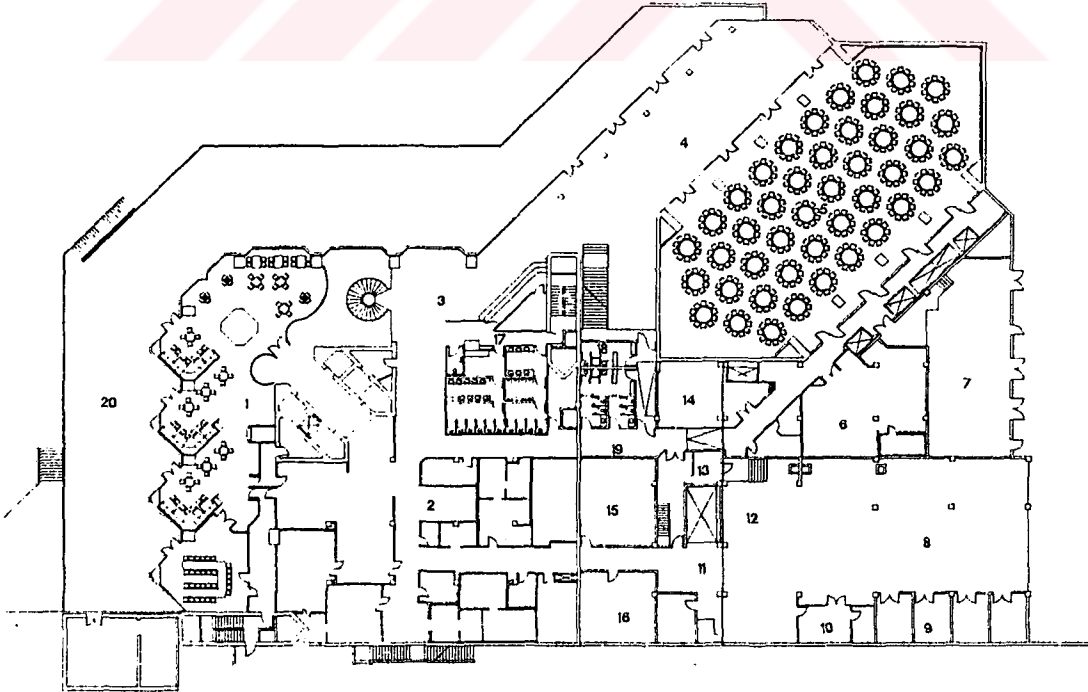
Şekil 4.10 : Çatıdan görüntü.

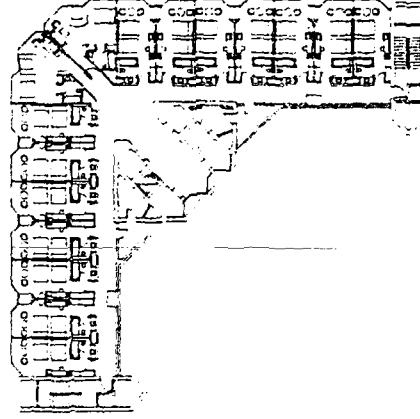
Şekil 4.11 : Ataköy Turizm Merkezi Genel Vaziyet Planı, Holiday Inn Oteli (3)

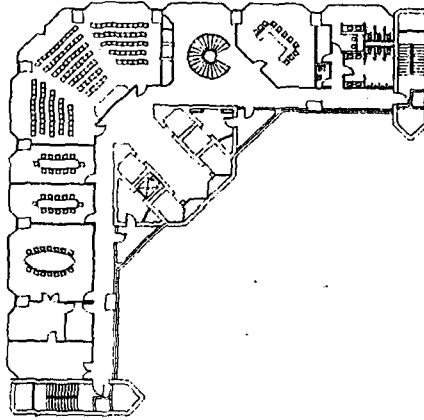
Şekil 4.12 : Zemin Katı Planı.

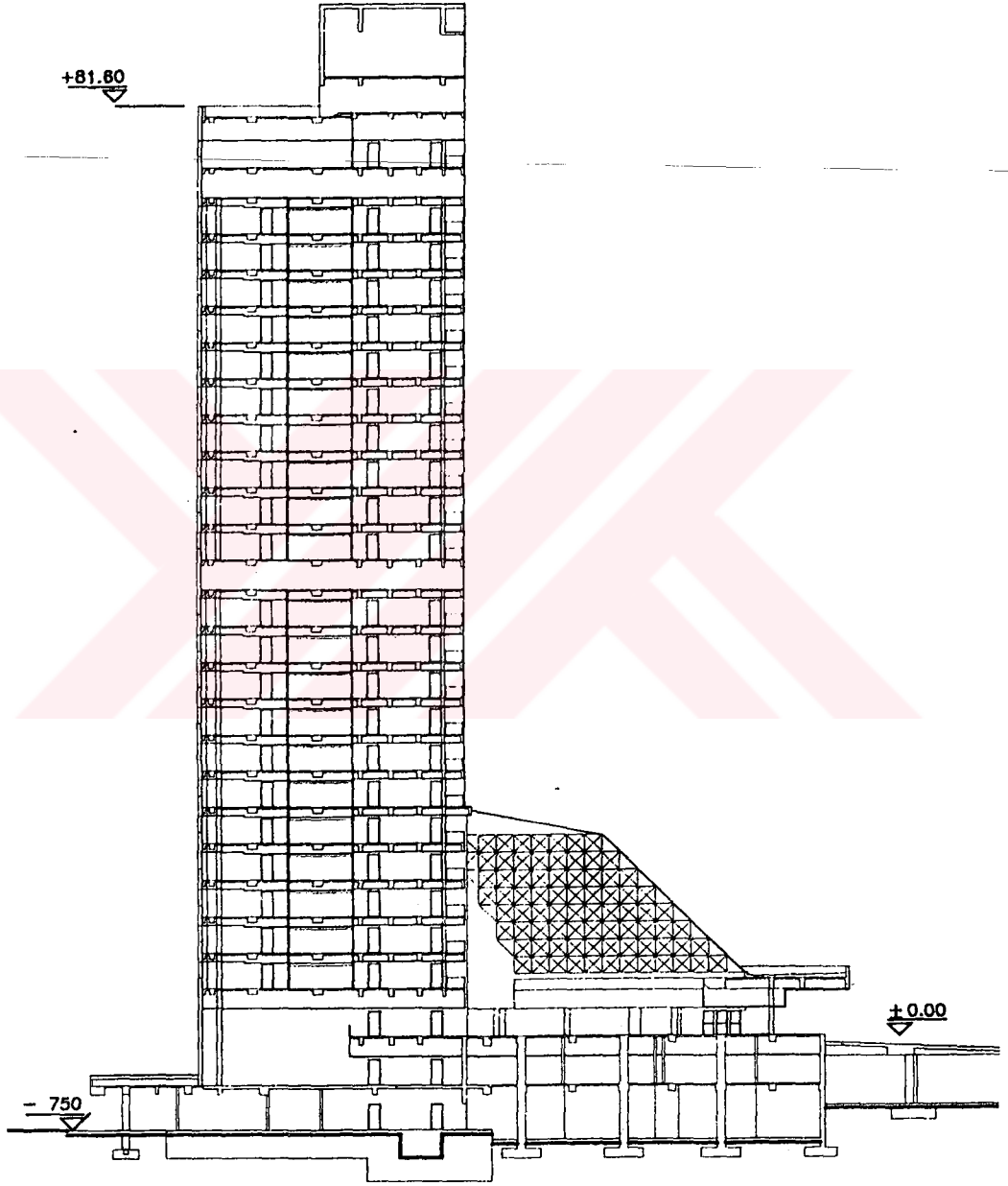
Şekil 4.13 : Bodrum Katı Planı

Şekil 4.14 : Yatak Katı Planı

Şekil 4.15 : Toplantı Salonları Katı Planı

Şekil 4.16 : Kesit

4.3. Barbaros Turizm ve Ticaret Merkezi

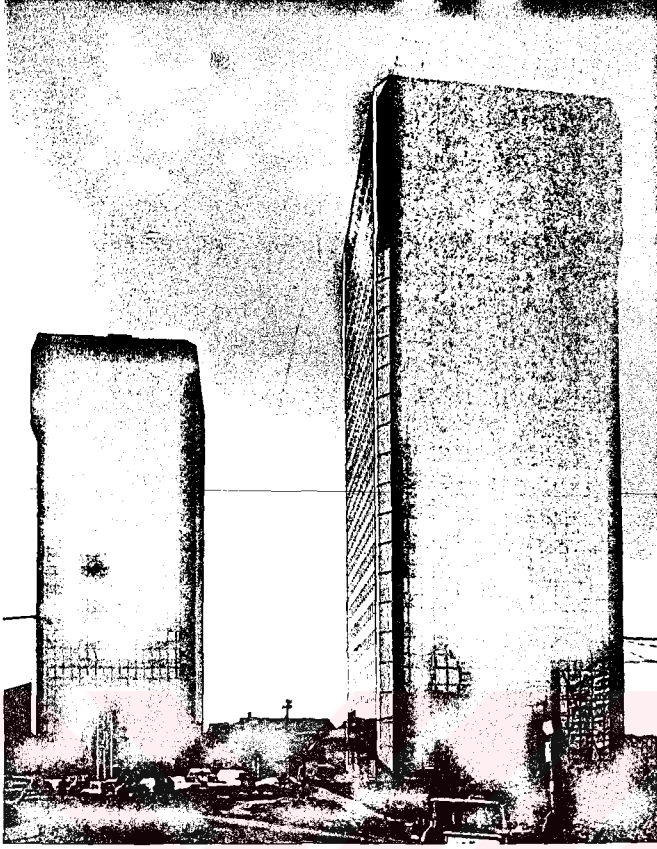
Yük.Müh.Mim.Dr.Hayati TABANLIOĞLU tarafından, 1987 yılında projelendirilen binanın uygulamasına, 1988 yılında Dikilitaş'ta başlanmış ve 1991 yılında bitirilmiştir. Binanın, zemin üstü 23, zemin altı 3 olmak üzere toplam kat sayısı 27 'dir ve giriş seviyesinden itibaren bina yüksekliği 82 m.' dir.

Binanın çok katlı yapılma amacı, arsa alanının küçük ve pahalı olmasından dolayı rantabiliteyi sağlamak, bunun yanısıra hem iç hem dış düzenlemeleriyle çevreye ve İstanbul'a değer kazandıracak çağdaş bir bina elde etmektir.

Bina 2 adet 24 katlı yüksek blokla, 5 katlı alçak bloktan oluşmaktadır. Çok amaçlı salon, banka, süpermarket, mağaza, sergi salonu, büro gibi değişik fonksiyonlara cevap verebilecek şekilde binanın yerleşimi ve planlaması yapılmıştır.*

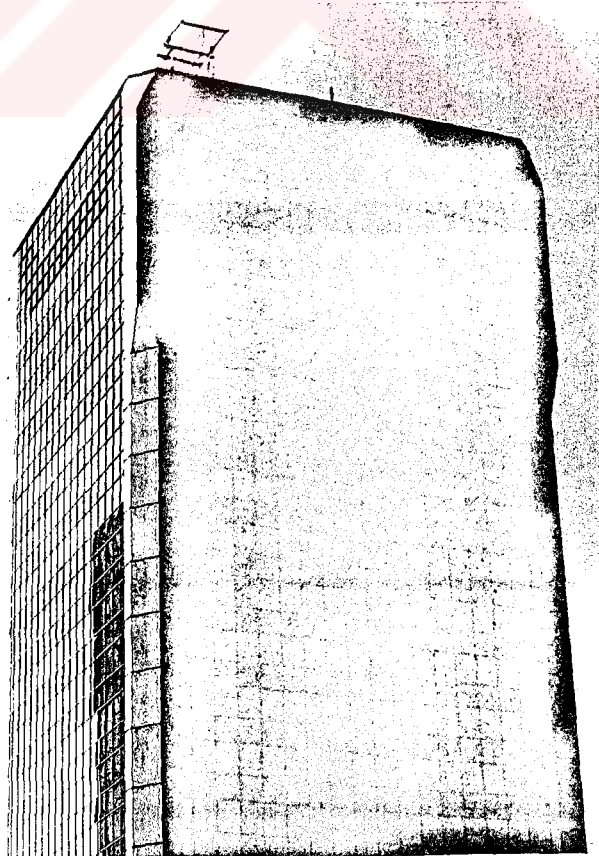
Barbaros Turizm ve Ticaret Merkezi iki kule ve bunları birleştiren az katlı bloktan oluşmaktadır. Ticari amaçla yapılan çok katlı bu binalar çevreye dönük olarak planlanmış, yükselen kütlelerin oturduğu taban içinde yer alan, alış veriş, sosyal ve kültürel hizmetler, bu amaçla düzenlenmiştir. Kare planlı yüksek blokları birleştiren, atriumlu çarşının yer aldığı alçak kütle L şeklinde plan geometrisine sahiptir. Köşelerinde 45 derecelik kırılmalar yapılmıştır. Yükselen blokların çekirdekleri merkezde düzenlenmiş, kare planlı bu blokların, brüt beton alan köşeleri, 45 derecelik kırılmalar ile biçimlenmiştir. Binanın bitimine yakın 90 derecelik açılara dönülmüş ve açı farklılıklarından doğan kırılmalar oluşmuştur. Geometrik formlardan ayrılmadan binaya, kendine özgü görüntü kazandıran bu anlayış, yumuşamış rasyonalizm'dir. Binanın bu mimari tutumu, binaya tanınabilirlik kazandırmıştır.

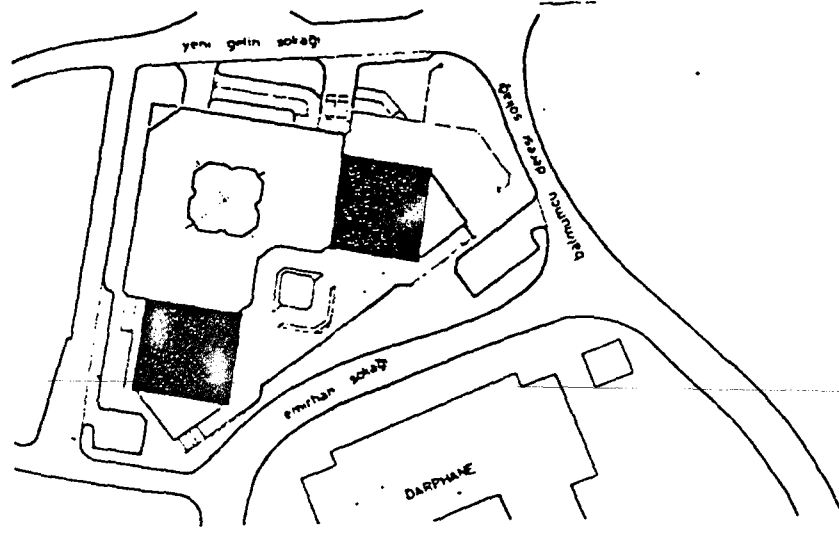
(*) Bina hakkındaki bilgiler İNTES İnşaat San.ve Tic.A.Ş.'den sağlanmıştır. Projeler, Yapı Dergisi, Eylül, No.75, s.59-60, İstanbul, 1987

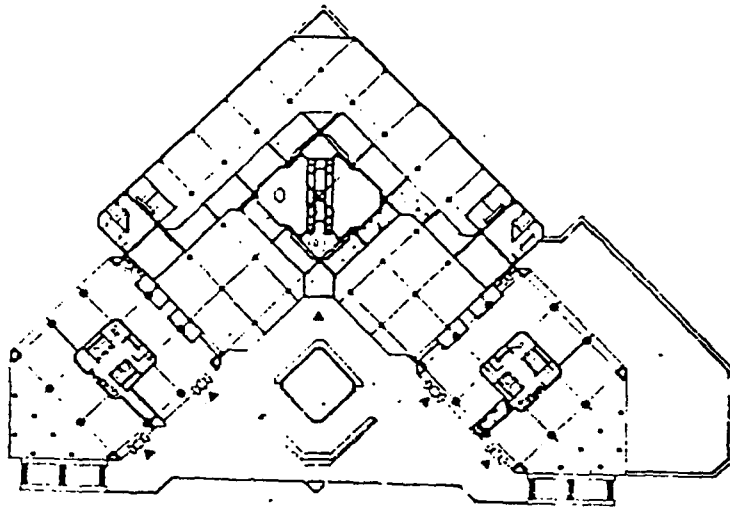
Şkil 4.17
Barbaros Turizm
ve Ticaret Merkezi
genel görünüşü

Şkil 4.18 :
Barbaros Turizm
ve Ticaret Merkezi
genel görünüş.

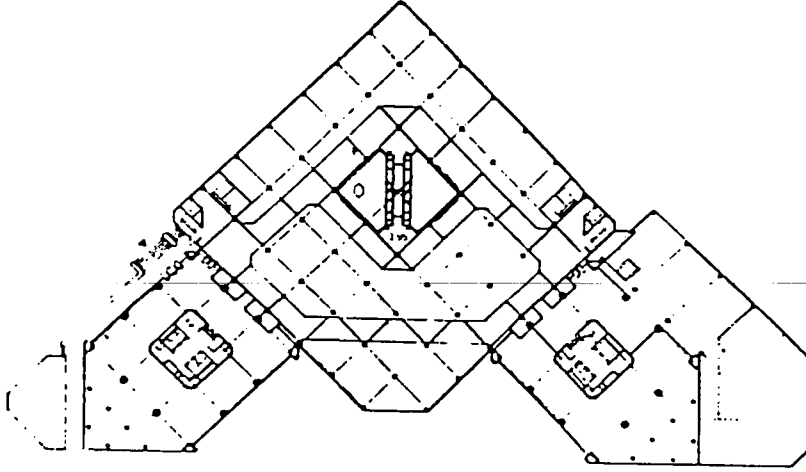

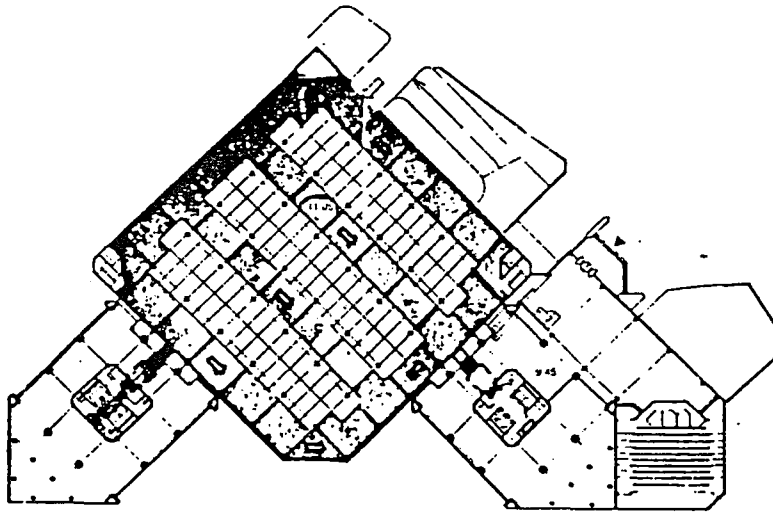
Şekil 4.19 : Vaziyet Planı

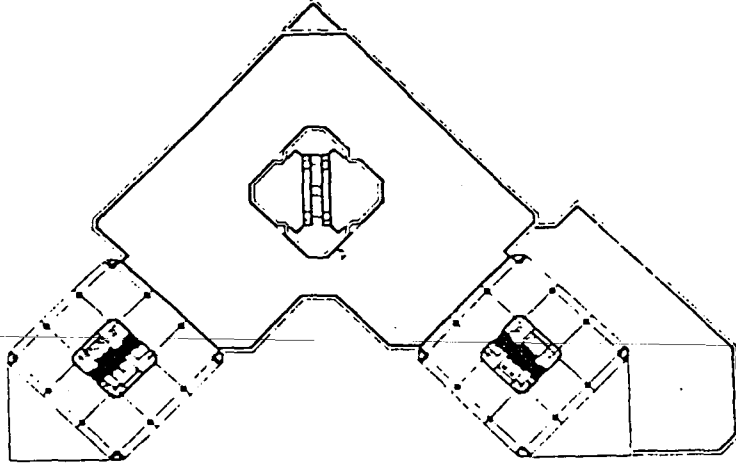
Şekil 4.20 : Zemin Kat Planı.

Şekil 4.21 : 1. Bodrum Kat Planı

Şekil 4.22 : Otopark Kat Planı

Şekil 4.23 : Normal Kat Planı.

4.4. Bosphorus Hotel (Swissotel)

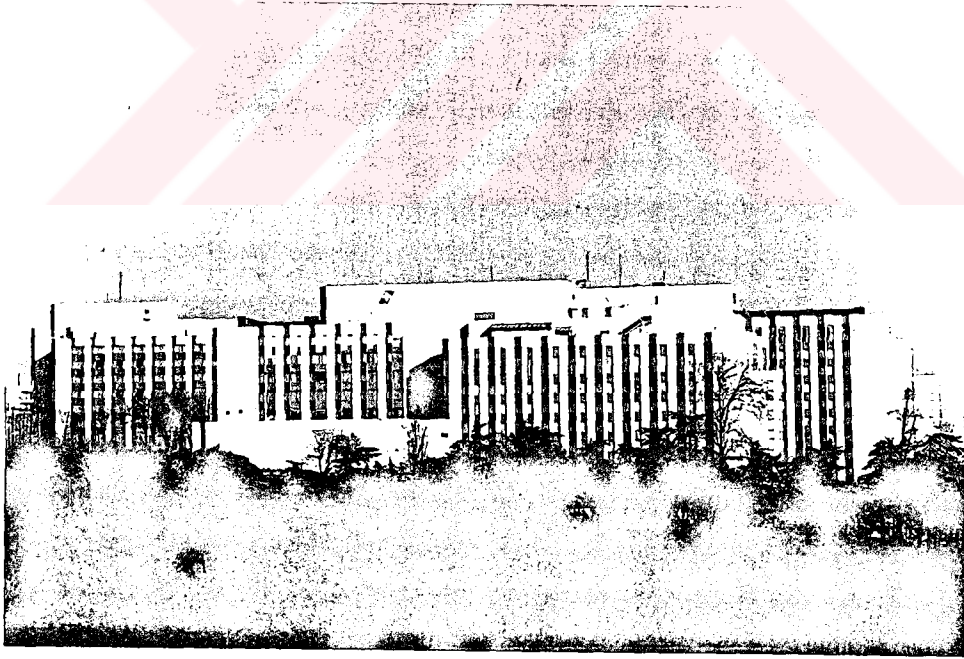
1988-1990 yıllarında, BM Birleşmiş Mimarlar İnşaat ve Turizm A.Ş. tarafından projelendirilmiş, 1988 yılında Maçka'da uygulamasına başlanmıştır. 1991 yılında inşaat bitirilmiştir. Zemin üstü 19, zemin altı 2 olmak üzere toplam 21 katlı olan binanın yüksekliği, giriş seviyesinden itibaren 50.40 m'dir.

Bina, 577 yatak odalı ve 5 yıldızlı otel standartlarında turistik bir oteldir. Otelin kafeteryası, Japon ve Çin lokantaları, Sky-Restaurant ve barı, çok amaçlı salonları, gazino, sağlık kulübü, yüzme havuzları ve kiralık dükkanları vardır.

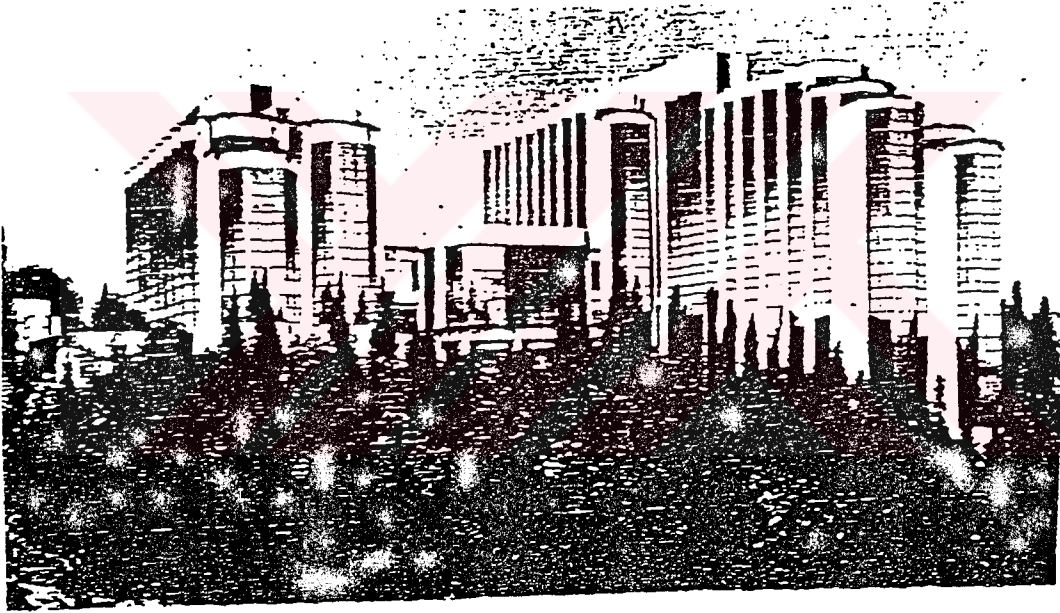
Binanın çok katlı yapılma amacı otel yatak sayısının arttırılması ile rantabilitenin sağlanabilmesidir. Doğal ve tarihi silüette yer alan otelin yatak odalarına deniz manzarası sağlamak için yükselme yoluna gidilmiştir. Ancak bina, tarihi ve doğal silüette yer aldığı için kat adedi sınırlı tutulmuştur.*

(*) Bina hakkındaki bilgiler YÜKSEL İnş.A.Ş.'den sağlanmıştır.
Projeler; Yapı Dergisi, Ekim, s.69-74, İstanbul, 1989

İstanbul şehrinin, tarihi ve doğal silüetinde yer alan bu bina mevcut doğal topoğrafyaya uyularak projelendirilmiştir. Bunun yanısıra konumundan dolayı kat adedi zemin üzerinde 19 olarak belirlenmiştir. Geniş arazide yer alan bina, yaygın olarak tasarlanmış, yatak odaları çekirdeğe bağlı koridor üzerinde iki yönlü olarak düzenlenmiştir. Binanın planı 90 derecelik ve 45 derecelik kırılmaların birlikte kullanımı ile biçimlenmiştir. Binada kademelenme ve kopmalar ile hareketlilik sağlanmış, cephedeki 45 derecelik çıkıntılar, kademeli düşüş, birbirine göre ileri ve geri çekme hareketleri binayı biçimlendirmiştir. Tüm bunlar değerlendirildiğinde, rasyonalizmin dar kalıplarından uzaklaşan, binaya kendine özgü bir form kazandıran yumuşamış rasyonalizm anlayışı ile karşılaşmaktayız.

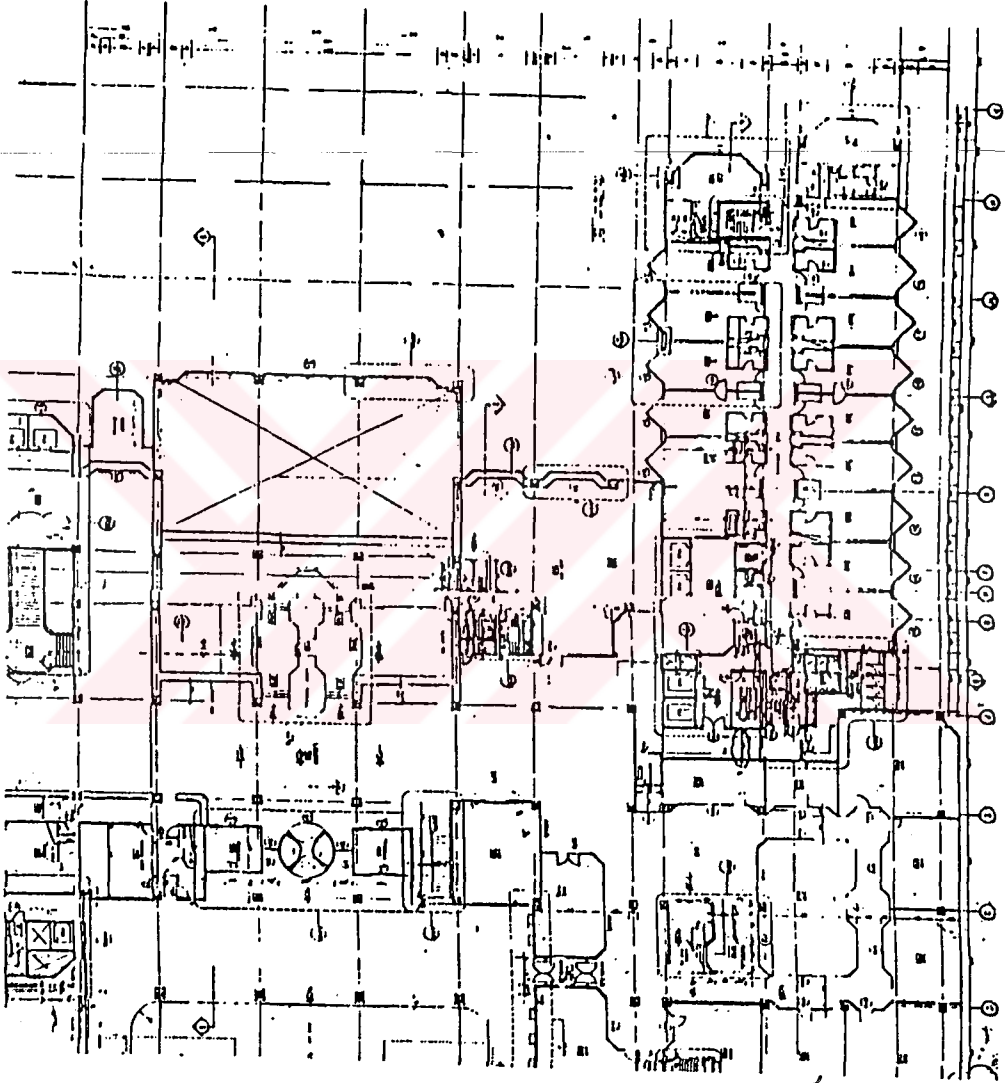
Şekil 4.24 : Bosphorus (Swiss) Otel genel görünüş.

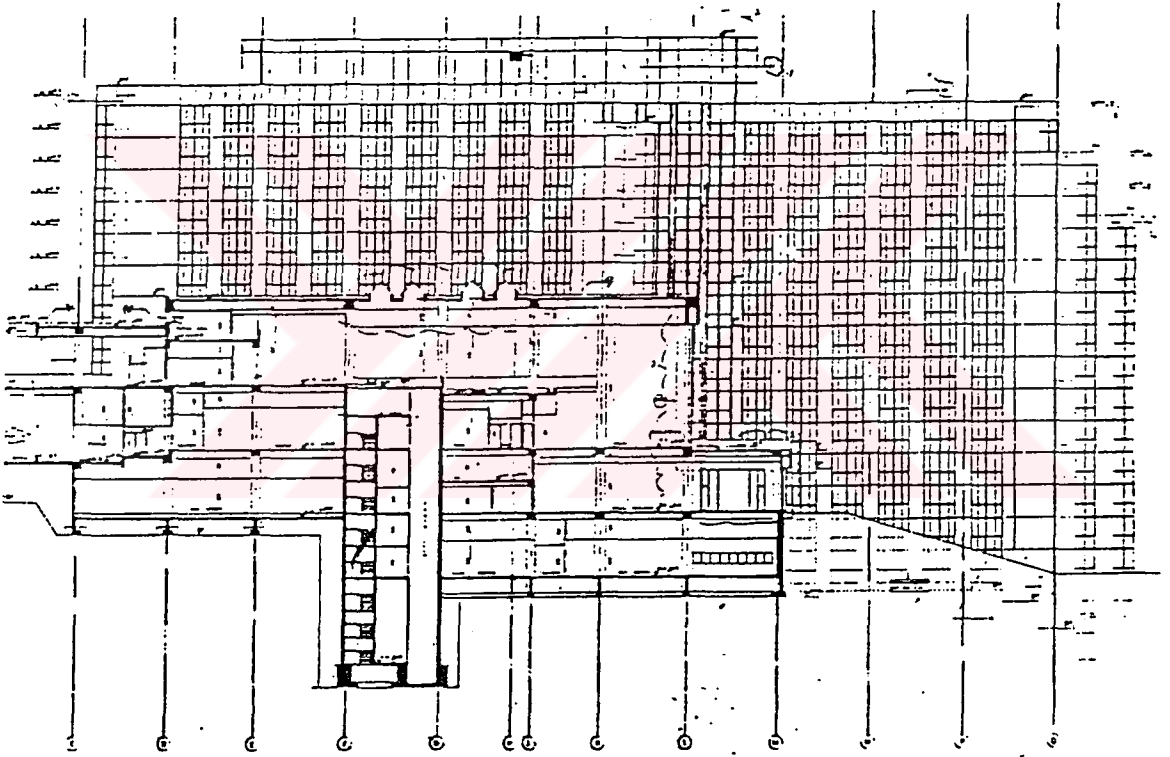
Şekil 4.25 : Bosphorus (Swiss) Otel genel görünüş.

Şekil 4.26 : Vaziyet Planı

Şekil 4.27 : 9.Kat Planı

Şekil 4.28 : Kesit

4.5. Cevahirler Balmumcu Otelı & Cihan İş Merkezi

1989 yılında, Yk.Mim.H.Okan LBAY, Yük.Mim.Dinçer TUNALI tarafından projelendirilen binanın yapımına, 1989 yılında Balmumcu'da başlanmış ve 1995 yılında bitirilmiştir. İki parselin birleşmesinden oluşan arsa üzerinde inşaa edilen bina, fonksiyonları ve yükseklikleri farklı iki bloktan oluşmuştur. 5 adet bodrum katı olan binanın, zemin üstünde, otel bloğunda 30, iş merkezi bloğunda 17 kat vardır. Yükseklikleri 86.25m. ve 51 m. 'dir.

Yapının yükselmesinin nedeni, şehir merkezinde, sınırlı ve çok değerli bir arsada rantabiliteyi sağlamaktır. Otel odalarını, boğaz manzarasına hakim kılmak, görüş alanını arttırmak işlenmiştir. Ayrıca kullanıcı firmanın, prestijini arttırma ve binaya sembolik anlam kazandırarak, çevreye yansıtma isteğı vardır. Bölgedeki mevcut imar durumundan dolayı iş merkezinin bulunduğu blok, otel bloğı kadar yükseltilememiştir.

Ayrıca daha önceden projelendirilmesi ve Belediyeden bu projeye göre ruhsat alınması, yeni projenin eski kontur gabariye bağımlı kalmasına yol açmıştır. Uygulamasından vazgeçilen ilk projedeki irtifaları herhangi bir şekilde değıştirmek mümkün olmamış, projelendirme bu kontur gabariye göre yapılmıştır.

Bina karma kullanımlıdır. Yüksek irtifalı blokta 212 odalı otel yer almaktadır. Zemin katında, kafeterya ve dükkanlar, çatı katında botanik bir restaurant vardır. Ayrıca bar, restaurant, çok amaçlı salon, toplantı salonu, fitness center, bina programında mevcuttur. Alçak irtifalı blokta, zemin katta banka ve üst katlarda açık büro tipinde düzenlenen büro katları yer almaktadır. Bodrum katta, tesisat daireleri, depolar vardır. 50 araba kapasiteli otopark, bina dışında düzenlenmiştir.

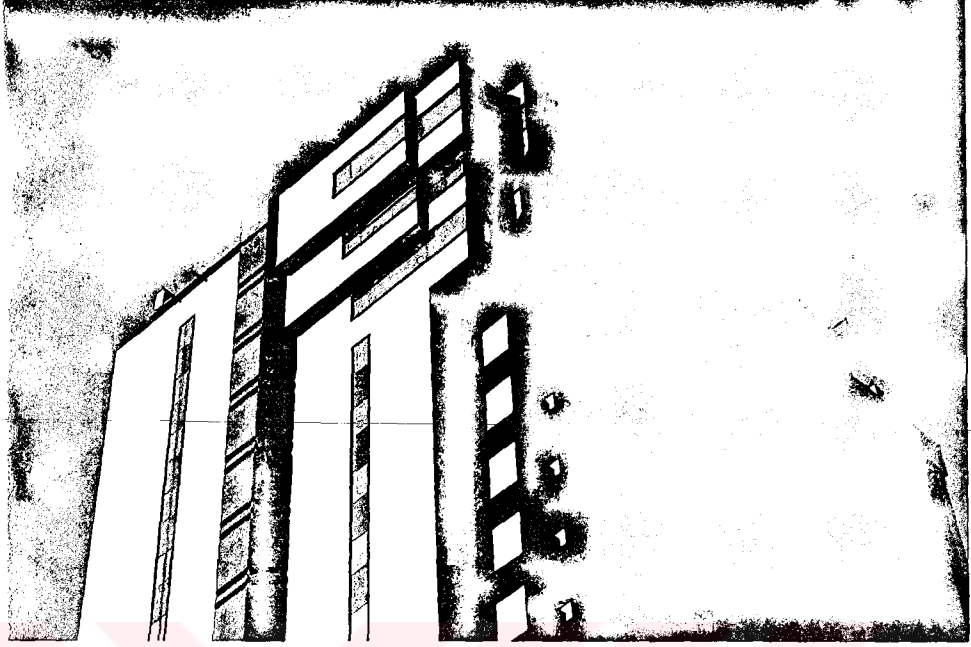
Yapının planları ele alındığında çekirdeğın, otel bloğunda arka cephede, büro bloğunda otele dayandığı cephede düzenlendiğı görülmektedir. 90 derecelik açılar, planı biçimlendirmiştir. Her iki bloğunda üst katları görüş alanlarını arttırmak istercesine genişlemiştir. Bu üst başlıklar binayı narinlikten uzaklaştırmakta ayrıca, Beşiktaş istikametinden gelinmeye başladıkça bina proporsiyonu daha iyi görüntü

vermektedir. Balmumcu yönünden ise plastik etkiye sahiptir. Binada kaide gövde ve üst başlık formülüne uyulduğu gözlenmektedir. Üst katlar, cumbalar halinde dışarıya doğru taşmalar yapmıştır. Binanın mimarı, Ankara Kaleiçi evlerinin üçlü cumbalarından esinlendiğini söylemiştir. Balkonlar genellikle yüksek yapılarda fazla görünmemesine, klasik tutum göstergesi olmasına rağmen bu yapıda mevcuttur. Alçak irtifalı bloğun cephesinde sembolik süslemeler yapılmıştır. Cepheler granit ve alüminyum-cam kaplanmıştır. Yapının mimari, binanın cam bir kütle yerine, taş ile kaplanmış bir kütle olarak ortaya çıkmasında, Mimar Sinan'ın torunları olmanın da etkili olduğunu ifade etmiştir. Tüm bunların ışığı altında, binanın mimari tutumunun, geçmişi, şakayı, alayı, şehir mimarisini kabul eden, sembolik, süslemeci bir anlayışa sahip Post Modernizm akımı olduğunu söyleyebiliriz.*

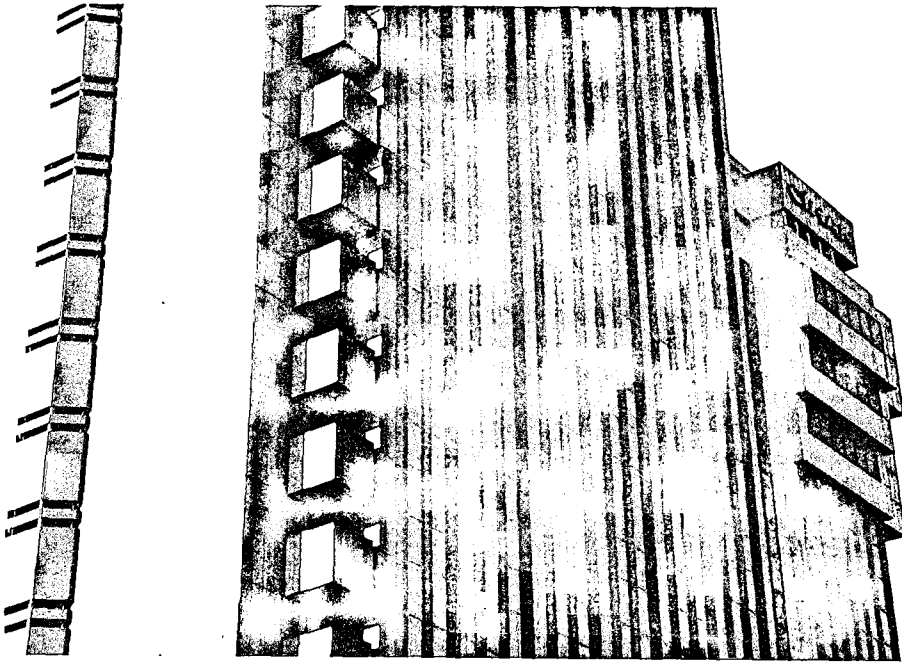

Şekil 4.29 : Cevahirler Oteli & Cihan İş Merkezi genel görüntü.

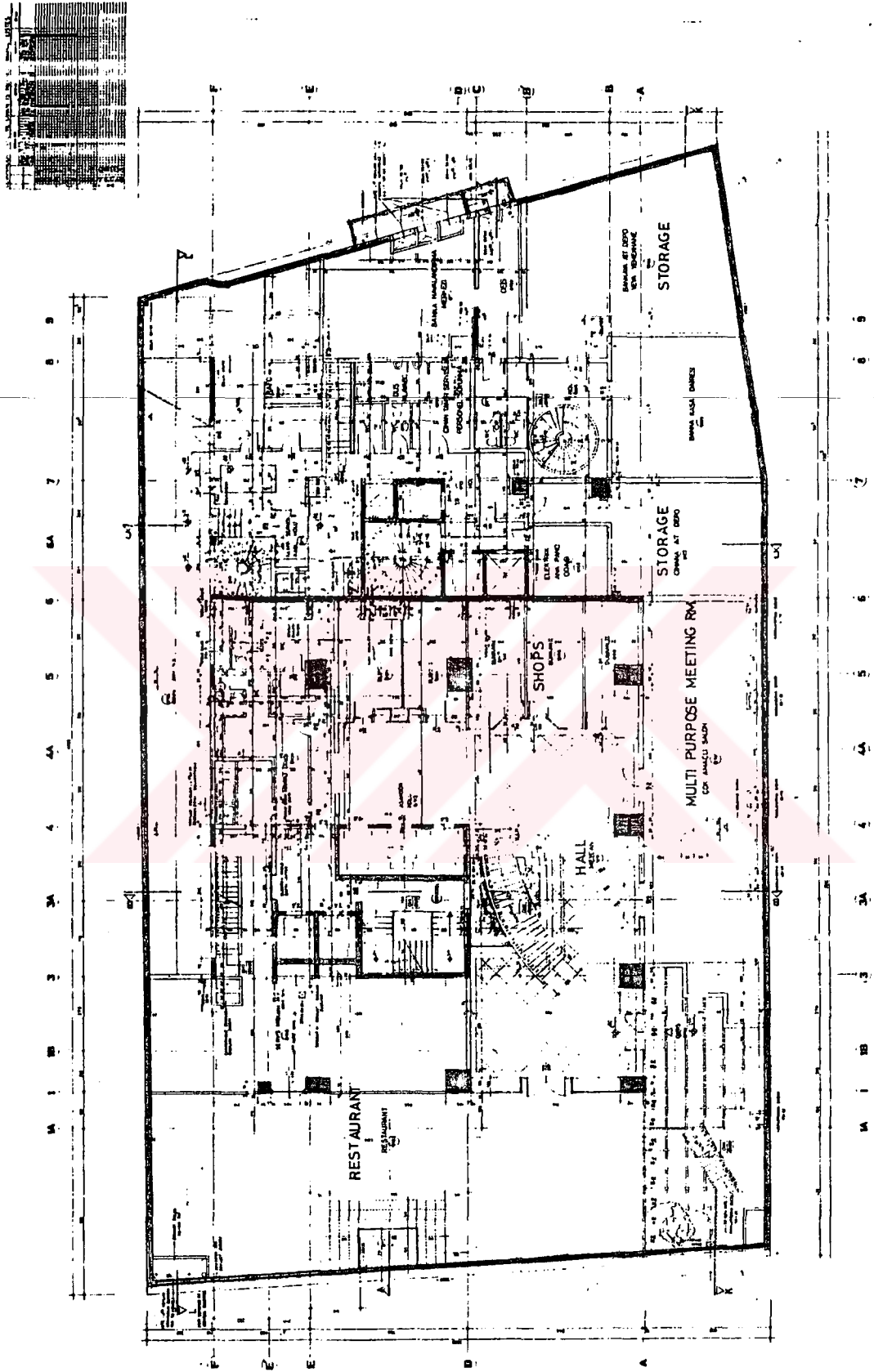
(*) Bu bina hakkındakiler Y.Mim.H.O.ÜLBAY'dan alınmıştır.
Projeler , Cevahirler Projelendirme Merkezi

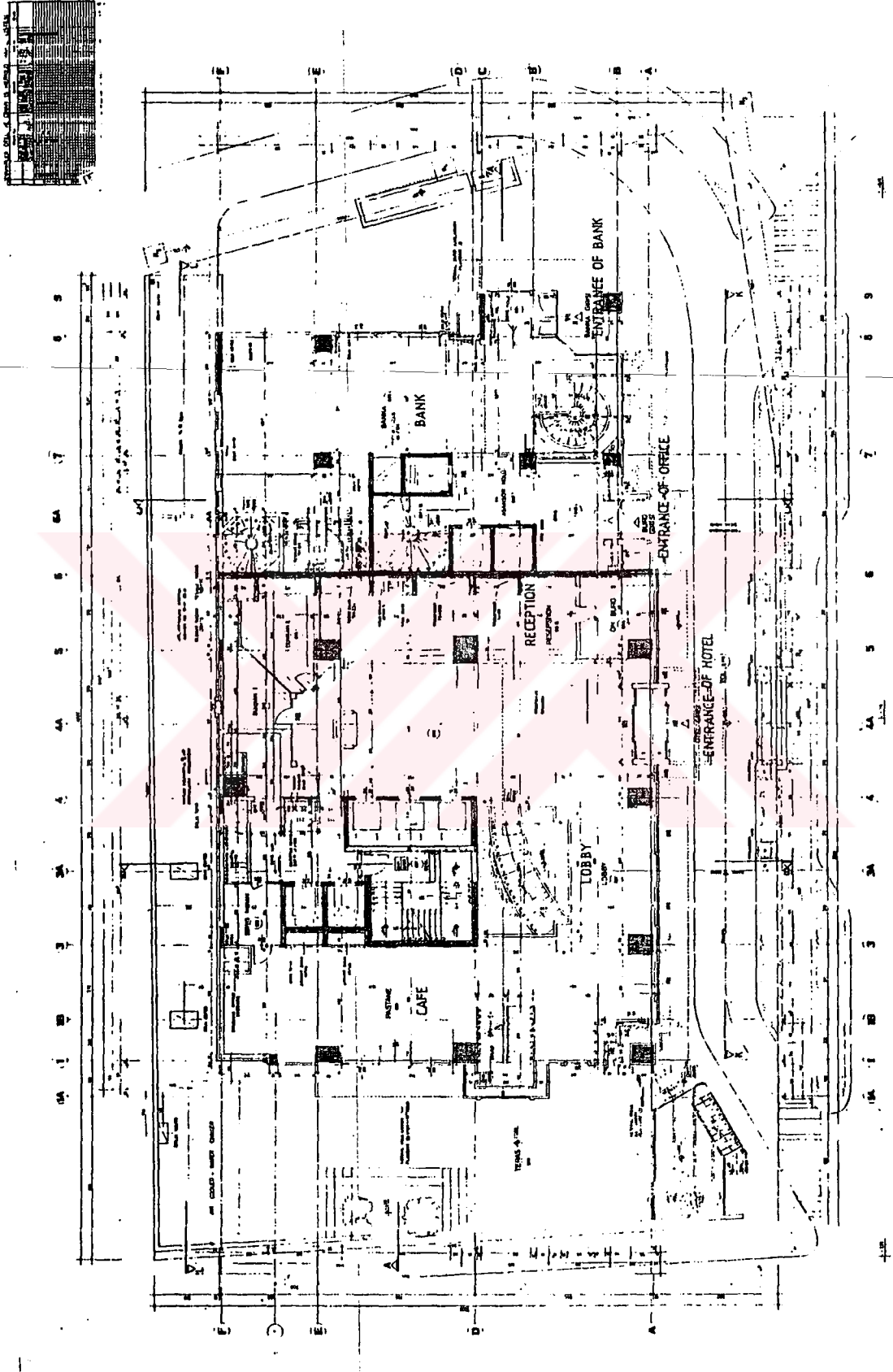
Şekil 4.30 : Cevahirler Oteli & Cihan İş Merkezi genel görüntü.

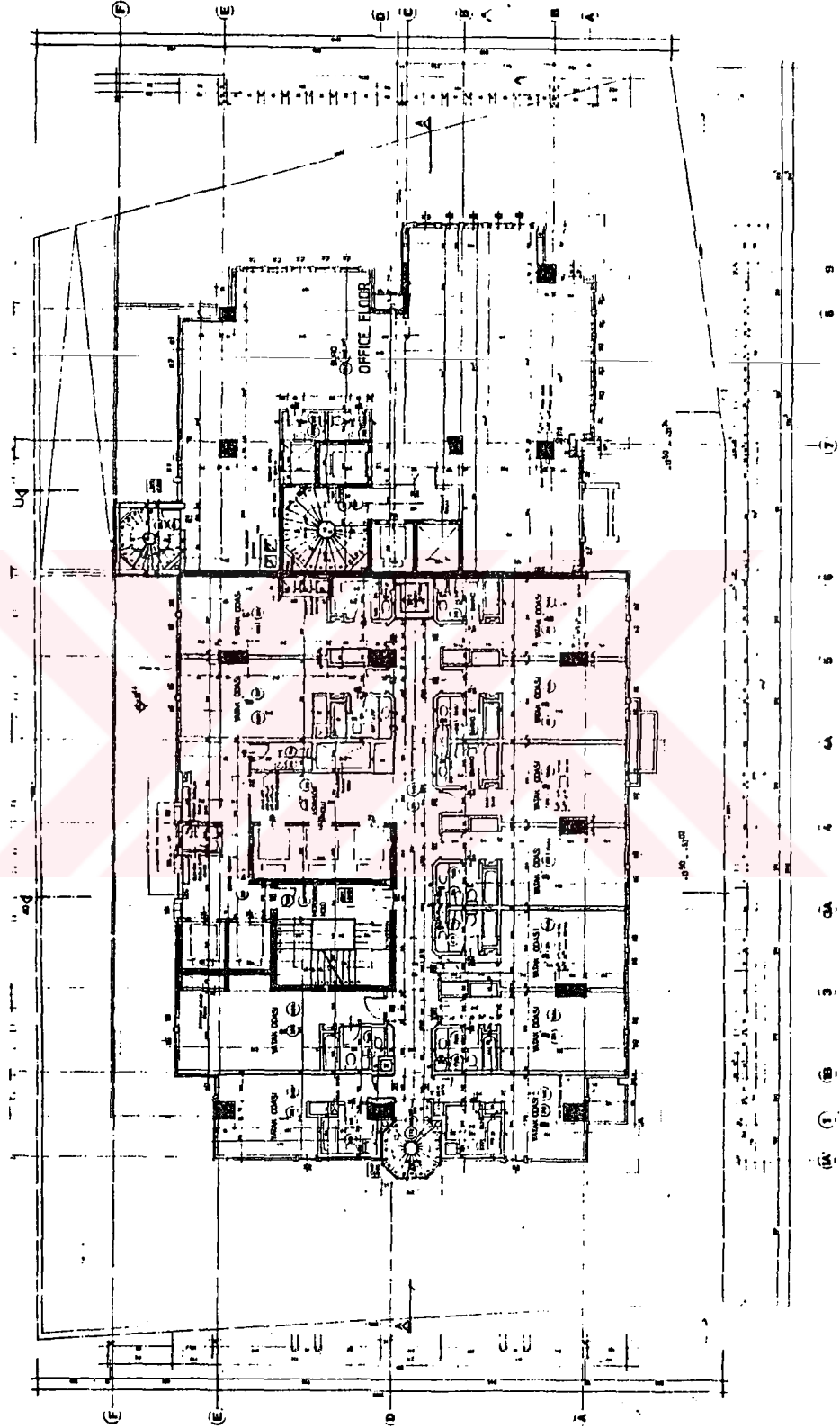
Şekil 4.31 : Cevahirler Oteli & Cihan İş Merkezi genel görüntü.

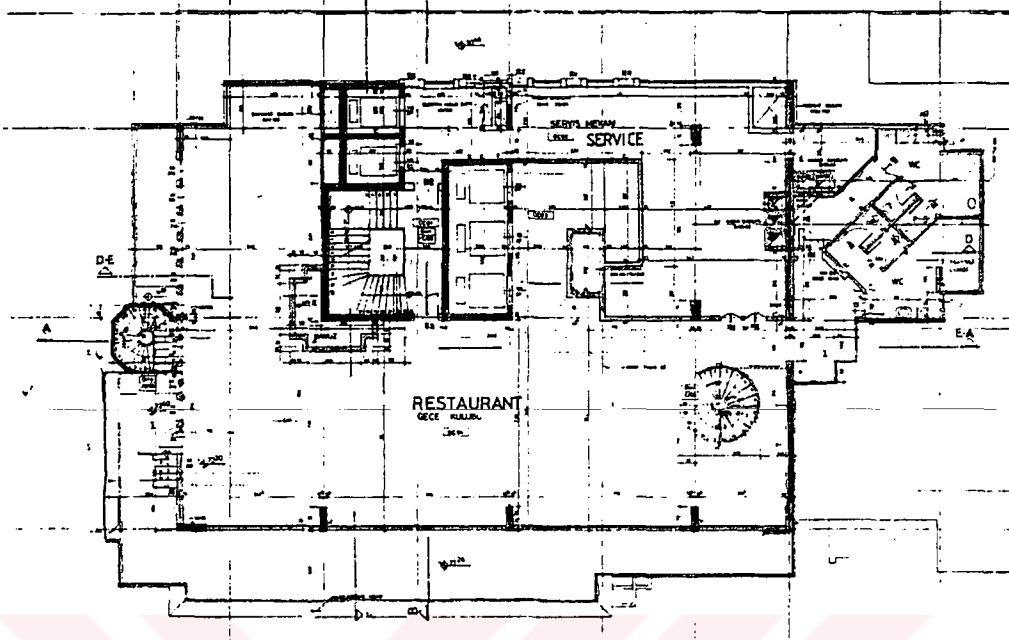
Şekil 4. 32 : Bodrum Kat Planı.

Şekil 4.33 : Zemin Kat Planı.

Şekil 4.34 : Yatak & Ofis Katları

Şekil 4.35 : Çatı Katı Planı.

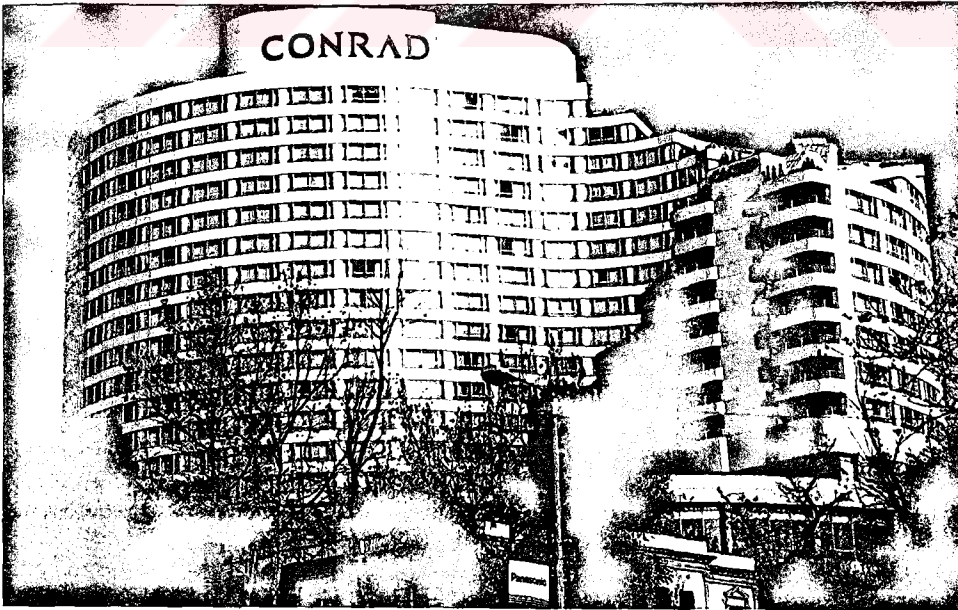
4.6. Conrad Hotel

1989 yılında, A.B.D.'den Mim.W.B.TABLER tarafından projelendirilen binanın, yapımına yine 1989 yılında Beşiktaş'ta başlanmıştır. Zemin altında 2, zemin üstünde 16 kat olmak üzere toplam 18 katlı olan binanın yapımı 1991 yılında tamamlanmıştır. Bina giriş seviyesinden itibaren yüksekliği 60 m.'dir. Bina çok katlı yapıma nedeni, şehir merkezinde değerli bir arazide yer alması ve rantabilitenin ancak yükselme ile sağlanabilmesidir. Ancak bina tarihi ve doğal silüette yer aldığı için kat adedi 20'nin altında tutulmuştur. Aynı zamanda, bina ortak kullanım alanlarının fazlalığından dolayı, zeminde geniş alan sağlama amacıyla yatay olarak da gelişmiştir. Çok katlı yapılan diğer oteller gibi Conrad Oteli de yatak odalarına deniz manzarası sağlamak için yükselme yoluna gitmiştir. Bunların yanı sıra, otelin prestijini artırma ve İstanbul boğaz silüetinde yer alma isteği, çok katlı yapılmasının diğer nedenleridir.

Otel, 672 yatak odalı, 5 yıldızlı Hilton standartlarında gerçekleştirilmiştir. Otel iş adamlarının uzun süre kalabileceği "Bussines" (İş adamı) oteli tipinde düşünülmekle beraber, turistik amaçla da hizmet verebilecek durumdadır. Otelde 900 m2'lik balo salonu, 240 kişilik Cafe-restaurant, 180 kişilik lobi, 30 kişilik pastane, 10 adet 100-320 kişilik toplantı salonları, gazino, 12 kişilik özel iş merkezi yer almaktadır.*

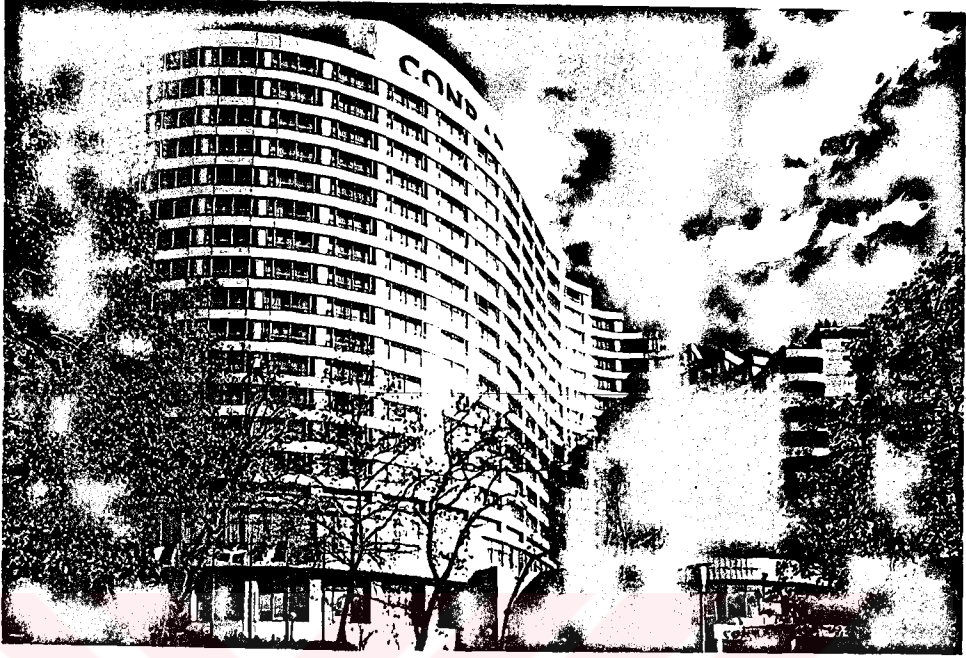
Conrad Oteli, geniş bir arazide yaygın olarak planlanmıştır. Çekirdeğe bağlı koridorlar üzerinde iki yönlü olarak odalar düzenlenmiştir. Binanın görsel olarak düşeylik etkisini azaltmak için cephelerde yatay düzenlemeler yapılmış, yatay bant parapet ve pencere, cephelerde boydan boya dolaştırılmıştır. Aynı zamanda, cephedeki bu düzenleme binanın "S" formunu da vurgulamaktadır. Kütle geometrik olmasına karşın dairesel çizgiler kullanılarak yumuşatılmış, yeknesak görüntüden kurtarılmıştır. Kütlenin formunda karşılaştığımız bir başka özellik ise, kademeli düşüştür. Bu düzenlemede rasyonalizmin monoton görüntüsünden uzaklaşmak, binaya tanınabilir özellik kazandırma çabalarıdır.

Sonuç olarak, bina geometrik formlardan ayrılmadan tek defaya özgü bir görüntü kazanmıştır. Dolayısıyla mimari tutumunun yumuşamış rasyonalizm olduğunu söyleyebiliriz.

Şekil 4.36 : Conrad Oteli genel görünüşü.

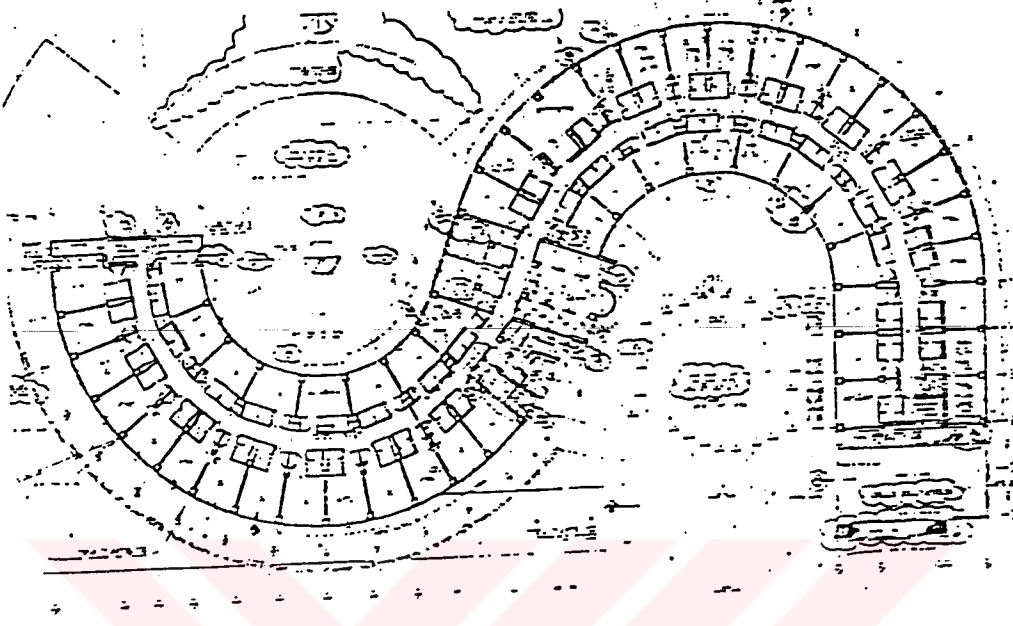
(*) Bina hakkındaki bilgi ve projeler Üçgen İnş. ve Tic.A.Ş.'den sağlanmıştır.

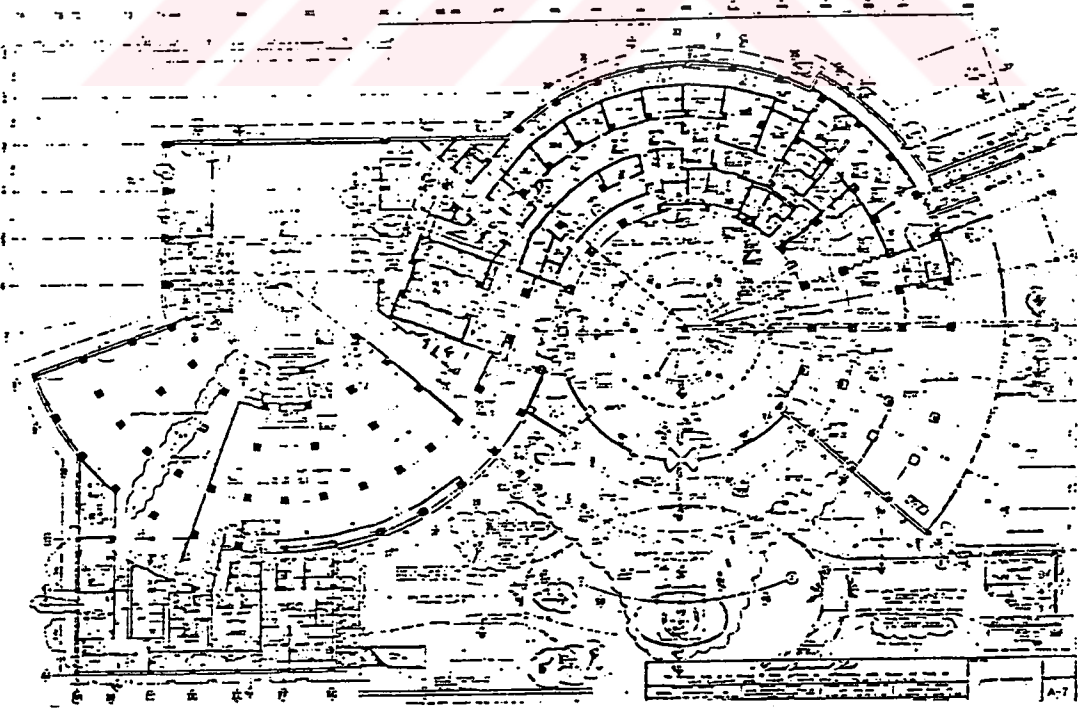
Şekil 4.37 : Conrad Oteli genel görünüş.

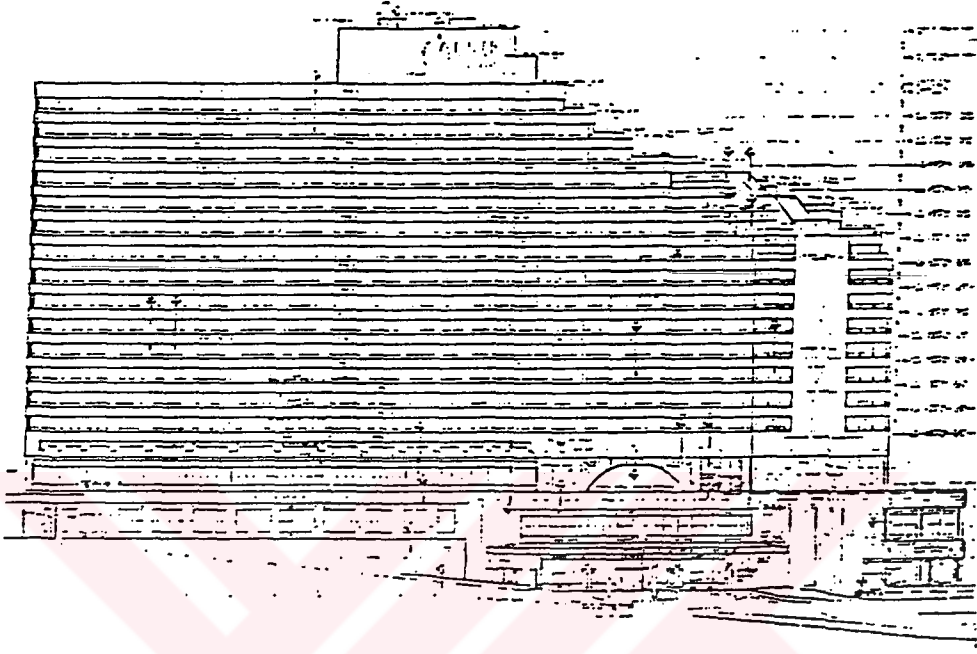
Şekil 4.38 : Conrad Oteli genel görünüşü.

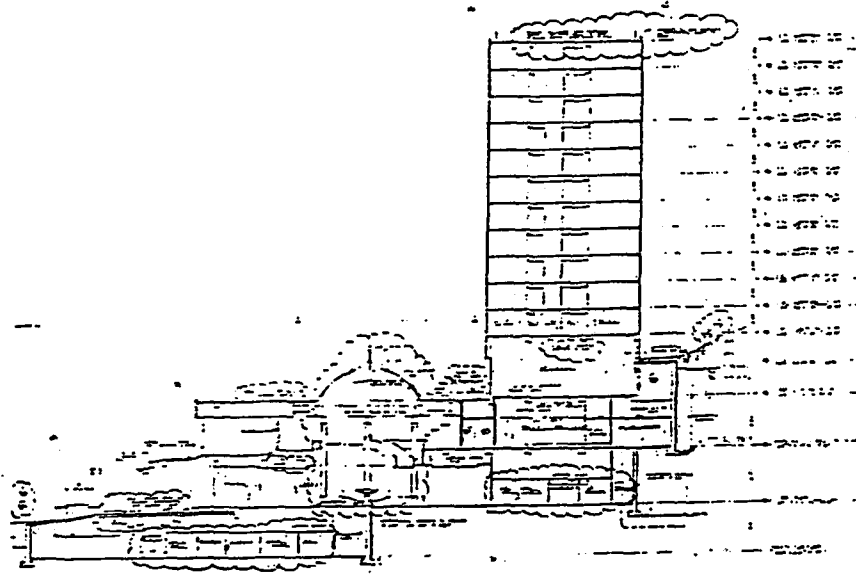
Şekil 4.39 : Normal Kat Planı.

Şekil 4.40 : Zemin Kat Planı.

Şekil 4.41 : Giriş Cephesi.

Şekil 4.42 : Kesit

4.7. Etap Oteli

1968 yılında Y.Müh.Mim.Yüksel OKAN tarafından tasarlanan binanın uygulamasına 1970 yılında Tepebaşı'nda başlanmış ve 1975 yılında bitirilmiştir. Binanın zemin altında 4, zemin üstünde 20 olmak üzere toplam kat sayısı 24'dür. Binanın giriş seviyesinden en üst noktaya olan yüksekliği 57.10 m'dir.

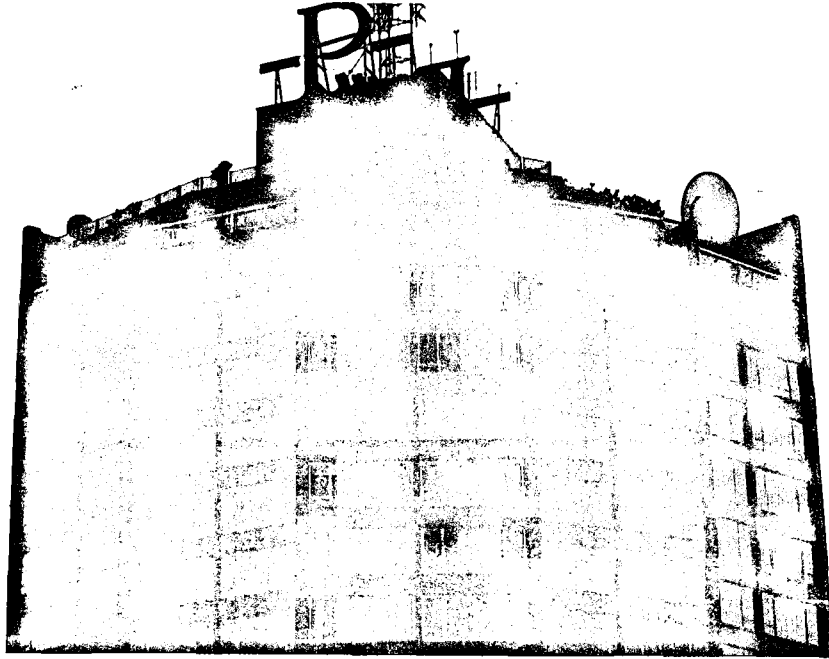
Geniş programı, sınırlı arsaya yerleştirme ve manzaralı oda sağlama amacıyla bu bina çok katlı yapılmıştır.

Otelin 208 odası vardır. Zemin katta resepsiyon, idare, dükkanlar ve banka gibi bölümler vardır. 1.katta kokteyl salonu, mutfak ve yemek salonu vardır. 1.Bodrum katında gece klübü, bar ve depolar yer almaktadır. Üst katlar yatak odalarına aittir. Teras katında ise dinlenme alanları, lokanta bulunmaktadır.

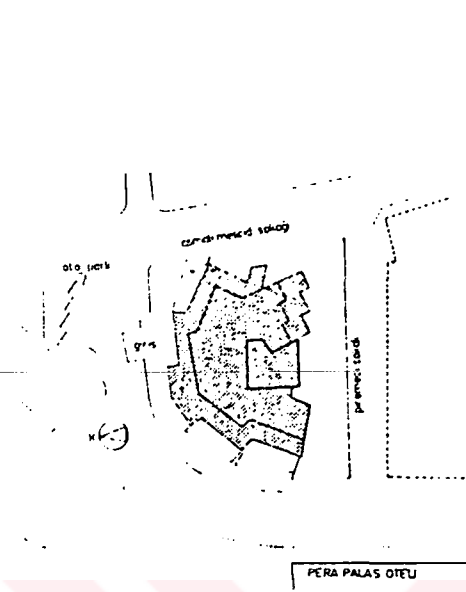
Etap Oteli'ni, estetik özellikleri açısından ele aldığımızda yumuşamış rasyonalizm anlayışına sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bina, geometrik formlara bağlı kalarak, kendine özgü görünüş kazanmıştır. Binanın planlarına bakıldığında, belli bir geometrik disiplin içerisinde hareket edildiği gözlenmektedir. Rasyonalizmin tek düzeliğinden uzaklaşma amacıyla yapılan bu hareketlilik binaya tanınabilme özelliği kazandırmıştır. Binanın oda grupları arasında bulunan taşıyıcı perde kolonları, cephede düşey bir etki yaratmıştır. Pencere aralarında yatay bant parapetler vardır. Binanın bitiğinde parapetlerin kalınlıkları arttırılmıştır. Bina cephesinde oluşturulan bu hareketlilik görsel etkiyi kuvvetlendirme amacını taşımaktadır.

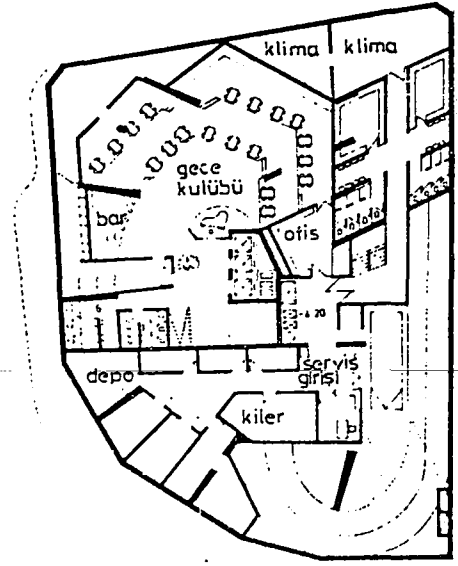
Şekil 4.43 : Etap Oteli genel görünüş.

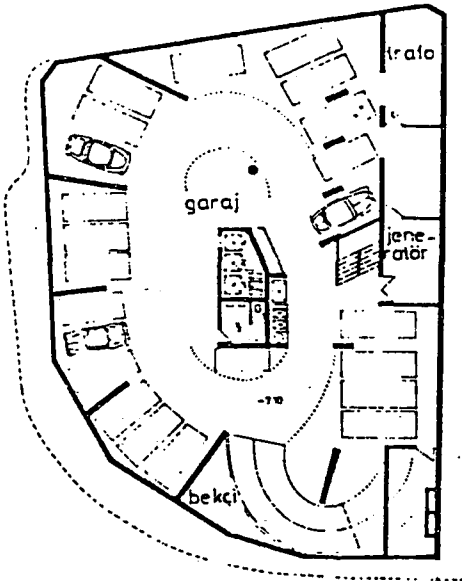
Şekil 4.44 : Etap Oteli genel görünüş.

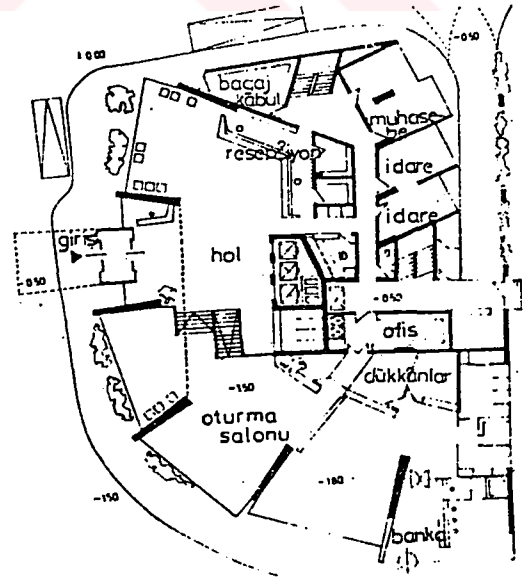
Şekil 4.45 :
Vaziyet Planı

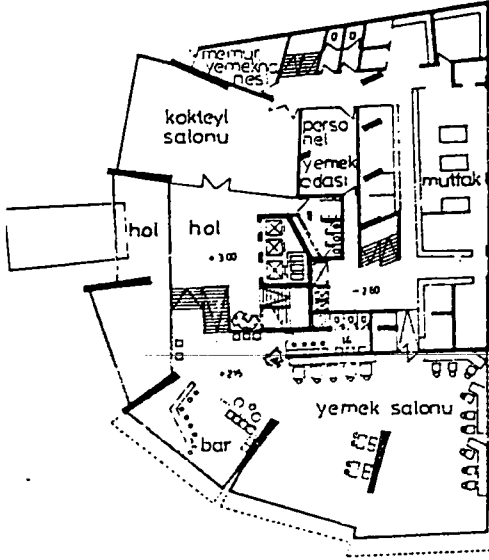
Şekil 4.46 :
1.Bodrum Kat Planı

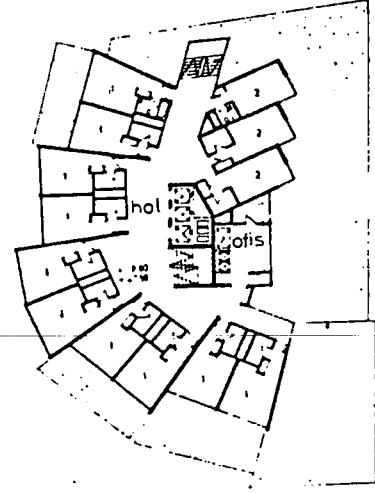
Şekil 4.47 :
2.Bodrum Kat Planı

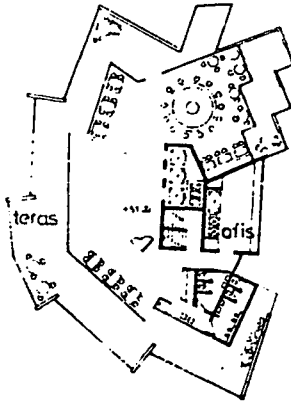
Şekil 4.48 :
Zemin Kat Planı

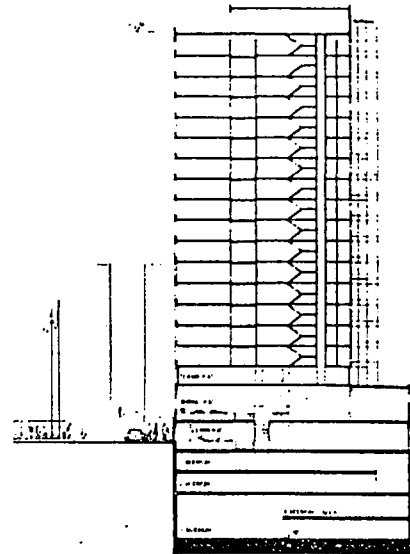
Şekil 4.49 :
1. Kat Planı

Şekil 4.50 :
Yatak Katı Planı

Şekil 4.51 :
Teras Katı Planı

Şekil 4.52 :
Kesit

4.8. Garanti Bankası Genel Müdürlük Binası

1987 yılında Mim.Neşet AROLAT tarafından tasarlanan binanın uygulamasına, 1988 yılında Ayazağa'da başlanmıştır. 1991 yılında inşaat tamamlanmıştır. Zemin üstünde 13, zemin altında 3 olmak üzere, binanın toplam kat sayısı 16'dır ve giriş seviyesinden itibaren binanın yüksekliği 47.50 m.'dir.

Binanın çok katlı yapılma amacı, arsanın sınırlı olması nedeniyle, yoğunluğu dengelemek, zeminde daha fazla açık alan elde edebilmek, bunun yanı sıra burada çalışacak şirketin prestijini arttırmak ve binayı görsel yönden kuvvetlendirerek, çevreye ve İstanbul'a simgesel bir katkı kazandırmaktır.

Bina, Vestel'in Genel Müdürlük ve İdari bölümlerini içine alacak şekilde düzenlenmiş, fakat daha sonra Garanti Bankası Genel Müdürlük binası olarak hizmet vermeye başlamıştır. Katlar açık büro tipinde düzenlenmiştir. Konferans salonları, seminer salonları, bilgisayar odaları, çalışanlar için yemek salonları bulunmaktadır.*

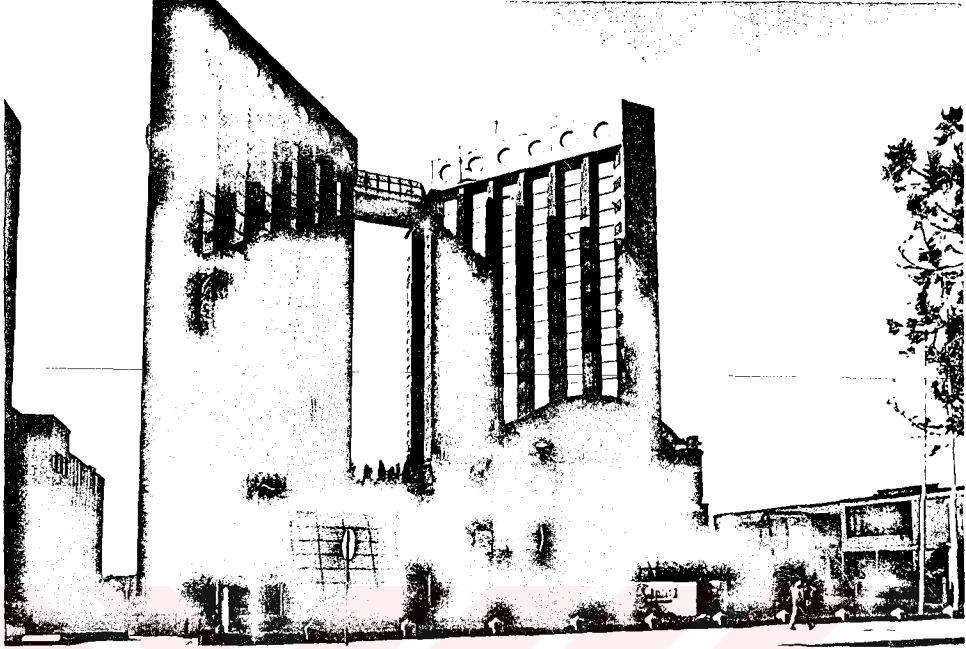
Garanti Bankası Genel Müdürlük binası, simetrik, üçgen formlu, iki kütlelerin birleşmesiyle oluşmuştur. Bu ayrık kütleler en üst katta bir tüp geçit, zeminde ise binanın kaidesini oluşturan yatay kütle ile birbirine bağlanmıştır. Binanın girişinde tarihi verilerin analiz ve sentezi sonucu oluşmuş, stilize edilmiş kolonlar ve rönesans tonozu kullanılmıştır.

Yatay bloğun tümü bir sütun kaidesini andırmaktadır. Yükselen kütlelerin cepheleri devasa sütunlardan oluşmaktadır. Bunların arası cam ile kapatılmıştır. Binanın üst başlığındaki dairesel pencereler, yan cephede yer alan çekirdeğin bir sütun stilizasyonu olması, rönesans kemerli pencereler binanın mimari tutumunun Post Modernizm olduğunu ortaya koymaktadır. M.Graves ve R.Bofill'de olduğu gibi geçmiş mimari mirasın analiz ve sentezinin yapıldığı, benzer bir mimari dilin kullanıldığı gözlenmektedir. Kısacası, yer yer geçmişten formlar aktaran, sürprizli, espirili, sembolik şehir mimarisini yücelten, zaman zaman alaycı, şakacı mimari bir tutum olan Post Modernizm anlayışı bu binada karşımıza çıkmaktadır.

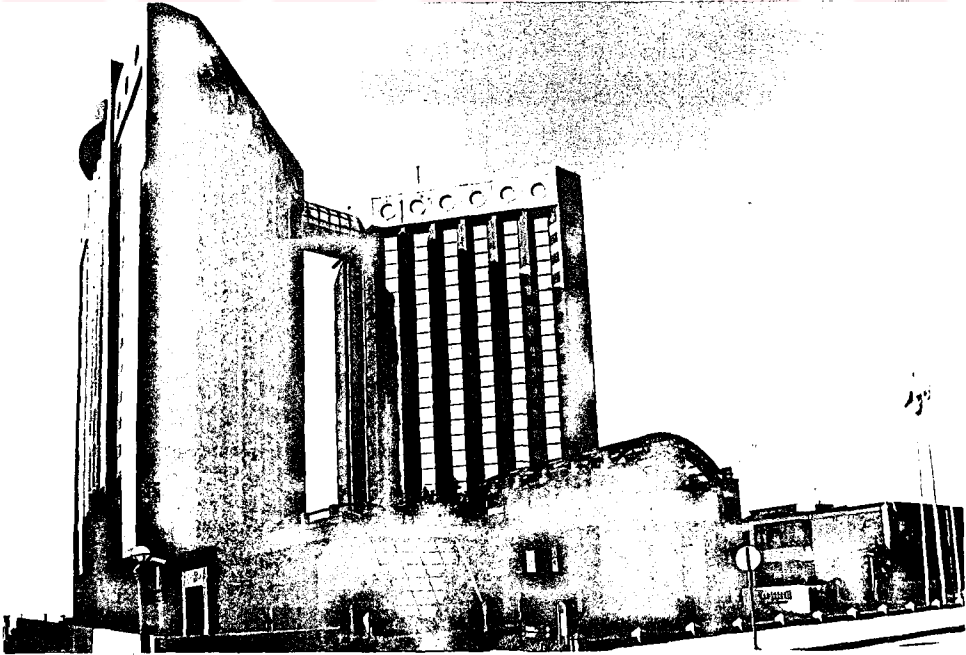
(*) Bina hakkındaki bilgi ve projeler Aydın İnşaat A.Ş.'den sağlanmıştır.

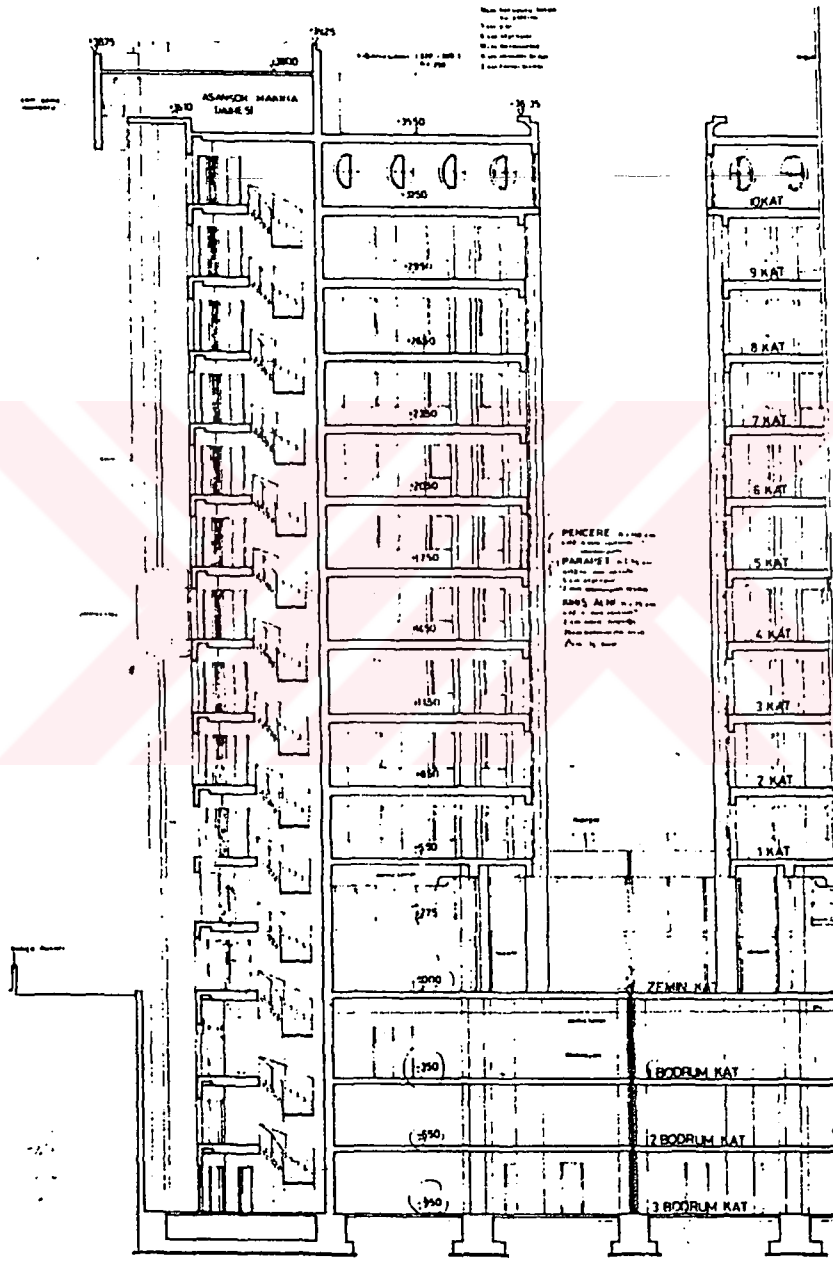
Şekil 4.53 : Garanti Bankası Genel Müdürlük binası genel görünüş.

Şekil 4.54 : Garanti Bankası Genel Müdürlük binası genel görünüş.

Şekil 4.55 : Garanti Bankası Genel Müdürlük binası genel görünüş.

Şekil 4.57 : Kesit C, Tünelin

DOMINICA

4.9. İstanbul Sanayi Odası Odakule İş Merkezi Binası

1968 yılında Mim.Kaya TECİMEN, Mim.A.Kemal TANER tarafından tasarlanan binanın 1970 yılında Beyoğlu'nda yapımına başlanmıştır. İnşaat 1975 yılında bitirilmiştir. Binanın zemin altında 2, zemin üstünde 21 olmak üzere toplam 23 katı vardır ve giriş seviyesinden en üst noktaya olan yüksekliği 69 m.'dir.

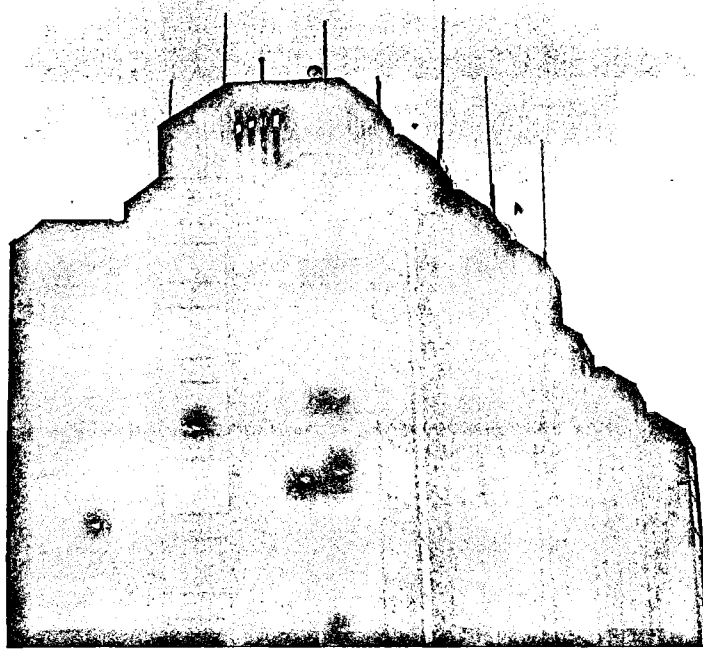
Bina iki katlı alçak bir bloğun üzerinde 19 katlı yüksek bir blokten oluşmaktadır. Tesisat daireleri, otopark, resim galerisi ve sergi alanları bodrum katında yer almaktadır. İdari bürolar, 110 kişilik konferans salonu, 300 kişilik tiyatro ve servisleri ile sergi alanları alçak blokta yer almaktadır. Yüksek blokta ise büro katları, kafeterya ve servisleri, lokanta, bar ve tesisat katları vardır.

Odakule İş Merkezi binasının mimari anlayışının yumuşamış rasyonalizm olduğunu söyleyebiliriz. Kütlenin formuna bakıldığında geometrik disiplin içerisinde cephede kırılmalar yapıldığı görülmektedir. Böylece bina tanınabilir bir özelliğe kavuşmuştur. Bina, az katlı bir bloğun üzerine oturan düşey bir bloğun oluşturduğu kompozisyona sahiptir. En üst katta çekirdek yükseltilerek bina bitirilmiştir.

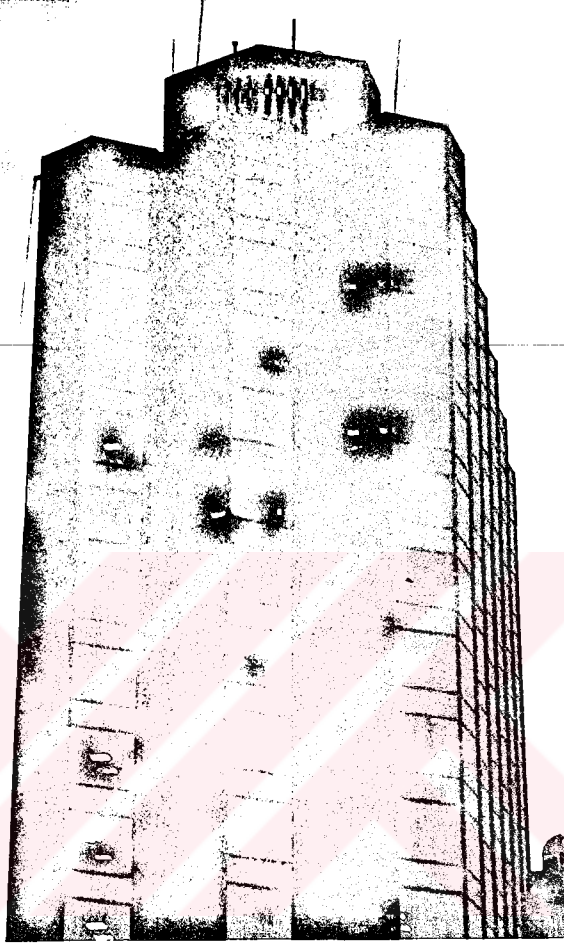
Dış cephenin cam kaplama olmasının yanısıra normal katlardan koparak en üstte yükselen bölüm, alttaki yatay blokta olduğu gibi betondur. Binanın formuna getirilen hareketlilik, binaya tek defaya özgü bir görüntü kazandırma, aynı zamanda da bulunduğu çevreyi de yeknesaklıktan kurtarma çabasıdır. Bir başka deyişle yumuşamış rasyonalizm anlayışının göstergeleridir.

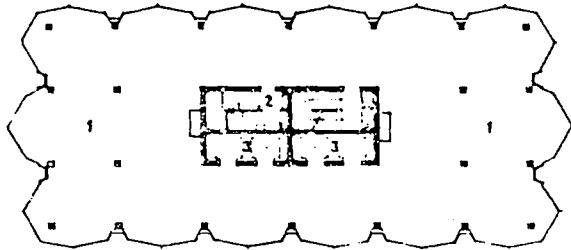
Şekil 4.58 : Odakule İş Merkezi binası genel görünüş.

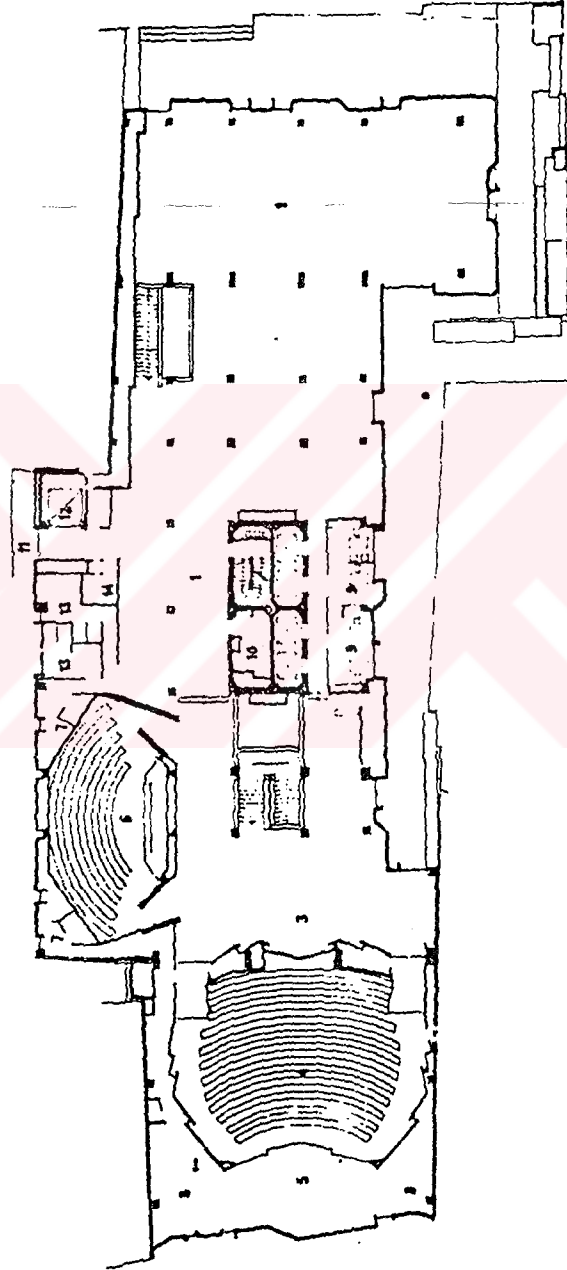
Şekil 4.59 : Odakule İş Merkezi binası genel görünüş.

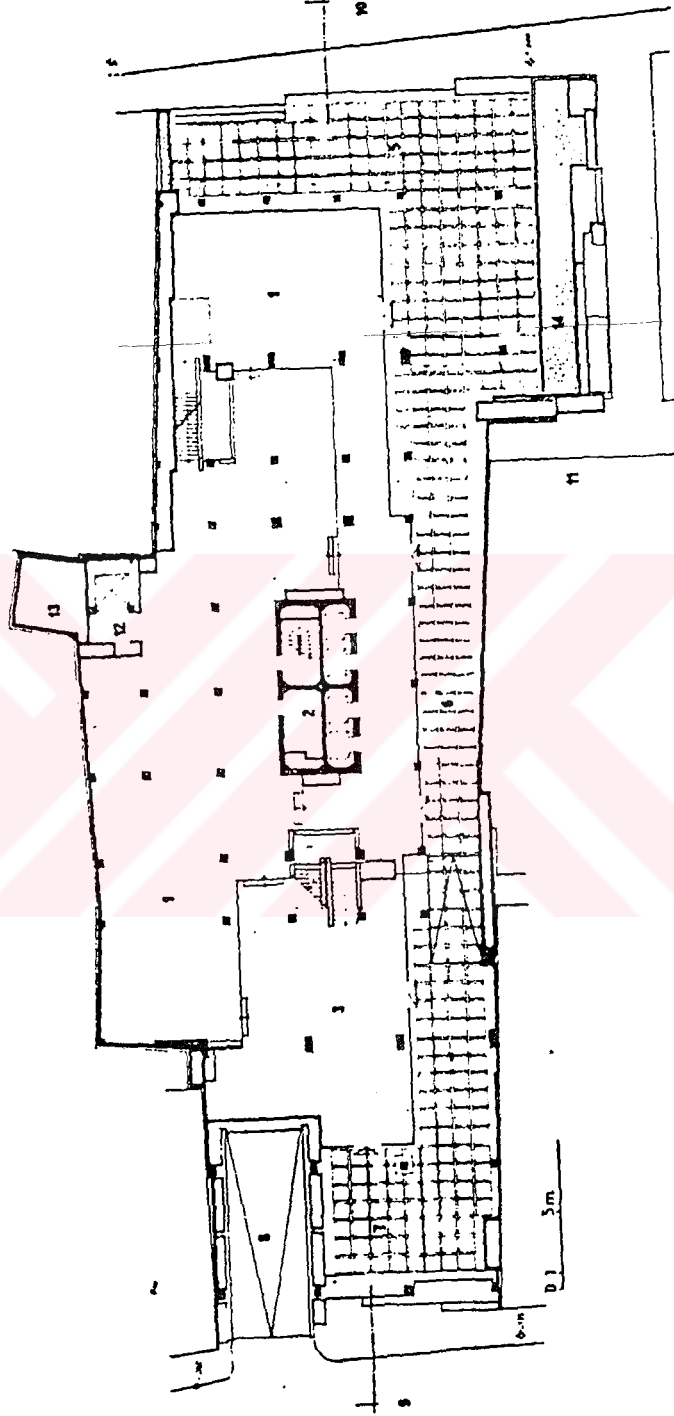
Şekil 4.60 : Odakule İş Merkezi binası genel görünüş.

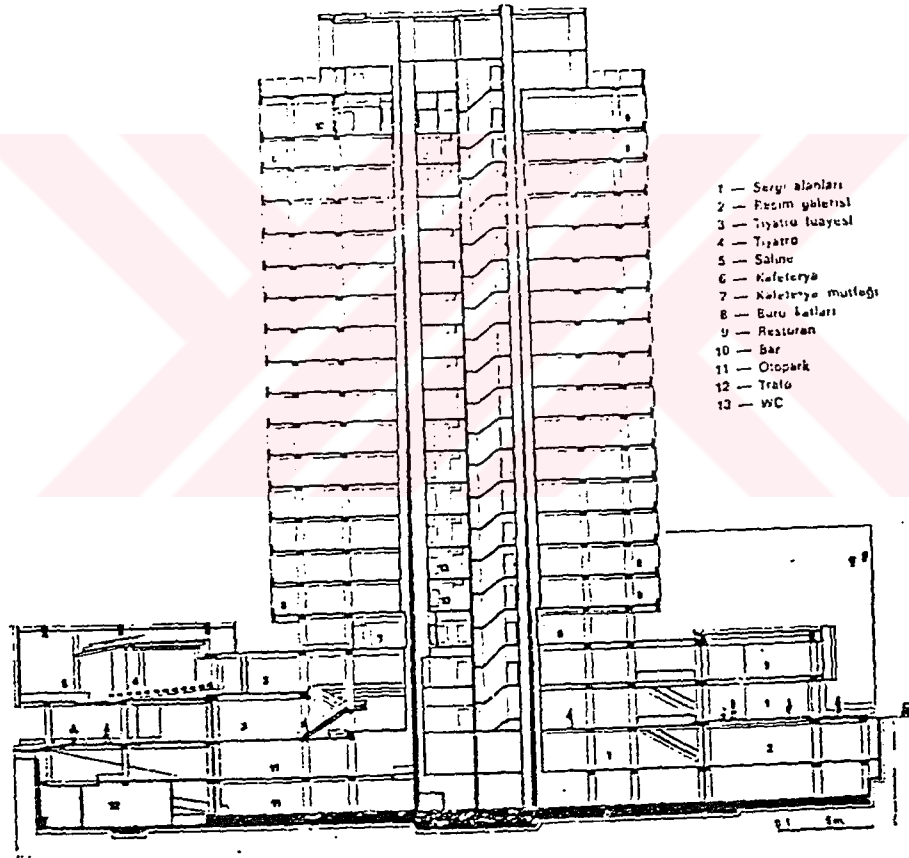
Şekil 4.61 : Normal Kat Planı.

Şekil 4.62 : Birinci Kat Planı.

Şekil 4.63 : Zemin Kat Planı

Şekil 4.64 : Kesit

4.10. İstanbul Orduevi Kültür ve Dinlenme Tesisleri

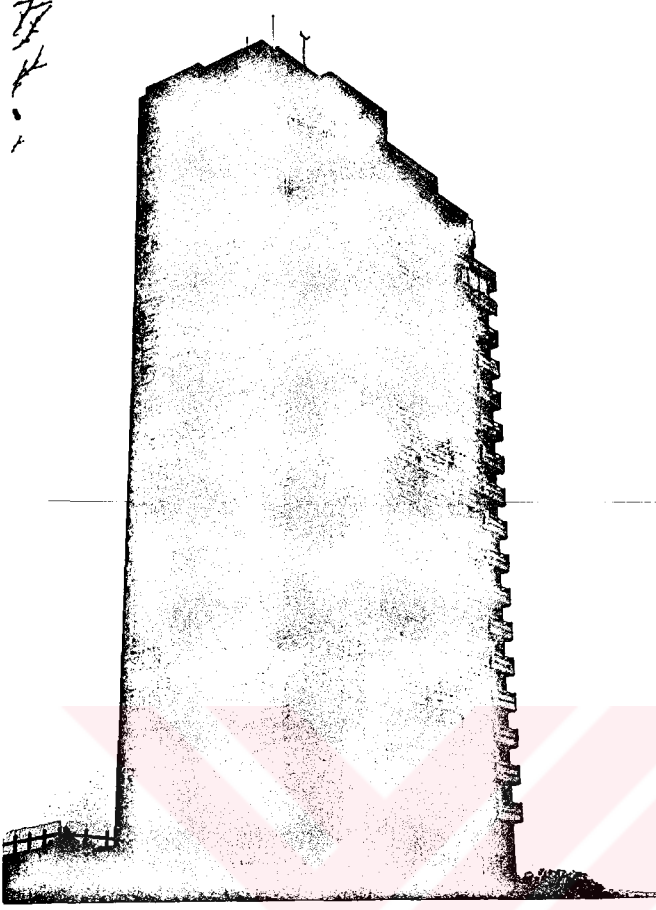
1967 yılında gerçekleştirilen yarışma sonucunda seçilen, tasarımı Y.Müh.Mim.Metin HEPGÜLER'e ait, projenin uygulamasına, 1968 yılında Harbiye'de başlanmış, bölüm bölüm bitirilen bina, 1983 yılında tümü ile hizmete açılmıştır. Bina, zemin üzerinde 25, zemin altında 3 olmak üzere toplam 28 katlıdır ve toplam bina yüksekliği 90 m.'dir.

İstanbul Hilton Otel'i'nin üzerinden manzaraya a ılabilmek, bu binanın çok katlı yapımı sebeplerinden en önemlisidir. Bunun yanısıra binanın geniş programını, sınırlı arsaya yerleştirebilmek ancak kat adedini arttırmakla sağlanabilmektedir.

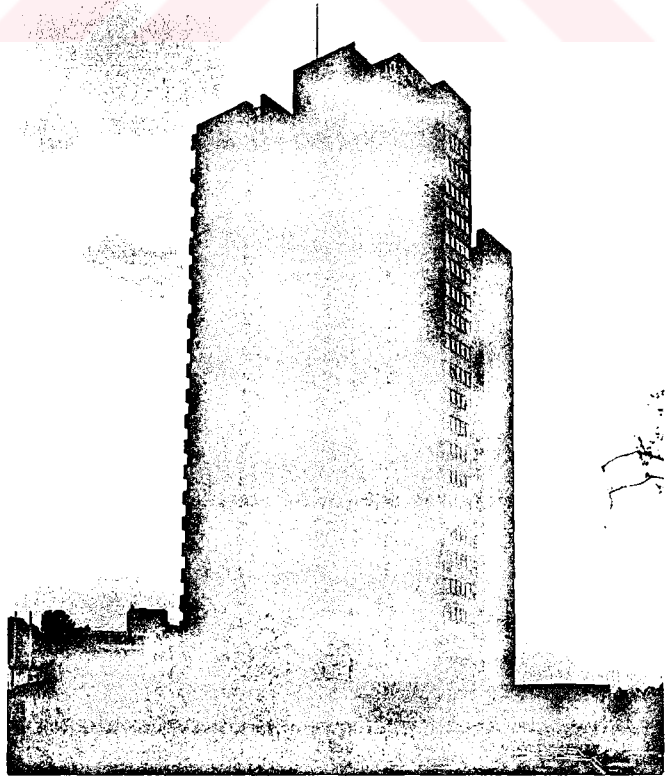
Ayrıca binanın, devletin gücünün simgesi olarak y ksekdiği ve şehir silüetinde yer aldığı söylenbilir.

Bina, Orduevi ve Sosyal Hizmetler binası olarak oldukça geniş bir programa sahiptir. Otelde 15 adet yatak katı ve dört özel dairenin bulunduğu iki kat vardır. Yatak katlarının üzerinde özel bir ziyafet salonu bulunmaktadır. Bu salonun yanısıra çeşitli büyüklüklerde özel ziyafet salonları, 400 kişilik lokanta ve kahvaltı salonu bulunmaktadır. Ayrıca binada, dükkanlar, konferans salonu, 600 kişilik düğün salonu, Roof bar, 200 kişilik açık yüzme havuzu, 4 katlı otopark ve üzerinde helikopter pisti, ayrıca bodrumda kapalı otopark, benzin istasyonu, 14 odalı gündüz oteli, seyir terası bulunmaktadır.

Orduevi binası geometrik formlara bağlı kalınarak planlanmıştır. Binanın normal kat planlarına bakıldığında, ortadaki çekirdeğin etrafında yer alan odanın birbirlerine göre ileri ve geri çekilerek düzenlendiği görülmektedir. Yatak katlarının, üzerinde yer alan kat planlarında ise diğer katlara göre geri çekme hareketi yapılmıştır. Planlardaki bu hareketlilik, binanın görünüşüne de yansımış ve binaya tanınabilme özelliği kazandırmıştır. Bina, prizma anlayışının sıkıcı görüntüsüne b r nmeme çabası ile 90 derecelik açılar egemenliğinde kendine özgü bir görünüşü kavuşmuştur. Tüm bunların ışığında binanın mimari tutumunun yumuşamış rasyonalizm olduğunu söyleyebiliriz.

Şekil 4.65 :
İstanbul Orduevi
Kültür ve Dinlenme
Tesisleri
genel görünüş.

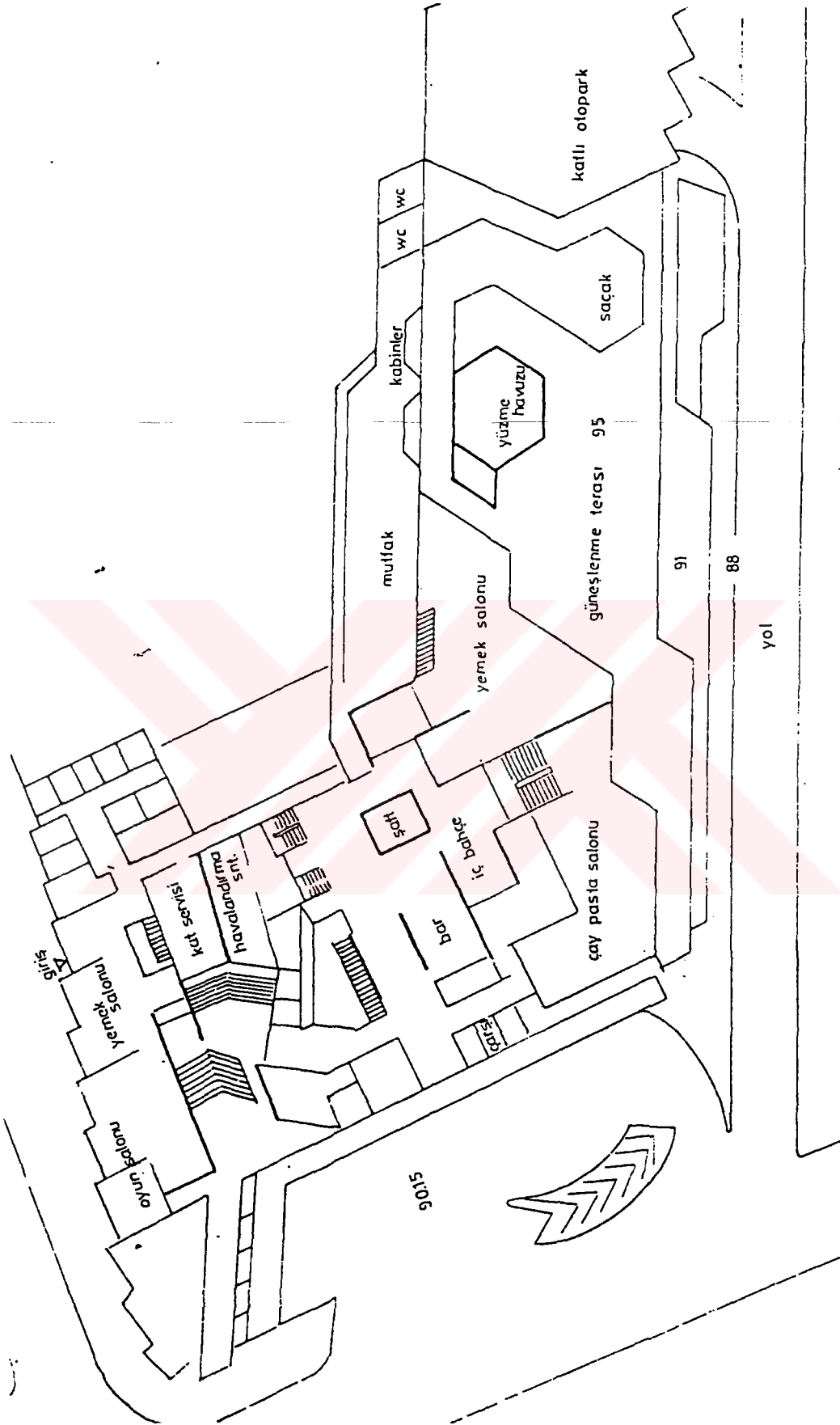

Şekil 4.66 :
İstanbul Orduevi
Kültür ve Dinlenme
Tesisleri
genel görünüş.

Şekil 4.67 : 88.40 Kotu Planı.

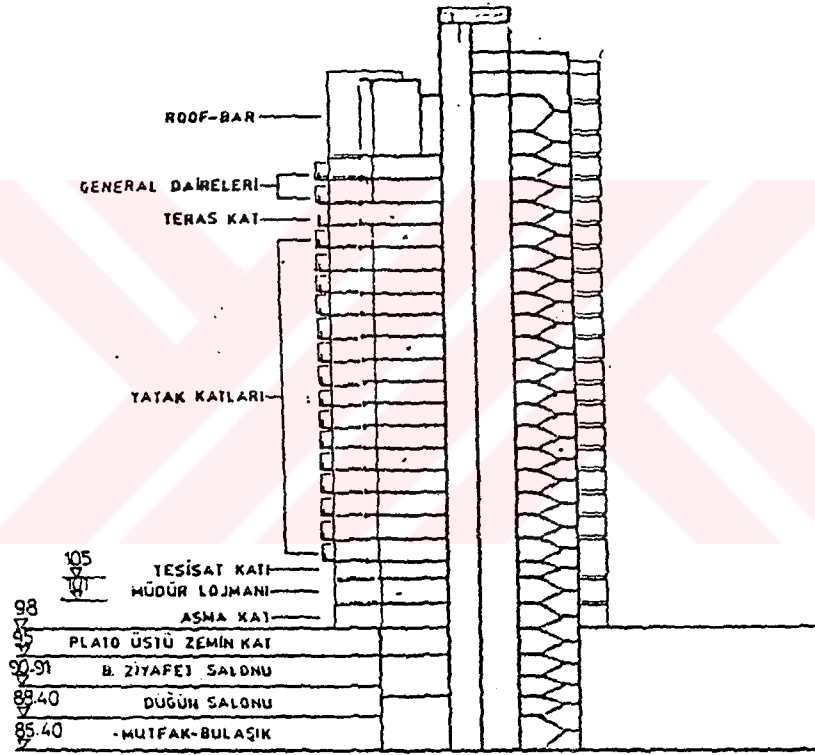
Şekil 4.68 : 90.15 - 91.40 Kotu Planı.

Şekil 4.69 : 95 Kat Planı.

Şekil 4.70 : Normal Kat Planı.

Şekil 4.71 : Kesit

4.11. Karayolları 17.Bölge Müdürlüğü Binası

1974 yılında, Y.Mim.Mehmet KONURALP, Mim.Salih SAĞLAMER tarafından projelendirilen binanın yapımına 1975 yılında, Levent'te başlanmış ve 1979 yılında inşaat bitirilmiştir. Binanın zemin altında bir, zemin üstünde 13 olmak üzere kat sayısı 14'dür. Binanın giriş seviyesinden en üst noktaya olan yüksekliği 50.25 m'dir.

Binanın çok katlı yapılma amacı sınırlı arsaya, geniş programı yerleştirme isteğidir. Binanın geniş programını yerleştirmek ancak, kat adedi arttırarak mümkün olmuştur. Bunun yanı sıra büro katları arasındaki iletişimin, düzeyde daha kolay sağlanacağı düşünülmüştür.

Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü binası, İstanbul Boğaziçi Köprüsü ve çevre yollarının idare ve doğal bakımı için kurulan tesisler içerisinde yer alır. İdare, teknik ve sosyal fonksiyonlara sahip bu yapıların arasında sadece sözkonusu bu bina çok katlı olarak yapılmıştır. Bina kat holünün her iki tarafında yer alan büro bölümlerinden oluşur. Büro alanları açık ve bölünebilir olarak planlanmıştır. Binanın ilk 12 katında kat holünün her iki tarafında yer alan büro alanları son iki katta, kat holünün bir tarafında düzenlenmiştir. Binanın giriş katında sergi alanı bulunmaktadır.

17. Bölge Müdürlüğü binasının cephesi giydirme cephedir. Binanın çekirdeği brüt beton olarak düşünülmüş, fakat daha sonra sıvanmıştır. Binanın formuna bakıldığında, geometrik formlara sadık kalınarak binaya tanınabilir özellik kazandırma çabaları farkedilmektedir. Prizmanın monotonluğunu ortadan kaldırmak amacıyla, kat planları çekirdeğe göre ileri ve geri çekilerek düzenlenmiştir. Binanın son iki katında çekirdeğin sadece bir tarafı yükseltilmiştir. Kütlede 90 derecelik açılarının bulunması yanı sıra bazı dik köşeler 45 derecelik açılarla dönülmüştür. Tüm bu düzenlemelerin kütleleri kutu formdan uzaklaştırma çabaları olduğu söylenebilir. Bir başka deyişle rasyonalizmin dar kalıplarından çıkarak, binaya kendine özgü görünüş kazandırma çabasını gösteren yumuşamış rasyonalizm anlayışı binanın mimari tutumu olarak karşımıza çıkmaktadır.

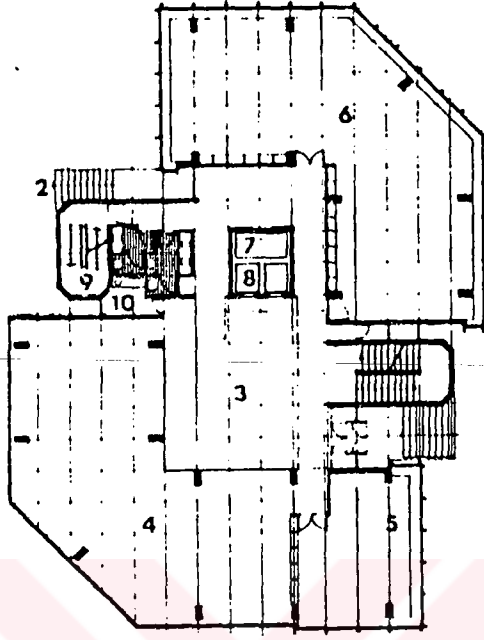
Şekil 4.72 : Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü binası genel görünüş.

Şekil 4.73 : Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü binası genel görünüş.

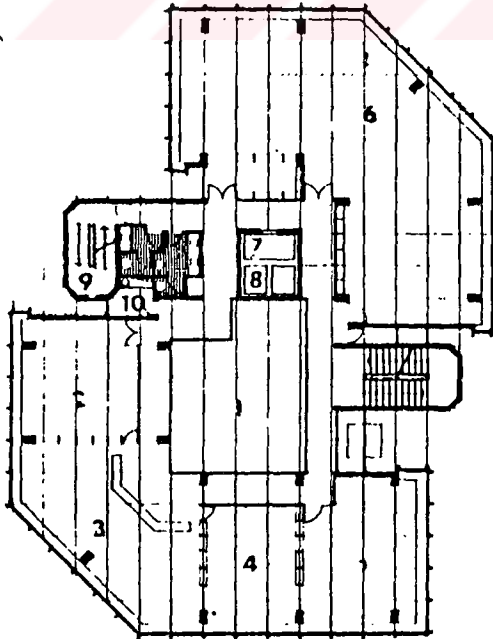

Şekil 4.74 : Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü binası genel görünüş.

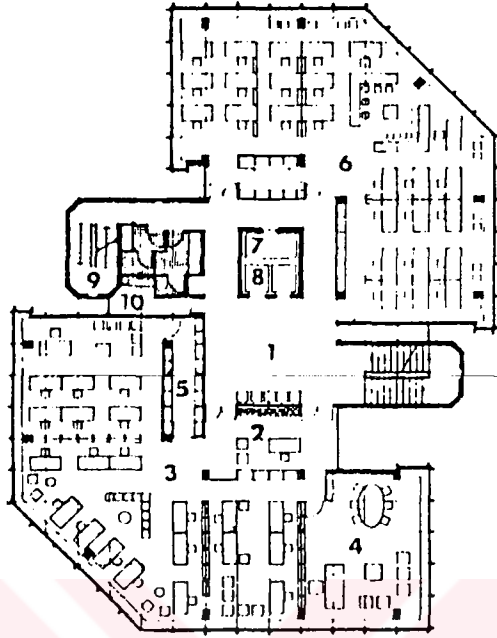
- 1 büro girişi
- 2 servis girişi
- 3 giriş holü
- 4 sergileme
- 5 müracaat
- 6 büro
- 7 servis asansörü
- 10 temizlik, tesisat odası

Şekil 4.75 : Giriş Katı Planı

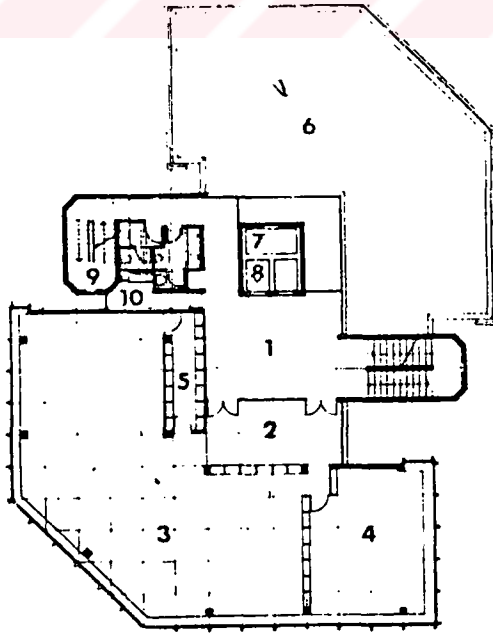
- 1 giriş holü boşluğu
- 2 -5 personel sosyal irtibat büroları
- 6 büro
- 7-8 asansörler
- 9 servis merdiveni
- 10 temizlik ve tesisat odası

Şekil 4.76 : Birinci Kat Planı.

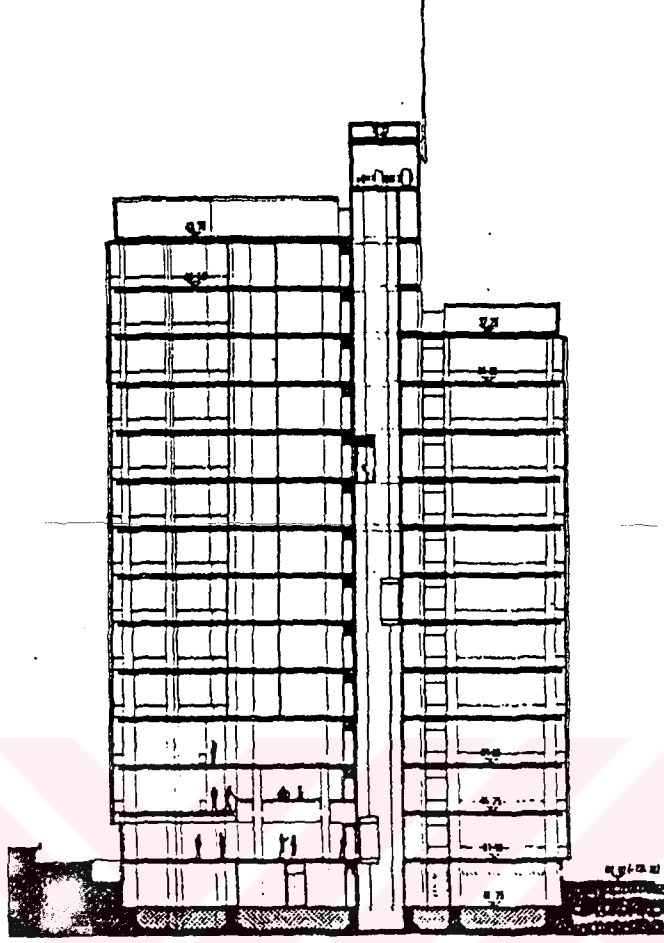
- 1 kat holü
- 2 sekreter
- 3 büro
- 4 müdür ve toplantı
- 5 arşiv
- 6 büro
- 7-8 asansörler
- 9 servis merdiveni
- 10 temizlik odası

Şekil 4.77 : Büro Katı Planı

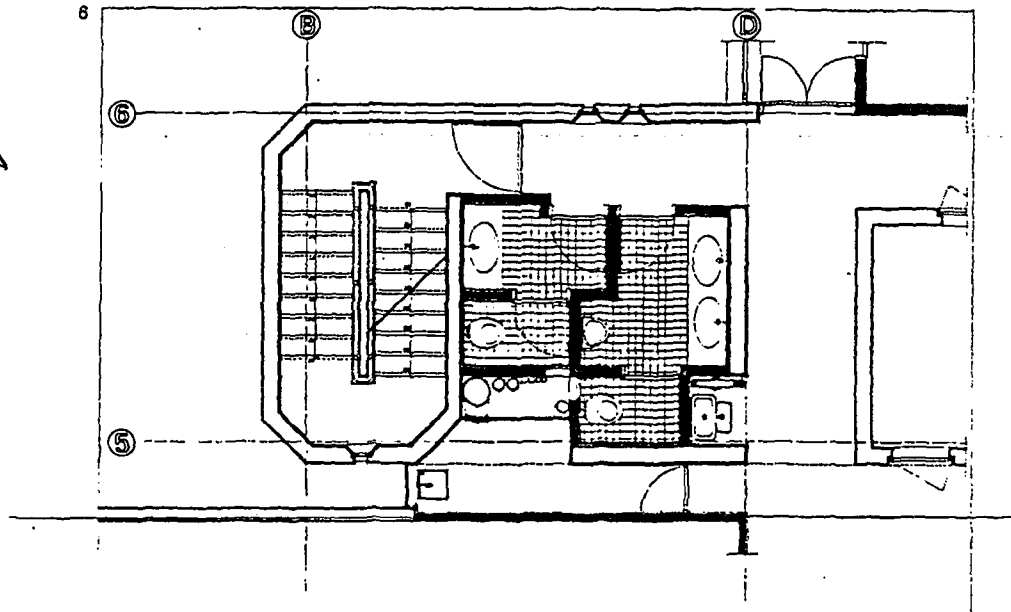

- 1 kat holü
- 2 sekreter
- 3 büro
- 4 müdür ve toplantı
- 5 arşiv
- 6 çatı
- 7-8 asansörler
- 9 servis merdiveni
- 10 temizlik odası

Şekil 4.78 : Tek Taraflı Büro Katı Planı.

Şekil 4.79 : Kesit

Şekil 4.80 : Servis Çekirdeğinden Ayrıntı Planı.

4.12. Mövenpick Radisson Hotel

1987 yılında Yük.Müh. Ertem ERTUNGA tarafından tasarlanan binanın, 1988 yılında Maslak' ta yapımına başlanmış ve 1992 yılında inşaat tamamlanmıştır. 7.500 m² taban alanına sahip bina 11.530 m²'lik arsada yer almaktadır. Binanın zemin altında 3 olmak üzere toplam kat sayısı 33' dür ve bina yüksekliği giriş seviyesinden en üst noktaya kadar 99 m.' dir.

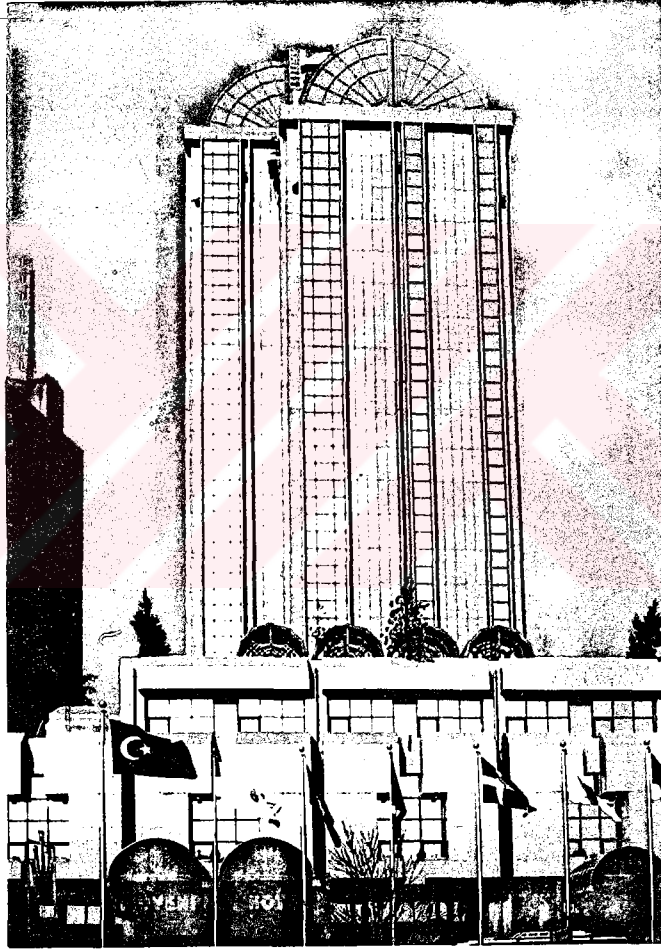
Binanın çok katlı yapılma nedeni, sınırlı arazide rantabilitenin yükselme ile sağlanabilmesidir. Tek kütle halinde planlanan binanın, grup olarak düzenlenen yerleşmelerdeki binalara göre yüksekliği daha fazladır. Yükselmenin bir diğer nedeni deniz manzaralı odalar sağlamaktadır. Ayrıca bina kütlesi simgesel olarak çevreye aksettirilmek istenmiştir.

Bina 5 yıldızlı otel standartlarında olup, dinlenme, eğlence ve alış-veriş hizmetlerini sunmaktadır. 305 yatak kapasiteli otelde farklı tip yatak odaları bulunmaktadır. Bunlar, normal, svit, kral ve apart tipi odalardır. En üstte kubbeli kısımda, lokanta ve toplantı salonu vardır. Otelin giriş katında resepsiyon, toplantı salonu, gece klübü, restaurant, cafe-bar, yer almaktadır. 1. katta 100 kişilik ve 4 adet 80 kişilik toplantı salonları, kapalı yüzme havuzu bulunmaktadır. 3. katta kış bahçesi, spor faaliyetleri için mekanlar planlanmıştır. 1. bodrum katında 31 adet mağaza, gece klübü, casino, disco, sinema salonu vardır. 2. bodrum katında ise 300 oto kapasiteli garaj yer alır.(*).

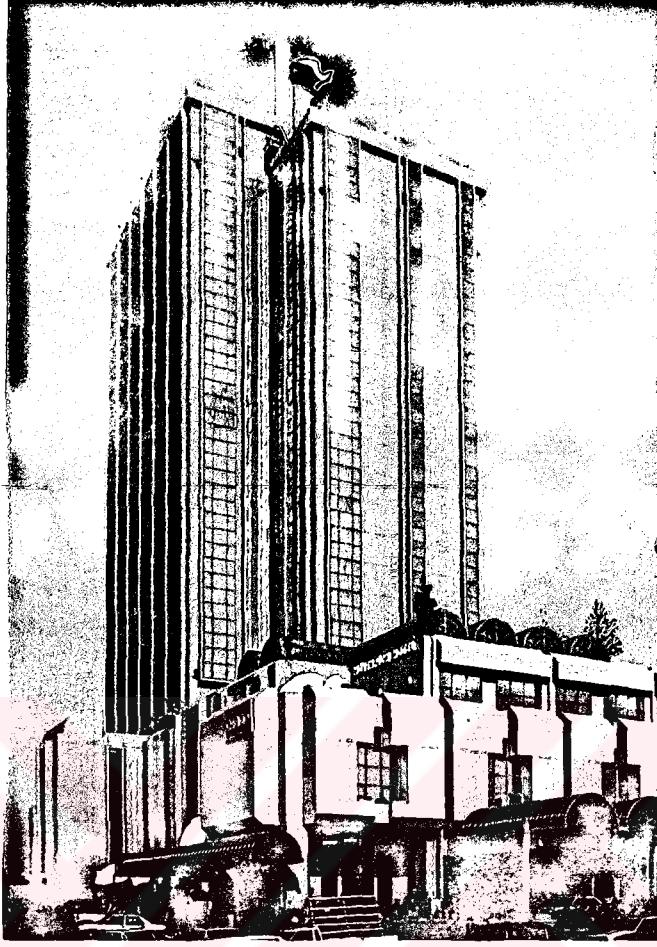
Mövenpick Oteli, Post Modernizm anlayışında tasarlanmıştır. Bina sembolik bir anlam taşımakta ve bunu çevresine yansıtmaktadır. Yer yer tarihten alıntılar yapan Post Modernizm anlayışı, Rönesans tonozlu çatı ile bu binada karşımıza çıkmıştır. Aynı tonozlara girişte ve alçak bloğun üzerinde de rastlamaktadır. Geçmişten form aktarma sözkonusu olduğunda Post Modernizmde 3 farklı davranış sözkonusudur. Bu binada kullanılan, tonozlar tarihi verilerin analizi sonucu senteze varılma tutumudur. Post Modernizmin bir başka göstergesi olarak oteli sembolize eden çatıdaki kuş motifidir. Ayrıca üzeri kademeli pencereler, tamamen keyfe dayanarak yaratılan mekanlar, cephedeki hareketler, binanın Post Modern mimari

(*) Bina hakkındaki bilgiler ve projeler Alfa İnşaat San. ve Tic. A.Ş.'den alınmıştır.

anlayışını yansıtan diğer göstergelerdir. Aynı zamanda Post Modernist gökdelenlerin ortak tutumu olan kaide, gövde ve belirgin bitiş formülüne sadık kalmıştır.

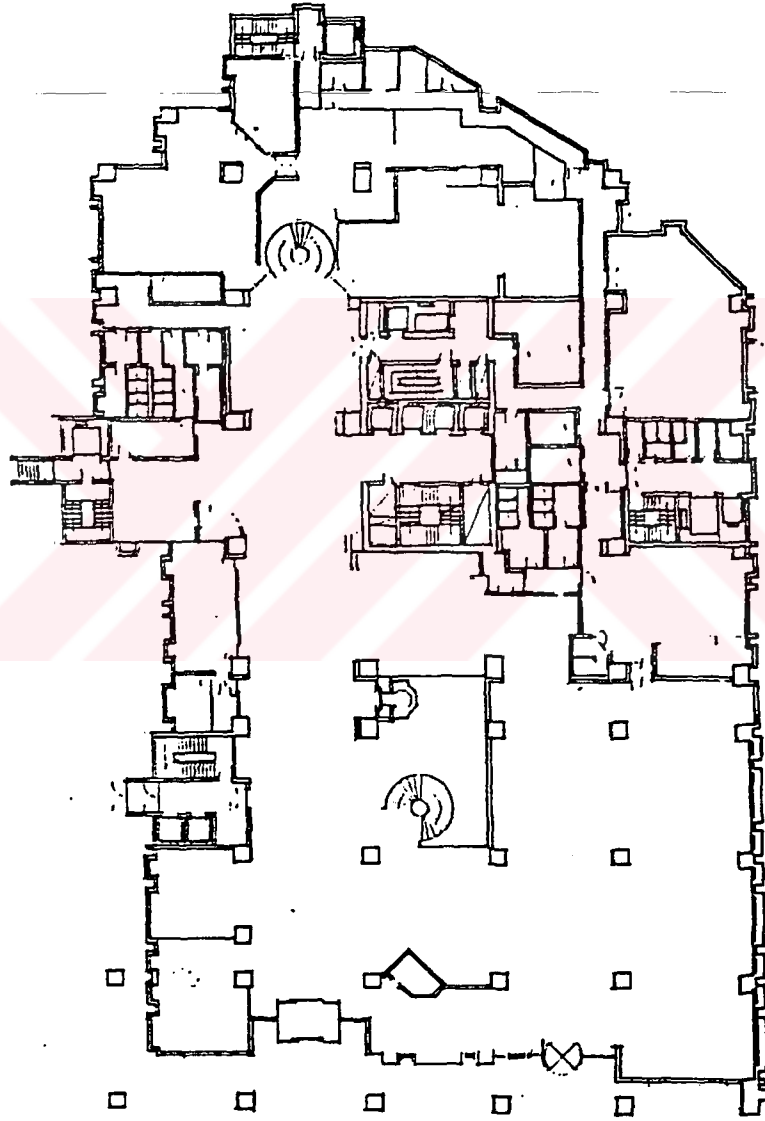
Şekil 4.81 : Müvenpick Radisson Hotel genel görünüş.

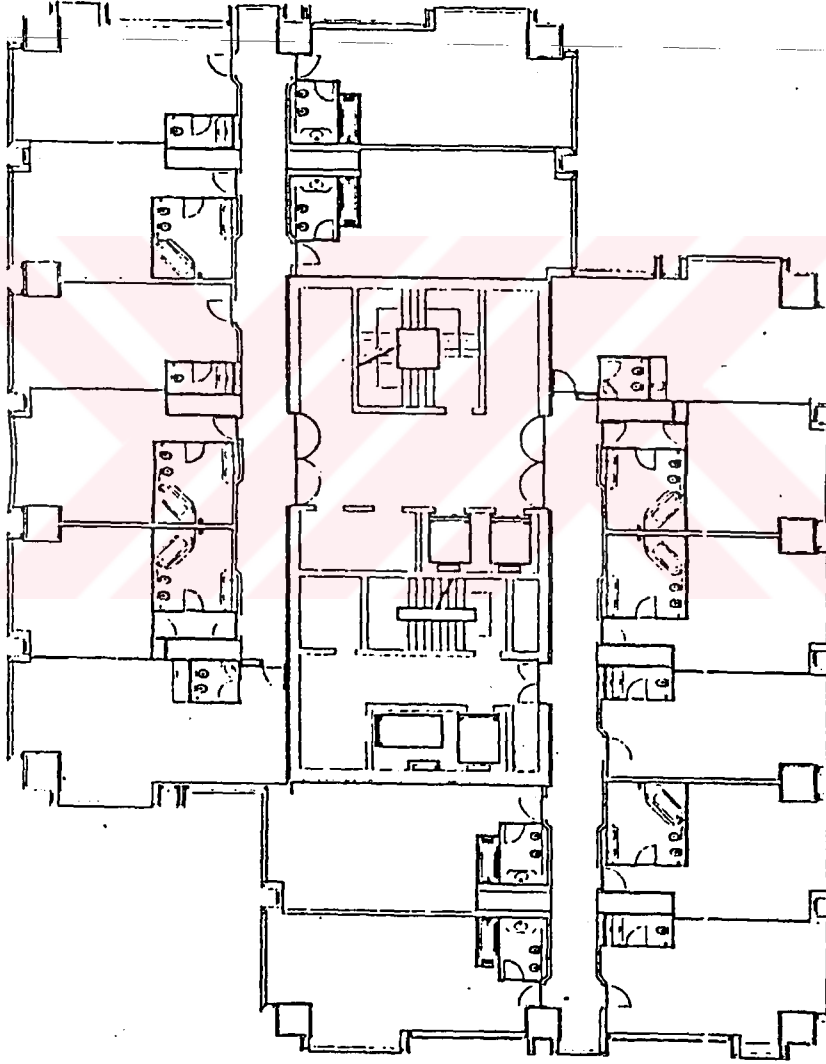
Şkil 4.82 : Mövenpick Radisson Hotel genel görünüş.

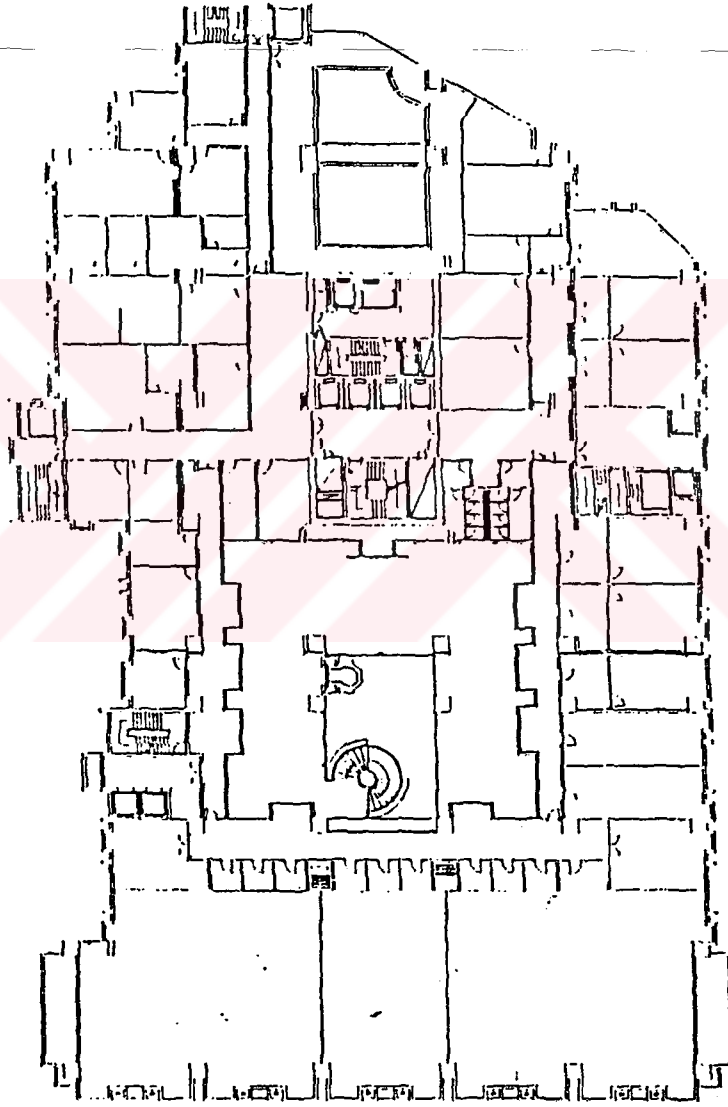
Şkil 4.83 : Mövenpick Radisson Hotel genel görünüş.

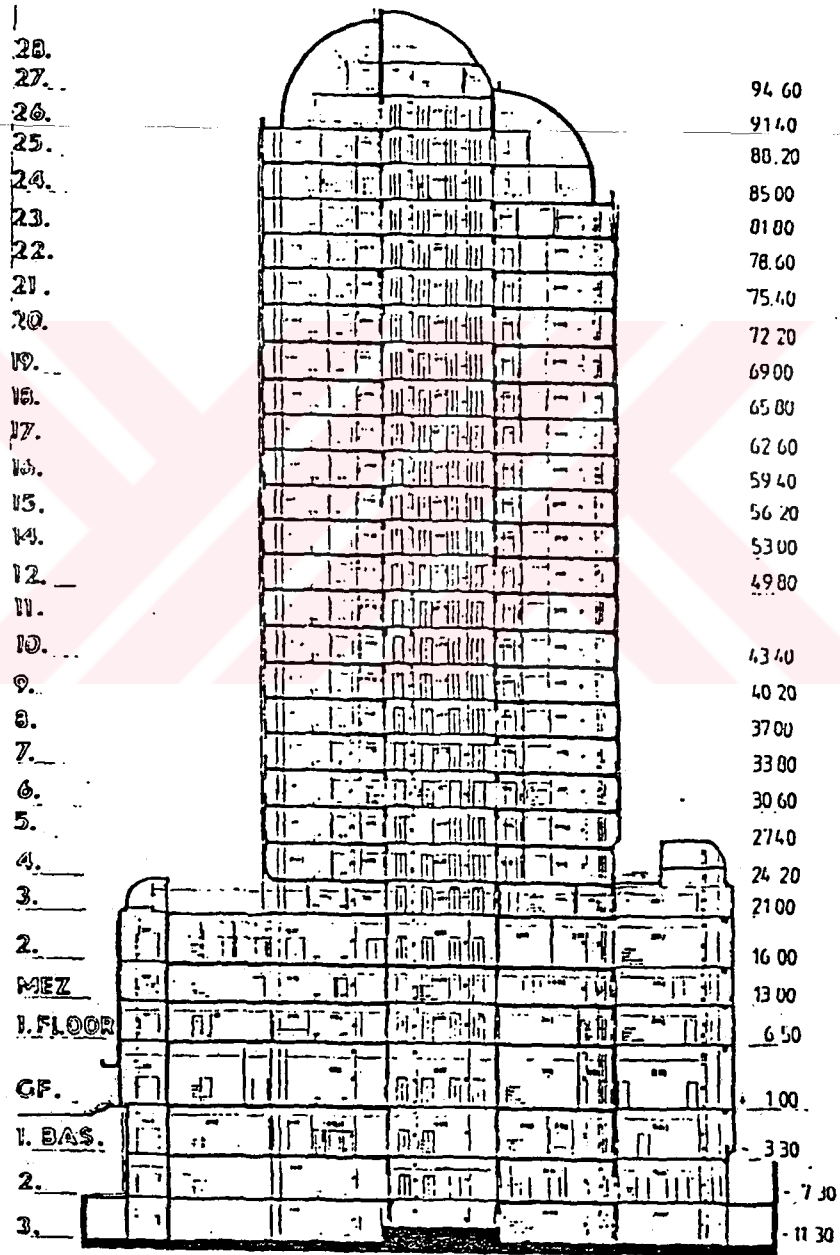
Şekil 4.84 : Zemin Kat Planı.

Şekil 4.85 : Normal Kat Planı.

Şekil 4.86 : İkinci Kat Planı.

Şekil 4.87 : Kesit

4.13. Nova - Baran Plaza

1986 yılında Mim. Utarit İZGİ, Mim. Ataman DEMİR, Mim. Nihat GÖK tarafından projelendirilmiş ve 1987 yılında yapımına başlanmıştır. 25 katlı olarak, Şişli' de yeralan Nova Baran Plaza' nın bitiş yılı 1990' dır. Zemin üzerinde 21 katı, zemin altında 4 katı bulunan binanın giriş seviyesinden itibaren yüksekliği 76 m.' dir.

Binanın çok katlı yapılmasının nedeni, arsanın çok pahalı olması ve binada yer alacak şirketlerin prestijini artırmak ve yükselme ile çevreye yansıtmasıdır.

Kule blokta bürolar yer almaktadır. Büro alanları, gerek açık mekan gerekse hafif bölme ile sınırlanan bağımsız mekanlar olarak tasarlanmıştır. Binanın ikinci katı büro çalışanlarına hizmet vermek amacıyla kafeterya ve toplantı salonu olarak düzenlenmiştir. Yaygın bölümde ise dinlenme, eğlence ve gösteri alanı olarak ayrılan atriumlu çarşı yer almaktadır. (*)

Nova-Baran Plaza, ortak kullanımlı alanları ile sosyal insanın ilgisini çekebilecek bir iç çevre yaratmıştır. Ticari amaçla yapılan bu binanın yerleşiminde, çevreye dönük olarak planlama yapılmış, yüksek kütlenin oturduğu taban içinde yer alan atriumlu çarşı, sosyal ve kültürel hizmet bölümleri ile çevreye hizmet vermek istenmiştir.

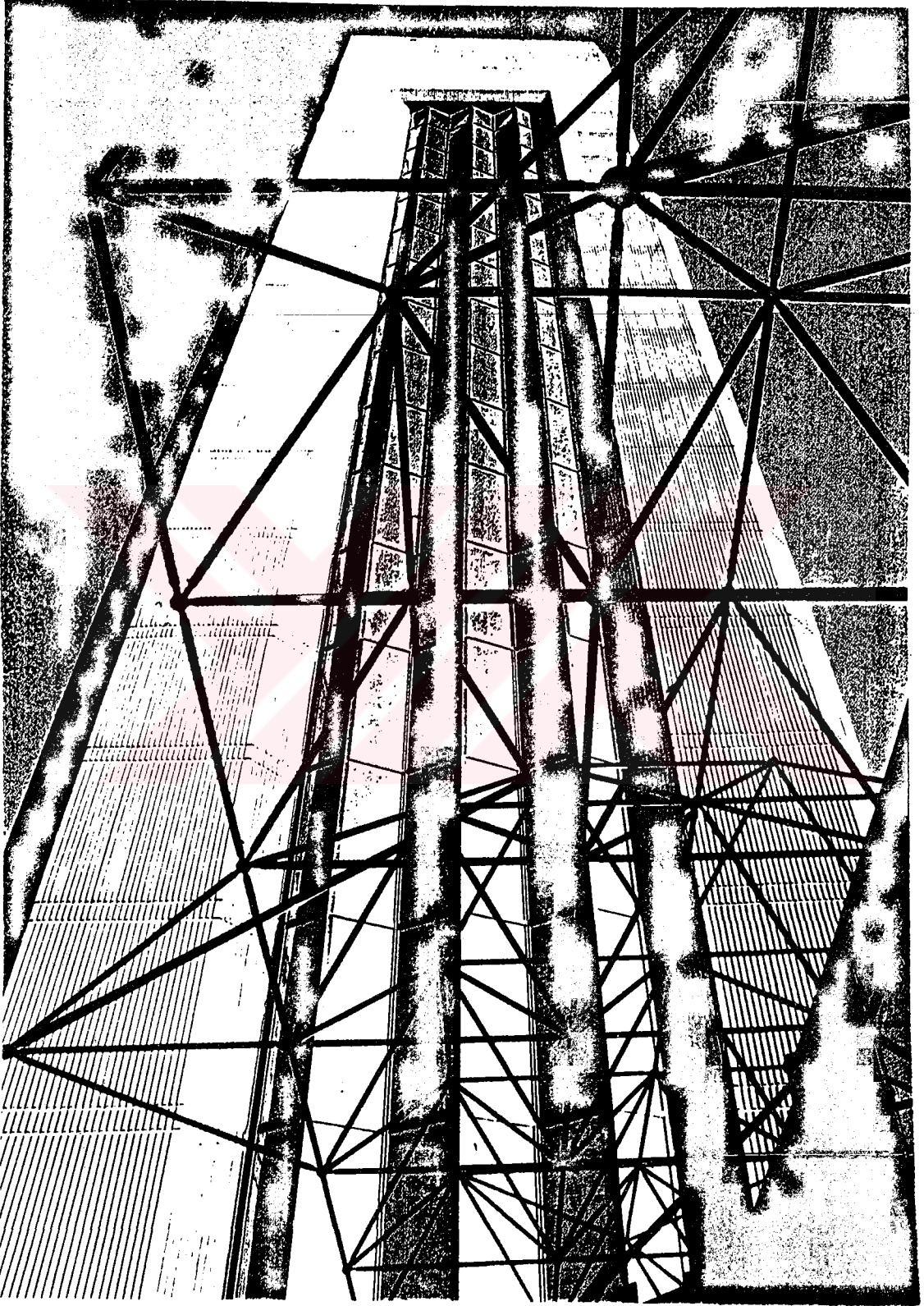
Nova-Baran Plaza' nın planını ele aldığımızda, arsa boyutlarından dolayı çekirdeğin çevre duvarında çözüldüğünü görmekteyiz. Büro alanlarının bulunduğu blok çekirdek bölümü yanında prizma olarak yükselmiştir. Kütlenin köşelerinde 90 derecelik açılar yerine 45 derecelik açılar kullanılmıştır. Çekirdek kare planlı kütleye göre ileri ve geri çekilerek düzenlenmiş, cephesinde geometrik disiplin içerisinde kırılmalar yapılmıştır. Eloksallı alüminyum ve reflektif camla kaplı asansör bölümü dışındaki beton yüzeyler, dikey nervürlü brüt olarak bırakılmıştır. Diğer cephelerde de aynı malzemeler kullanılmıştır. Binanın çekirdeğinin bulunduğu bölüm heykelvari bir forma bürünmüştür.

(*) Bina hakkındaki bilgiler Nova İnşaat ve Tic. A.Ş.' den sağlanmıştır.
Projeler : Yapı Dergisi, Mayıs, No.114, s. 75-81, 1991

Alçak kütle, üzeri uzay kafes sistemle örtülü bir atriumun çevresinde gelişen galerili çarşı özelliğini taşımaktadır. Dikdörtgen planlı bu kütlein cephesinde rasyonalizmin monoton görüntüsünden uzaklaşmak için 45 derecelik açılara sahip üçgen çıkmalar yapılmıştır. Binanın estetik özelliklerini değerlendirdiğimizde, geometrik formlar kullanılarak, tek defaya özgü bir görüntü kazandığını söyleyebiliriz. Bir başka deyişle binanın mimari tutumu yumuşamış rasyonalizmdir.

Şekil 4.88 : Nova-Baran Plaza genel görünüş

Şekil 4.89 : Nova-Baran Plaza genel görünüş.

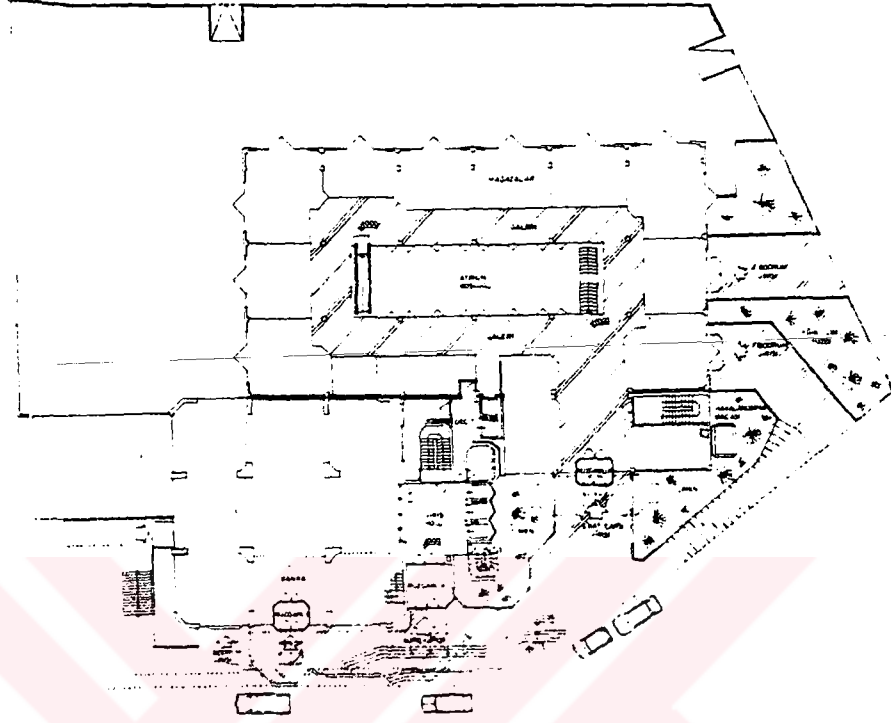
Şekil 4.90 : Nova-Baran Plaza genel görünüş.

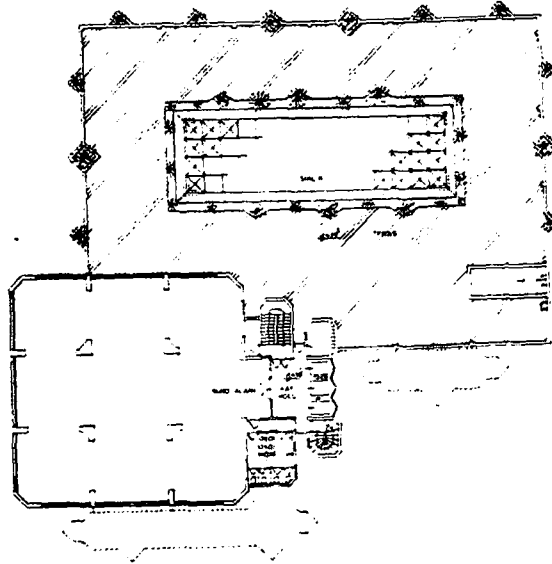
Şekil 4.91 :
Nova-Baran Plaza
genel görünüş.

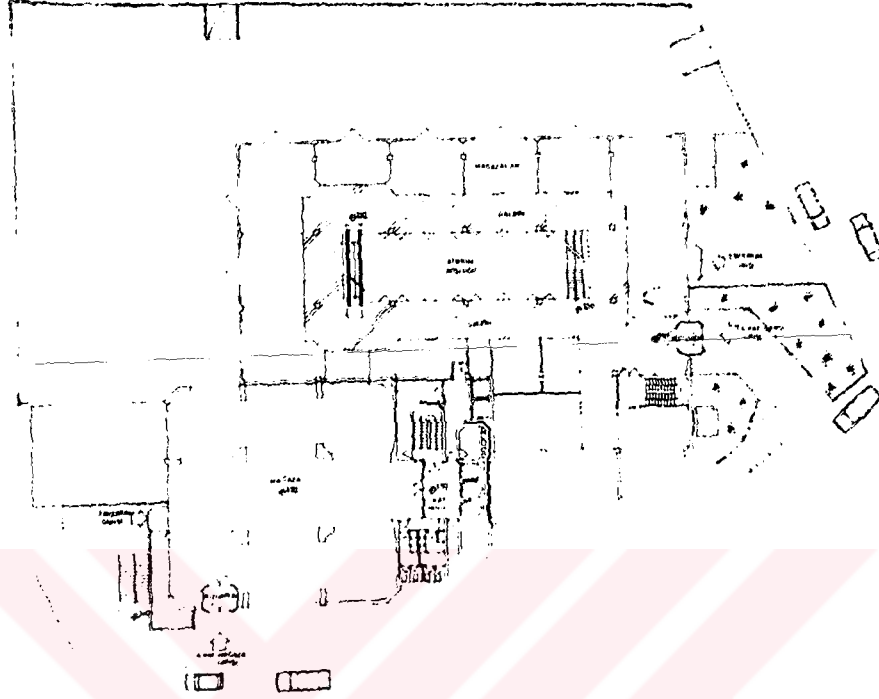
Şekil 4.92 : Nova-Baran Plaza genel görünüş.

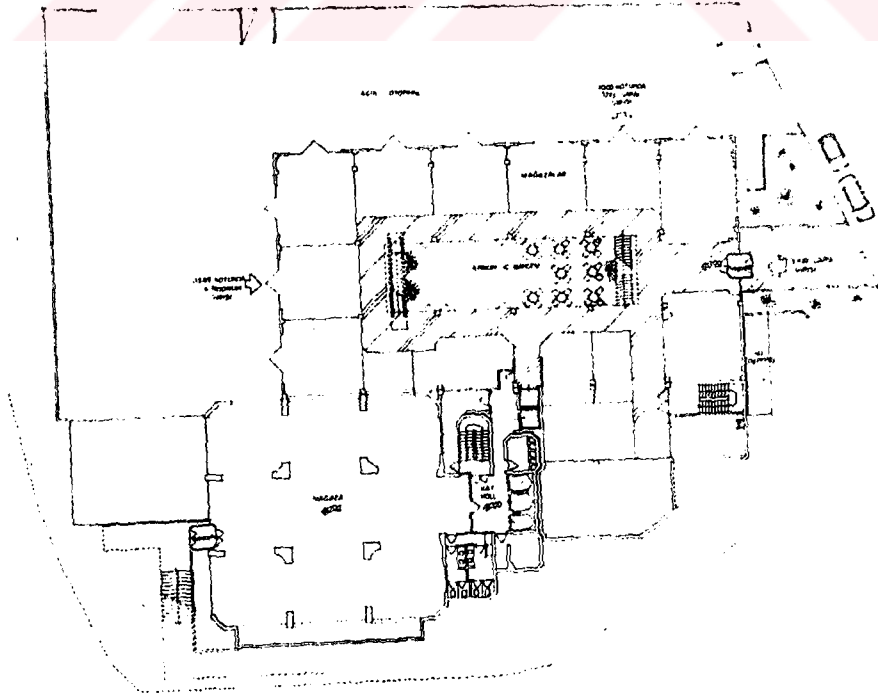
Şekil 4.93 : Zemin Kat Planı.

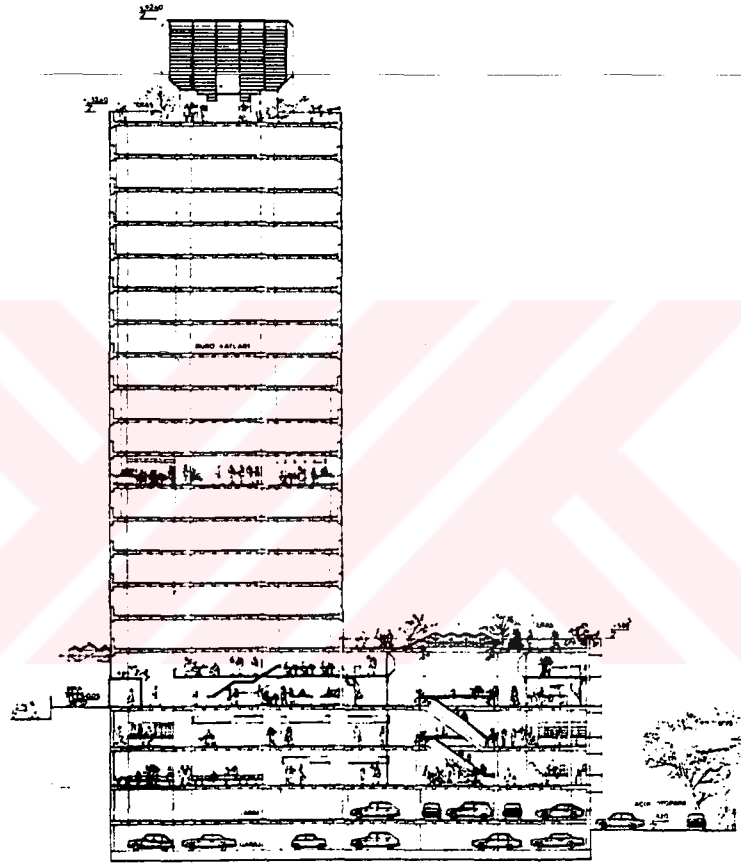
Şekil 4.94 : Normal Kat Planı.

Şekil 4.95 : Birinci Bodrum Kat Planı.

Şekil 4.96 : İkinci Bodrum Kat Planı.

Şekil 4.97 : Kesit

4.14. Plaza Spring Giz

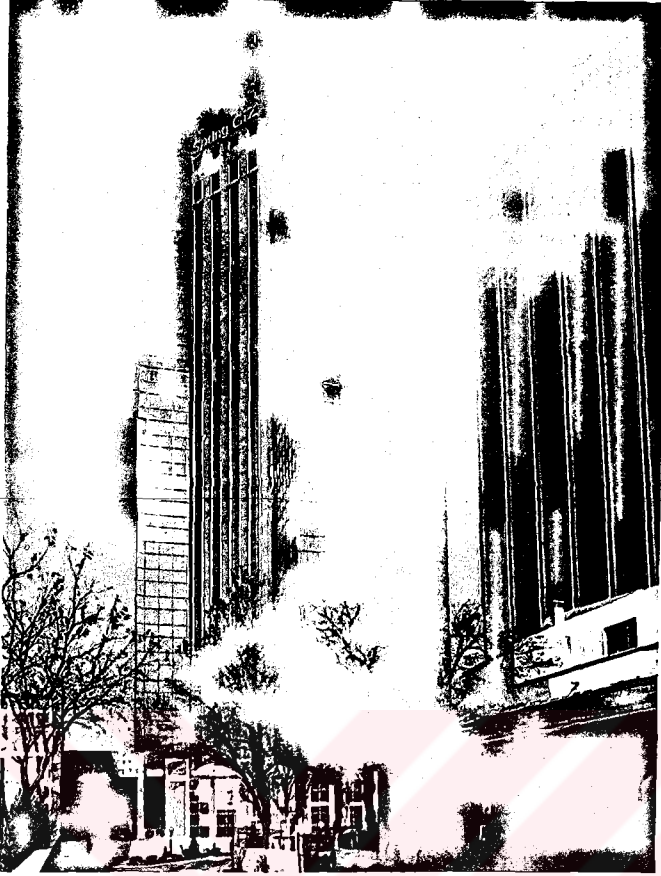
1989 yılında Yük.Müh.Mim. Dr. Can ELGİZ tarafından tasarlanan binanın yapımına 1990 yılında Maslak' ta başlanmış ve 1992 yılında inşaat bitirilmiştir. Tek kuleden oluşan binanın yapı taban alan 1.922 m², bunun yanı sıra arsa alanı 5.500 m²' dir. Binanın zemin altında 3 olmak üzere toplam kat sayısı 22' dir ve giriş seviyesinden en üst noktaya olan yüksekliği 65.5 m' dir.

Binanın çok katlı yapılma amacı burada çalışan şirketlerin prestijini arttırmak ve düşey planlama ile zeminde daha fazla açık alan kazanma isteğidir.

Binanın kullanım amacı ise büro ve alışveriş merkezidir. Normal katlar açık mekan büro tipinde tasarlanmıştır. Zemin kat ise çevreye hizmet veren atriumlu alış-veriş merkezi olarak düşünülmüştür. (*)

Bina, dikdörtgen prizma şeklindeki iki kütlenin köşelerinden çekirdek ile bağlanmasıyla oluşmuş tek küttedir. Kat planlarının çekirdeğe göre ileri ve geri çekilmesi binanın formunu "kutu" şeklinden uzaklaştırmıştır. Dikdörtgen prizma şeklindeki katı rasyonalizm anlayışında gibi görünen kat planlarının birleşim şekli, çekirdekteki düzenleme binanın mimari tutumunun Post Modernizm olduğunu göstermektedir. Yapı tarihi ve espiyi birleştiren Post Modernist AT&T gökdeleninden alıntılar yapmıştır (Şekil 2.27). Yapının alınlıklı biten başlığı ve Rolls-Royce otomobillerinin radyatör ızgaralarından kaynaklanan görüntüsünün benzeri, Plaza Spring Giz' in çekirdeğinin cephesinde karşımıza çıkmaktadır. Bina Post Modern gökdelenlerin ortak özelliği olan, giriş, gövde ve belirgin bitiş formülünü uygulamıştır. Kısacası, yer yer tarihten yer yer ticari reklamlardan formlar aktaran, çevreyi tekrarlamayı çevreye uyum olarak algılayan, süslemeci, sembolik süprizli mekanlar yaratan Post Modernizm anlayışının bu binanın mimari tutumu olduğu söylenebilir.

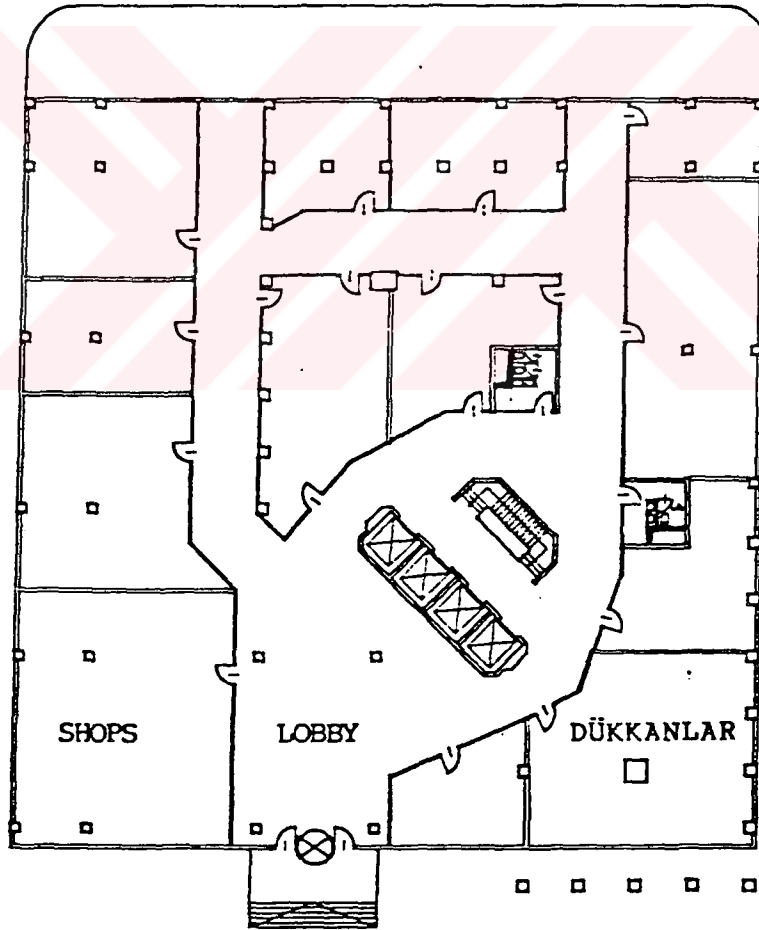
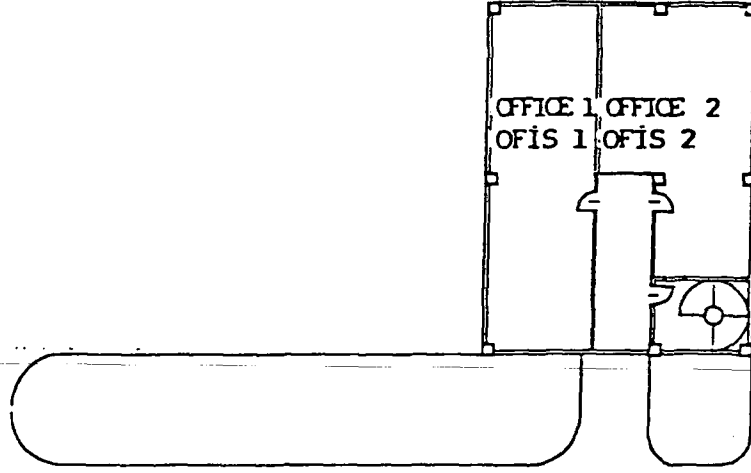
(*) Bina hakkındaki bilgi ve projeler Giz İnşaat A.Ş.' den sağlanmıştır.

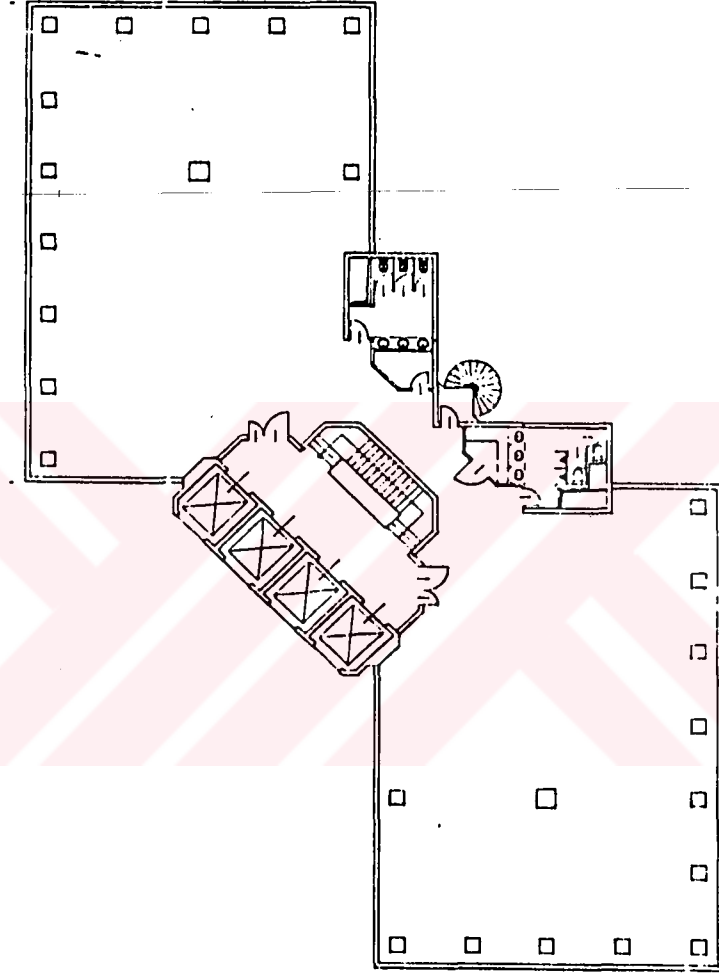
Şekil 4.98 :
Plaza Spring Giz
genel görüntü

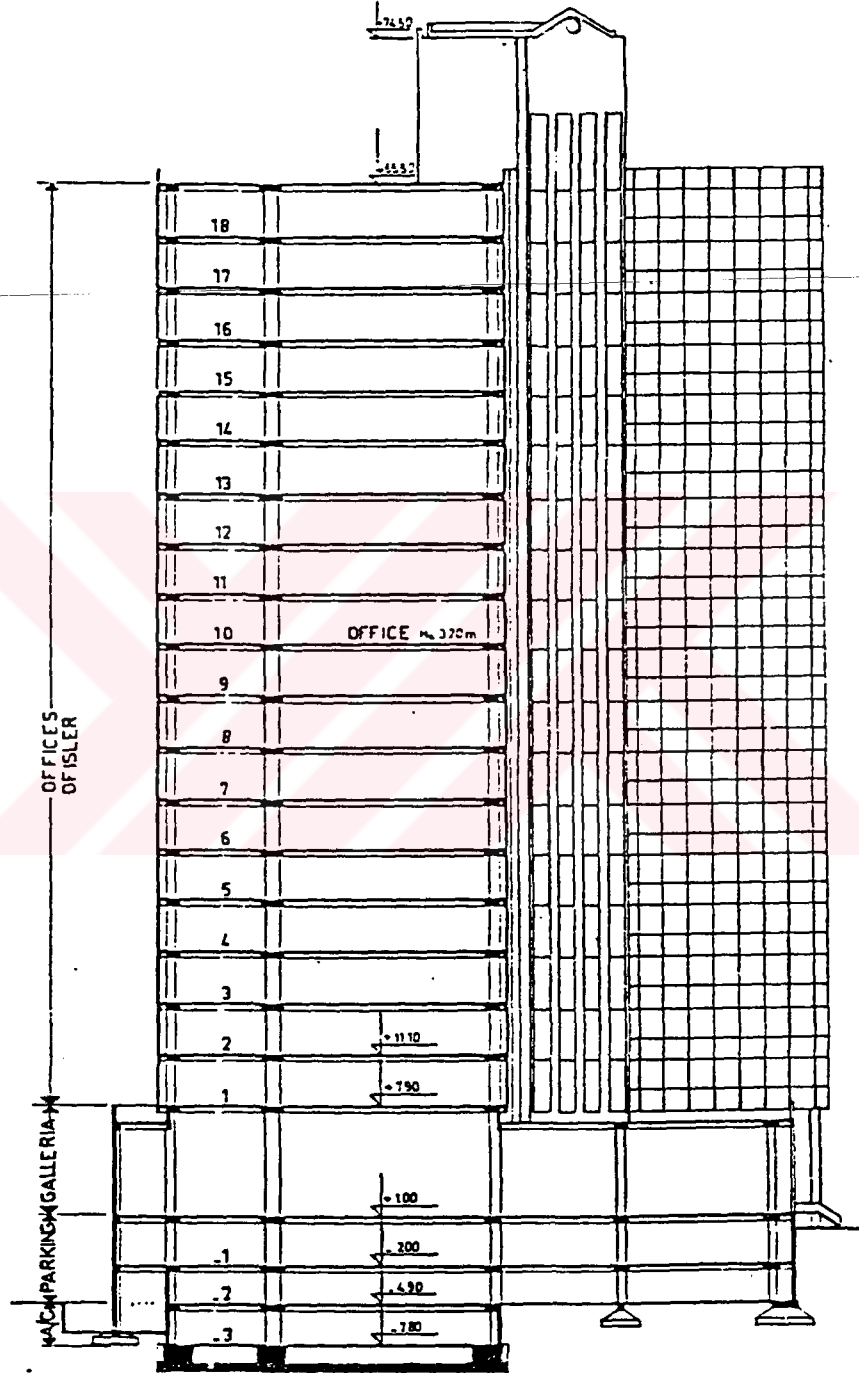
Şekil 4.99
Plaza Spring Giz
genel görüntü

Şekil 4.100 : Zemin Kat Planı.

Şekil 4.101 : Normal Kat Planı

Şekil 4.102 : Kesit

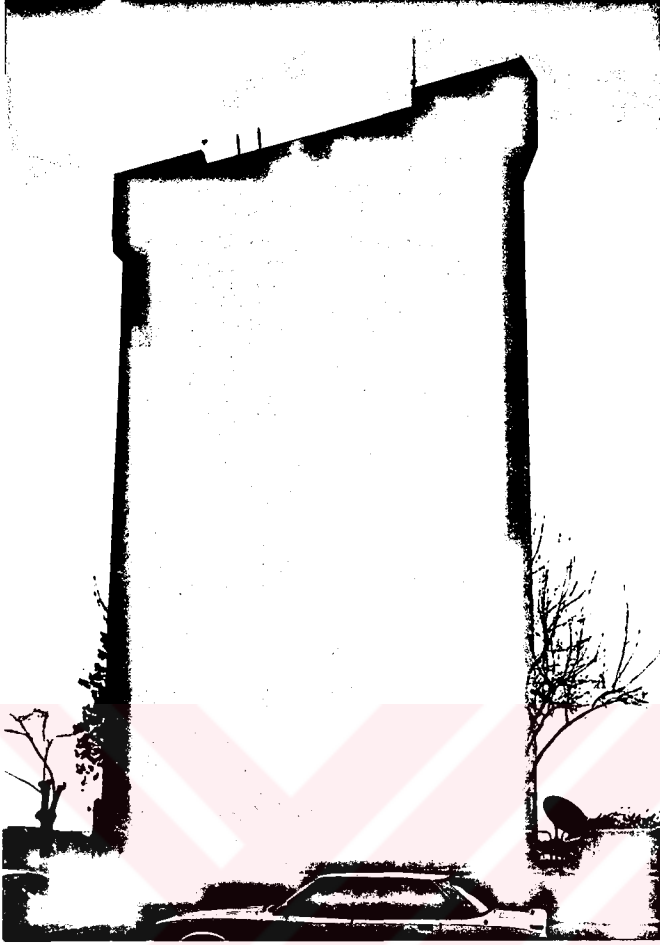
4.15. Polat Renaissance Hotel

1986 yılında Mim. Yılmaz SANLI tarafından projelendirilen binanın yapımına 1990 yılında Yeşilyurt' ta başlanmış ve 1993 yılında tamamlanmıştır. Zemin altında 2, zemin üstünde 25 olmak üzere toplam kat sayısı 28' dir ve giriş katından en üst noktaya olan yükseklik 93 m.' dir.

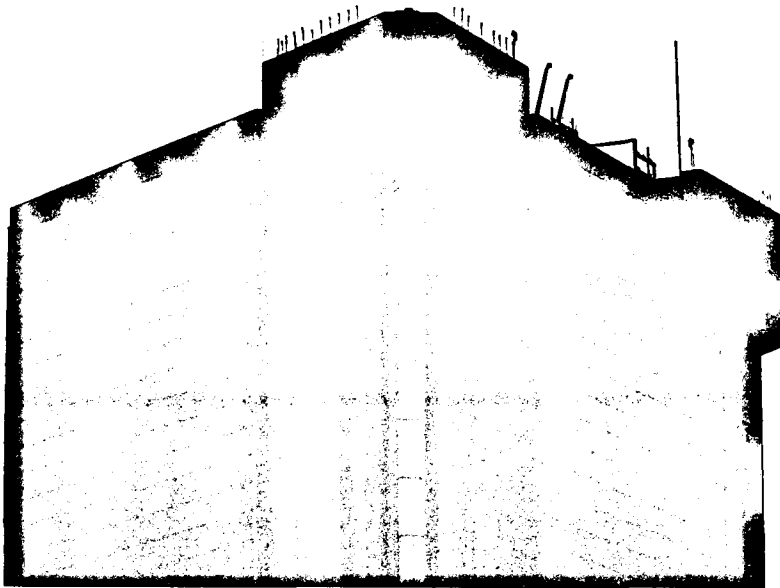
Binanın çok katlı yapılma nedeni, oda sayısını en üst seviyede tutmak, dolayısıyla binanın inşaa edildiği arsadan maksimum verimi sağlamaktır. Diğer bir neden ise prestij ögesidir. Yükselme ile binaya sahip firma insanlara ve kent silüetine mesaj verme yoluna gitmiştir.

Polat Renaissance Hotel, 411 yatak odalı, 5 yıldızlı otel standartlarına sahiptir. 21 adet yatak odası da bahçede yer almaktadır. Balo salonu, 3 adet restaurant, bar, toplantı salonları, oyun salonu, pastahane, dükkanlar, gece klübü otelin programındadır. Kapalı ve açık havuz, sauna, hamam, jimnastik salonlarından oluşan sağlık klübü bulunmaktadır. Bodrum katında 450 araba kapasiteli otoparkı bulunmaktadır.

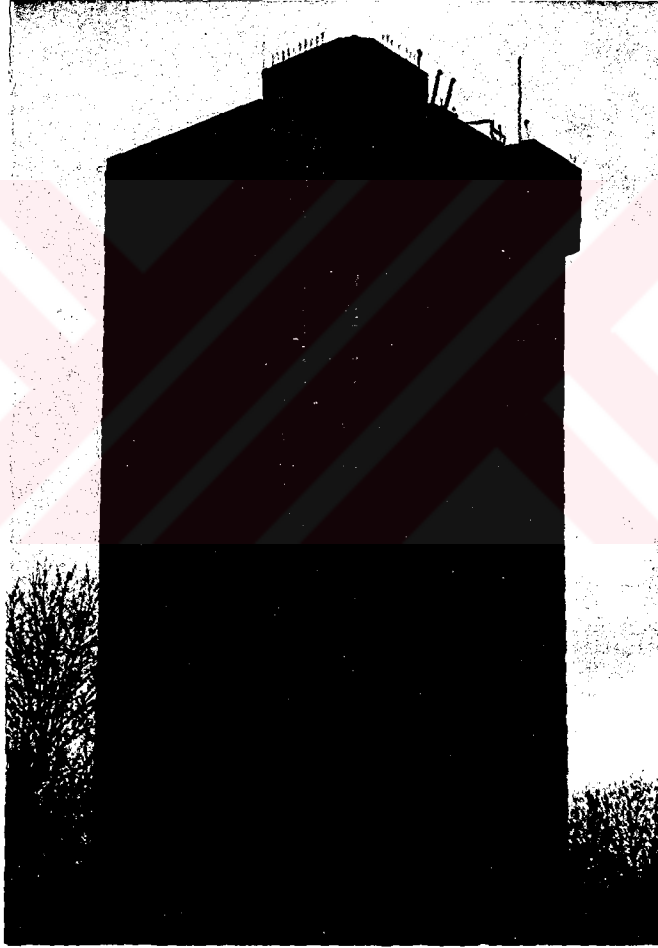
Otelin planını ele aldığımızda, geometrik bir form olan üçgen biçiminde olduğunu görmekteyiz. Planın merkezinde, müşterilere hizmet veren, çoğunluğu panoramik olan asansörler vardır. Binadaki iç boşluk bütün katlar boyunca devam etmektedir. Odalar merkez etrafında düzenlenmiştir. Binanın üç köşesinden biri olan manzaraya hakim ön köşe, diğer odalardan daha farklı olan suit odalar halinde planlanmıştır. Fonksiyondaki bu farklılık cepheden de rahatlıkla okunabilmektedir. Binanın diğer iki köşesi ise taşıyıcı olmanın yanında, servis alanlarını oluşturmaktadır. Merdiven, asansör, çamaşırlık gibi fonksiyonların bulunduğu bu alanlar diğer köşede de olduğu gibi dışarıdan algılanabilmektedir. Cephelerde brüt beton ve reflektif cam kullanılmıştır. Binanın oldukça belirgin bir girişi vardır. Tüm bunlar değerlendirildiğinde binanın, malzemedен konstrüksiyondan, içteki fonksiyonun dışa yansımından kaynaklanan, objektif bir form yaratma amacıyla olan Brütalizm akımının, bir örneği olduğunu söyleyebiliriz.

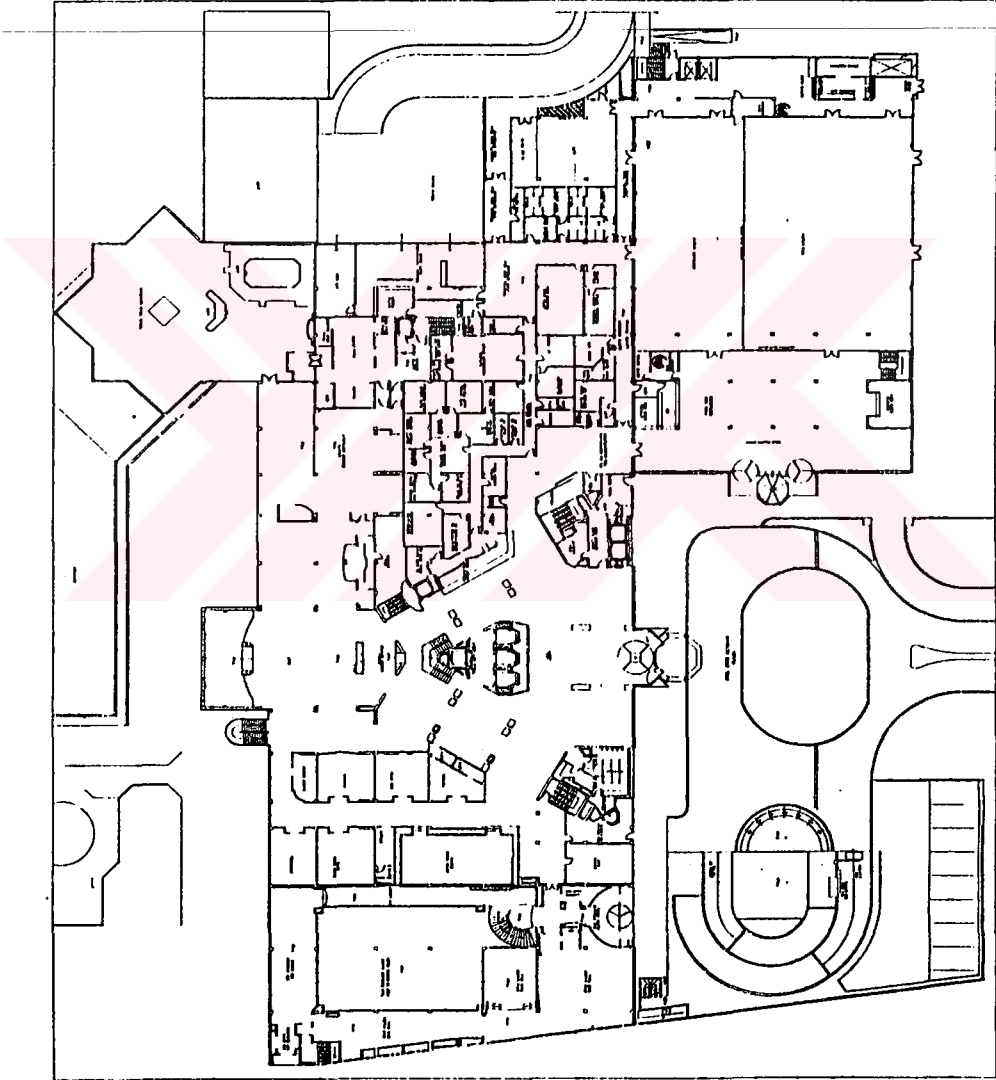
Şekil 4.103 :
Polat Renaissance Hotel
genel görünüş

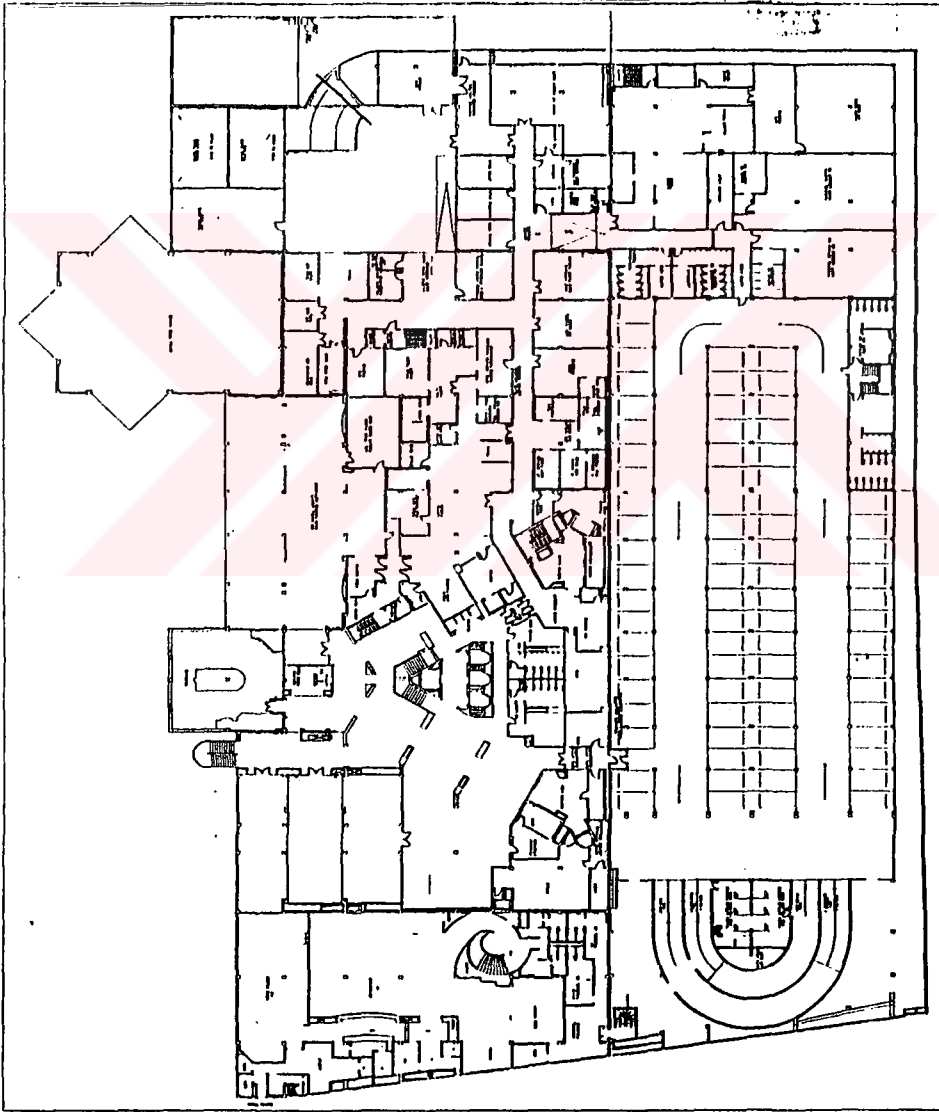
Şekil 4.104 : Polat Renaissance Hotel genel görünüş

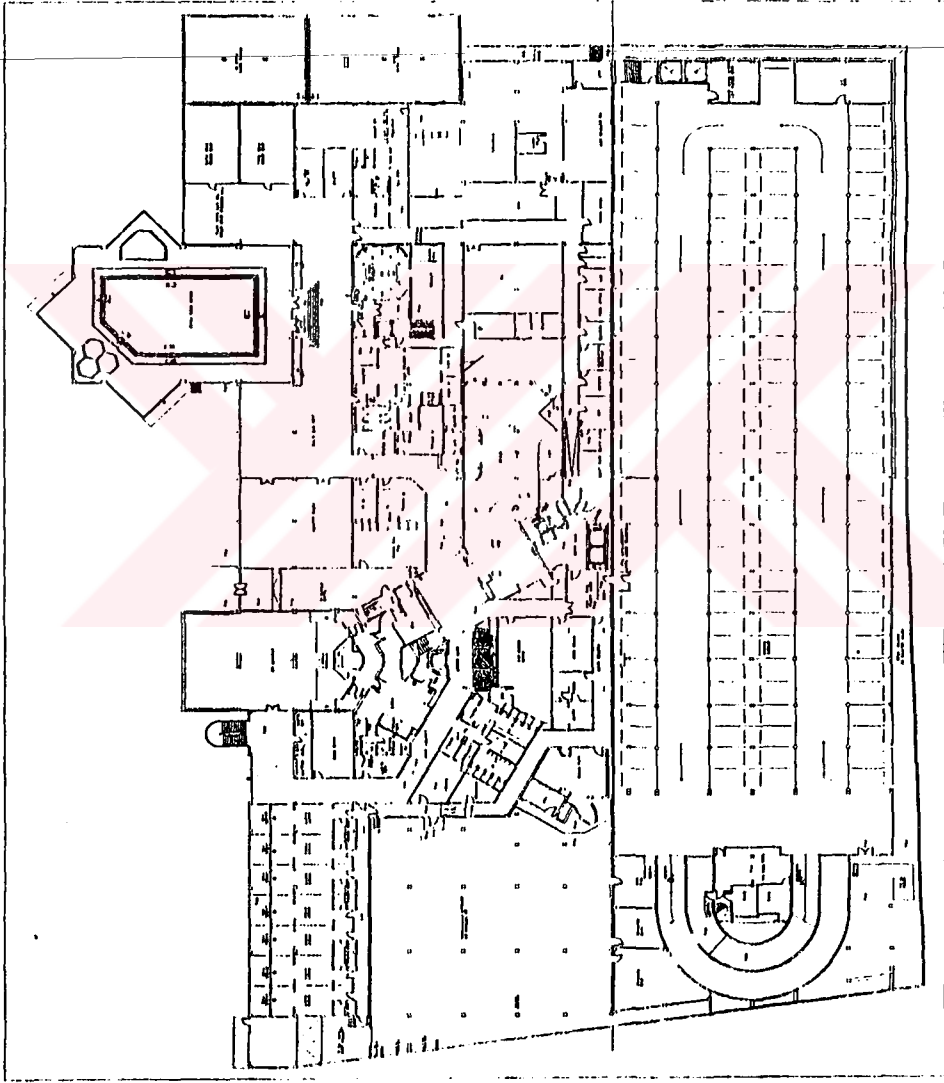
Şekil 4.105 : Polat Renaissance Hotel genel görünüş.

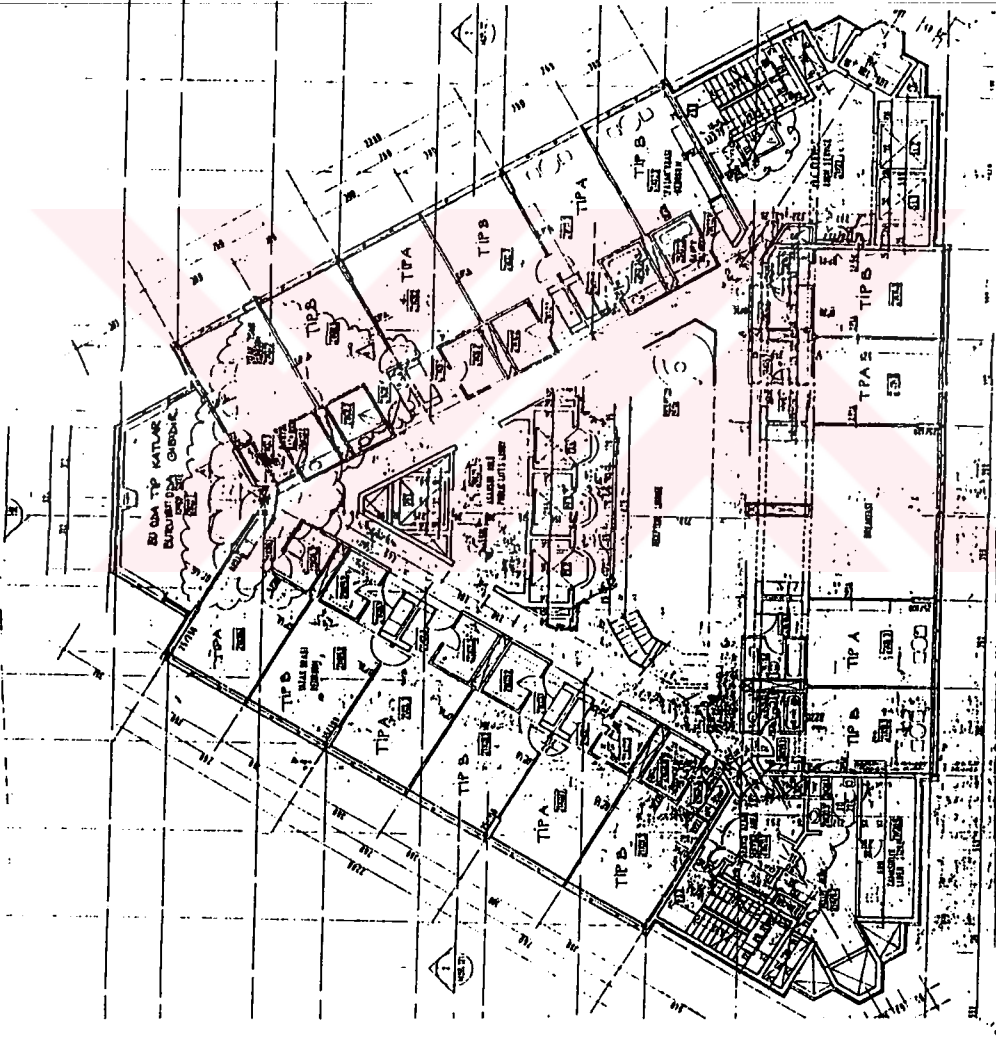
Şekil 4.106 : Zemin Kat Planı.

Şekil 4.107 : Birinci Bodrum Kat Planı.

Şekil 4.108 : İkinci Bodrum Kat Planı.

Şekil 4.109 : Yatak Katı Planı.

4.16. Sabancı Center

1989 yılında, Mim. Haluk TÜMAY ve Mim. Ayhan BÖKE tarafından projelendirilen binanın yapımına 1989 yılında, Levent' de başlanmış ve 1993 yılında bitirilmiştir. 2 kuleden oluşan yapının taban alanı 9.000 m² olup 20.457 m² ' lik bir alan üzerine inşa edilmiştir. Kulelerden birinin zemin üstü kat sayısı 34, diğerinin 29 ve zemin altı kat sayısı 5' dir. Giriş seviyesinden en üst noktaya bina yüksekliği ise 39 katlı Akbank Kulesi' nde 141 m, 34 katlı Sabancı Holding Kulesi' nde ise 130 m.' dir.

Binaların çok katlı yapılma amacı, değeri çok yüksek olan arsaya geniş program yerleştirmek, kütleler arası yoğunluğu dengelemek için açık alanları bırakmak ve ayrıca burada çalışacak şirketlerin prestijini arttırmaktır. Bunların yanısıra büro binalarında düşeyde iş organizasyonun daha kolay ve güvenli olması, seçilen teknolojinin yapım sistemine uyması açısından düşeyde daha ekonomik olması binanın düşey olarak gelişmesine neden olmuştur.

Sabancı Center, Akbank' ın idari birimleri ve genel müdürlüklerinin yer aldığı bürolar ve bankalara ayrılan Akbank Kulesi ve Sabancı Holding' in tüm idari ve yönetim örgütlerinin tek bir çatı altında toplandığı Sabancı Holding Kulesinden oluşmaktadır. Büro katları bölünebilmeye uygun şekilde açık mekan tipinde tasarlanmıştır. Kulelerde konferans salonları da yer almaktadır. Büro alanlarının dışında kalan 5 adet bodrum katta ise 440 araba kapasiteli otopark, tesisat ve kasa daireleri, kafeteryalar, bimsa, anket bölümleri, çok amaçlı salonlar, 700 kişilik salon, sergi, fuaye, kütüphane yer almaktadır. Ayrıca arsa içinde kopuk olarak planlanan banka şubesi vardır. Binanın tüm sistemlerini bilgisayar vasıtası ile tek merkezden yönetebilen bilgisayar merkezi bulunmaktadır.

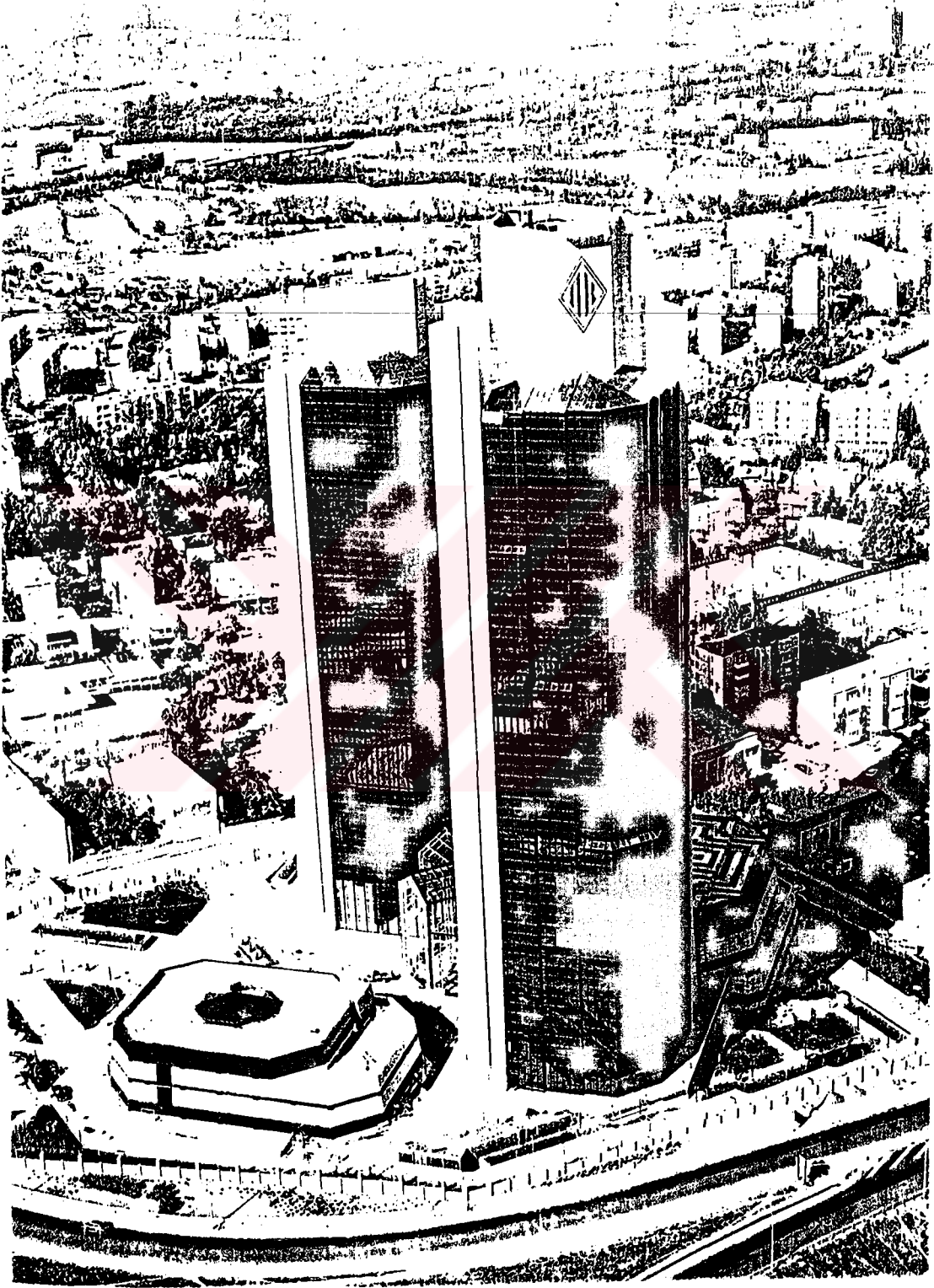
Kulelerin oturduğu taban, kullanıcının kendi idari ve yönetim hizmetlerini tek bir çatı altında toplama amacına yönelik olduğu için çevreye kapalıdır. (*)

(*) Bina hakkındaki bilgiler, Mim. Zeynep KARAKOYUNLU' dan sağlanmıştır.
Projeler : Yapı Dergisi, Şubat, No.147, s.57-64, 1994

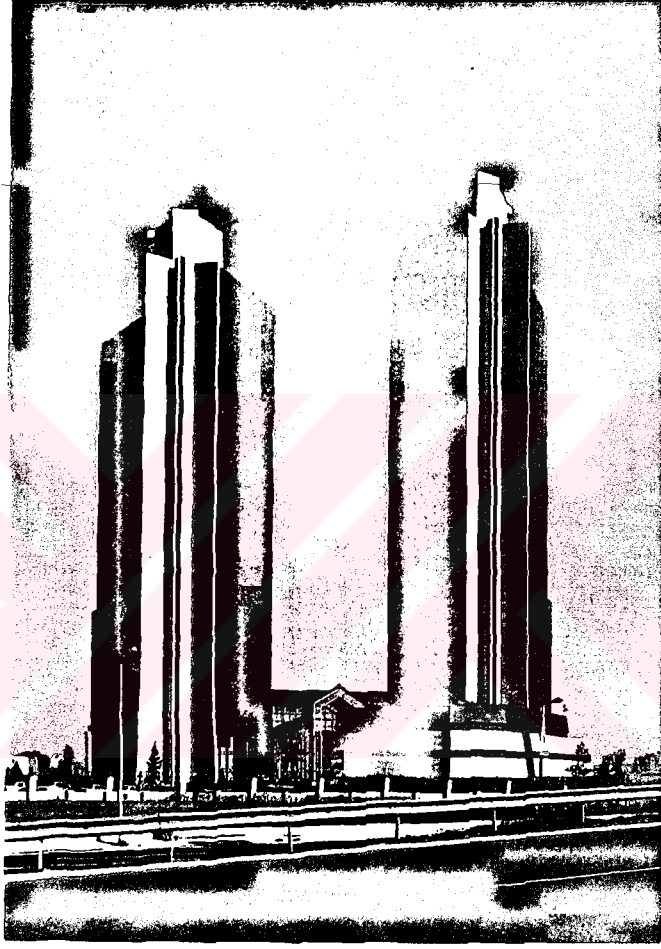
Sabancı Center' in kat planları çekirdeğe göre simetrik iki grupta düzenlenmiştir. Plan 45 derecelik ve 90 derecelik açılarının birlikte kullanımı ile biçimlenmiştir. Her iki kulenin de bir cephesinde ileri ve geri çekmeler yapıldığı görülmektedir. Plan geometrisinde karşılaştığımız biçimsel çeşitliliğin yanısıra cephelerin düşeyde kademelenme ve parçalanmaları bina kütlelerini yeknesaklıktan kurtarmıştır.

Binanın sekizgen planlı atriumlu girişi, dekorasyonu yapan Swanke Hayden Connell Architects firması tarafından önerilmiş ve mal sahibi tarafından kabul edilmiştir. Projelendirmede daha yalın olan giriş bölümü dekorasyon esnasında, çelik konstrüksiyon ve reflektif cam kullanılarak yeni tasarımı ile uygulanmıştır. (Şekil 4.112) Binanın cephelerinde ise, giydirme cephe tekniğinde Türkiye' de ilk uygulama olan yarı panel sistemi uygulanmıştır. Cephede alüminyum-reflektif cam dışında kullanılan diğer malzeme granit kaplamadır.

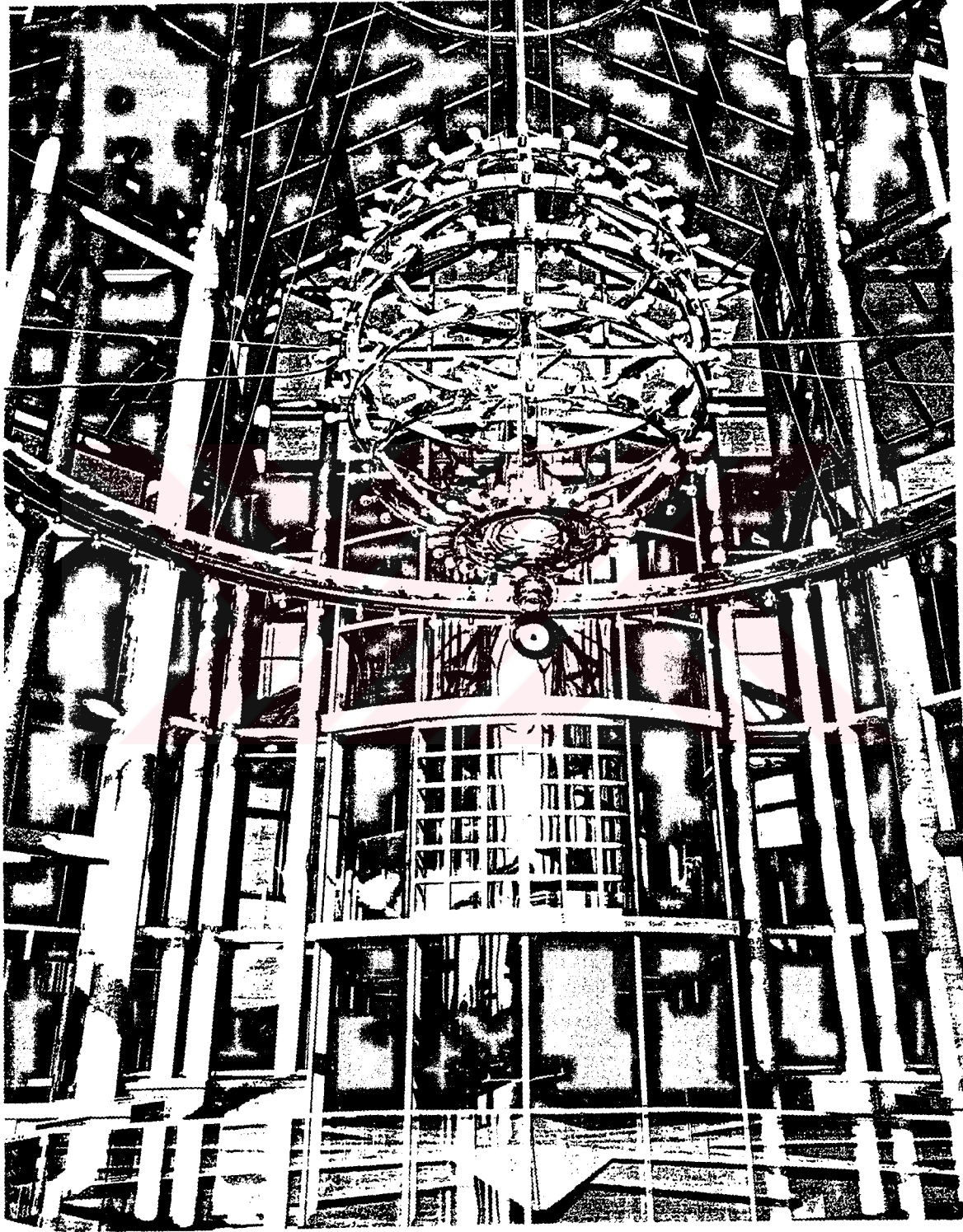
Sabancı Center geometrik formlardan ayrılmadan, prizma gökdelen anlayışının monoton görüntüsünden uzaklaşmak istercesine, kendine özgü bir form kazanmıştır. Bina tanınabilir özelliği ile silüette yer almış, çevresine yeknesak bir görüntü vermekten kaçınmıştır. Yapıda karşılaştığımız bu mimari tutum Yumuşamış Rasyonalizm anlayışdır.

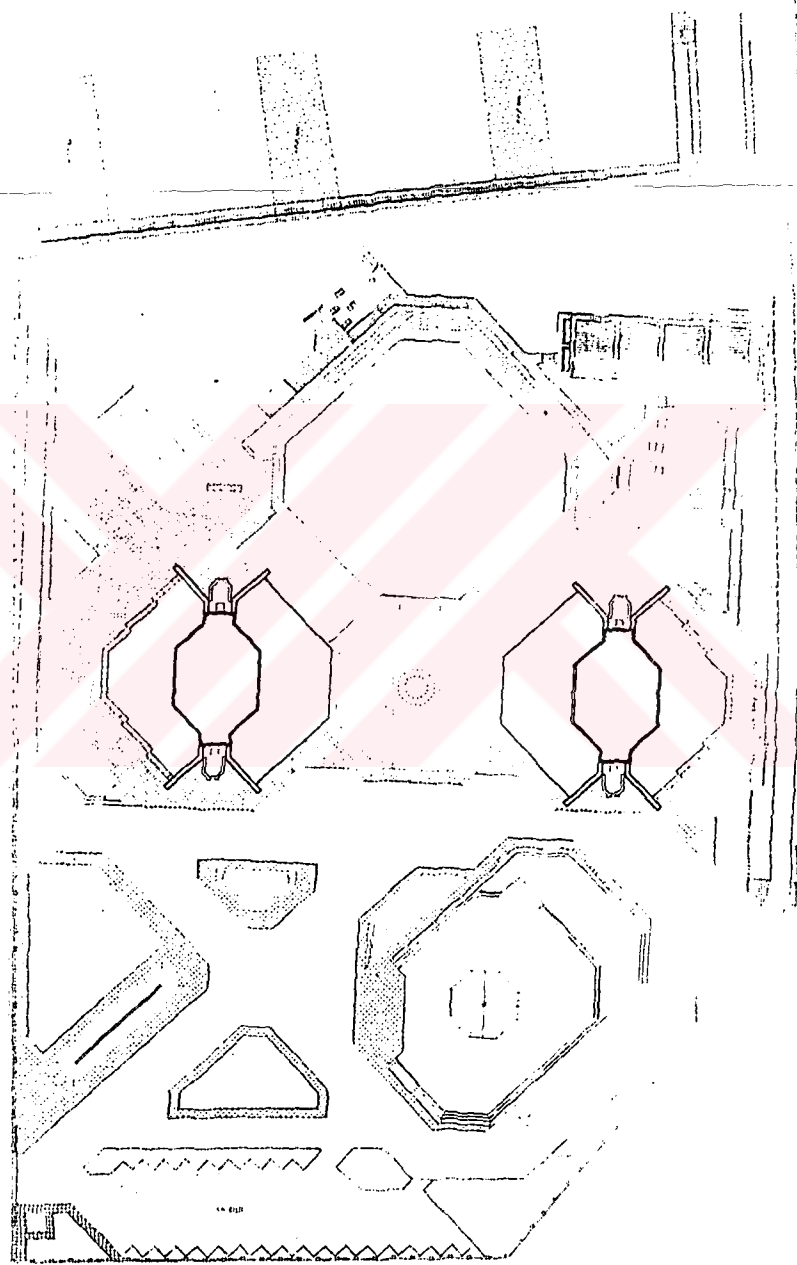
Şekil 4.110 : Sabancı Center genel görünüş.

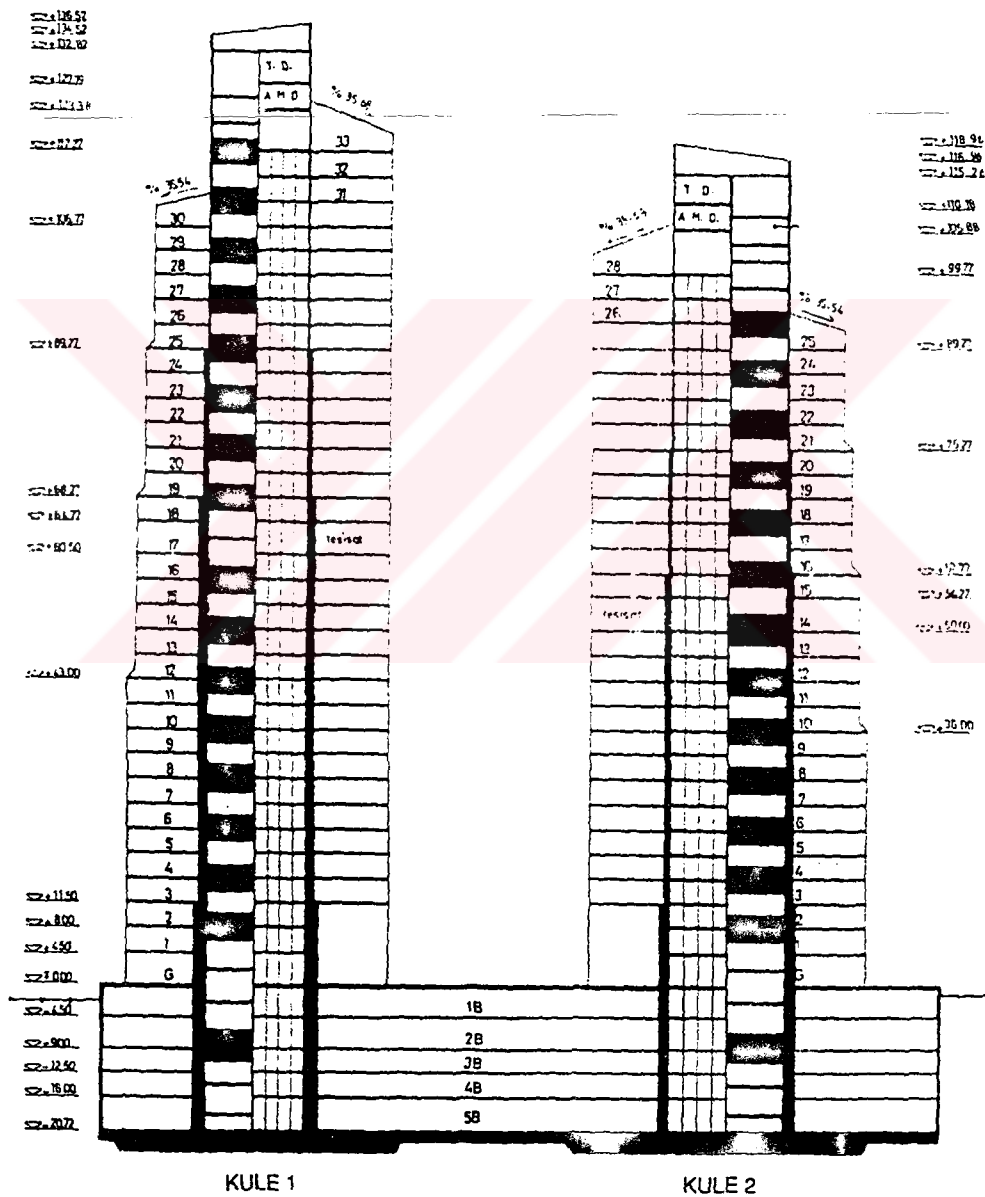
Şekil 4.111 : Sabancı Center genel görünüş.

Şekil 4.112 : Giriş

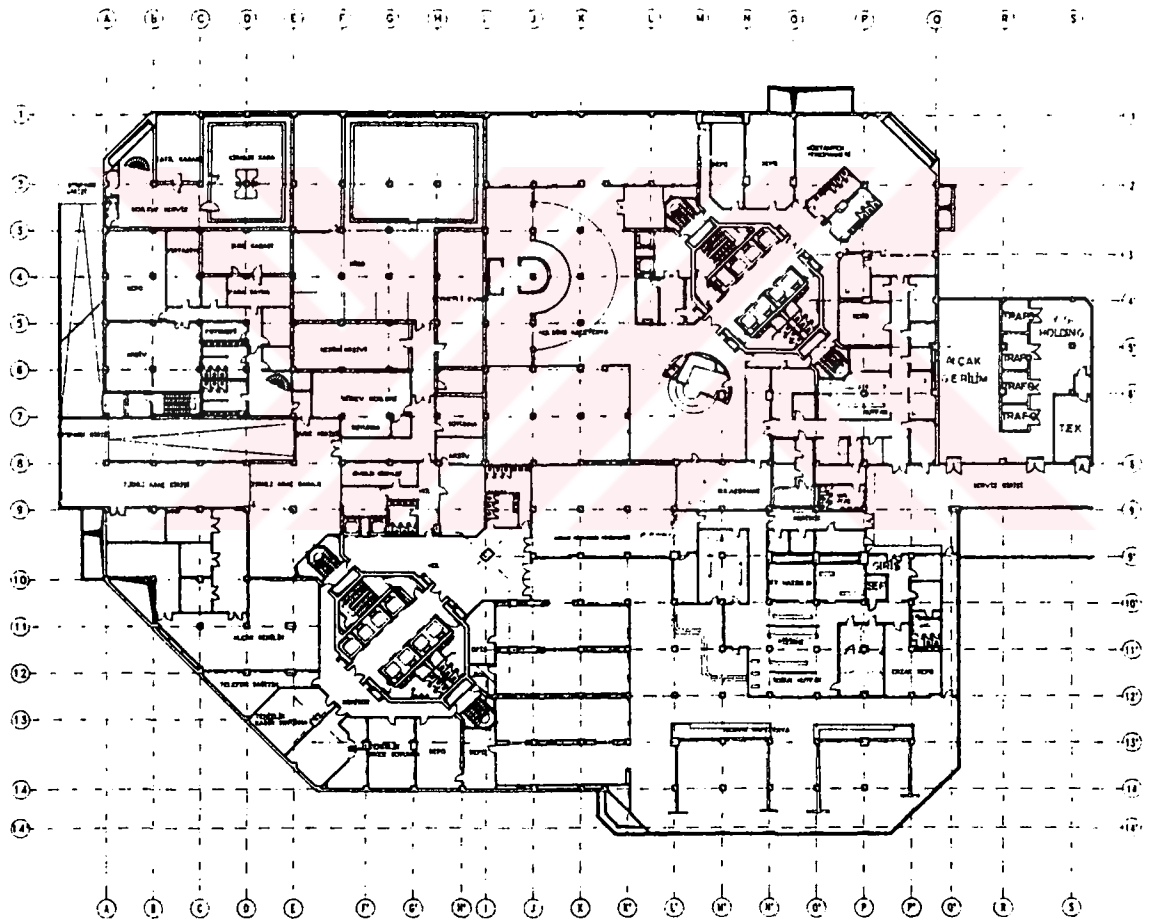

Şekil 4.113 : Vaziyet Planı

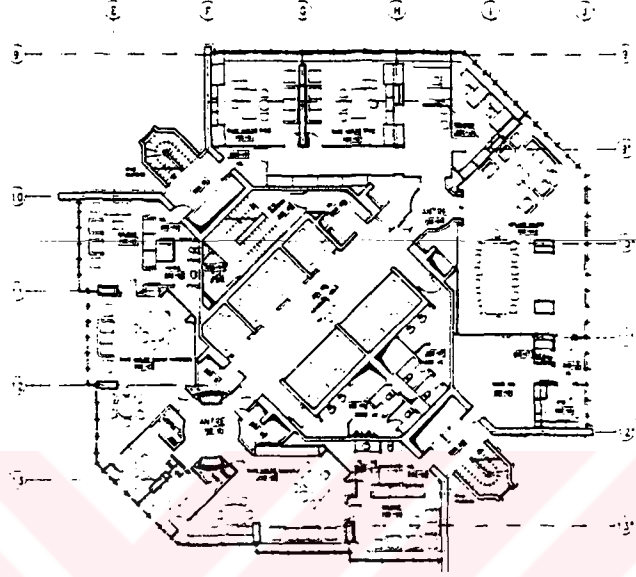

Şekil 4.114 : Kesit

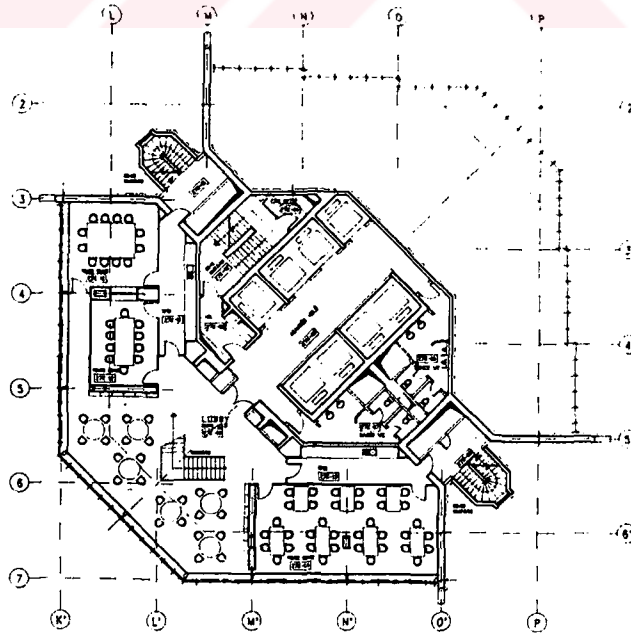
7.6. 80

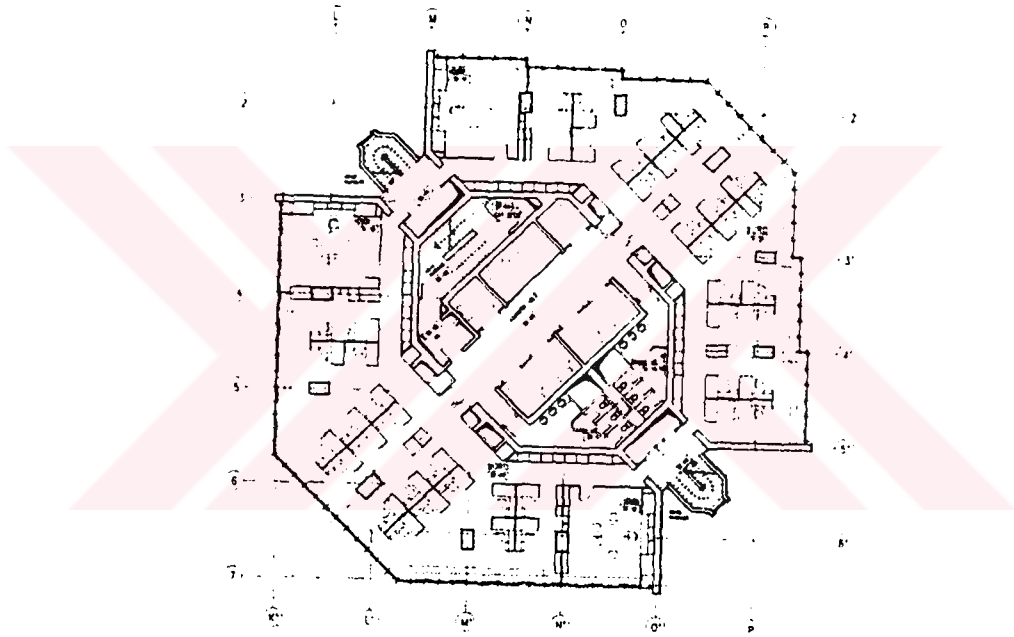
Şekil 4.116 : Birinci Bodrum Katı Planı

Şekil 4.117 : Kule 1, 28. Kat Planı.

Şekil 4.118 : Kule 2, 27. Kat Planı.

Şekil 4.119 : Kule2, 5. Kat Planı.

4.17. Shreton Otel

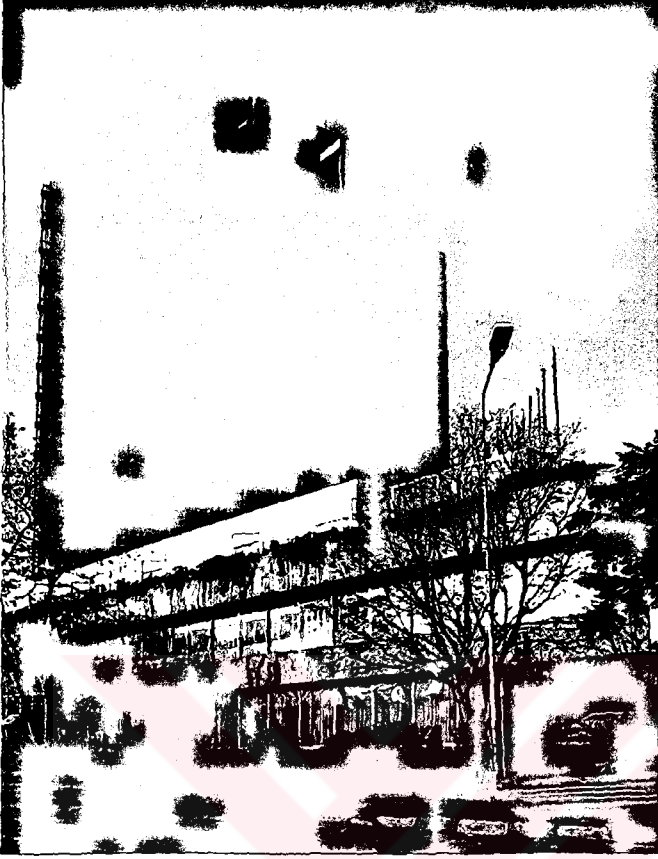
1959 yılında Shreton Otel projesi için açılan yarışmayı Prof. K.Ahmet ARÜ, Dr.Müh.Mim. Tekin AYDIN, Y.Müh.Mim. Yalçın EMİROĞLU, Y.Müh.Mim. Altay EROL, Prof. M.Ali HANDAN, Prof. Hande SUHER' den oluşan ekip kazanmıştır. 1959 yılında projelendirilen bu binanın yapımına, 1968 yılında, Taksim' de başlanmıştır. İnşaatın bitiş tarihi ise 1975' dir. Bu binanın zemin altında 2, zemin üstünde 23 olmak üzere toplam 25 katı vardır. Giriş seviyesinden en yüksek noktaya olan yüksekliği 86.85 m.' dir.

Binanın çok katlı yapılma amacı, şehir merkezinde sınırlı bir arazide yer alması dolayısıyla rantabiliteyi sağlayabilmesidir. Bunun yanı sıra otelin yatak odalarını manzaraya hakim kılmak, geniş görüş açısı elde edilmek istenmiştir. Bina ayrıca kente silüetine katkıda bulunmaktadır.

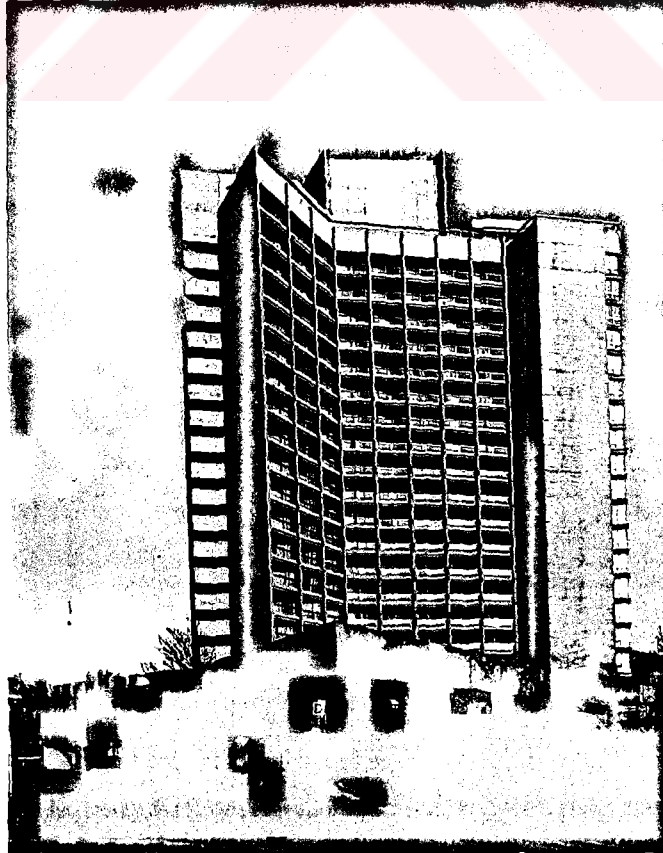
Bina 460 odalıdır ve 5 yıldızlı otel niteliklerine sahiptir. (*)

Sheraton Otel, kendi iç fonksiyonlarının biraraya gelmesi ile oluşan bir forma sahiptir. Binada heykelvari fonksiyonlar seçilmiş ve bunların birleşimi ile form ortaya çıkmıştır. Binaya kendi iç fonksiyonlarından doğan tek defaya özgü bir görüntü kazandırma amacını güden bu anlayış Organımsı Mimari' dir. Diğer yandan Organımsı Mimari tutumuna tam olarak uyum sağlamayan düzenlemeler binada karşımıza çıkmaktadır. Planda belirli açılarının kullanılması geometrik bir disiplinin varolduğu göstermektedir. Bu çerçevede içerisinde kalmak kullanımı zor alanların da oluşmasına neden olmuştur. Oysa ki Organımsı Mimari anlayışında, form gerçekten keyfe dayanmakta herhangi bir geometrik disiplin söz konusu olmamaktadır. Fonksiyonların birleşmesinden, en iyi sirkülasyonun sağlanmasından, form ortaya çıkmaktadır. Tüm bunlara rağmen Shreton Otel' nde fonksiyonların biraraya gelmesiyle oluşan forma müdahale edilmeksizin ortaya bir kütle çıktığı ve tek defaya özgü özellik kazandığı söylenebilir.

(*) Bu bina hakkındaki bilgiler Shreton Otel Mühendislik Bürosu' ndan alınmıştır.

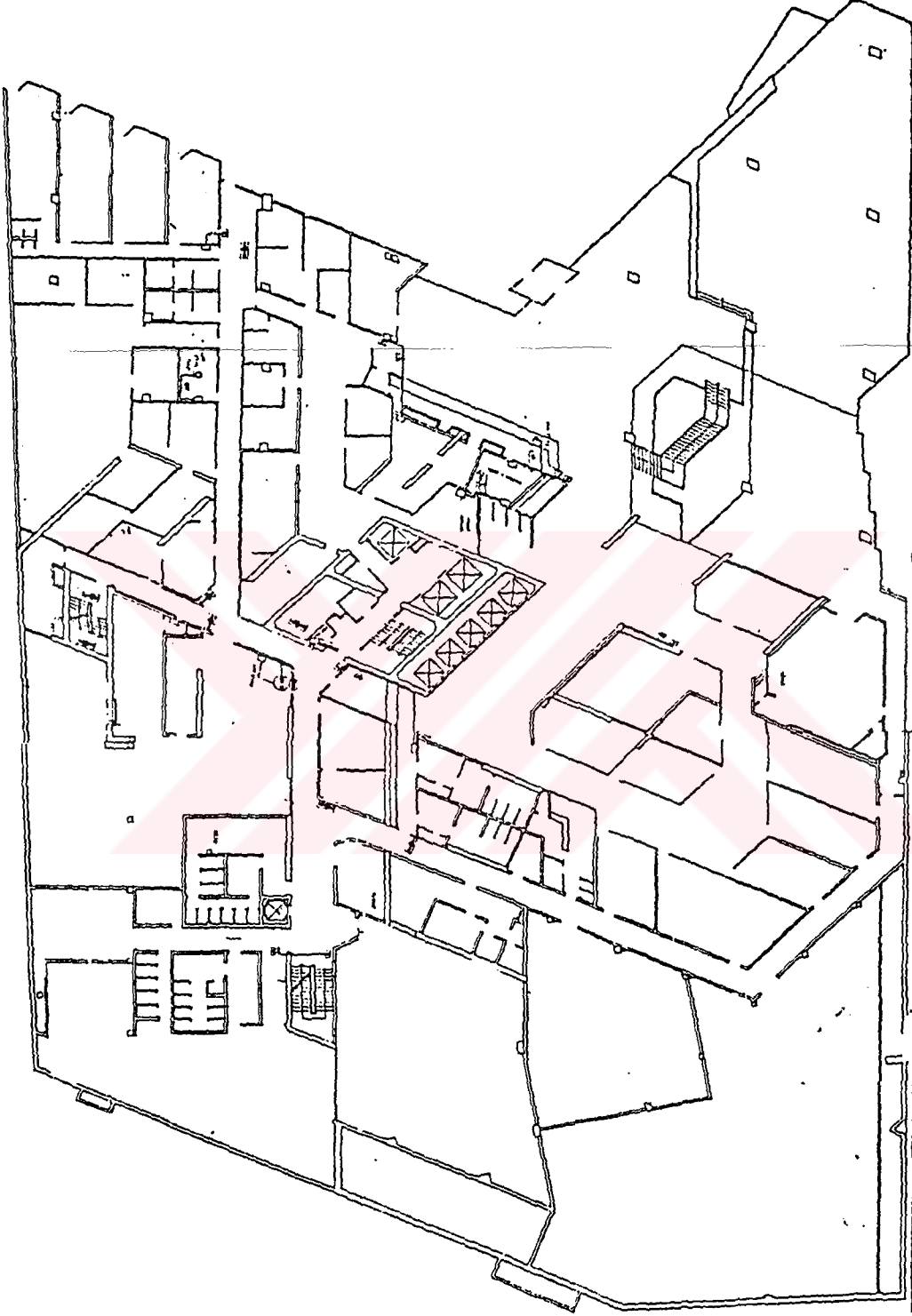
Şekil 4.120 :
Sheraton Oteli
genel görüntü.

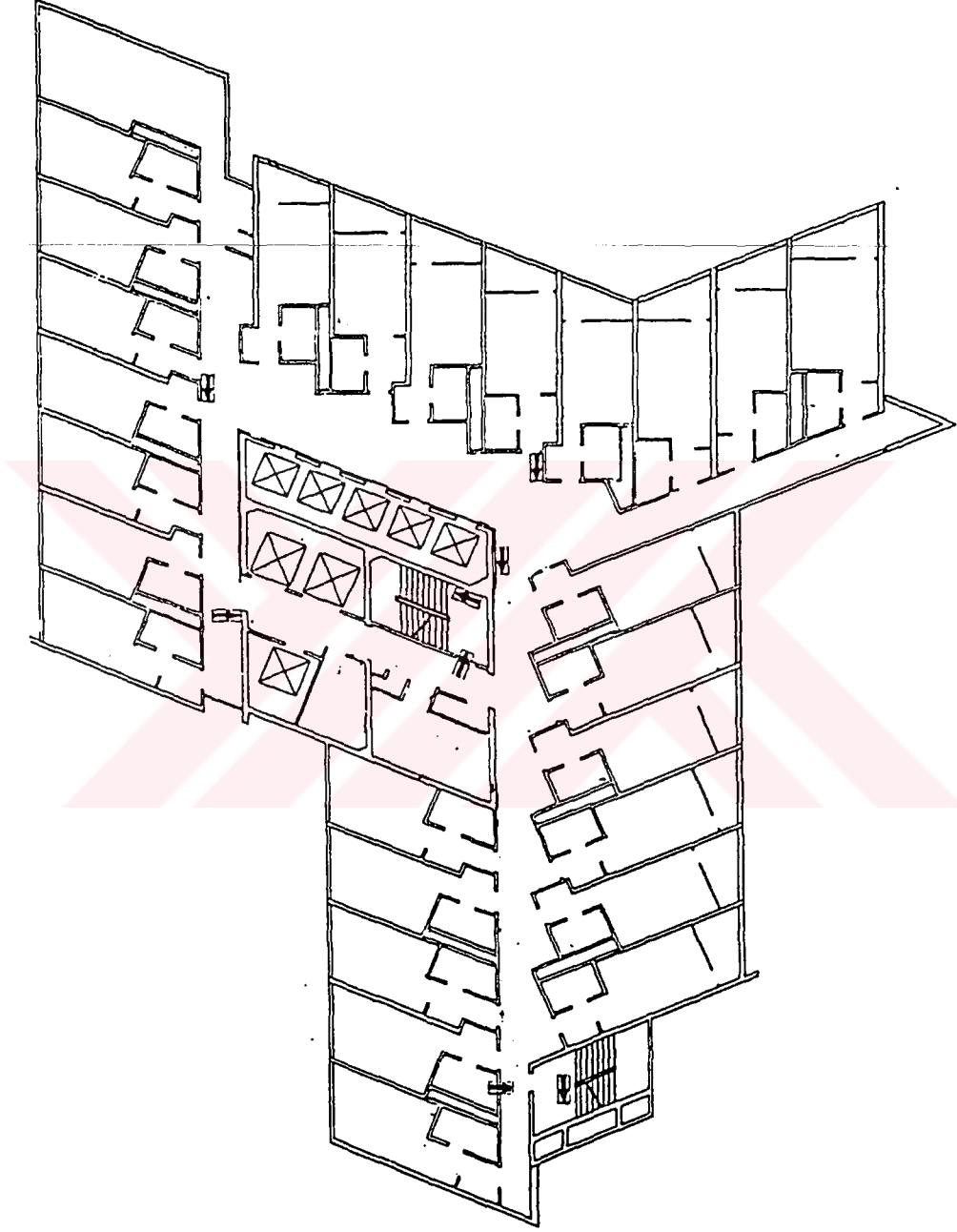
Şekil 4.121 :
Sheraton Oteli
genel görüntü.

Şekil 4.122 : Sheraton Oteli genel görüntü.

Şekil 4.123 : Zemin Kat Planı.

Şekil 4.124 : Normal Kat Planı.

Şekil 4.125 : Kesit

4.18 Şişli Belediyesi Kültür ve Hizmet Binası Maya Akar İş Merkezi

1986 yılında, Mim. İlhan TAYMAN, Mim. Levent AKSÜT, Mim. Yaşar MARULYALI tarafından projelendirilen yapının uygulamasına, 1987 yılında Esentepe' de başlanmıştır. İnşaatın bitiş yılı 1992' dir. Arsa alanı 4.000 m², yapı taban alanı ise 3000 m²' dir. 2 kuleden biri Maya İş Merkezi, diğeri ise Belediye Binası' dır. Zemin altı toplam kat sayısı 4, Maya İş Merkezi zemin üstü kat sayısı 30, Belediye Binası zemin üstü kat sayısı 16' dır.

Arsa fiyatlarının bu çevrede çok yüksek olması ve sınırlı arsada geniş programı sağlamak ancak düşey gelişme ile mümkün olmuştur. Bunun yanı sıra Belediye ile ortaklık binaların 2 kütle halinde çözümüne dolayısıyla arazideki kullanım payının azalmasına neden olmuştur. Yükselme ile yoğunluğun dengeli biçimde dağılmasına imkan yaratılmıştır.

Maya İş Merkezi ve Şişli Belediyesi Kültür ve Hizmet Binası kompleksi 2 yüksek binadan ve bunları birbirine bağlayan çarşı bloklarından oluşmaktadır.

Yüksek bloklarda 4 bodrum katı, tesisat ve 450 araba kapasiteli otoparka ayrılmıştır. Normal katlar açık büro katları olarak planlanmıştır. Maya İş Merkezi bloğunun zemin katında emniyet ve kontrol odası, giriş holü bulunmaktadır.

Her iki bloğun teras katları servis ve restoranlara ayrılmıştır. 4 katlı alçak kütle atriumlu çok amaçlı kullanım alanlarından oluşmaktadır. Çatı katında yüzme havuzu, sauna, jimnastik salonu bulunmaktadır. (*)

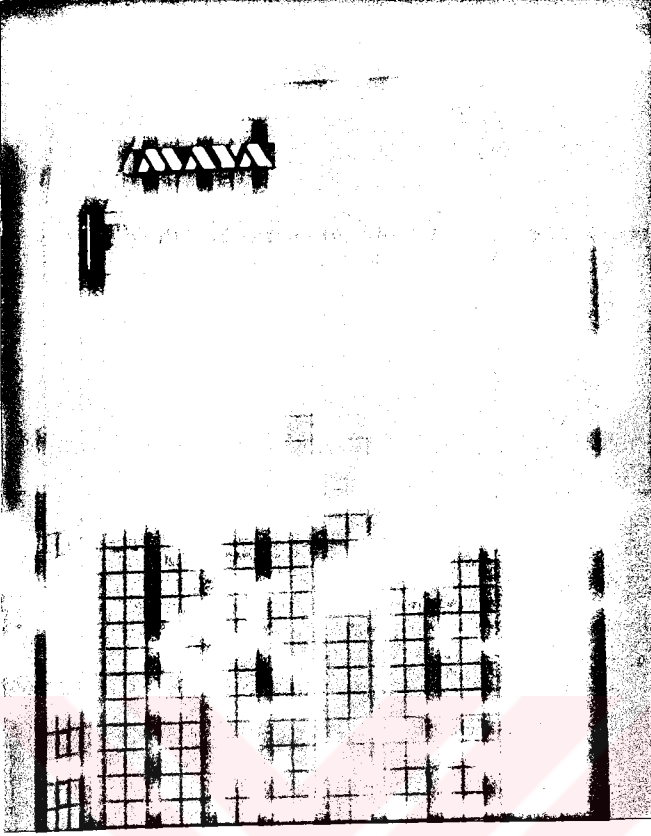
Belediye Binası ve Maya İş Merkezi' nin planlarına bakıldığında çekirdeğin merkezde düzenlendiğini görmekteyiz. Kare ve dikdörtgen planlı olan iki blokta da köşelerde 45 derecelik kırılmalar yapılmıştır. Bunun yanı sıra her iki binanın da çatısında belirgin kırılmalar mevcuttur. Prizma formundaki yüksek bina anlayışından uzaklaşmanın belirtisi olan bu özellikler, binaya kendine özgü form kazandırmıştır. Geometrik formlardan ayrılmadan, binaya tanınabilir özellik kazandıran bu anlayış Yumuşamış

(*) Binalar hakkındaki bilgiler ve projeler Maya İnşaat ve Tic. A.Ş.' den sağlanmıştır.

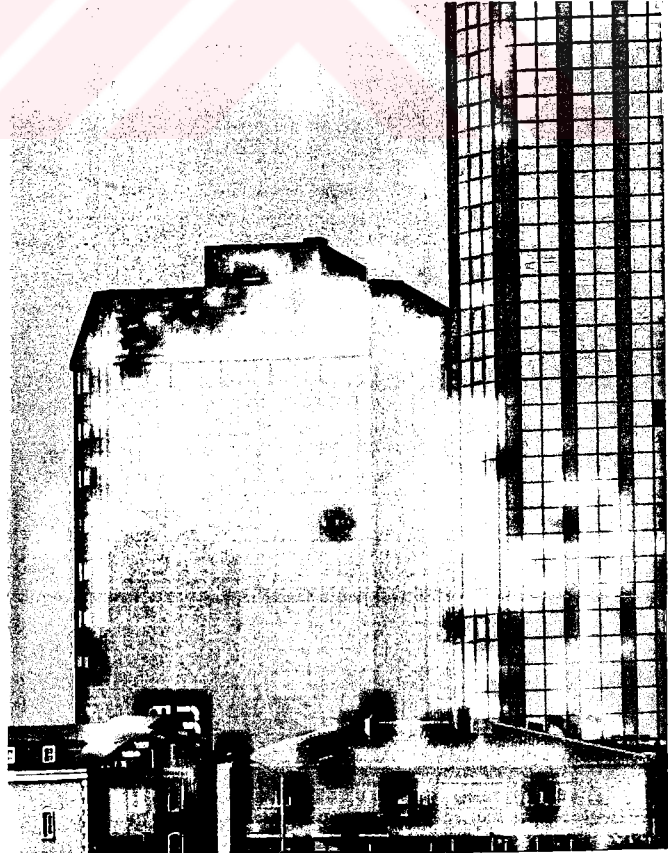
Rasyonalizm' dir ve her iki binanın da mimari tutumu olarak karşımıza çıkmıştır.

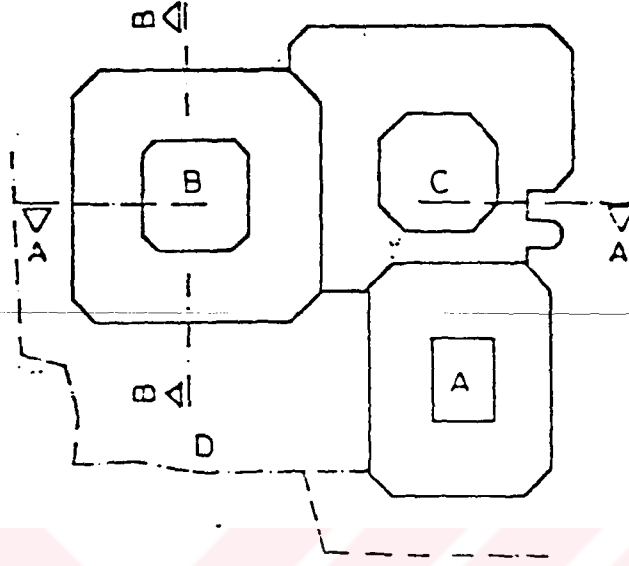
Şekil 4.126 : Şişli Belediyesi Kültür ve Hizmet Binası
Maya Akar İş Merkezi
genel görünüş.

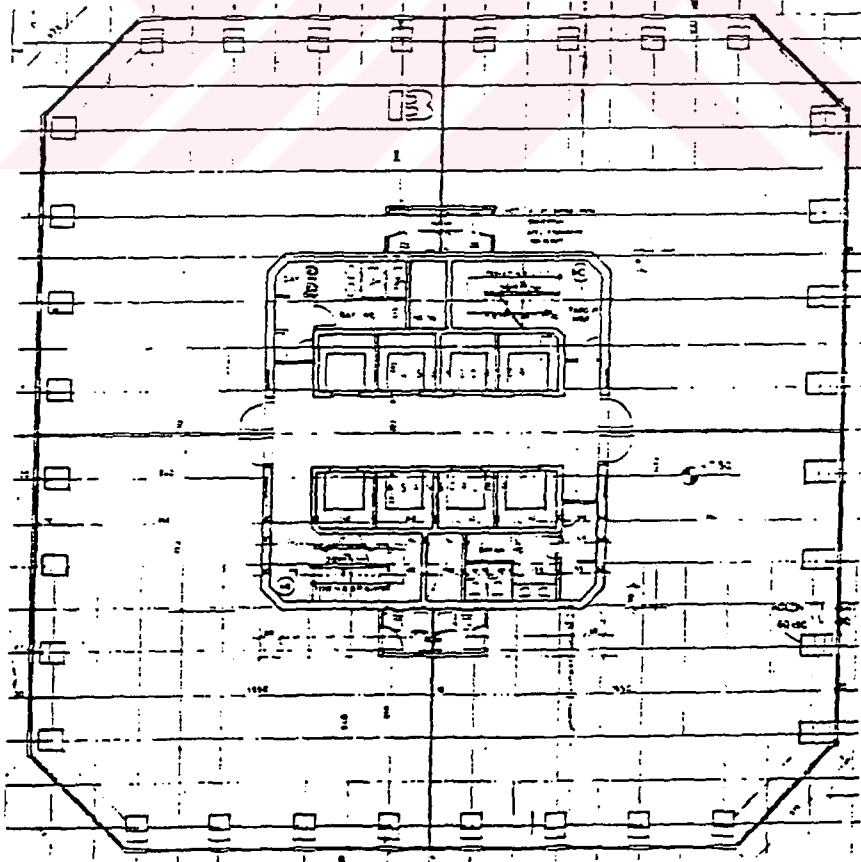
Şekil 4.127 :
Maya Akar İş Merkezi
genel görünüş

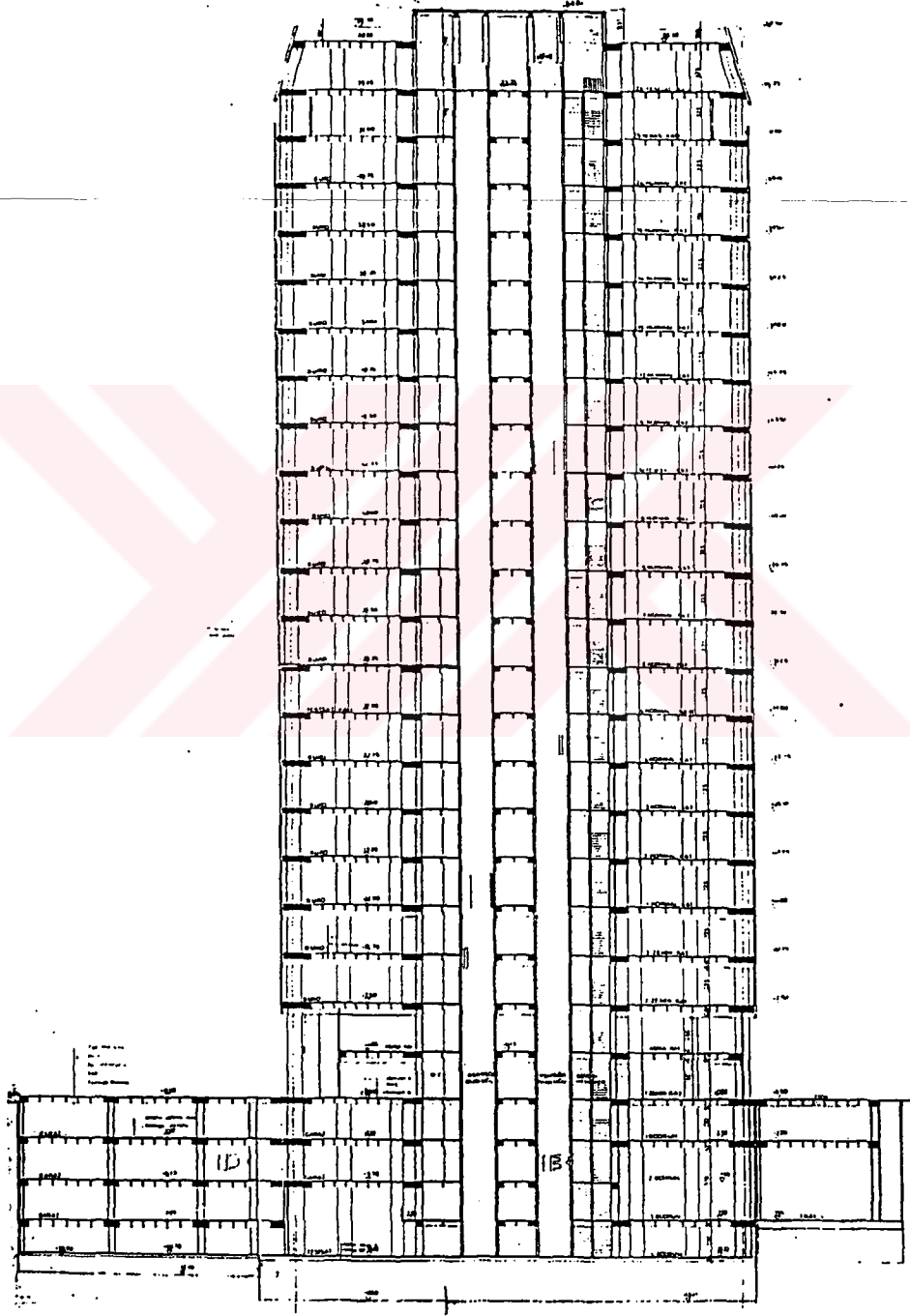
Şekil 4.128 :
Belediye Binası
genel görünüş

Şekil 4.129 : Vaziyet Planı.

Şekil 4.130 : B Blok Normal Kat Planı.

Şekil 4.131 : Kesit

4.19 Taksim Uluslararası Turizm ve İş Merkezi (TUTİM)

1986 yılında, M.Doruk PAMİR ve Mim.Ercüment GÜMRÜK tarafından projelendirilen binanın yapımı 1989 yılında, Taksim' de başlamış ve halen bitmemiştir. Binanın zemin altında 11, zemin üstünde 33 olmak üzere, toplam kat sayısı 44' tür. Giriş seviyesinden en üst noktaya olan yükseklik 129 m.' dir. Bina 6.500 m2' lik arsa üzerine inşaa edilmiş ve taban alanı 5.900 m2, normal kat alanı 1.400 m2' dir.

Binanın düşey yönde gelişmesinin nedeni tarihi Taşkışla binasının silüetine perdelememektir. Ayrıca şehir merkezinde, tek kütle olarak çözülmesi, zeminde daha fazla yeşil alan ve kullanım alanı kazanmak amacıyla bina yüksekliği en üst düzeyde tutulmasına yol açmıştır. Düşey çözümleme ile zeminde halkın kullanımına açık, alışveriş merkezleri, sosyal ve kültürel hizmet tesisleri elde edilmeye çalışılmıştır. Bunların yanı sıra, değeri yüksek olan sınırlı arsada, rantabiliteyi sağlayacak, geniş otel ve büro programını yerleştirmek ancak yükselme ile mümkün olmuştur.

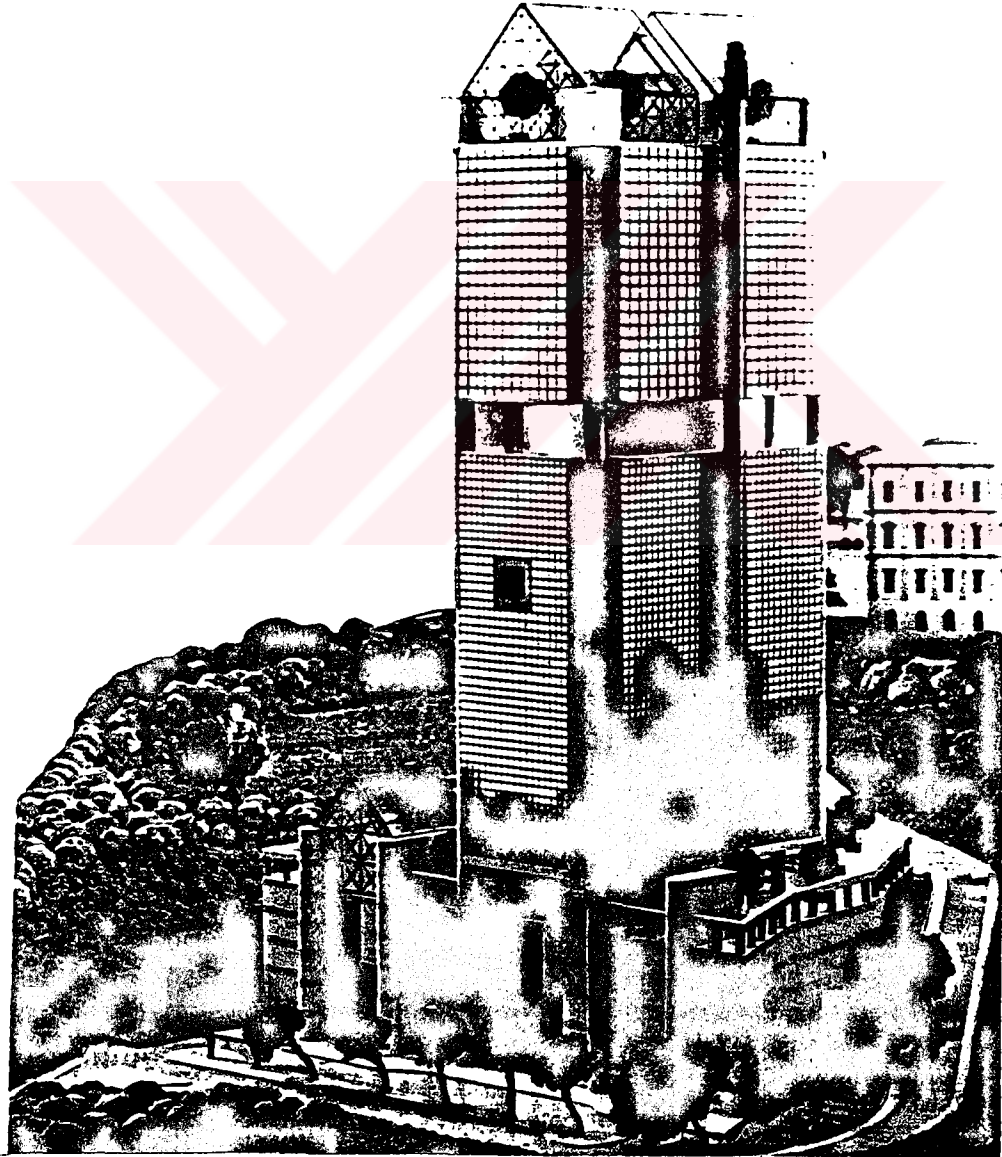
Bina ticaret ve turizm merkezi olarak düşünülmüş, büro, otel, alışveriş ve kültür hizmetlerini bünyesinde barındıran bir komplekstir. Zemin katta büro katlarına ait giriş bölümü, restaurant, cafe ve sergi alanı vardır. Zemin üzerinde büro katları yer almaktadır. Otel lobisinin bulunduğu ara katta bar ve resepsiyon vardır. Bunun üzerinde ise 11 katlı, 220 yatak odalı otel bulunmaktadır. Çatıda otele hizmet veren restaurant, bar, disco gök kafes içinde düzenlenmiştir. Zemin katın altında 6 katlı ticaret merkezi bulunmaktadır. Bu katlarda alışveriş galerileri, konferans salonları, dinlenme mekanları, restaurantlar, cafeler, spor alanları bulunmaktadır. Bunların altında yer alan 5 bodrum katı, depolar, teknik servisler ve 600 araba kapasiteli otopark olarak düzenlenmiştir. (*)

Taksim Uluslararası Turizm ve İş Merkezi kaide, gövde ve üst başlık yapı formülüne sahiptir. Binanın girişi rönesans kemerlidir. Kütlenin köşelerinde stilize edilmiş kolonlar ve üstte alınlık şeklinde tasarlanmış çatısı vardır. Tamamen cam kaplı bu çatı "gök kafes" olarak adlandırılmaktadır. Aynı çatı biçimi binanın kaidesini oluşturan yatay blokta da

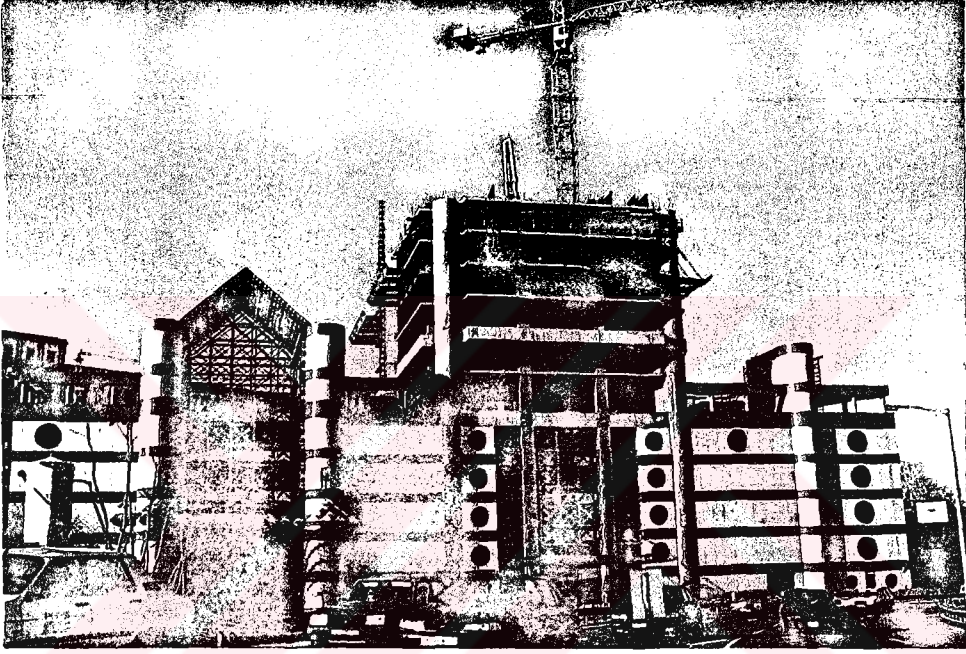
(*) Bina hakkındaki bilgi ve projeler Yük.Mim. M.Doruk PAMİR' den elde edilmiştir.

kullanılmıştır. Bu blokta cephe, granit ile kaplanmış, dairesel pencereler, stilize edilmiş sütunlar yer almıştır. Burada M.Graves anlayışında bir Post Modernizm izlenmektedir. Binanın gövdesini oluşturan bölüm henüz bitmemiştir. Belediye ile ilgili birtakım problemler vardır ve inşaat durdurulmuştur.

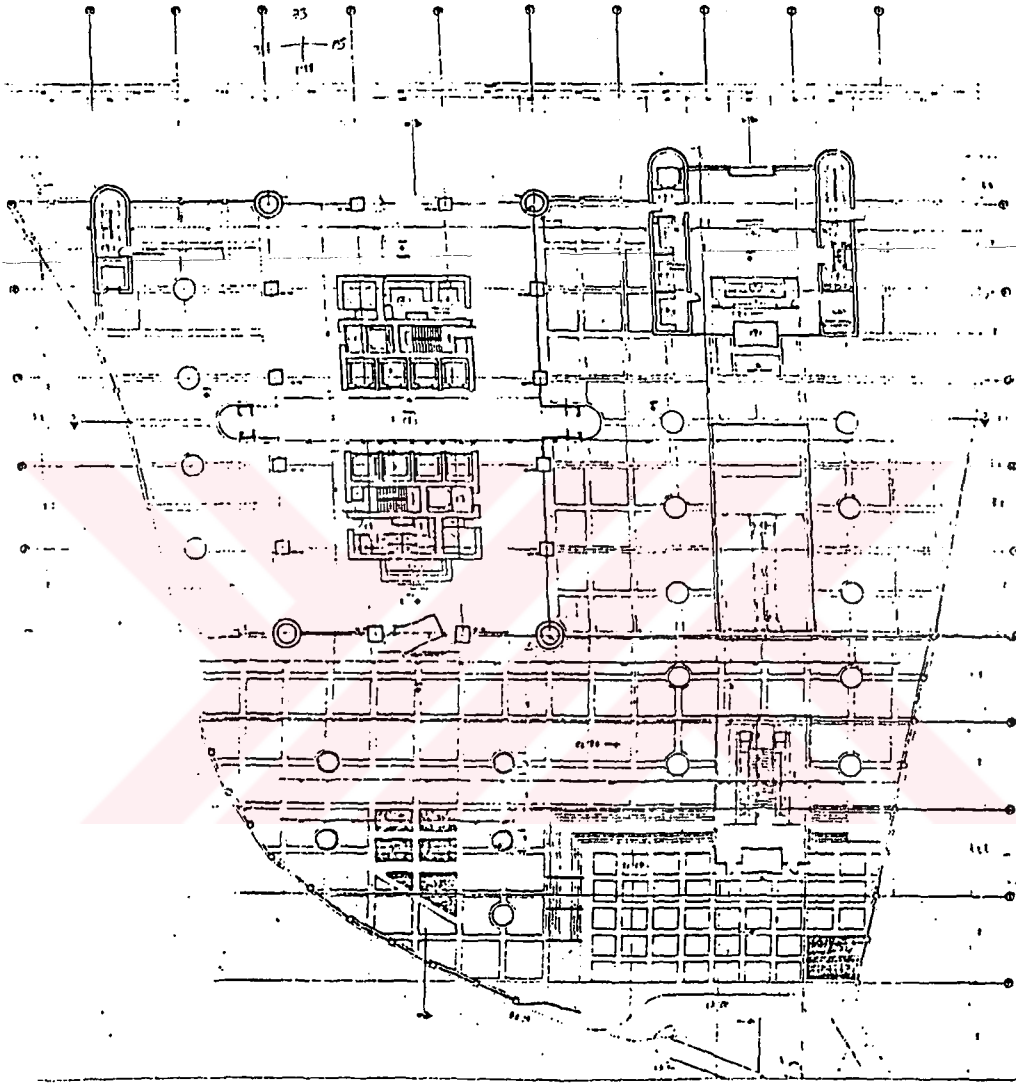
Binanın, yer yer tarihi verilerden yararlanan, irrasyonalizmi, sembolizmi, çevreyi tekrarlamayı kabul eden, şakacı, esprili, süslemeci bir akım olan Post Modernizm anlayışında olduğunu söyleyebiliriz.

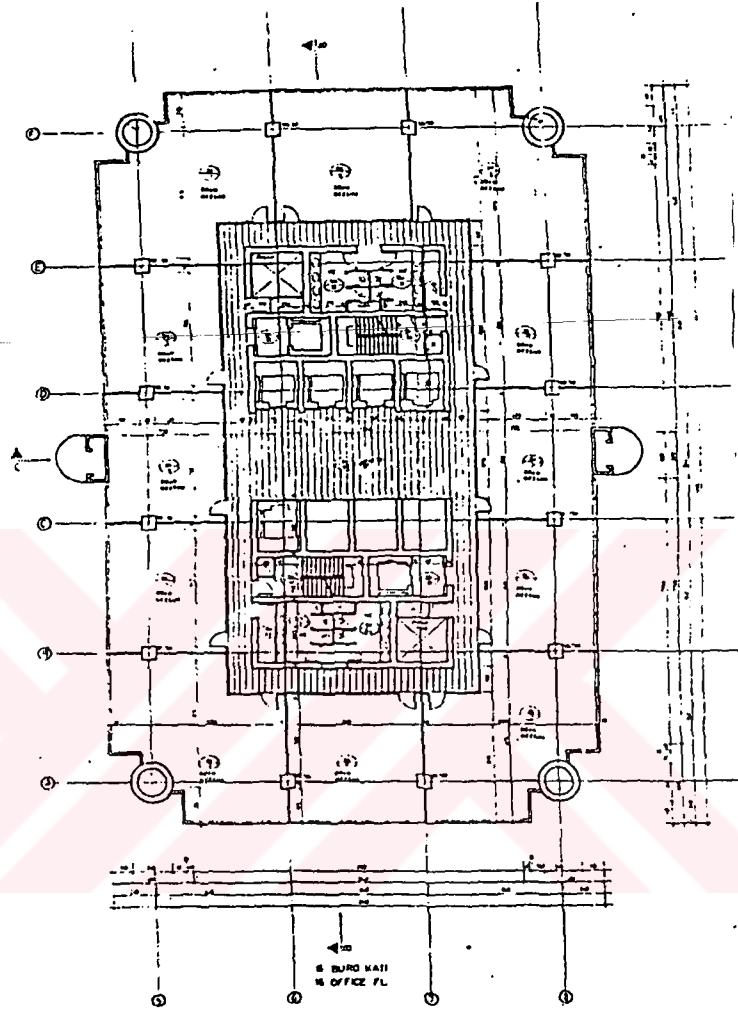
Şekil 4.132 : Taksim Uluslararası Turizm ve İş Merkezi genel görünüş.

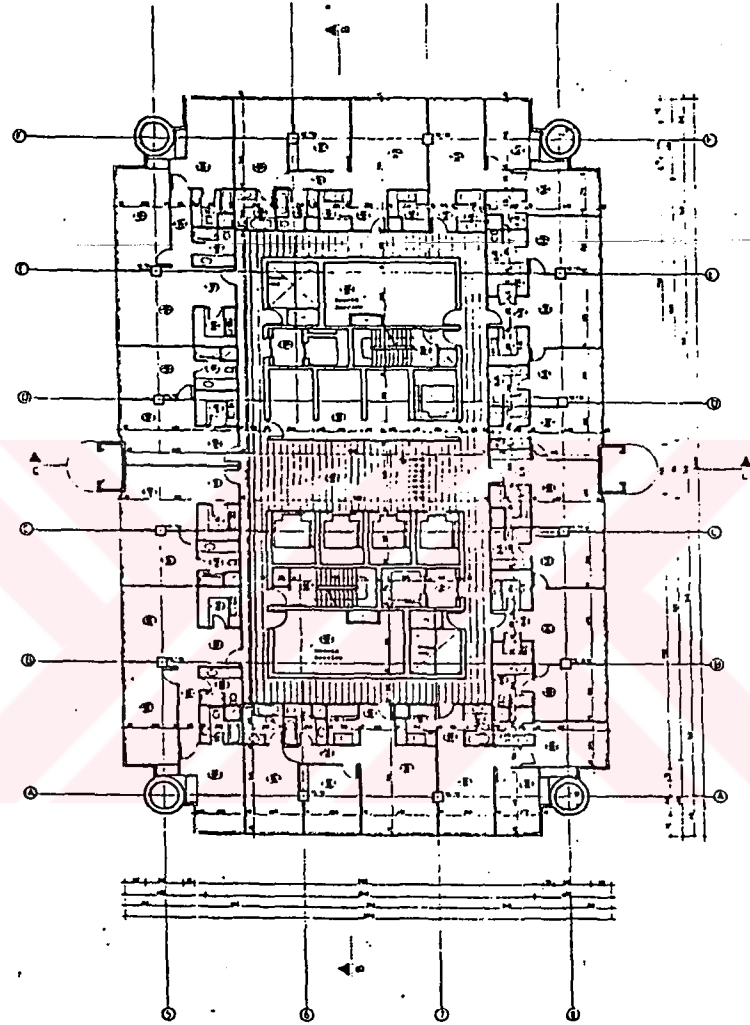
Şekil 4.133 : Taksim Uluslararası Turizm ve İş Merkezi'nin Yapım Aşamasındaki görünüşü.

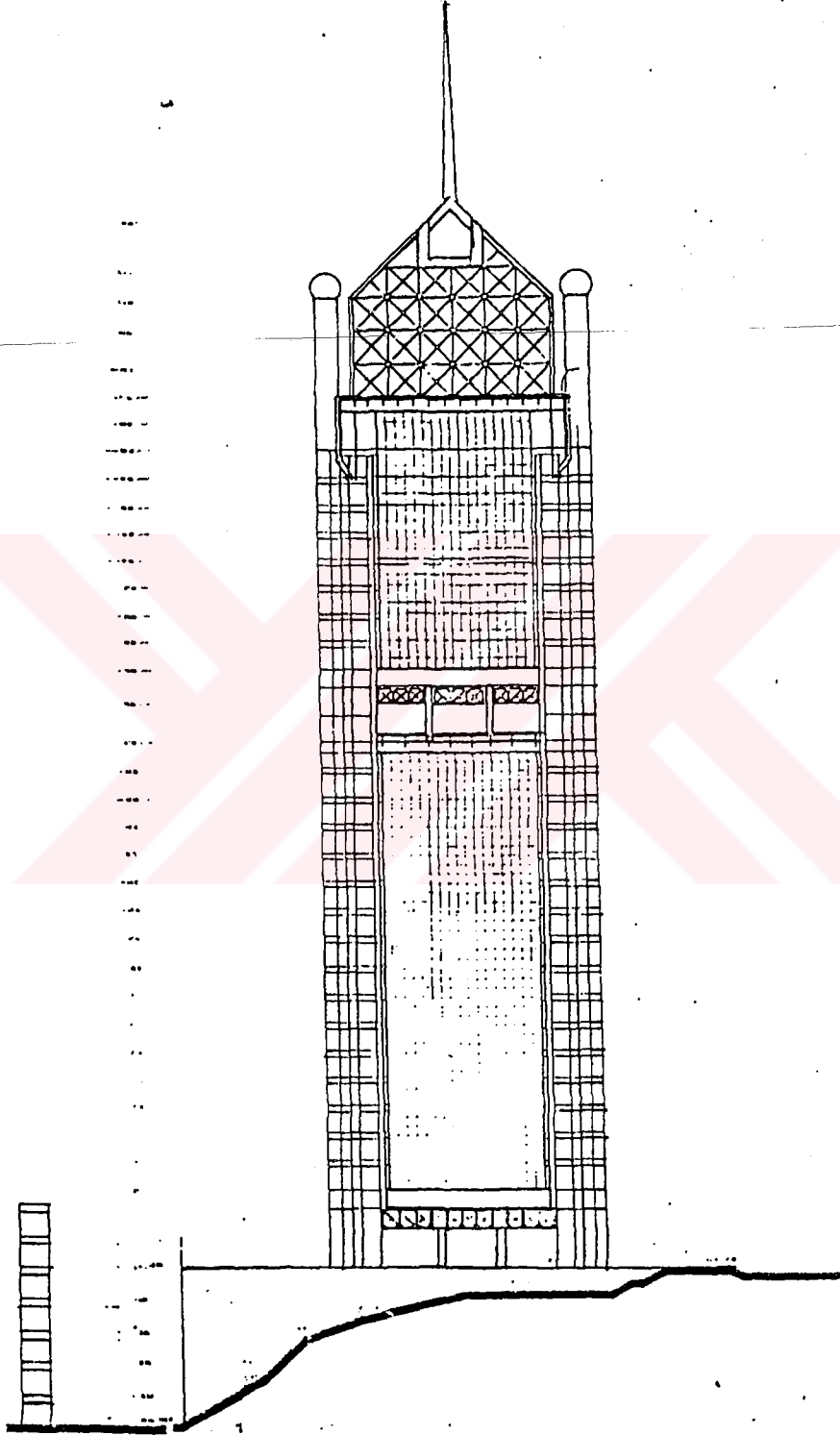
Şekil 4.134 : Zemin Kat Planı.

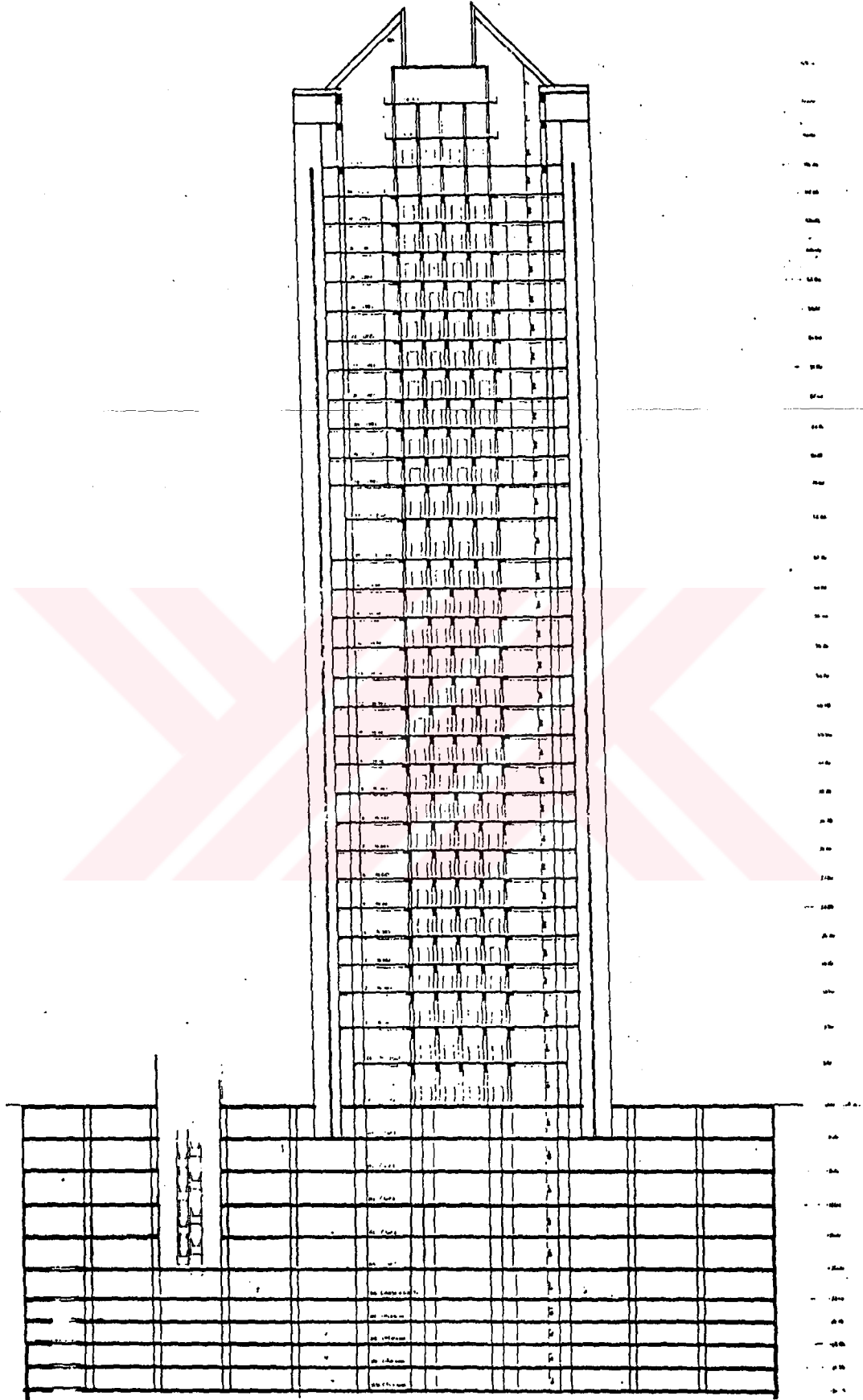
Şekil 4.135 : Büro Normal Kat Planı.

Şekil 4.136 : Otel Normal Kat Planı.

Şekil 4.137 : Yan Cephe

Şekil 4.138 : Kesit

4.20 The Marmara

1967 yılında, Taksim' de yapımına başlanan binanın projesi, 1967 yılında Y.Müh.Mim. Fatin URAN, Mim. D.P.L.G. Rüdneddin GÜNEY tarafından yapılmıştır. Bina yapımı 1975 yılında tamamlanmıştır.

Binanın zemin altında 5, zemin üstünde 23 olmak üzere toplam 28 katı vardır. Giriş seviyesinden en üst noktaya kadar olan yüksekliği 81 m.' dir.

The Marmara Otelinin çok katlı yapılma amacı sınırlı arazide rantabiliteyi sağlayabilmedir. Otelin sahip olduğu yüklü programı yerleştirmek ancak yükselme ile mümkün olmuştur. Bunun yanı sıra bütün odaların manzaradan yararlanması istenmiştir.

Binanın programı oldukça geniştir. 434 yatak odalı, beş yıldızlı olan bu otel binası, geniş az katlı bir bloğun üzerine oturan yüksek bir bloktan oluşmaktadır. Yatak katlarının yer aldığı yüksek bloğun en üst katında, otelin manzaraya hakim lokantası, gece klübü, içki barı, kokteyl salonu ve ufak bir mutfak vardır. Ana mutfak aşağıdadır ve servis asansörleri ile üst kata servis yapılmaktadır. Az katlı yatay bloğun ilk katında, otelin ana girişi ve dükkanlar yer almaktadır. Bu bloğun üzerinde 2 katlı bir iş merkezi vardır. Arsanın eğiminden yararlanılarak yapılan 5 bodrum katının 3 katı, yaklaşık 200 otomobil kapasiteli otoparktır. (*)

The Marmara Otel, az katlı yatay bir blok ve bunun üzerine oturan düşey bir bloktan oluşmaktadır. Bina en üst katı normal kat planından farklı bir plana sahiptir ve binanın üst başlığı konumundadır. Plana bakıldığında kare plan olduğu ve köşelerde 90 derecelik girintiler yapıldığı görülmektedir. Köşelerdeki bu betonarme perde duvarların, binanın kare planına, hareketlilik getirdiği ve görünüşte binanın düşeyliğini vurguladığı gözlenmektedir. Pencere düzeyinde belirgin bir görüntü elde etme yerine, dağınık serbest bir görüntü tercih edilmiştir. Çatı katı planında, düz olan cephelerin yaya dönüştüğü dolayısıyla dışarıya doğru taşıdığı görülmektedir. Bina geometrik formlardan ayrılmadan fakat rasyonalizmin monoton görüntüsünü ortadan kaldıracak biçimde, kendine özgü bir görünüş kazandığı

(*) Bu bina hakkındaki bilgiler Kutlutaş İnşaat ve Ticaret Sanayi Ltd. Şti.' den sağlanmıştır.

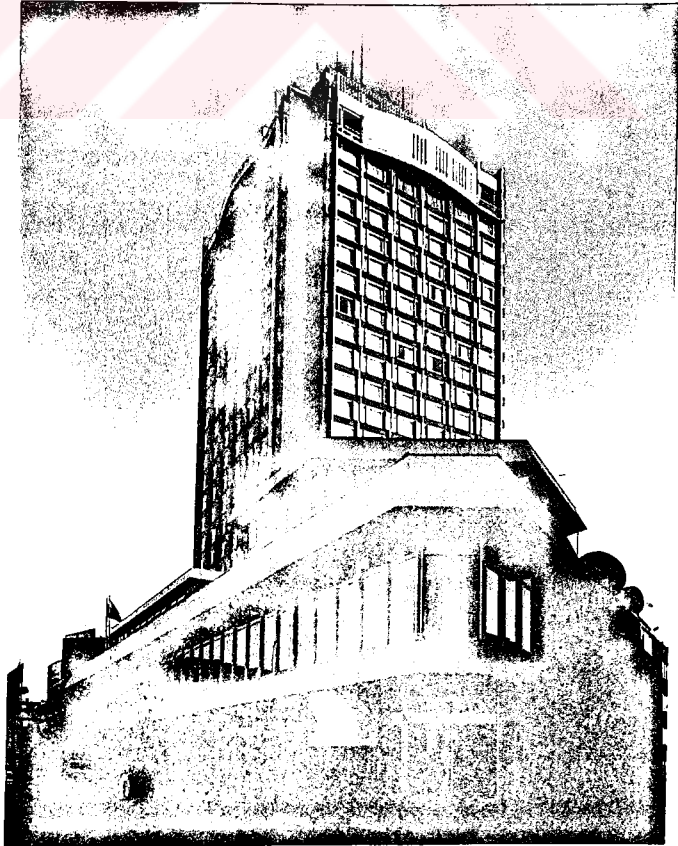
söylenebilir. Bina tanınabilirlik özelliğine sahip olmuştur. Tüm bunlar gözönüne alındığında binanın mimari tutumunun yumuşamış rasyonalizm olduğu sonucuna varılmaktadır.

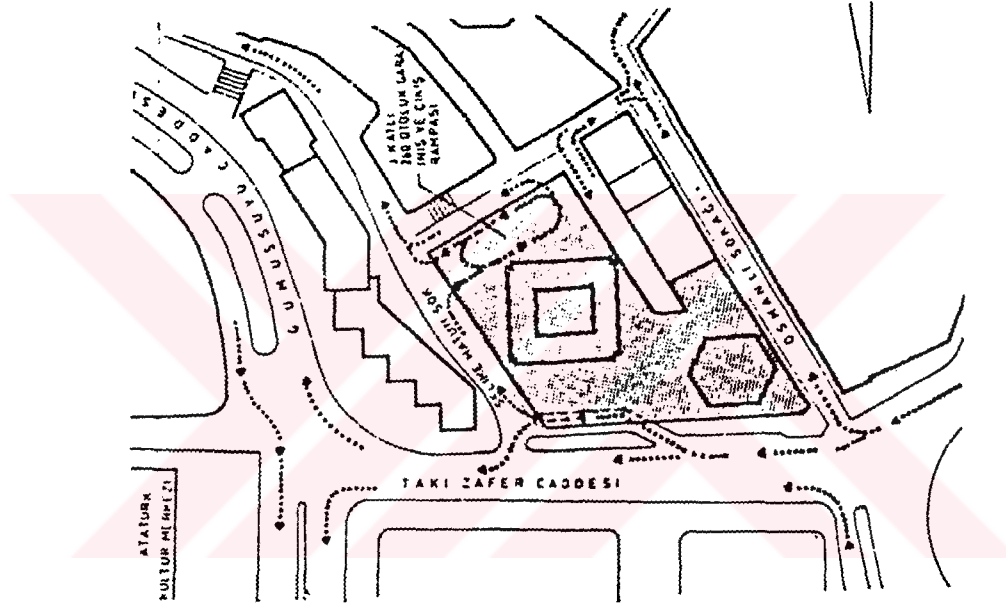
Şekil 4.139 : The Marmara Otelı genel görünüş

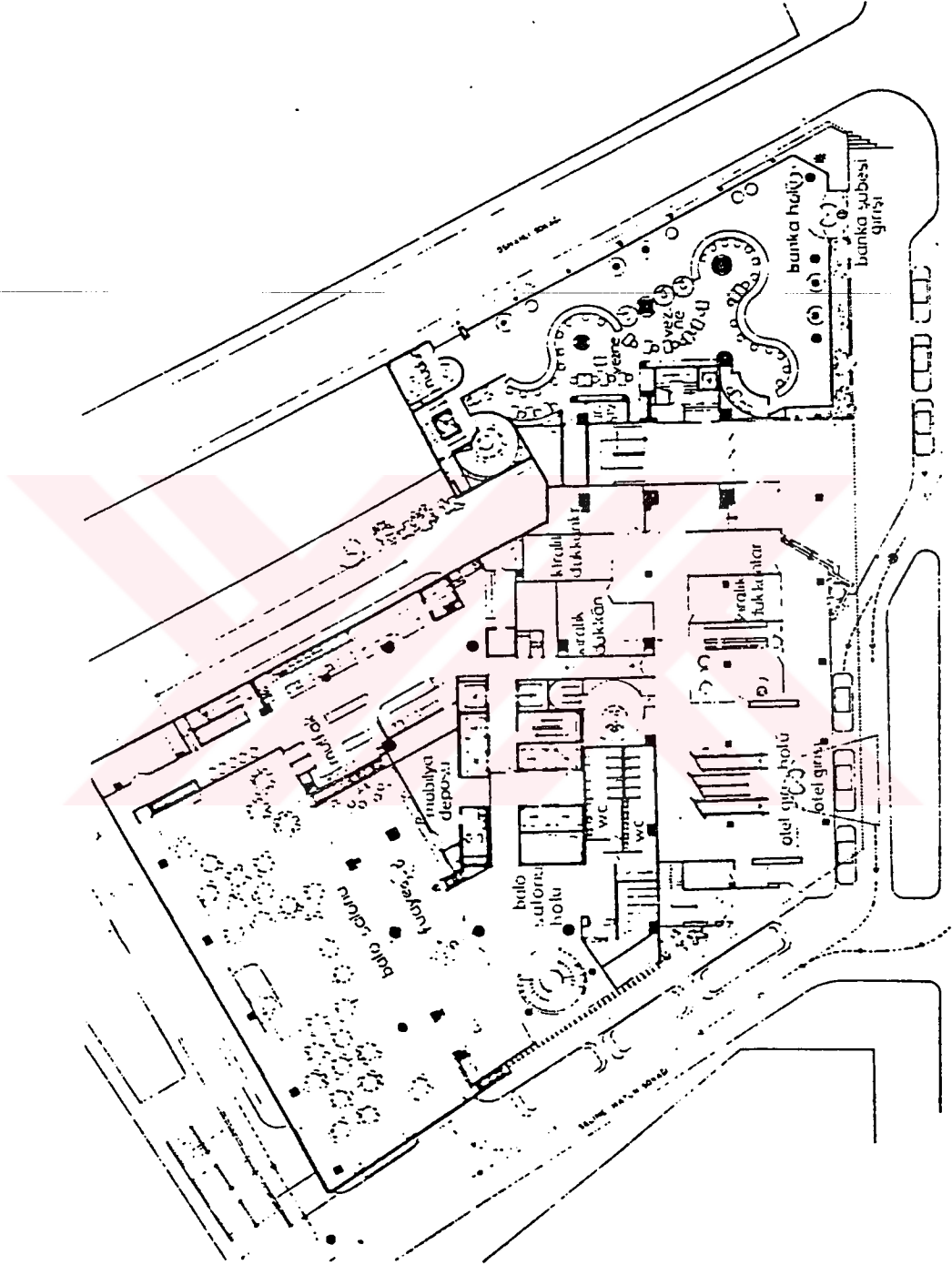
Şekil 4.140 :
The Marmara Oteli
genel görünüş

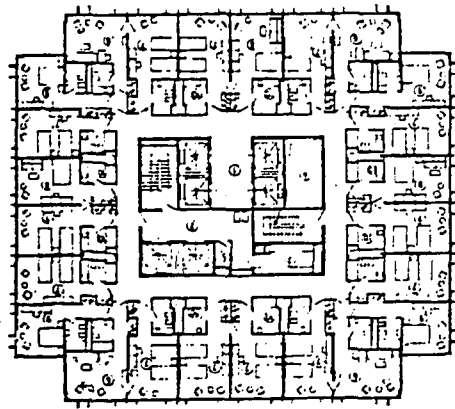
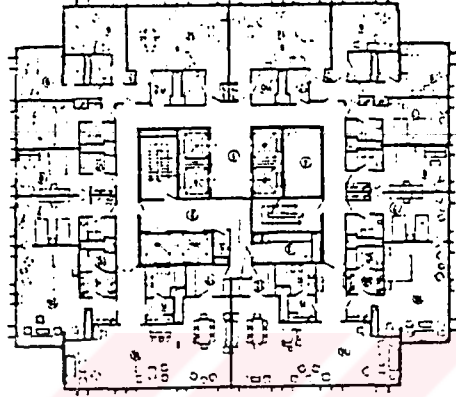
Şekil 4.141 :
The Marmara Oteli
genel görünüş

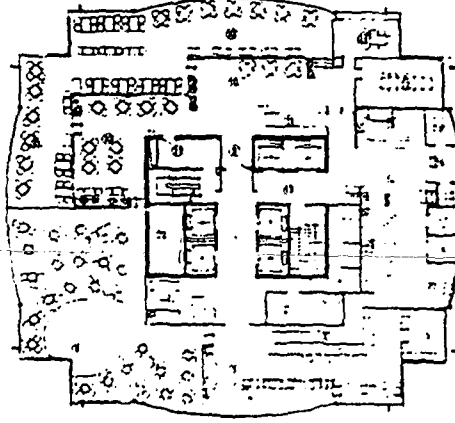
Şekil 4.142 : The Marmara Oteli Vaziyet Planı.

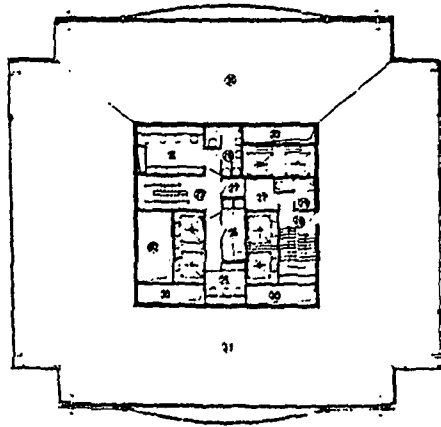
Şekil 4.143 : Zemin Kat Planı.

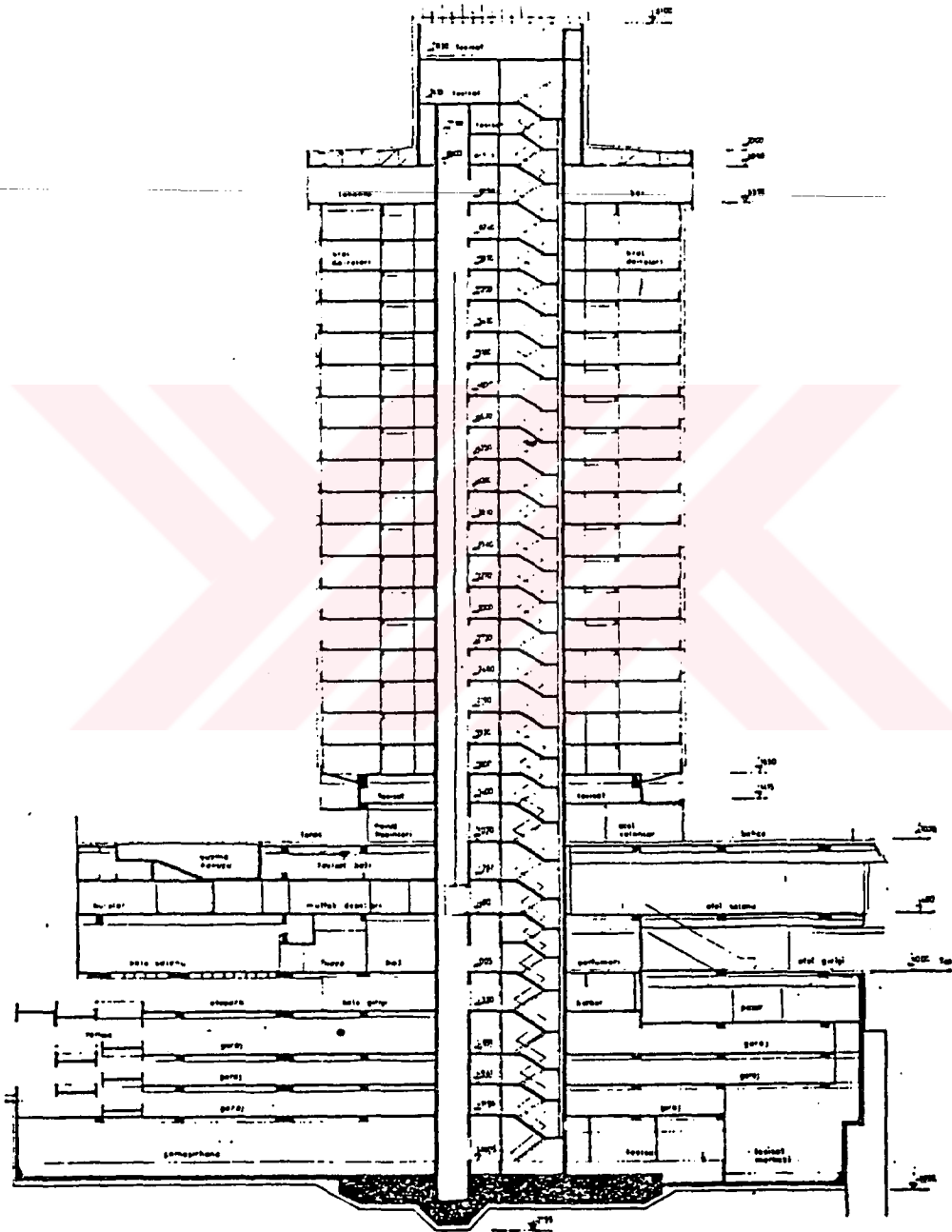
Şekil 4.144 : Yatak Katı Planları.

Şekil 4.145 : Çatı Katı Planı

Şekil 4.146 : Tesisat Kulesi 1. Kat Planı.

Şekil 4.147 : Kesit

4.21 Yapı Kredi Plaza

1982 yılında, Mim. Haluk TÜMAY ve Mim. Ayhan BÖKE tarafından projelendirilen binanın uygulamasına 1983 yılında, Levent' de başlanmış ve İnşaat 1989 yılında tamamlanmıştır. Yapı Kredi Plaza, üç ayrı bloktan oluşmaktadır. 18 katlı A Blok 64 m yüksekliğinde, 19 katlı B Blok 71 m. yüksekliğinde ve 20 katlı C Blok 70 m. yüksekliğindedir. Zemin altı toplam kat sayısı ise 4' dür.

Yapı Kredi Plaza' nın çok katlı yapılmasının çeşitli nedenleri vardır. Bunlardan biri prestij ögesidir. Bu bölgede yüksek bina yaparak görsel etkiyi kuvvetlendirme, dolayısıyla burada çalışacak şirketlerin prestijini arttırma yoluna gidilmiştir. Bunun yanısıra değeri çok yüksek arsaya geniş program yerleştirmek istenmiştir. Kütleler arasında açık alanlar bırakılmasıyla yoğunluğun dengeli bir şekilde dağılması amaçlanmıştır.

Her blokta çalışanlara yönelik kafeterya, kütüphane ve konferans salonları vardır. Tüm planlar çekirdek ile ikiye bölünen açık mekan tipinde büro olarak düşünülmüştür. Giriş katlarında ise banka ve kontrol lobileri bulunmaktadır. (*)

Yapı Kredi Plaza, imar kurallarının izin verdiği yapılaşma kuralları çerçevesinde, büro bloklarının, zemin kullanım alanlarının, en üst düzeyde tutulmasından, yararlanmak amacıyla 3 kütle olarak planlanmıştır. Kütleler birbirlerinin görüş alanını kapatmayacak şekilde yerleştirilmişlerdir. Binaların oturduğu taban, binanın fonksiyonuna bağlı olarak çevreye kapalı, binaya yönelik mekanlardır.

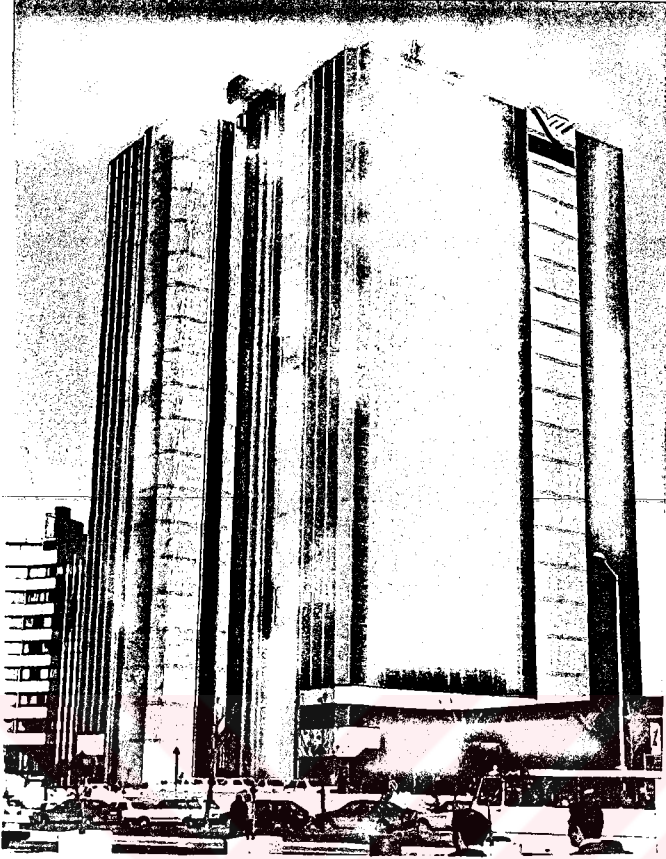
Yapı Kredi Plaza' nın planları ele alındığında, dikdörtgen planlı büro alanlarının çekirdeğin her iki tarafında düzenlendiğini ve çekirdeğe göre ileri ve geri çekilerek, kütlelerin kutu formundan uzaklaştığını görmekteyiz. Bunun yanısıra 90 derecelik açılarının kullanılması yanında köşelerin 45 derecelik açılar ile kesilmiştir. Cepheelerde, reflektif cam kullanılmış, perde betonlar brüt olarak bırakılmış, zeminde duvarlar granit ile kaplanmıştır. Planların geometrik formlardan ayrılmadan, Katı Rasyona-lizmin monotonluğundan uzaklaşma amacı ile yumuşatılmaya çalışıldığını

(*) Bina hakkındaki bilgiler Koray Yapı End. Tic. A.Ş.' den sağlanmıştır.

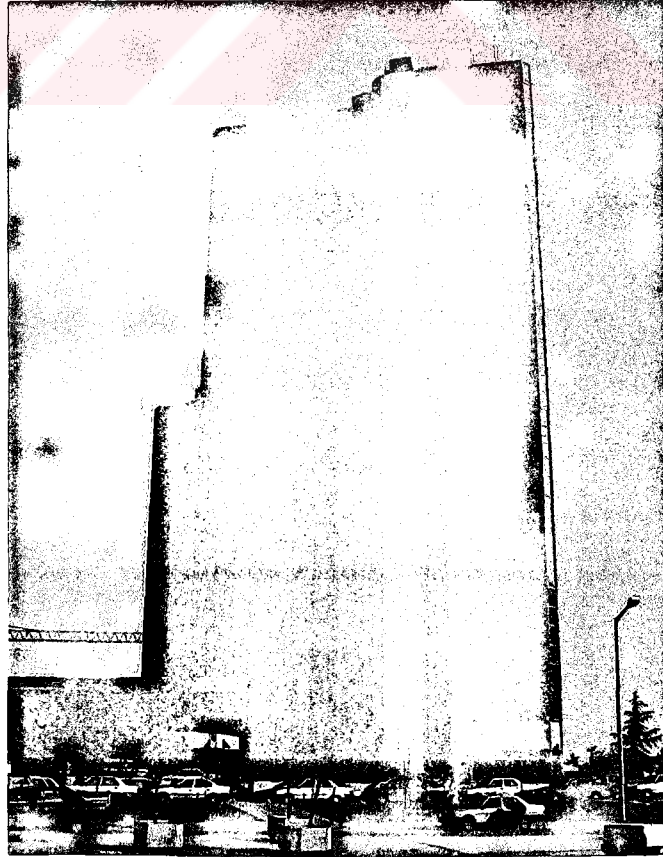
söyleyebiliriz. Prizma anlayışının yeknesak görüntüsü yerine binaya tanınabilir özellik kazandırma çabaları farkedilmektedir. Tüm bunların ışığı altında binanın mimari tutumunun Yumuşamış Rasyonalizm olduğu görülmektedir.

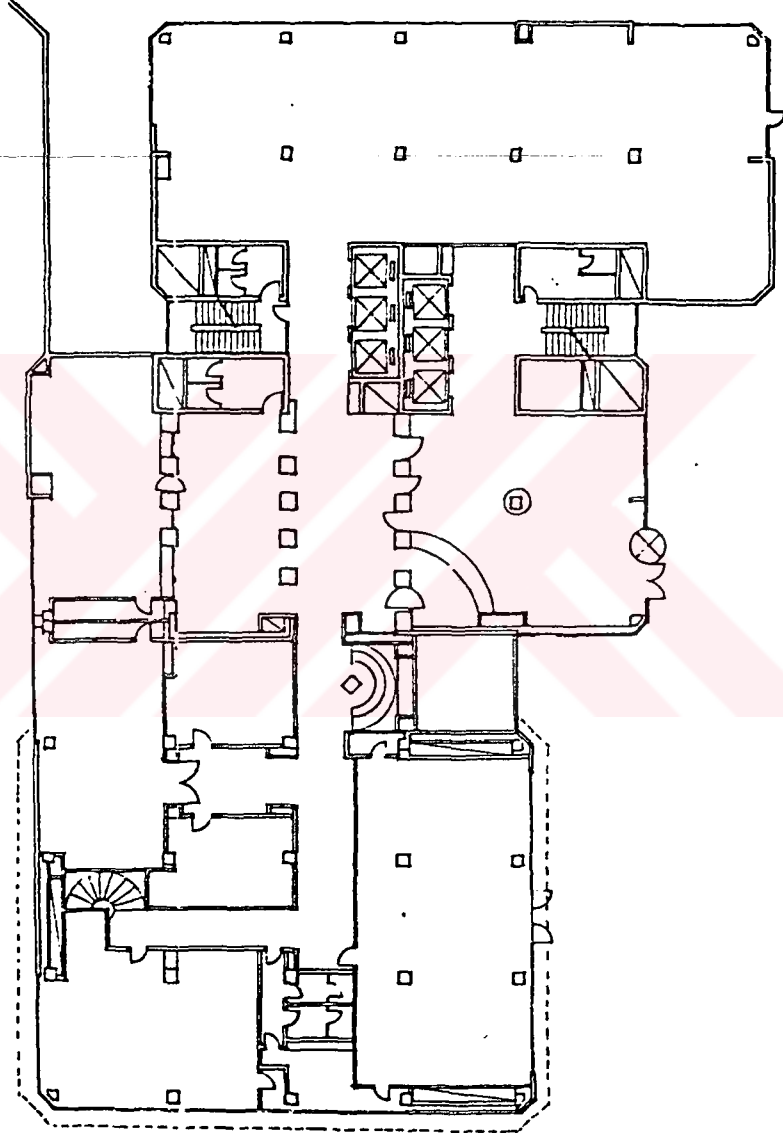
Şekil 4.148 : Yapı Kredi Plaza genel görünüş.

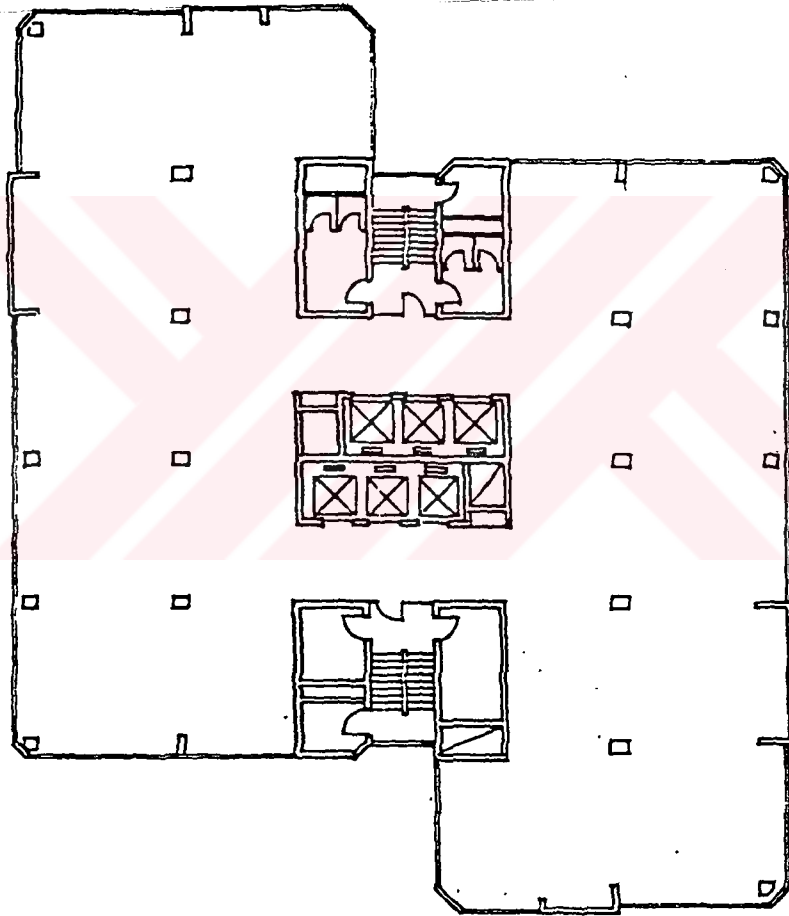
Şekil 4.149 :
A Blok
genel görünüş.

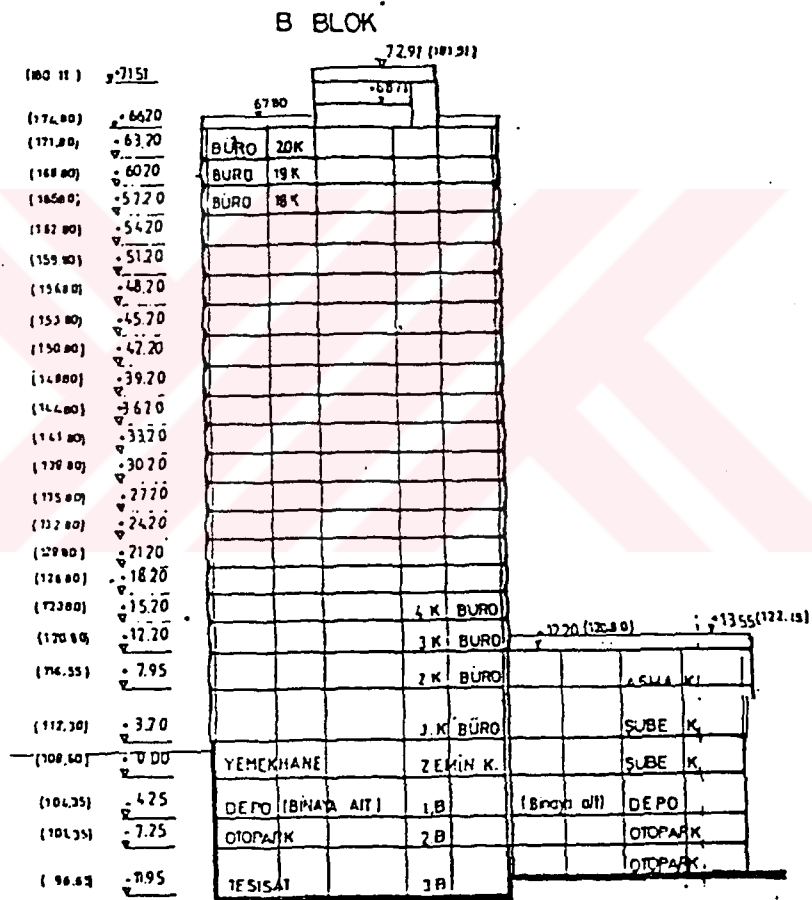
Şekil 4.150 :
B Blok
genel görünüş.

Şekil 4.151 : B Blok Zemin Kat Planı.

Şekil 4.152 : B Blok Normal Kat Planı.

Şekil 4.153 : B Blok Kesiti

4.22. Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı Valikonağı Sitesi

1972 yılında, Y.Müh.Mim. Doğan TEKELİ, Y.Müh.Mim. Sami SİSA tarafından tasarlanan binanın yapımına 1974 yılında, Valikonağı caddesinde başlanmış ve 1977 yılında bitirilmiştir. Toplam 23 katlı olan binanın zemin altındaki kat sayısı 1' dir. Giriş seviyesinden binanın yüksekliği ise 73.20 m.' dir.

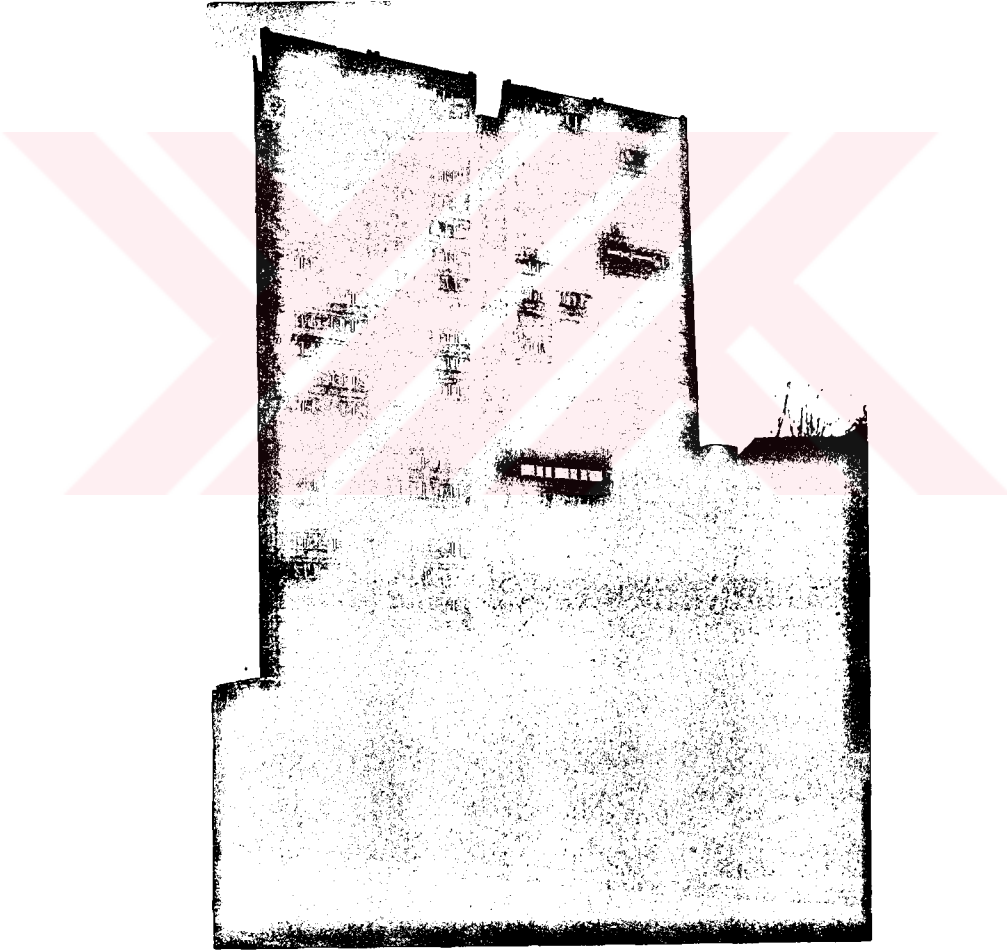
Binanın çok katlı yapılma nedenlerinden biri, arsanın sınırlarına göre geniş bir programı olmasıdır. Diğer bir nedeni ise projesi Prof. Emin ONAT'a ait olan binanın temeli, bu arsaya atılmış fakat daha sonra arsa bir müteahhide ve daha sonra da Yapı ve Kredi Bankası' nın Emekli Sandığı Vakfı' na devredilmiştir. Vakıf arsada gelir getirici bir tesis inşa etmek istemiş fakat tasarlanan yeni bir yolun, bu arsadan geçtiği ve temeli atılmış yapıya değdiği görülmüştür. Bunun sonucunda programı hemen hemen aynı olan bir blok etüdü için yarışma açılmış ve bu yarışmayı çok katlı olan bu proje kazanmıştır.

Bina yüksek bir bloktan ve ara bir bloktan oluşmaktadır. Arsadaki fazla eğimden dolayı bina girişi yüksek bloğun hemen hemen ortalarına rastlamaktadır. Giriş seviyesinde küçük bir çarşı ve giriş meydancığı vardır. Bunun altında otopark bulunmaktadır. Yüksek blokta girişin üzerindeki katlar konut, altındaki katlar ise işyeri olarak tasarlanmıştır. (*)

Valikonağı Sitesi' nin planlanmasında çözüme iki çekirdek ile gidilmiş ve giriş üzerindeki konut katları, eşit 4 adet daireden oluşmuştur. Girişin altındaki büro katlarında ise bazı bölme duvarları kaldırılarak aynı plan uygulanmıştır. Binanın tasarımında, taşıyıcıların mekan düzenlemedeki bağlayıcı etkisinden kurtulmak, geniş mekana ulaşabilmek için hem statik açıdan hem de görsel açıdan kuvvetli kolonlarla, parapet olarak düzenlenen ters kirişler kullanılmıştır. Parapetlerde stor kutuları ve çiçeklikler düzenlenmiş dolayısıyla camlar geride kalarak korunma altına alınmıştır. Binanın taşıyıcı sistemi cepheye bakıldığında anlaşılabilenekte, giriş katıyla birbirinden ayrılan çift fonksiyon cepheden izlenebilmektedir. İçteki bazı

(*) Bu bina hakkındaki bilgiler, yapımcı firma AEA' dan (O. Atasü, O. Elam, H. Aksüyek) sağlanmıştır.

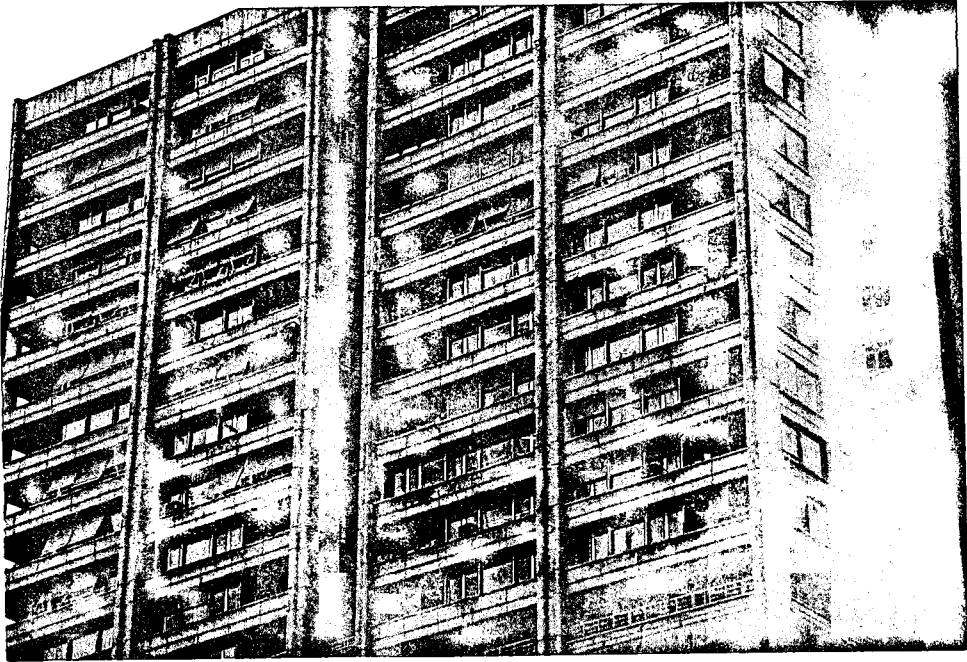
fonksiyonlar dışa vurmuştur. Kısacası, cephesinde brüt beton kullanılan bu bina, malzemesiyle belirgin konstrüksiyonuyla, dışa vuran fonksiyonlarıyla objektif bir forma ulaşmış, Brütalizm Akımı' nın bir örneği olduğunu ortaya koymuştur.

şekil 4.154 : Yapı ve Kredi Bankası A.ř. Valikonağı Sitesi genel görünüş.

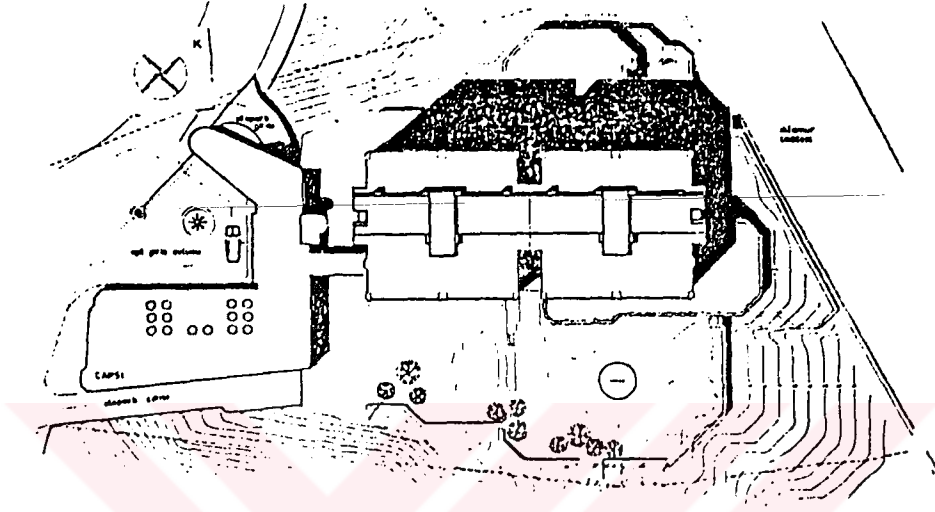
Şekil 4.155 :
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.
Valikonağı Sitesi
genel görünüş.

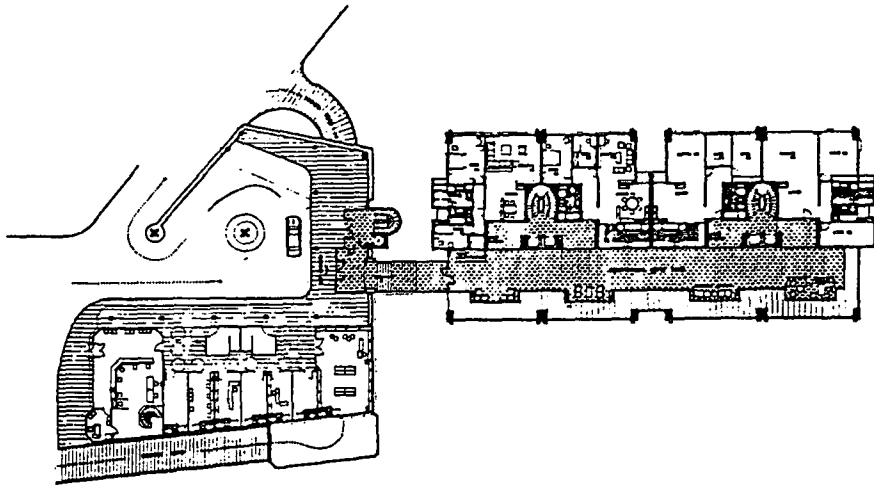
Şekil 4.156 : Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. Valikonağı Sitesi genel görünüş.

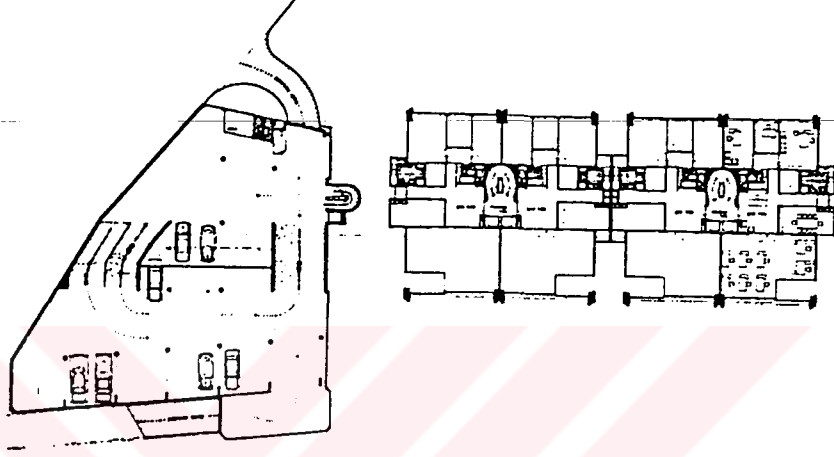
Şekil 4.157 : Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. Valikonağı Sitesi genel görünüş.

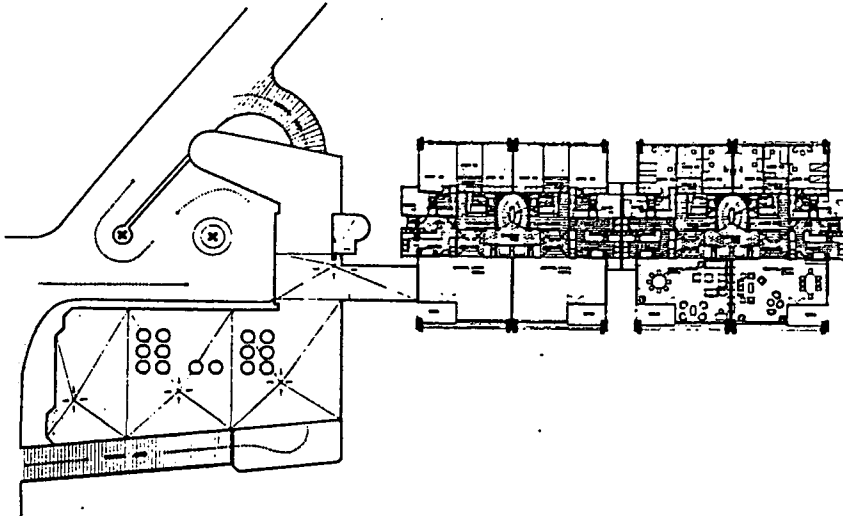
Şekil 4.158 : Vaziyet Planı.

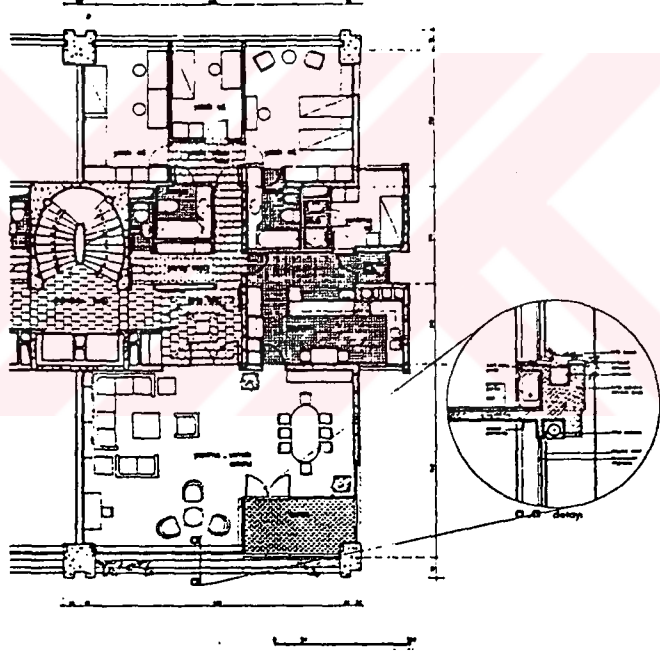
Şekil 4.159 : Giriş Katı Planı.

Şekil 4.160 : Otopark ve Büro Kat Planları.

Şekil 4.161 : Normal Kat Planı.

Şekil 4.162 : Bir Konut Biriminin Planı.

İSTANBUL' DA YÜKSEK BİNA OLGUSUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

İstanbul' da 1950' lerden başlayan sosyo-kültürel değişimler sonucu yüksek bina yapımına olan istek 1980' li yıllarda dışa açılım politikasına paralel olarak daha da artmıştır. Genişleyen iş hacmi ve turizm alanındaki gelişmeler İstanbul' u yoğun şekilde etkilemiş dolayısıyla yüksek bina yapımı hızlanmıştır. Diğer yandan plansız olarak gelişen mevcut şehir dokusuna katılan bu tip binalar, beraberinde bazı fonksiyonel, çevresel ve yapısal problemleri de getirmişlerdir. Mevcut imar yönetmeliklerinin yetersiz olması ve sürekli olarak değiştirilmesi, yüksek binalar konusunda yapı kuralları konulmaması, yüksek binaların planlanmasını ve yapımını etkilemiştir. Yüksek bina tiplerinde karşılaştığımız mimari tutumlar batıdan gelen mimari akımlardır.

5.1. Yüksek Binaların Mimari Tutumları

İstanbul' daki yüksek binaları, mimari tutumlarına göre ele aldığımızda bazı akımlara hiç rastlanılmadığını, bazılarının ise çok yoğun kullanıldığını gözlemlemekteyiz. Şehirlerde özgün dokuyu ortadan kaldıran bunun yerine Mumford' un deyimiyle "kutu" mimarisini (81) getiren Katı Rasyonalizm anlayışına rastlanılmamaktadır. İstanbul' da, Katı Rasyonalizm'in tavizsiz uygulamaları olan prizma gökdelenler yerine, geometrik formları yumuşatılmış, dolayısıyla tek defaya özgü görüntü kazanmış yüksek bina örnekleriyle karşılaşmaktayız. Bir başka deyişle, geometrik formlardan ayrılmadan, prizma gökdelenin monoton görüntüsünü ortadan kaldırma amacıyla tanınabilir özellik kazanan, Yumuşamış Rasyonalizm anlayışındaki yüksek binalara yoğun şekilde rastlamaktayız.

Bu anlayıştaki yüksek binalardan Ak Merkez Ticaret Merkezi, yapılarda az kullanılan bir geometrik form olan silindir ve üçgen prizma şeklinde ele alınmış ve tanınabilir bir özellik kazanmıştır. Barbaros Turizm ve Ticaret Merkezi 90 derecelik ve 45 derecelik açılarının birlikte kullanıldığı plan geometrisi uygulanarak yumuşatılmaya çalışılmıştır. Swisshotel cephelerinde üçgen prizma kullanımı ve binada kademelenme ile monotonluktan uzaklaştırılmaya çalışılmıştır. Conrad Otel' inde ise S biçiminde plan geometrisi uygulanmış, binada kademelenme yapılmıştır. Etap Oteli' nin plan geometrisi de kendine özgü biçimlenmiştir. Odakule İş Merkezi farklı açılarının kullanımı ile oluşmuş, cephede prizmatik çıkıntılar yapmıştır. Orduevi odaların çekirdeğe göre ileri ve geri çekilmesiyle düzenlenmiş binanın bitiminde kademelenme yapmıştır. Karayolları Binası 90 derece ve 45 derece açılarının birlikte kullanımı ile biçimlenmiş, büro alanları çekirdeğe göre ileri ve geri çekme hareketleri ile düzenlenmiştir. Nova-Baran İş Merkezi' nde alçak bloğun cephesinde üçgen prizma çıkımlar yapılmış aynı hareket binanın bir cephesinde yapılmıştır. Bina tanınabilirlik özelliğe kavuşmuştur. Sabancı Center' da kat planları çekirdek etrafında iki parça olarak düzenlenmiş, 45 ve 90 derecelik açılarının kullanımı ile plan biçimlenmiştir. Kütlelerin birer cephelerinde ileri ve geri çekme hareketleri yapılmıştır. Ayrıca diğer örneklerin çoğunluğunda olduğu gibi kaide gövde ve belirgin bitiş formülüne sahiptir. Maya Akar İş Merkezi köşelerinde 45 derecelik kırılmalar ve belirgin çatı bitişi ile kendine özgü görüntü kazanmıştır. Aynı şekilde The Marmara Oteli' nin de belirgin bir çatı bitişi olması binanın tanınabilir özelliğidir. Yapı Kredi Plaza ise büro alanlarının çekirdeğe göre ileri ve geri çekilmesi ile yumuşatılmaya çalışılmıştır. Bu anlayışta karşılaştığımız ortak tutum geometrik formlardan ayrılmaksızın herhangi bir şekilde Katı Rasyonalizmin monotonluğunu bozmak, kendine ve çevreye tanınabilirlik kazandırmaktır.

Çalışmada yeralan yüksek bina örneklerinden birinde karşılaştığımız mimari tutum ise Organımsı Mimari' dir. Bu üslup anlayışı formun, fonksiyonların birleşmesi ile oluştuğunu bir başka deyişle her yapının kendi iç fonksiyonlarından kaynaklanan, tek defaya özgü bir formu olduğunu ifade eder. Heykelvari fonksiyonların seçilmesiyle formunun oluştuğu ve buna müdahale edilmeden kütlenin ortaya konulduğu Sheraton Oteli, plan geometrisindeki disiplinden dolayı tam olarak olmasa da Organımsı Mimari anlayışındadır.

Yapının malzemesine, konstrüksiyonuna veya içteki fonksiyonun dışa yansıtılabilmesine dayanan ve ortaya objektif bir form çıkaran Brütalizm Akımı' na ele aldığımız bazı yüksek bina örneklerinde rastlamaktayız. Bunlardan Yapı Kredi Valikonağı Sitesi, taşıyıcı sisteminin dışarıdan okunabilmesi, kullandığı malzeme ve içteki bazı fonksiyonlarını dışarıya yansıtma ile Brütalist anlayış sergilemiştir. Polat Renaissance Oteli' nde taşıyıcı olan binanın köşelerinden ikisi servis fonksiyonunu diğer köşe ise daha özel olan suit oda fonksiyonunu dışarıya yansıtmıştır.

İstanbul' daki yüksek binalarda sıkça rastladığımız diğer bir mimari akım ise Post Modernizm' dir. Modern mimari anlayışına karşı çıkan, geçmiş, sembolizmi, süslemeyi, şakayı, alay etmeyi kabul eden bir anlayış biçimidir. Ayrıca Post Modernizm' de başka biçimlere atıfta bulunmalar, mecazlar, telmihler söz konusudur. Post Modernizm' de geçmişten form aktarma söz konusu olduğu da üç ayrı davranış biçimi söz konusudur (82).

1. Eğer tarihi bir çevreyse o çevrenin verilerinden yararlanmak
2. Geçmiş analiz etmek ve senteze varmak
3. Karikatürize etmek

Ele aldığımız Post Modernist yüksek bina örneklerinin daha çok Post Modernizm' in 2. kategorisine ait olduğunu söyleyebiliriz.

Holiday Inn Oteli, çatı bitişinde keyfi olarak yaptığı cumbaları, cephesindeki süslemeleri ile tek defaya özgü bir görünüş kazanmıştır. Diğer Post Modernist bir bina olan Cevahirler Oteli & Cihan İş Merkezi, binanın üst katlarını üçlü cumbadan esinlenerek düzenlemiştir. Bunun yanı sıra sembolik şekiller, keyfi hareketler ile tanınabilirlik kazanmıştır. Garanti Bankası Genel Müdürlük Binası stilize edilmiş sütunları, Rönesans tonozlu girişi ile M. Graves' e yakın bir Post Modernist dil kullanmıştır. Mövenpick Oteli Rönesans tonozlu çatısı, sembolik anlam kazanması ile Post Modernist binalardan bir diğeridir. Plaza Spring Giz alınlıklı biten çatıya sahiptir. Post Modernist bir bina olan AT&T Binası (Şekil 2.27) ile çok büyük benzerlik göstermektedir. Taksim Uluslararası Turizm ve İş Merkezi üçgen alınlıklı çatısı, stilize edilmiş sütunları, Post Modernizm' in ulusal öğelerini kullanımıyla diğer bir Post Modernist binadır. Bu bina örneklerinin ortak tutumu tek defaya özgü görüntüleri ile kendilerine ve çevreye tanınabilirlik kazandırmalarıdır.

5.2. Yüksek Binaların Şehirle Olan İlişkileri

İstanbul şehri, doğal ve tarihi özellikleri ile dünya şehirleri arasında önemli bir yere sahiptir. İstanbul' a önemini kazandıran, konumu, topoğrafyası bitki örtüsü gibi fiziksel özelliklerinin yanı sıra sahip olduğu kültürel mirastır. İstanbul şehrinin silüetini, üzerinde oluşan Bizans kültürü, surları, kiliseleri vb. ve bundan sonra oluşan Osmanlı kültürü, camileri, sarayları vb., oluşturmaktadır. Şehrin silüeti ise bir şehrin imzasını, kimliğini en kısa yoldan yansıtan özelliğidir (83). İstanbul' un şehir silüeti, Doğu ile Batı' nın kaynaşmış kültürünü taşıyan kendine özgü bir silüettir.

İstanbul' un tarihi yönden en zengin bölgesi Suriçi Yarımadası' dır. Bu yarımada merdivenli sokakları, ulucamileri, mütevazi binaları, surları, çeşmeleri vb. ile kentin tarihi yaşamını kimliğine yansıtan, henüz yüksek binaların bulunmadığı bir bölgedir.

Beyoğlu bölgesi, birkaç yapının dışında bitişik nizamlı binalardan oluşmaktadır. Tarih zenginliğine sahip Suriçi Yarımadası' ndan Haliç ile ayrılan ve farklı biçimlerden bir alandır. Bu bölgede yüksek binalara rastlanmaktadır.

İstanbul' da karakter bakımından farklı bir diğer bölge olan Boğaziçi, Avrupa ve Asya' nın karadan en yakın bağlantısı olmasıyla, topoğrafyasıyla, oluşan su yoluyla çok özel bir doğa parçasıdır. Boğazın her iki yakasının silüet çizgisi, topoğrafyasından kaynaklanan her noktasından farklı bir perspektif sunuşu, kıvrılan sahilleri, büyüklü küçüklü koruları çevre karakterinin önemli özellikleridir. Bu doğal faktörlerin yanında, Yunan, Bizans ve Osmanlılar' dan kalan kültürel yapı, mabetler, camiler, kiliseler, manastırlar, adak yerleri, saraylar, yalılar, köyler vb. de Boğaziçi' nde yer almakta, bu bölgenin anlamını pekiştirmektedir. Bu bölgede, İstanbul silüetine önemli farklılıklar getiren yüksek binalara rastlamaktayız. Bu binalar Suriçi Yarımadası ile yarışır hale gelmiştir. Boğaziçi' ndeki yükselme hem kendine hem de tarihi Yarımadaya olumsuz etkiler yapmaktadır.

Kadıköy Bölgesi, sivil mimari örneklerin dışında tarihi dokunun az olduğu bir alandır. Genellikle ayrı bloklerden oluştuğu için bitişik nizamlı alanlara göre daha fazla yeşili bulunmaktadır. Konut bölgesi olan, bu

bölgede, iş merkezlerinin yapılması durumunda, imar kanunu, aynı parselde büro binası yanında konut fonksiyonuna yer verilmesini ve yoğunluğun konut yönünde olması gerektiğini belirtmektedir. Kadıköy bölgesinde zeminde yeşil alan sağlama amacıyla yükselen toplu konutlara rastlamakta fakat büro - konut - ticaret merkezi, büro - konut - kültür merkezi uygulamasına henüz rastlamamaktayız.

Karakter bakımından Kadıköy bölgesi benzerlik gösteren Ataköy, Yeşilköy, Halkalı gibi yerleşim alanlarında da yüksek binalar yapılmaktadır. Daha çok konut olarak gelişen yüksek binalar yanında, hava ulaşımının bu bölgeden sağlanması nedeniyle turistik amaçlı yüksek otel binalarına da rastlanmaktadır.

İstanbul' da tarihi ve doğal silüetinde yer alan yüksek binaların kat adetleri Belediyeler tarafından sınırlı tutulmuştur. (Conrad Hotel, Swisshotel) Bazılarının ise tarihi yapıyı perdelememesi için, yatay tertip yerine düşeyde gelişmesine izin verilmiştir. (TUTİM) Bunun yanı sıra Boğaziçi silüetinde yer alan otel binaları "Turizmi Teşvik Kanunu" na dayanarak doğal topografyası oldukça aşmıştır. (Mövenpick Otel, Cevahirler Otel).

İstanbul' da yapımı gerçekleşen yüksek binaları fonksiyonel açıdan ele alırsak, binalardan bazılarının otel, (Holiday Inn Crowne Plaza, Swisshotel, Conrad Otel, Etap Otel, Mövenpick Rodisson Hotel, Polat Renaissance, Sheraton Otel, The Marmara Otel), bazılarının büro (Garanti Bankası Genel Müdürlük Binası, Odakule, Karayolları Binası, Plaza Spring Giz, Sabancı Center, Maya Akar İş Merkezi, Yapı Kredi Plaza) veya otel - büro (Cevahirler Otel & Cihan İş Merkezi), fonksiyonlarına sahip olduğu görmekteyiz. Bunun yanı sıra ticaret ve turizm merkezleri olarak ve düşünölmüş, büro, otel, alışveriş ve kültür tesislerini bünyesinde barındıran yüksek binalar vardır (Ak Merkez, TUTİM, Barbaros Turizm ve Ticaret Merkezi). Konut fonksiyonlu yüksek binalarda yapılmaktadır. (Yapı Kredi Valikonağı Sitesi).

Yüksek binalar fonkiyonları ile her şehirde olduğu gibi İstanbul şehrinde de etkilemektedir. Sadece büro binası olan yüksek binaların çevresinde iş saatleri ve iş dışı saatleri arasında çok fazla nüfus değışikliği

yaşanmaktadır. İş dışı saatlerinde binanın çevresi asosyal hale gelmektedir. (Sabancı Center)

Yüksek binaların oturdukları tabanı binanın kullanım amacına bağlı olarak çevreye açık veya kapalı düzenlemeleri sokak düzenine farklılıklar getirmektedir. Sabancı Center' de olduğu gibi firma ve kurumların, kendi idari ve yönetim hizmetleri tek çatı altında toplamak için kullandıkları, binaların genellikle oturdukları taban çevreye kapalıdır (Sabancı Center, Yapı Kredi Plaza, Plaza Spring Giz, Karayolları Binası, Garanti Bankası Genel Müdürlük Binası, Maya Akar İş Merkezi) diğer yandan ticari amaçla yapılan yüksek binaların tabanları çevreye dönük olarak düzenlenmiştir. (Ak Merkez, Barbaros Turizm ve Ticaret Merkezi, Nova-Baran İş Merkezi, TUTIM). Bunların yanı sıra otellerdeki açık alanlar, kendi kullanım amaçlarına göre çevreye kapatılmıştır. (Holiday Inn, Swisshotel, Mövenpick Oteli, Polat Renaissance Hotel, Conrad Oteli).

Yüksek binaların dış çevreye kapalı veya açık olması, o binanın çevresel ilişkileri ve insanlar için yaratacağı atmosfer açısından son derece önemlidir. İçlerine heykel veya su elemanları konularak yapılan plazalar amaçlarına hiçbir zaman erişememişlerdir. Çünkü insanların o alanı sosyalleştirmek için kullanmaları kendiliğinden olmalıdır. Bunun içinde insanları çeken nedenler bulunmalıdır.

Yüksek binaların, şehre etkilerinden bir diğeri de, boyutlarının büyüklüğünden dolayı, havayı ve güneşi engelleyebilmeleridir. (85). Maslak' da yapılan Plaza Spring Giz, komşu parselden 5 m. geri çekilmek zorunda bırakılmıştır.

BÖLÜM 6

SONUÇLAR

Türkiye' de 1950' lerden sonra başlayan sosyal ve ekonomi alanlarındaki değişimler, İstanbul' u yoğun bir şekilde etkilemiş ve bu yıllarda, çağdaş anlamda yüksek bina yapımı başlamıştır. Çoğunlukla otel ve büro binaları olarak ortaya çıkan yüksek binaların, 1980' li yıllara kadar kat adedi 30' u geçmemiş fakat bu yıllardan sonra kat adetlerinde artma gözlenmiş ve büro, otel, konut, alışveriş ve kültür merkezleri gibi değişik bina tiplerini bünyesinde barındıran kompleks yapılar ortaya çıkmıştır.

İstanbul' da yapımı gerçekleşen bina örneklerinin çoğunluğunun, sınırlı arazide, rantabiliateyi sağlayacak geniş programları yerleştirme amacıyla çok katlı olarak projelendirildiği anlaşılmaktadır. Çok katlılaşmaya, kar amacının dışında diğer bir etken ise prestij ögesinin olduğu söylenebilir. Firmalar sahip oldukları gücü bu şekilde yansıtmak istemektedirler. Kamu hizmet binalarında da devletin gücünü ve saygınlığını göstermek açısından da çok katlı çözümlere gidildiği gözlenmektedir. Ayrıca ilgililer tarafından, çok katlı binaların hem yapım hem de işletme bakımından daha ekonomik olduğu ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra daha fazla açık ve yeşil alan kazanma isteği de yüksek binalara olan talebi arttırmaktadır. Özellikle konut binaları, zeminde ortak kullanımlı mekanlar ve yeşil alanlar kazanma isteğindedirler. Doğal ve tarihi silüette yer alan mevcut tarihi yapıların, görüş alanını kapatmama isteği de düşey planlamalara neden olabilmektedir. Otel binaları, zeminde ortak kullanımlı mekanlar elde etmek, oda sayılarını arttırmak ve daha çok manzaralı oda kazanmak amacıyla yükselme yoluna gitmektedirler. Tüm bunların yanı sıra Ticaret ve Kültür Merkezi olarak ortaya çıkan yüksek binaların, bulundukları çevreyi sosyal ve kültürel yönden geliştirileceği düşünülmektedir.

İstanbul' da yapımı gerçekleşen yüksek binaların, üslup anlayışına baktığımızda, binanın formunu belirleyen tek bir mimari anlayışla karşılaşmamakla birlikte, dünyadaki yüksek binaların, estetik değerler açısından geçirdiği normal sürecin yaşanmadığı görülmektedir. Yüksek bina olgusunun Türkiye' ye dolayısıyla İstanbul' a geç gelmesi, batıda, yüksek binaların gelişiminde yer alan ve sakıncaları görülen Katı Rasyonalist tutumdan bilinçli olarak uzak kalınmasına yol açmıştır. Bunun sonucu olarak, yoğun bir şekilde, Yumuşamış Rasyonalizm anlayışı ile karşılaşmaktadır. Binaların çoğunluğunda, geometrik formlara sadık kalınarak, yeknasaklığı bozucu daire, eğri, kırılmış köşeler kullanılmış, cephelerde monoton görüntü yaratmama çabası ile ileri, geri çekme hareketleri yapılmıştır. Binalar kendilerine ve çevreye tanınabilirlik getirmişlerdir. Rasyonalizm' deki yumuşamanın beraberinde getirdiği bir başka sonuç ise, yapının giriş bölümünün bulunduğu bir kütle üzerinde yeralan belirgin bir çatı bitişi bulunan düşey kütlelerin oluşturduğu kompozisyonlardır.

Yüksek yapılarda karşılaşılan mimari üslup anlayışları arasında, Organımsı Mimari de yer almaktadır. Sheraton Oteli fonksiyonların bir araya getirilmesiyle formun oluşması amacını güden bu anlayış çerçevesinde oluşmuştur.

Brütalizm Akımı' na da İstanbul' daki bazı yüksek binalarda rastlanmaktadır. Yapı ve Kredi Bankası Valikonağı Sitesi ve Polat Renaissance Oteli, malzemeye ve konstrüksiyona veya içteki fonksiyonlarını dışa yansıtmalarına dayanan tutumları ile Brütalizm Akımı' nın örneklerindendir.

İstanbul' daki yüksek binalarda sık karşılaştığımız diğer mimari akım ise Post Modernizm' dir. Bu anlayıştaki yüksek bina örneklerinde, geçmişten gelen dilin kullanıldığı, süslemeci, sembolik tutumlar sergilendiği gözlenmektedir. Batıda, uzun süren Modernizm dönemine tepki olarak ortaya çıkan Post Modernizm, ülkemizde böyle bir süreç yaşanmadığından, hazımsız gelişmeler yol açmış, ortaya direkt alıntılar yapan Plaza Spring Giz gibi bina örnekleri çıkabilmiştir. Diğer yandan Post Modernist batılı mimarların bazıları ile aynı dili kullanan, ilginç bina örnekleri de rastlanmaktadır. Garanti Bankası Genel Müdürlük Binası bu anlamda bir

binadır. Uluslararası Post Modernist dilin kullanımı yanısıra, kendi tarihi mirasının verilerinden yararlanan bina örnekleri arasında Cevahirler Oteli & Cihan İş Merkezi olduğu söylenebilir. Hangi Post Modernist anlatım dilini kullanırsa kullansın bu üslup anlayışındaki binaların, ortak özelliği, kendilerine ve çevreye tanınabilirlik kazandırmalarıdır.

İstanbul' da yüksek bina yapımına olan yoğun istek şehri bazen olumlu bazen de olumsuz yönde etkilemektedir. Şüphesiz bu tip binaların en önemli etkisi şehrin zengin tarihi dokusuna olmaktadır. Yüksek binalar İstanbul' un kendine özgü mimari yapısını tehdit etmekte ve kent silüetine büyük farklılıklar getirmektedir. Bu nedenledir ki tarihi mirasa sahip bölgelerde kesinlikle yüksek binalar yapılmamalıdır. Boğaziçi' nde yer alan yüksek binalar, henüz içinde yüksek bina bulunmayan ve Boğaziçi' nde de olduğu gibi bulunmaması gereken tarihi Suriçi Yarımadası ile yarışır hale gelmekte, kendine ve silüete olumsuz etkiler getirmektedir.

Yüksek binaların yapılmaması gereken bölgeler yanında, gerekli koşulların bulunup bulunmamasına göre kontrollü olarak yapılabileceği alanları da vardır. Yüksek binaların fonksiyonları ile bulundukları çevreyi etkiledikleri, antisosyal bölgeler yaratabildikleri ve varolan yoğunluğu kaldıramayan bölgelerden ulaşım sistemine ilave yük getirdikleri kesindir. Ayrıca, yoğun bölgelerde yapımı, potansiyel tehlike olan yangın probleminin çözümünü daha zor hale getirmektedir. Bunların yanısıra çevresinin havasını veya güneşini engellediği durumlar da sözkonusudur. Dolayısıyla, yüksek binaların yer seçiminde oldukça dikkatli davranmak gerekmektedir. Yüksek bina yapımı için gerekli koşulların sağlandığı alanlar veya koşulların sağlanması yanısıra şehir topografyasına uygun alanlar seçilmelidir.

İstanbul' da değişik üslup anlayışlarında karşımıza çıkan yüksek binaların, tarihi değeri oldukça yüksek olan İstanbul şehrinde yarışmaya başladığı, bunun yanısıra beraberinde yüksek teknolojiyi getirdiği yadsınamaz bir gerçektir.

ÖZGEÇMİŞ

1967 yılında Uşak'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Uşak'ta tamamladı. Lise öğrenimini 1984'de İzmir Türk Koleji'nde tamamladıktan sonra, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünü kazandı. 1987-1988 yılında mezun oldu. 1990 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Tarihi Programında yüksek lisansa başladı.

KAYNAKLAR

- (1) ÖZER, F., "Gökdelenlerin Şehirlere Etkisi", Yüksek Binalar II. Ulusal Sempozyumu, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.57, 1992
- (2) ÖKE, A., "Dünya' da ve Türkiye' de Yüksek Binaların Gelişmesi, Yapı Dergisi, İstanbul, No.89, Nisan, s.36, 1989.
- (3) RAFEINER, F., Hochhauser, Berlin, 1968.
- (4) KELLERMAN F., New Webster's Dictionary, United States Of America, 1981.
- (5) Meydan Larousse Ansiklopedisi, İstanbul, 1969.
- (6) SEZEN, F., "Yüksek Yapı Üretimi, Yönetim Yöntemleri", Yüksek Binalar I. Ulusal Sempozyumu, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.167, 1989.
- (7) Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, Gelişim Yayınları, İstanbul, Cilt 3, s.1652, 1986.
- (8) Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, Gelişim Yayınları, İstanbul, Cilt 3, 1652, 1986.
- (9) TAPAN, M., Gökdelen Yapımıyla İlgili Amaç Sistemi Üzerine Çok Katlı Yapılar Sempozyumu, T.M.M.O.B. İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi, İzmir, s.91, sf. 31, 1983.
- (10) BEEDLE, L. S., "The Role of Tall Buildings", Tall Buildings in Urban Context, Dhahran, s.26, 1984.
- (11) BEKTAŞ, C., "Yüksek Yapılar ve Mersin Gökdeleni", Yapı Dergisi, İstanbul, No.89, Nisan, sf.62, 1989.
- (12) BEEDLE, L.S., y.a.g.e., s.26
- (13) ACERKNACHT, D., "Tall Buildings And Urban Planning", Tall Buildings in Urban Context, Dhahran, s.245, 1984.

- (14) ÖZER, F., "Yüksek Yapıların Tarihsel Evrimi", Yüksek Binalar I. Ulusal Sempozyumu, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.7, 1989.
- (15) AYTIS, S., Yapılarda Yapı Teknolojisi ve Malzeme Seçimi, MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Programı "Gelişmiş Teknikli Yapı Malzemeleri Dersi" Araştırma Çalışması, İstanbul, s.3-10-11, 1989.
- (16) GÖÇER, O., Gökdelenler, Mimarlık Dergisi, İstanbul, No.6, 1969.
- (17) TAPAN, M., y.a.g.e., s.93.
- (18) DÜLGEROĞLU, Y., "Yüksek Yapılar Paradoksu Üzerine", Yüksek Binalar I. Ulusal Sempozyumu, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.83, 1989.
- (19) ERBİL, D., ÖZAYDIN, G., ULUSOY, B., "Yüksek Binaların Kent Silüetinde Algılanma Sorunları", Yüksek Binalar I. Ulusal Sempozyumu, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.25, 1989.
- (20) BAYIR, L., "Türkiye' de Yüksek Binaların Başlangıç ve Gelişimi", Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, s.5, 1989.
- (21) LAISNEY, F., A Clear Place For A Typology Of Skyscrapers, L'Architecture D' Aujourd' hui, No.178, Mars/Avril, s.64, 1975.
- (22) ÖZER, F., y.a.g.e., s.8.
- (23) NORWICH, J., The World Atlas Of Architecture Portland House, New-York, s.364, 1988.
- (24) ÖZER, F., y.a.g.e., s.9.
- (25) HITCHCOCK, H.R., FEİN, A., WEISMAN, W., SCULLY, V., The Rise of an American Architecture, New-York, 1970.
- (26) ÖZER, F., y.a.g.e., s.8.
- (27) GOLDBERGER, P., The Skyscraper, New-York, 1986.
- (28) ALARÇİN, M., "Türkiye' de 1985-1990 Dönemi Yüksek Bina Projeleri", Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, s.12, 1991.
- (29) DEMİREL, Ç., "Yüksek Binaların Biçimlenmesi ve Yönetmelikler", Yüksek Binalar II. Ulusal Sempozyumu, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.193, 1992.

- (30) GOLDBERGER, P., y.a.g.e.
- (31) GIEDION, S., Space, Time and Architecture Cambridge, 1956.
- (32) ÖZER, F., y.a.g.e., s.9
- (33) ÖKE, A., y.a.g.e., s.36.
- (34) JOEDICKE, J., A History Of Modern Architecture, Boston, s.29, 1975.
- (35) ELLIS, J., Codes and Controls, The Architectural Review, No.1101, November, s.79, 1988.
-
- (36) ELLIS, J., y.a.g.e., s.79.
- (37) ULUSU, T., DEMİREL, Ç., ERDEM, A., "Yüksek Yapıların Tasarımında Yeni Bir Yaklaşım", Yüksek Binalar I. Ulusal Sempozyumu, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.31, 1989.
- (38) ÖZER, F., y.a.g.e., s.9.
- (39) ÖKE, A., y.a.g.e., s.36.
- (40) ÖZER, F., y.a.g.e., s.9.
- (41) HITCHCOCK, H.R., FEIN, A., WEISMAN, W., SCULLY, V., y.a.g.e.
- (42) FLETCHER, B., A History of Architecture, Boston, s.1154, 1975.
- (43) BAYIR, L., y.a.g.e., s.15.
- (44) ULUSU, T., DEMİREL, Ç., ERDEM, A., y.a.g.e., s.32.
- (45) ÖZER, F., "Neden Son 25 Yıl", İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.1.
- (46) NORWICH, J., y.a.g.e., s.382.
- (47) NORWICH, J., y.a.g.e., s.383.
- (48) GOLDBERGER, P., y.a.g.e.,
- (49) NORWICH, J., y.a.g.e., s.380.

- (50) ÖKE, A., y.a.g.e., s.37.
- (51) ÖZER, F., "Yüksek Yapıların Tarihsel Evrimi" Yüksek Binalar I. Ulusal Sempozyumu, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.10, 1989.
- (52) NORWICH, J., y.a.g.e., s.369.
- (53) L' Architecture D' aujourd' hui., Paris, Sayı 113-114, 1964.
- (54) NORWICH, J., y.a.g.e., s.386.
- (55) GOLDBERGER, P., y.a.g.e.
- (56) JENCKS, C., Architecture Today, Abrams, New York, s.66, 1988.
- (57) NORWICH, J., y.a.g.e., s.389.
- (58) JENCKS, C., y.a.g.e., s.64.
- (59) JENCKS, C., y.a.g.e., s.11.
- (60) IRACE, F., Romanticism and Reintegration, Domus, 653, s.2-8, 1984.
- (61) JENCKS, C., y.a.g.e., s.126.
- (62) ÖZER, F., y.a.g.e., s.8.
- (63) ÖZDEŞ, G., "Şehircilik Açısından Yüksek Binalar ve İstanbul", Yüksek Yapılar I. Ulusal Sempozyumu, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.1, 1989.
- (64) ÖZER, F., "Gökdelenlerin Şehirlere Etkisi", Yüksek Yapılar II. Ulusal Sempozyumu, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.60, 1992.
- (65) ÖZDEŞ, G., "Silüet ve Şehir İmajı Açısından Yüksek Binalar", Yüksek Yapılar II. Ulusal Sempozyumu, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.6, 1992.
- (66) ELLIS, W.S., "Skyscrapers : Above the Crowd"
- (67) ULUSU,T, DEMİREL,Ç, ERDEM,A, y.a.g.e., s.33
- (68) ÖZER, F., y.a.g.e., s.61.

- (69) DEMİREL, Ç., "Yüksek Binaların Biçimlenmesi ve Yönetmelikler", Yüksek Yapılar II. Ulusal Sempozyumu, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.194, 1992.
- (70) DEMİREL, Ç., y.a.g.e., s.197.
- (71) ÖZER, F., y.a.g.e., s.61.
- (72) ÖZER, F., y.a.g.e., s.62.
- (73) ÖZER, F., y.a.g.e., s.62.
- (74) GÖÇER, O., Şehirsel Yoğunluk Bölgeleri ve Sınırlandırma Kriterleri, İTÜ, İstanbul, 1975.
- (75) Yazarı Belirtilmemiş, "İstanbul' un Geleceği Gökdelenler", T.M.M.O.B. Mimarlar Odası, İstanbul Büyük Kent Şubesi, İstanbul, s.2, 1991.
- (76) ERZENE, Ş.I., "İstanbul' da Yüksek Yapılarla İlgili Alan Tahsislerinin İncelenmesi", Yüksek Binalar II. Ulusal Sempozyumu, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.83, 1992.
- (77) ÇETİNER, A., "Yüksek Binalar İçin Yer Seçim Kriterleri ve İstanbul' da Zincirlikuyu-Levent-Ayazağa İş Alan Örneği", Yüksek Binalar II. Ulusal Sempozyumu, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.67, 1992.
- (78) GÖÇER, O., y.a.g.e., s.7.
- (79) ÖKE, A., y.a.g.e., s.38.
- (80) AYTIS, S., "Yüksek Yapıların Gelişimine Toplu Bir Bakış, Yüksek Binalar I. Ulusal Sempozyumu, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.15, 1989.
- (81) ÖZER, F., "Neden Son 25 Yıl", İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.1.
- (82) ÖZER, F., "1950 Sonrası Çağdaş Mimarlık Tarihi", İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Tarihi Programı, ders notları.
- (83) KOSTOF, S., The City Shaped, London Thames and Hudson Ltd., s.279-335.

- (84) ÖZER, F., "Gökdelenlerin Şehirlere Etkisi", Yüksek Binalar II. Ulusal Sempozyumu, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s.63, 1992.
- (85) ÖZER, F., y.a.g.e., s.61.

ÖZGEÇMİŞ

1967 yılında Uşak'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Uşak'ta tamamladı. Lise öğrenimini 1984'de İzmir Türk Koleji'nde tamamladıktan sonra, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünü kazandı. 1987-1988 yılında mezun oldu. 1990 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Tarihi Programında yüksek lisansa başladı.

